॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਸੰਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ

ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਗ੍ਗਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਵਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤੰ

੧. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਨ੍ਵਦੇਵ [ਅਨੁਦੇਵ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਹਿਰਿਕੰ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ । ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੋਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੋਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਪਹੋਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਪਹੋਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਪਹੋਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਪਹੋਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਪਹੋਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਪਹੋਤਿ।

''ਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਨ੍ਵਦੇਵ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ। ਵਿਜ੍ਜਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੋਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੋਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਪਹੋਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਪਹੋਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਪਹੋਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਪਹੋਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਪਹੋਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਪਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਉਪਡ੍ਢਸੁਤ੍ਤੰ

੨. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਨਗਰਕੰ ਨਾਮ [ਨਾਗਰਕੰ ਨਾਮ (ਸੀ॰), ਸਕ੍ਕਰੰ ਨਾਮ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਸਕ੍ਕਾਨੰ ਨਿਗਮੋ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਉਪਡ੍ਢਮਿਦੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਤਾ''ਤਿ।

''ਮਾ ਹੇਵੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਾ ਹੇਵੰ, ਆਨਨ੍ਦ! ਸਕਲਮੇਵਿਦੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਸ੍ਸ – ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ; ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਚੰ ਭਾਵੇਤਿ ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ।

''ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ , ਆਨਨ੍ਦ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ ਯਥਾ ਸਕਲਮੇਵਿਦੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਤਾ। ਮਮਞ੍ਹਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੰ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ; ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਰਾਯ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ; ਮਰਣਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਰਣੇਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ; ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਖੋ ਏਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ ਯਥਾ ਸਕਲਮੇਵਿਦੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਤਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਕਲਮਿਦੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਤਾ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਸਕਲਮਿਦੰ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤੰ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਸ੍ਸ – ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ?

''ਇਧ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ।

''ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ ਯਥਾ ਸਕਲਮਿਦੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਤਾ। ਮਮਞ੍ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੰ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ; ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਰਾਯ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ; ਮਰਣਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਰਣੇਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ; ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਖੋ ਏਤੰ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ ਯਥਾ ਸਕਲਮਿਦੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਯਦਿਦੰ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਤਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤੰ

੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਸਬ੍ਬਸੇਤੇਨ ਵਲ਼ਵਾਭਿਰਥੇਨ [ਵਲ਼ਭੀਰਥੇਨ (ਸੀ॰)] ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਯਨ੍ਤਂ। ਸੇਤਾ ਸੁਦਂ ਅਸ੍ਸਾ ਯੁਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੇਤਾਲਙ੍ਕਾਰਾ, ਸੇਤੋ ਰਥੋ, ਸੇਤਪਰਿਵਾਰੋ, ਸੇਤਾ ਰਸ੍ਮਿਯੋ, ਸੇਤਾ ਪਤੋਦਲਟ੍ਠਿ, ਸੇਤਂ ਛਤ੍ਤਂ, ਸੇਤਂ ਉਣ੍ਹੀਸਂ , ਸੇਤਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ, ਸੇਤਾ ਉਪਾਹਨਾ, ਸੇਤਾਯ ਸੁਦਂ ਵਾਲਬੀਜਨਿਯਾ ਬੀਜੀਯਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਜਨੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ – ''ਬ੍ਰਹ੍ਮਂ ਵਤ, ਭੋ, ਯਾਨਂ! ਬ੍ਰਹ੍ਮਯਾਨਰੂਪਂ ਵਤ, ਭੋ''ਤਿ!!

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ। ਅਦ੍ਦਸਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਸਬ੍ਬਸੇਤੇਨ ਵਲ਼ਵਾਭਿਰਥੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਯਨ੍ਤਂ। ਸੇਤਾ ਸੁਦਂ ਅਸ੍ਸਾ ਯੁਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੇਤਾਲਙ੍ਕਾਰਾ, ਸੇਤੋ ਰਥੋ, ਸੇਤਪਰਿਵਾਰੋ, ਸੇਤਾ ਰਸ੍ਮਿਯੋ, ਸੇਤਾ ਪਤੋਦਲਟ੍ਠਿ, ਸੇਤਂ ਛਤ੍ਤਂ, ਸੇਤਂ ਉਣ੍ਹੀਸਂ, ਸੇਤਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ, ਸੇਤਾ ਉਪਾਹਨਾ, ਸੇਤਾਯ ਸੁਦਂ ਵਾਲਬੀਜਨਿਯਾ ਬੀਜੀਯਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਜਨੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਬ੍ਰਹ੍ਮਂ ਵਤ, ਭੋ, ਯਾਨਂ! ਬ੍ਰਹ੍ਮਯਾਨਰੂਪਂ ਵਤ, ਭੋ'ਤਿ!! ਸਕ੍ਕਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਯਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ?

''ਸਕ੍ਕਾ , ਆਨਨ੍ਦਾ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – ''ਇਮਸ੍ਸੇਵ ਖੋ ਏਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨਂ – 'ਬ੍ਰਹ੍ਮਯਾਨਂ' ਇਤਿਪਿ, 'ਧਮ੍ਮਯਾਨਂ' ਇਤਿਪਿ, 'ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਸਙ੍ਗਾਮਵਿਜਯੋ' ਇਤਿਪੀ''ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਤਿ, ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੋਸ...ਪੇ॰... ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸ... ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸ... ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ । ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸ... ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੋਸ... ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸ... ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਹੋਤਿ।

''ਇਮਿਨਾ ਖੋ ਏਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾ ਇਮਸ੍ਸੇਵੇਤਂ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨਂ – 'ਬ੍ਰਹ੍ਮਯਾਨਂ' ਇਤਿਪਿ, 'ਧਮ੍ਮਯਾਨਂ' ਇਤਿਪਿ, 'ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਸਙ੍ਗਾਮਵਿਜਯੋ' ਇਤਿਪੀ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਯਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾ ਚ, ਧਮ੍ਮਾ ਯੁਤ੍ਤਾ ਸਦਾ ਧੁਰਂ।
ਹਿਰੀ ਈਸਾ ਮਨੋ ਯੋਤ੍ਤਂ, ਸਤਿ ਆਰਕ੍ਖਸਾਰਥਿ॥

''ਰਥੋ ਸੀਲਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ, ਝਾਨਕ੍ਖੋ ਚਕ੍ਕਵੀਰਿਯੋ।
ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਧੁਰਸਮਾਧਿ, ਅਨਿਚ੍ਛਾ ਪਰਿਵਾਰਣਂ॥

‘‘ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਵਿਹਿੰਸਾ, ਵਿਵੇਕੋ ਯਸ੍ਸ ਆਵੁਧਂ।
ਤਿਤਿਕ੍ਖਾ ਚਮ੍ਮਸਨ੍ਨਾਹੋ [ਵਮ੍ਮਸਨ੍ਨਾਹੋ (ਸੀ॰)], ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾਯ ਵਤ੍ਤਤਿ॥

‘‘ਏਤਦਤ੍ਤਨਿ ਸਮ੍ਭੂਤਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਯਾਨਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ।
ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਧੀਰਾ ਲੋਕਮ੍ਹਾ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਜਯਂ ਜਯ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਇਧ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਅਮ੍ਹੇ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ – ‘ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਮ – ‘ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਕਚ੍ਚਿ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨਾ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਹੋਮ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਾਮ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਮ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਤਗ੍ਘ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨਾ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਚੇਵ ਮੇ ਹੋਥ, ਨ ਚ ਮਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਥ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਥ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹਿ ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਮਯਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ। ਸਚੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ’ਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ, ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾਤਿ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਠਮਅਞ੍ਞਤਰਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯ’ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਮਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ । ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੁਤਿਯਅਞ੍ਞਤਰਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘‘ਰਾਗਵਿਨਯੋ ਦੋਸਵਿਨਯੋ ਮੋਹਵਿਨਯੋ’ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਸ੍ਸ ਨੁ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਧਿਵਚਨਂ – ‘ਰਾਗਵਿਨਯੋ ਦੋਸਵਿਨਯੋ ਮੋਹਵਿਨਯੋ’’’ਤਿ? ‘‘ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਧਿਵਚਨਂ – ‘ਰਾਗਵਿਨਯੋ ਦੋਸਵਿਨਯੋ ਮੋਹਵਿਨਯੋ’ਤਿ। ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਅਮਤਂ, ਅਮਤ’ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮਤਂ, ਕਤਮੋ ਅਮਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ’’ਤਿ? ‘‘ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਮਤਂ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਅਮਤਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਅਰਿਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣਂ , ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ? ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ , ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਅਵਿਹਿਂਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ? ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣੀ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ? ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾ ਵੇਰਮਣੀ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਤਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸੂਕਸੁਤ੍ਤਂ

੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਲਿਸੂਕਂ ਵਾ ਯਵਸੂਕਂ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਣਿਹਿਤਂ ਹਤ੍ਥੇਨ ਵਾ ਪਾਦੇਨ ਵਾ ਅਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਹਤ੍ਥਂ ਵਾ ਪਾਦਂ ਵਾ ਭਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ [ਭੇਚ੍ਛਤਿ (ਕ॰)], ਲੋਹਿਤਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਿਚ੍ਛਾਪਣਿਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੂਕਸ੍ਸ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਵਤ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਿਚ੍ਛਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਭਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਿਚ੍ਛਾਪਣਿਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਲਿਸੂਕਂ ਵਾ ਯਵਸੂਕਂ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਂ ਹਤ੍ਥੇਨ ਵਾ ਪਾਦੇਨ ਵਾ ਅਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਹਤ੍ਥਂ ਵਾ ਪਾਦਂ ਵਾ ਭਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਲੋਹਿਤਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸੂਕਸ੍ਸ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਵਤ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਭਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨਨ੍ਦਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਨਨ੍ਦਿਯੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਨਨ੍ਦਿਯੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ

ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਙ੍ਗਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਾਯਨਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾ''ਤਿ?

''ਅਟ੍ਠਿਮੇ ਖੋ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਙ੍ਗਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਾਯਨਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਙ੍ਗਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਾਯਨਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਨਨ੍ਦਿਯੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ , ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਵਿਜ੍ਜਞ੍ਚ ਉਪਡ੍ਢਞ੍ਚ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ।
ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਵਿਭਙ੍ਗੋ ਸੂਕਨਨ੍ਦਿਯਾਤਿ॥

੨. ਵਿਹਾਰਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਵਿਹਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਡ੍ਢਮਾਸਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਿਯਿਤੁਂ। ਨਮ੍ਹਿ ਕੇਨਚਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੋ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਨੀਹਾਰਕੇਨਾ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਨਾਸ੍ਸੁਧ ਕੋਚਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਨੀਹਾਰਕੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਡ੍ਢਮਾਸਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਯੇਨ ਸ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਾਰੇਨ ਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਦੇਸੇਨ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਮਿ – 'ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ; ਛਨ੍ਦਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ; ਵਿਤਕ੍ਕਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ; ਸਞ੍ਞਾਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ; ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ; ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ; ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਿ ਆਯਾਮਂ [ਵਾਯਾਮਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)], ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਠਾਨੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤ'''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਵਿਹਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਮਾਸਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਿਯਿਤੁਂ। ਨਮ੍ਹਿ ਕੇਨਚਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੋ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਨੀਹਾਰਕੇਨਾ''ਤਿ । ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਨਾਸ੍ਸੁਧ ਕੋਚਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਨੀਹਾਰਕੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਤੇਮਾਸਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਯੇਨ ਸ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਾਰੇਨ ਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਦੇਸੇਨ ਵਿਹਾਸਿਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਮਿ – 'ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤਂ;

ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਵੂਪਸਮਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਵੂਪਸਮਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਵੂਪਸਮਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਵੂਪਸਮਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਛਨ੍ਦਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਛਨ੍ਦਵੂਪਸਮਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਵਿਤਕ੍ਕਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਵਿਤਕ੍ਕਵੂਪਸਮਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਸਞ੍ਞਾਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਸਞ੍ਞਾਵੂਪਸਮਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ , ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਿ ਆਯਾਮੰ [ਵਾਯਾਮੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)], ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਠਾਨੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤ'''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਸੇਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਸੇਕ੍ਖੋ, ਸੇਕ੍ਖੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੇਕ੍ਖਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੇਕ੍ਖੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਪਠਮਉਪ੍ਪਾਦਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਦੁਤਿਯਉਪ੍ਪਾਦਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ । ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਪਠਮਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤੰ

੧੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ ਅਨਙ੍ਗਣਾ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ ਅਨਙ੍ਗਣਾ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਦੁਤਿਯਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤੰ

੧੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ ਅਨਙ੍ਗਣਾ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ ਅਨਙ੍ਗਣਾ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਪਠਮਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਭਦ੍ਦੋ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਦ੍ਦੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਦ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘‘ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯ’ਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ! ਭਦ੍ਦਕੋ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਉਮ੍ਮਙ੍ਗੋ, ਭਦ੍ਦਕਂ ਪਟਿਭਾਨਂ, ਕਲ੍ਯਾਣੀ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਪੁਚ੍ਛਸਿ – ‘ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯ’’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ। ‘‘ਅਯਮੇਵ ਖੋ , ਆਵੁਸੋ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਿਚ੍ਛਾਮਗ੍ਗੋ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਦੁਤਿਯਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯. ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਨਿਦਾਨਂ। ‘‘‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯ’ਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਮਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ! ਭਦ੍ਦਕੋ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਉਮ੍ਮਙ੍ਗੋ, ਭਦ੍ਦਕਂ ਪਟਿਭਾਨਂ, ਕਲ੍ਯਾਣੀ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਪੁਚ੍ਛਸਿ – ‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਮਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨ’’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ। ‘‘ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਤਿਯਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦. ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਨਿਦਾਨਂ। ‘‘‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯ’ਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਮੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ, ਕਤਮਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ! ਭਦ੍ਦਕੋ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਉਮ੍ਮਙ੍ਗੋ, ਭਦ੍ਦਕਂ ਪਟਿਭਾਨਂ, ਕਲ੍ਯਾਣੀ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਪੁਚ੍ਛਸਿ – ‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਮੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ, ਕਤਮਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨ’’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ। ‘‘ਅਯਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਅਰਿਯੇਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ। ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਇਦਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਤੀਣਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਿ ਏਕਨਿਦਾਨਾਨਿ।ਵਿਹਾਰਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

> ਦ੍ਵੇ ਵਿਹਾਰਾ ਚ ਸੇਕ੍ਖੋ ਚ, ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਅਪਰੇ ਦ੍ਵੇ।
> ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮੇਨ ਤਯੋਤਿ॥

੩. ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤੰ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ । ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤੰ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਤ੍ਤੰ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੨੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਅਕੁਸਲੇ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਕੁਸਲੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਪਠਮਪਟਿਪਦਾਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਦੁਤਿਯਪਟਿਪਦਾਸੁਤ੍ਤੰ

੨੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਗਿਹਿਨੋ ਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦੰ ਨ ਵਣ੍ਣੇਮਿ। ਗਿਹਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਾਧਿਕਰਣਹੇਤੁ ਨਾਰਾਧਕੋ ਹੋਤਿ ਞਾਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਕੁਸਲੰ''।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ। ਗਿਹਿਨੋ ਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦੰ ਨ ਵਣ੍ਣੇਮਿ। ਗਿਹਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਾਧਿਕਰਣਹੇਤੁ ਨਾਰਾਧਕੋ ਹੋਤਿ ਞਾਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਕੁਸਲੰ।

''ਗਿਹਿਨੋ ਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦੰ ਵਣ੍ਣੇਮਿ। ਗਿਹਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਾਧਿਕਰਣਹੇਤੁ ਆਰਾਧਕੋ ਹੋਤਿ ਞਾਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਕੁਸਲੰ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ। ਗਿਹਿਨੋ ਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ,

ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਂ ਵਣ੍ਣੇਮਿ। ਗਿਹਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਾਧਿਕਰਣਹੇਤੁ ਆਰਾਧਕੋ ਹੋਤਿ ਞਾਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਞ੍ਚ । ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ''।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚੋ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ , ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਨ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਤਰਞ੍ਚ। ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਤਰਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ''।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਨ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਤਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੀ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਨ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਤਰੋ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਤਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੀ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਤਰੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਕੁਮ੍ਭਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਮ੍ਭੋ ਅਨਾਧਾਰੋ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਸਾਧਾਰੋ ਦੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨਾਧਾਰਂ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਧਾਰਂ ਦੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਹੋਤਿ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਧਾਰੋ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਧਾਰੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਮ੍ਭੋ ਅਨਾਧਾਰੋ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਸਾਧਾਰੋ ਦੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨਾਧਾਰਂ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਧਾਰਂ ਦੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਅਰਿਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਉਪਨਿਸਂ ਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਸਉਪਨਿਸੋ ਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ [ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ

(ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)]। ਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਙ੍ਗੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰਤਾ [ਸਪਰਿਕ੍ਖਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਸਉਪਨਿਸੋ ਇਤਿਪਿ ਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਇਤਿਪੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਵੇਦਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ । ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਉਤ੍ਤਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – 'ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਕਤਮੇ ਨੁ ਖੋ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ'''ਤਿ? ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਉਤ੍ਤਿਯ! ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਖੋ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਕਾਮਗੁਣਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਯਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਦ੍ਦਾ... ਪੇ॰... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਗਨ੍ਧਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਯਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਮਗੁਣਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਮਗੁਣਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਦੁਵੇ ਪਟਿਪਦਾਪਿ ਚ।
ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਕੁਮ੍ਭੋ, ਸਮਾਧਿ ਵੇਦਨੁਤ੍ਤਿਯੇਨਾਤਿ॥

੪. ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ । ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਵਿਰਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਵਿਰਦ੍ਧੋ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਆਰਦ੍ਧੋ, ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਵਿਰਦ੍ਧੋ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਆਰਦ੍ਧੋ, ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਾਰਙ੍ਗਮਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰਂ ਗਮਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰਂ ਗਮਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਯੇ ਜਨਾ ਪਾਰਗਾਮਿਨੋ।
ਅਥਾਯਂ ਇਤਰਾ ਪਜਾ, ਤੀਰਮੇਵਾਨੁਧਾਵਤਿ॥

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋ।
ਤੇ ਜਨਾ ਪਾਰਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਮਚ੍ਚੁਧੇਯ੍ਯਂ ਸੁਦੁਤ੍ਤਰਂ॥

''ਕਣ੍ਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਪ੍ਪਹਾਯ, ਸੁਕ੍ਕਂ ਭਾਵੇਥ ਪਣ੍ਡਿਤੋ।
ਓਕਾ ਅਨੋਕਮਾਗਮ੍ਮ, ਵਿਵੇਕੇ ਯਤ੍ਥ ਦੂਰਮਂ॥

''ਤਤ੍ਰਾਭਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇ ਅਕਿਞ੍ਚਨੋ।
ਪਰਿਯੋਦਪੇਯ੍ਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਲੇਸੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ॥

''ਯੇਸਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਙ੍ਗੇਸੁ, ਸਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ।
ਆਦਾਨਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੇ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਯੇ ਰਤਾ।
ਖੀਣਾਸਵਾ ਜੁਤਿਮਨ੍ਤੋ, ਤੇ ਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ''ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਸਾਮਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੩੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਸਾਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਂ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਂ। ਕਤਮਾਨਿ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ? ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ, ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਸਾਮਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਸਾਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਂ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਂ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥੋ? ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਂ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਂ। ਕਤਮਾਨਿ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ ? ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ , ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ, ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਫਲਾਨੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਂ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਂ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥੋ? ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਫਲਾਨਿ ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ। ਕਤਮਾਨਿ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਫਲਾਨਿ? ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ, ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ, ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਫਲਾਨੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੪੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਤ੍ਥਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਤ੍ਥੋ? ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਤ੍ਥੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ, ਵਿਰਦ੍ਧਞ੍ਚ ਪਾਰਙ੍ਗਮਾ।
ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਾ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੫. ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਰਾਗਵਿਰਾਗਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਸਚੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਰਾਗਵਿਰਾਗਤ੍ਥਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਰਾਗਵਿਰਾਗਾਯਾ'ਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਰਾਗਵਿਰਾਗਾਯਾ'ਤਿ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ, ਕਤਮਾ ਚ ਪਟਿਪਦਾ ਰਾਗਵਿਰਾਗਾਯ ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ... ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ ਰਾਗਵਿਰਾਗਾਯਾਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੭. ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਛਕ੍ਕਂ

੪੨-੪੭. ''ਸਚੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਤ੍ਥਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਨਤ੍ਥਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਤ੍ਥਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਤ੍ਥਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਸਚੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਸਚੇ ਪਨ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯਾ'ਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯਾ'ਤਿ । ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ, ਕਤਮਾ ਚ ਪਟਿਪਦਾ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ

ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯਾਤਿ। ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁੱਦਾਨਂ –

ਵਿਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਅਨੁਸਯਂ, ਅੱਧਾਨਂ ਆਸਵਾ ਖਯਾ।
ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁੱਤਿਞਾਣਞ੍ਚ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਟ੍ਠਮੀ॥

੬. ਸੂਰਿਯਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕਲ੍ਯਾਣਮਿੱਤਸੁੱਤਂ

੪੯. ਸਾਵੱਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਤੋ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿੱਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਅਰੁਣੁੱਗਂ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿੱਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿੱਤਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿੱਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿੱਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿੱਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਦਿਸੁੱਤਪਞ੍ਚਕਂ

੫੦-੫੪. ''ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਤੋ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿੱਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਅਰੁਣੁੱਗਂ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿੱਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ। ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ... ਯਦਿਦਂ – ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਦਾ... ਯਦਿਦਂ – ਅੱਤਸਮ੍ਪਦਾ... ਯਦਿਦਂ – ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ... ਯਦਿਦਂ – ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮ੍ਪਦਾ...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾਸੁੱਤਂ

੫੫. ''ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਤੋ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿੱਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਅਰੁਣੁੱਗਂ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮ੍ਮਿੱਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਸੱਤਮਂ।

੧. ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੫੬. ''ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਤੋ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਂ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ , ਯਦਿਦਂ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੫੭-੬੧. ''ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਤੋ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਂ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮ੍ਪਦਾ... ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੨. ''ਯਦਿਦਂ – ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

ਸੂਰਿਯਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਂ ਸੀਲਞ੍ਚ, ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਦਾ।
ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਚ, ਯੋਨਿਸੋ ਭਵਤਿ ਸਤ੍ਤਮਂ॥

੭. ਏਕਧਮ੍ਮਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੬੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਏਕਧਮ੍ਮੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ। ਕਤਮੋ ਏਕਧਮ੍ਮੋ? ਯਦਿਦਂ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੬੪-੬੮. ''ਏਕਧਮ੍ਮੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ। ਕਤਮੋ ਏਕਧਮ੍ਮੋ? ਯਦਿਦਂ – ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੯. ''ਯਦਿਦਂ – ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੧. ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੭੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਏਕਧਮ੍ਮੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ। ਕਤਮੋ ਏਕਧਮ੍ਮੋ? ਯਦਿਦਂ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੭੧-੭੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਏਕਧਮ੍ਮੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ। ਕਤਮੋ ਏਕਧਮ੍ਮੋ? ਯਦਿਦਂ – ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਦਿਦਂ – ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੭੬. ‘‘ਯਦਿਦਂ – ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

ਏਕਧਮ੍ਮਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਂ ਸੀਲਞ੍ਚ, ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਦਾ।
ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਚ, ਯੋਨਿਸੋ ਭਵਤਿ ਸਤ੍ਤਮਂ॥

੮. ਦੁਤਿਯਏਕਧਮ੍ਮਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੭੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੭੮-੮੨. ‘‘ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਥਯਿਦਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੮੩. ‘‘ਯਥਯਿਦਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ

ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੧. ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੮੪. ''ਨਾਹੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੰ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਥਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨-੬. ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕੰ

੮੫-੮੯. ''ਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੰ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਥਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਥਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਥਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰... ਯਥਯਿਦੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ... ਪੇ॰... ਯਥਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮ੍ਪਦਾ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤੰ

੯੦. ''ਯਥਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਾ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ। ਏਵੰ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

ਦੁਤਿਯਏਕਧਮ੍ਮਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੰ ਸੀਲਞ੍ਚ, ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਦਾ।
ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਚ, ਯੋਨਿਸੋ ਭਵਤਿ ਸਤ੍ਤਮੰ॥

੯. ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤੰ

੯੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੫. ਦੁਤਿਯਾਦਿਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਚਤੁਕ੍ਕਂ

੯੨-੯੫. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚਿਰਵਤੀ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਭੂ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹੀ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਛਟ੍ਠਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੯੬. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੧. ਪਠਮਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੯੭. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਦੁਤਿਯਾਦਿਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੯੮-੧੦੨. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚਿਰਵਤੀ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰...

ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਭੂ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ…ਪੇ॰… ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹੀ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ…ਪੇ॰… ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਏਤੇ ਦ੍ਵੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।
ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਵਾਚਨਮਗ੍ਗੀ, ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਦ੍ਵਾਦਸਕੀ ਪਠਮਕੀ॥

੨. ਦੁਤਿਯਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਦੁਤਿਯਾਦਿਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੧੦੪. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ…ਪੇ॰… ਦੁਤਿਯਂ।

੧੦੫. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚਿਰਵਤੀ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ…ਪੇ॰… ਤਤਿਯਂ।

੧੦੬. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਭੂ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੧੦੭. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹੀ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਮਂ।

੧੦੮. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਛਟ੍ਠਂ।

੧. ਪਠਮਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਦੁਤਿਯਾਦਿਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੧੧੦. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯਂ।

੧੧੧. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚਿਰਵਤੀ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ।

੧੧੨. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਭੂ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੧੧੩. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹੀ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਮਂ।

੧੧੪. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ

ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

(ਰਾਗਵਿਨਯਦ੍ਵਾਦਸਕੀ ਦੁਤਿਯਕੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ)।

੧. ਪਠਮਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਦੁਤਿਯਾਦਿਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੧੧੬. ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯਂ।

੧੧੭. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚਿਰਵਤੀ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ।

੧੧੮. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਭੂ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੧੧੯. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹੀ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਮਂ।

੧੨੦. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਛਟ੍ਠਂ।

੧. ਪਠਮਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੧. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਦੁਤਿਯਾਦਿਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੧੨੨-੧੨੬. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚਿਰਵਤੀ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਭੂ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹੀ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ , ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

(ਅਮਤੋਗਧਦ੍ਵਾਦਸਕੀ ਤਤਿਯਕੀ)।

੧. ਪਠਮਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੭. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਦੁਤਿਯਾਦਿਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੧੨੮-੧੩੨. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚਿਰਵਤੀ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਭੂ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹੀ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੧. ਪਠਮਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੩. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨-੬. ਦੁਤਿਯਾਦਿਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੧੩੪-੧੩੮. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚਿਰਵਤੀ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਭੂ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹੀ ਨਦੀ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

(ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲੀ)।

ਦੁਤਿਯਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਏਤੇ ਦ੍ਵੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।
ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਦ੍ਵਾਦਸਕੀ, ਚਤੁਤ੍ਥਕੀ ਛਟ੍ਠਾ ਨਵਕੀ॥

੫. ਅਪ੍ਪਮਾਦਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਤਥਾਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਪਦਾ ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਦਾ [ਦਿਪਦਾ (ਸੀ॰)] ਵਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ [ਬਹੁਪਦਾ (?)] ਵਾ ਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਅਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ,

ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ; ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਪਦਾ ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਦਾ ਵਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਅਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ, ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ; ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਪਦਾ ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਦਾ ਵਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਅਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ, ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ; ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਯਾਵਤਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਪਦਾ ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਦਾ ਵਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਅਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ, ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ; ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੦. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਜਙ੍ਗਲਾਨੰ ਪਾਣਾਨੰ ਪਦਜਾਤਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਹਤ੍ਥਿਪਦੇ ਸਮੋਧਾਨੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ; ਹਤ੍ਥਿਪਦੰ ਤੇਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦੰ – ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤੇਨ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ; ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ...ਪੇ॰... ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩-੭. ਕੂਟਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕੰ

੧੪੧. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਯਾ ਕਾਚਿ ਗੋਪਾਨਸਿਯੋ ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਕੂਟਙ੍ਗਮਾ ਕੂਟਨਿਨ੍ਨਾ ਕੂਟਸਮੋਸਰਣਾ; ਕੂਟੰ ਤਾਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯੰ।

੧੪੨. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਮੂਲਗਨ੍ਧਾ, ਕਾਲ਼ਾਨੁਸਾਰਿਯੰ ਤੇਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੧੪੩. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਾਰਗਨ੍ਧਾ, ਲੋਹਿਤਚਨ੍ਦਨੰ ਤੇਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਮੰ।

੧੪੪. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧਾ, ਵਸ੍ਸਿਕੰ ਤੇਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਛਟ੍ਠੰ।

੧੪੫. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਟ੍ਟਰਾਜਾਨੋ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਅਨੁਯਨ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਰਾਜਾ ਤੇਸੰ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮-੧੦. ਚਨ੍ਦਿਮਾਦਿਸੁਤ੍ਤਤਤਿਯਕੰ

੧੪੬. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿ ਤਾਰਕਰੂਪਾਨੰ ਪਭਾ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਚਨ੍ਦਿਮਪ੍ਪਭਾਯ [ਚਨ੍ਦਿਮਾਪਭਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਕਲੰ ਨਾਗ੍ਘਨ੍ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿੰ, ਚਨ੍ਦਪ੍ਪਭਾ ਤਾਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠਮੰ।

੧੪੭. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਦਸਮਯੇ ਵਿਦ੍ਧੇ ਵਿਗਤਵਲਾਹਕੇ ਦੇਵੇ ਆਦਿਚ੍ਚੋ ਨਭੰ ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸਕ੍ਕਮਾਨੋ ਸਬ੍ਬੰ ਆਕਾਸਗਤੰ ਤਮਗਤੰ ਅਭਿਵਿਹਚ੍ਚ ਭਾਸਤੇ ਚ ਤਪਤੇ ਚ ਵਿਰੋਚਤਿ ਚ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਨਵਮੰ।

੧੪੮. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਤਨ੍ਤਾਵੁਤਾਨੰ ਵਤ੍ਥਾਨੰ, ਕਾਸਿਕਵਤ੍ਥੰ ਤੇਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ; ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ...

ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ…ਪੇ॰… ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

(ਯਦਪਿ ਤਥਾਗਤਂ, ਤਦਪਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)।

ਅਪ੍ਪਮਾਦਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਥਾਗਤਂ ਪਦਂ ਕੂਟਂ, ਮੂਲਂ ਸਾਰੋ ਚ ਵਸ੍ਸਿਕਂ।
ਰਾਜਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਚ, ਵਤ੍ਥੇਨ ਦਸਮਂ ਪਦਂ॥

੬. ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਬਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਪਥਵਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਏਵਮੇਤੇ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ…ਪੇ॰… ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ।

(ਪਰਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲੀਵਣ੍ਣਿਯਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਮਗ੍ਗੀ)।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਪਥਵਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਏਵਮੇਤੇ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਪਥਵਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਏਵਮੇਤੇ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਪਥਵਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਏਵਮੇਤੇ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਬੀਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੦. ‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿਮੇ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਾ ਵੁਡ੍ਢਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਪਥਵਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਏਵਮੇਤੇ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਾ ਵੁਡ੍ਢਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵੁਡ੍ਢਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵੁਡ੍ਢਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੁ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵੁਡ੍ਢਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੂ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਨਾਗਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੧. ‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਿਮਵਨ੍ਤਂ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਾਗਾ ਕਾਯਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ, ਬਲਂ ਗਾਹੇਨ੍ਤਿ; ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਬਲਂ ਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ ਓਤਰਨ੍ਤਿ, ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ [ਕੁਸ੍ਸੁਬ੍ਭੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰), ਕੁਸੁਬ੍ਭੇ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ ਓਤਰਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਓਤਰਨ੍ਤਿ, ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਓਤਰਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ [ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸਾਗਰਂ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੩] ਓਤਰਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਕਾਯੇਨ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੁ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੂ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਰੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੨. ‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨੋ ਪਾਚੀਨਪੋਣੋ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਸੋ ਮੂਲਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ [ਮੂਲਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਕਤੇ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਕਤਮੇਨ ਪਪਤੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯੇਨ , ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਨ੍ਨੋ ਯੇਨ ਪੋਣੋ ਯੇਨ ਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ

ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ...ਪੇ॰... ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਕੁਮ੍ਭਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੩. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਮ੍ਭੋ ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜੋ ਵਮਤੇਵ ਉਦਕਂ, ਨੋ ਪਚ੍ਚਾਵਮਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਮਤੇਵ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ, ਨੋ ਪਚ੍ਚਾਵਮਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਮਤੇਵ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ, ਨੋ ਪਚ੍ਚਾਵਮਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ...ਪੇ॰... ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਮਤੇਵ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ, ਨੋ ਪਚ੍ਚਾਵਮਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਸੂਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੪. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਲਿਸੂਕੰ ਵਾ ਯਵਸੂਕੰ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤੰ ਹਤ੍ਥੇਨ ਵਾ ਪਾਦੇਨ ਵਾ ਅਕ੍ਕਨ੍ਤੰ ਹਤ੍ਥੰ ਵਾ ਪਾਦੰ ਵਾ ਭਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਲੋਹਿਤੰ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੂਕਸ੍ਸ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜੰ ਭਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਜ੍ਜੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜੰ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਜ੍ਜੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ... ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ...ਪੇ॰... ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜੰ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਜ੍ਜੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਆਕਾਸਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੫. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਕਾਸੇ ਵਿਵਿਧਾ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ – ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਸਰਜਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਰਜਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਸੀਤਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਉਣ੍ਹਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਪਰਿਤ੍ਤਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਾਪਿ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵਯਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵਯਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤਪਿ

ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚਪਿ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਪਠਮਮੇਘਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੬. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਿਮ੍ਹਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਮਾਸੇ ਊਹਤਂ ਰਜੋਜਲ੍ਲਂ, ਤਮੇਨਂ ਮਹਾਅਕਾਲਮੇਘੋ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਦੁਤਿਯਮੇਘਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੭. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਹਾਮੇਘਂ, ਤਮੇਨਂ ਮਹਾਵਾਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨਾਵਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੮. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕਾਯ ਨਾਵਾਯ ਵੇਤ੍ਤਬਨ੍ਧਨਬਨ੍ਧਾਯ ਛ ਮਾਸਾਨਿ ਉਦਕੇ ਪਰਿਯਾਦਾਯ [ਪਰਿਯਾਤਾਯ (ਕ॰), ਪਰਿਯਾਹਤਾਯ (?)] ਹੇਮਨ੍ਤਿਕੇਨ ਥਲਂ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਯ ਵਾਤਾਤਪਪਰੇਤਾਨਿ ਬਨ੍ਧਨਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਾਵੁਸ੍ਸਕੇਨ ਮੇਘੇਨ ਅਭਿਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠਾਨਿ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਪੂਤਿਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਪੂਤਿਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ । ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਪੂਤਿਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਪੂਤਿਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਆਗਨ੍ਤੁਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੯. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਗਨ੍ਤੁਕਾਗਾਰਂ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਯਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਾਯਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਦਕ੍ਖਿਣਾਯਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਖਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਪਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਵੇਸ੍ਸਾਪਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਸੁਦ੍ਦਾਪਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ , ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਜਹਤਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਿ।

''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ? ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ? ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਚ – ਇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ? ਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚ – ਇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ? ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ – ਇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਜਹਤਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਨਦੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੦. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ। ਅਥ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਦ੍ਦਾਲ-ਪਿਟਕਂ ਆਦਾਯ – 'ਮਯਂ ਇਮਂ ਗਙ੍ਗਂ ਨਦਿਂ ਪਚ੍ਛਾਨਿਨ੍ਨਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ ਪਚ੍ਛਾਪੋਣਂ ਪਚ੍ਛਾਪਬ੍ਭਾਰ'ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਗਙ੍ਗਂ ਨਦਿਂ ਪਚ੍ਛਾਨਿਨ੍ਨਂ ਕਰੇਯ੍ਯ ਪਚ੍ਛਾਪੋਣਂ ਪਚ੍ਛਾਪਬ੍ਭਾਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਗਙ੍ਗਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ। ਸਾ ਨ ਸੁਕਰਾ ਪਚ੍ਛਾਨਿਨ੍ਨਂ ਕਾਤੁਂ ਪਚ੍ਛਾਪੋਣਂ ਪਚ੍ਛਾਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਯਾਵਦੇਵ ਪਨ ਸੋ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਕਿਲਮਥਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤਂ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤਂ ਰਾਜਾਨੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਵਾ ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ ਭੋਗੇਹਿ ਅਭਿਹਟ੍ਠੁਂ ਪਵਾਰੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂ ਤੇ ਇਮੇ ਕਾਸਾਵਾ ਅਨੁਦਹਨ੍ਤਿ, ਕਿਂ ਮੁਣ੍ਡੋ ਕਪਾਲਮਨੁਸਂਚਰਸਿ! ਏਹਿ, ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਭੋਗੇ ਚ ਭੁਞ੍ਜਸ੍ਸੁ, ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ। ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਂ ਵਿਵੇਕਪੋਣਂ ਵਿਵੇਕਪਬ੍ਭਾਰਂ ਤਂ ਵਤ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ

ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। (ਯਦਪਿ ਬਲਕਰਣੀਯਂ, ਤਦਪਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।) ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਬਲਂ ਬੀਜਞ੍ਚ ਨਾਗੋ ਚ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਕੁਮ੍ਭੇਨ ਸੂਕਿਯਾ।
ਆਕਾਸੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮੇਘਾ, ਨਾਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾ ਨਦੀਤਿ॥

੭. ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਏਸਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮੇਸਨਾ, ਭਵੇਸਨਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਏਸਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮੇਸਨਾ, ਭਵੇਸਨਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਏਸਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮੇਸਨਾ, ਭਵੇਸਨਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਏਸਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮੇਸਨਾ, ਭਵੇਸਨਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਏਸਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮੇਸਨਾ, ਭਵੇਸਨਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਏਸਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। (ਯਦਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਤਦਪਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।)

‘‘ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮੇਸਨਾ, ਭਵੇਸਨਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਏਸਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੰਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। (ਯਦਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਤਦਪਿ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।)

‘‘ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮੇਸਨਾ, ਭਵੇਸਨਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਏਸਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੰਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੰਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। (ਯਦਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਤਦਪਿ ਪਹਾਨਾਯ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।) ਪਠਮਂ।

੨. ਵਿਧਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੨. ‘‘ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਧਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ‘ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਵਿਧਾ, ‘ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਵਿਧਾ, ‘ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਵਿਧਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਧਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੰਨਂ ਵਿਧਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਤਿਸ੍ਸੰਨਂ ਵਿਧਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। (ਯਥਾ ਏਸਨਾ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਆਸਵਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੩. ‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਕਾਮਾਸਵੋ, ਭਵਾਸਵੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਆਸਵਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਣੰਨਂ ਆਸਵਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਭਵਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੪. ‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਾ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਕਾਮਭਵੋ , ਰੂਪਭਵੋ, ਅਰੂਪਭਵੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਭਵਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਣੰਨਂ ਭਵਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਕ੍ਖਤਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੫. ‘‘ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਤਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਤਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੰਨਂ ਦੁਕ੍ਖਤਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਖਿਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੬. ‘‘ਤਯੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਿਲਾ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਰਾਗੋ ਖਿਲੋ, ਦੋਸੋ ਖਿਲੋ, ਮੋਹੋ ਖਿਲੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਖਿਲਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨਂ ਖਿਲਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਮਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੭. ‘‘ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤੀਣਿ? ਰਾਗੋ ਮਲਂ, ਦੋਸੋ ਮਲਂ, ਮੋਹੋ ਮਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਣਿ ਮਲਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨਂ ਮਲਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨੀਘਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੮. ‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੀਘਾ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਰਾਗੋ ਨੀਘੋ, ਦੋਸੋ ਨੀਘੋ, ਮੋਹੋ ਨੀਘੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਨੀਘਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨਂ ਨੀਘਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਵੇਦਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੯. ‘‘ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਣ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੦. ‘‘ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਣ੍ਹਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਤਣ੍ਹਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਤਸਿਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੧. ‘‘ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸਿਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮਤਸਿਨਾ, ਭਵਤਸਿਨਾ, ਵਿਭਵਤਸਿਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਤਸਿਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਤਸਿਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਏਸਨਾ ਵਿਧਾ ਆਸਵੋ, ਭਵੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਖਿਲਾ।
ਮਲਂ ਨੀਘੋ ਚ ਵੇਦਨਾ, ਦ੍ਵੇ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸਿਨਾਯ ਚਾਤਿ॥

੮. ਓਘਵਗ੍ਗੋ

੧. ਓਘਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਘਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਕਾਮੋਘੋ, ਭਵੋਘੋ, ਦਿਟ੍ਠੋਘੋ, ਅਵਿਜ੍ਜੋਘੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਓਘਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਓਘਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। (ਯਥਾ ਏਸਨਾ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।) ਪਠਮਂ।

੨. ਯੋਗਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੩. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਗਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਕਾਮਯੋਗੋ, ਭਵਯੋਗੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਯੋਗੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯੋਗੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਯੋਗਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਯੋਗਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਉਪਾਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੪. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ, ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਂ, ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਗਨ੍ਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੫. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਨ੍ਥਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਕਾਯਗਨ੍ਥੋ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਕਾਯਗਨ੍ਥੋ, ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸੋ ਕਾਯਗਨ੍ਥੋ, ਇਦਂਸਚ੍ਚਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਕਾਯਗਨ੍ਥੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਗਨ੍ਥਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਗਨ੍ਥਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਨੁਸਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੬. ‘‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਸਯਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ, ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ, ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯੋ , ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੁਸਯੋ, ਮਾਨਾਨੁਸਯੋ, ਭਵਰਾਗਾਨੁਸਯੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨੁਸਯਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਅਨੁਸਯਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਕਾਮਗੁਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਗੁਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਦ੍ਦਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਗਨ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਮਗੁਣਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਨੀਵਰਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੀਵਰਣਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਨੀਵਰਣਂ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨੀਵਰਣਂ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੀਵਰਣਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਨੀਵਰਣਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ , ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ , ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ, ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸੋ, ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ

ਮੋਹવਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ… ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ… ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖવੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾવੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਓਘવਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਗਨ੍ਥਂ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀવਰਣਂ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਤਿ॥

વਗ੍ਗੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅવਿਜ੍ਜਾવਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ, ਦੁਤਿਯਂ વਿਹਾਰਂ વੁਚ੍ਚਤਿ।
ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਂ ਤਤਿਯੋ વਗ੍ਗੋ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇਨੇવ॥

ਤਿਤ੍ਥਿਯਂ ਪਞ੍ਚਮੋ વਗ੍ਗੋ, ਛਟ੍ਠੋ ਸੂਰਿਯੇਨ ਚ।
ਬਹੁਕਤੇ ਸਤ੍ਤਮੋ વਗ੍ਗੋ, ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਅਟ੍ਠਮੇਨ ਚ॥

ਦਿવਸવਗ੍ਗੋ ਨવਮੋ, ਦਸਮੋ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਚ।
ਏਕਾਦਸਬਲવਗ੍ਗੋ, ਦ੍વਾਦਸ ਏਸਨਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ।
ਓਘવਗ੍ਗੋ ਭવਤਿ ਤੇਰਸਾਤਿ॥

ਮਗ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਪਠਮਂ।

੨. ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਪਬ੍ਬਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਹਿਮਵਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਿਮਵਨ੍ਤਂ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਾਗਾ ਕਾਯਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ, ਬਲਂ ਗਾਹੇਨ੍ਤਿ; ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਬਲਂ ਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ ਓਤਰਨ੍ਤਿ, ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ ਓਤਰਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਓਤਰਨ੍ਤਿ, ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਓਤਰਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸਾਗਰਂ ਓਤਰਨ੍ਤਿ; ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਕਾਯੇਨ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੂਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ; ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਧਮ੍ਮੇਸੂ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਕਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ, ਆਹਾਰਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਨੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ, ਆਹਾਰਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਹਾਰਾ ਨੋ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਘਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਤਿ ਤਨ੍ਦਿ ਵਿਜਮ੍ਭਿਤਾ ਭਤ੍ਤਸਮ੍ਮਦੋ ਚੇਤਸੋ ਚ ਲੀਨਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸੋ ਅਵੂਪਸਮੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ

ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯੰ ਕਾਯੋ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ, ਆਹਾਰੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਨੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ, ਆਹਾਰੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਹਾਰਾ ਨੋ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯੰ ਕਾਯੋ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ, ਆਹਾਰੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਨੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ, ਆਹਾਰੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਹਾਰਾ ਨੋ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਹੀਨਪਣੀਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਾਗਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁ [ਆਰਬ੍ਭਧਾਤੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁ ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ, ਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤੰ [ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਅਬ੍ਯਗ੍ਗਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ, ਆਹਾਰਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਨੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ, ਆਹਾਰਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਹਾਰਾ ਨੋ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸੀਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੪. ‘‘ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਬਹੁਕਾਰਂ [ਬਹੂਪਕਾਰਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਵਦਾਮਿ; ਸਵਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਬਹੁਕਾਰਂ ਵਦਾਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਬਹੁਕਾਰਂ ਵਦਾਮਿ; ਪਯਿਰੁਪਾਸਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਬਹੁਕਾਰਂ ਵਦਾਮਿ; ਅਨੁਸ੍ਸਤਿਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਬਹੁਕਾਰਂ ਵਦਾਮਿ; ਅਨੁਪਬ੍ਬਜ੍ਜਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਬਹੁਕਾਰਂ ਵਦਾਮਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾਰੂਪਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਯੇਨ ਵੂਪਕਾਸੇਨ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ [ਦ੍ਵਯੇਨ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਵਿਹਰਤਿ – ਕਾਯਵੂਪਕਾਸੇਨ ਚ ਚਿਤ੍ਤਵੂਪਕਾਸੇਨ ਚ। ਸੋ ਤਥਾ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ ਅਨੁਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ; ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ; ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸੋ ਤਥਾ ਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਰਤਿ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾ ਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਰਤਿ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ; ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ; ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੋ ਪਵਿਚਰਤੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤੋ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੋ ਪਵਿਚਰਤੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤੋ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ; ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ; ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ; ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ; ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ; ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ; ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ

ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ।

''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ; ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ; ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸੋ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ; ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ; ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

''ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਸੁ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਸੁ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ ਸਤ੍ਤ ਫਲਾ ਸਤ੍ਤਾਨਿਸਂਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ ਫਲਾ ਸਤ੍ਤਾਨਿਸਂਸਾ? ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਅਥ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਅਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ , ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਹੋਤਿ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਸੁ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਸੁ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਫਲਾ ਸਤ੍ਤਾਨਿਸਂਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਵਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ! ''ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਇਮੇਸਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਯੇਨ ਯੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਵਿਹਰਿਤੁਂ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ; ਯੇਨ ਯੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਂ ਸਮਯਂ ਵਿਹਰਿਤੁਂ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਂ

ਸਮਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ; ਯੇਨ ਯੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਵਿਹਰਿਤੁਂ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਇਤਿ ਚੇ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਹੋਤਿ, 'ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ'ਤਿ ਮੇ ਹੋਤਿ, 'ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਮੇ ਹੋਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਞ੍ਚ ਨਂ 'ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਸਚੇਪਿ ਮੇ ਚਵਤਿ, 'ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਮੇ ਚਵਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਇਤਿ ਚੇ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਹੋਤਿ, 'ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ'ਤਿ ਮੇ ਹੋਤਿ, 'ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਮੇ ਹੋਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਞ੍ਚ ਨਂ 'ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਸਚੇਪਿ ਮੇ ਚਵਤਿ, 'ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਮੇ ਚਵਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰਞ੍ਞੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਨਾਨਾਰਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਸ੍ਸਾਨਂ ਦੁਸ੍ਸਕਰਣ੍ਡਕੋ ਪੂਰੋ ਅਸ੍ਸ। ਸੋ ਯਞ੍ਞਦੇਵ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗਂ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਪਾਰੁਪਿਤੁਂ, ਤਂ ਤਦੇਵ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗਂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਪਾਰੁਪੇਯ੍ਯ; ਯਞ੍ਞਦੇਵ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗਂ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਂ ਸਮਯਂ ਪਾਰੁਪਿਤੁਂ, ਤਂ ਤਦੇਵ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗਂ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਂ ਸਮਯਂ ਪਾਰੁਪੇਯ੍ਯ; ਯਞ੍ਞਦੇਵ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗਂ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਾਰੁਪਿਤੁਂ, ਤਂ ਤਦੇਵ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗਂ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਾਰੁਪੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਯੇਨ ਯੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਵਿਹਰਿਤੁਂ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ; ਯੇਨ ਯੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਂ ਸਮਯਂ ਵਿਹਰਿਤੁਂ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਂ ਸਮਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ; ਯੇਨ ਯੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਵਿਹਰਿਤੁਂ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਇਤਿ ਚੇ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਹੋਤਿ, 'ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ'ਤਿ ਮੇ ਹੋਤਿ, 'ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਮੇ ਹੋਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਞ੍ਚ ਨਂ 'ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਸਚੇਪਿ ਮੇ ਚਵਤਿ, 'ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਮੇ ਚਵਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਇਤਿ ਚੇ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਹੋਤਿ, 'ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ'ਤਿ ਮੇ ਹੋਤਿ, 'ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਮੇ ਹੋਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਞ੍ਚ ਨਂ 'ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਸਚੇਪਿ ਮੇ ਚਵਤਿ, 'ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਮੇ ਚਵਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, 'ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਤਸ੍ਸਿਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵਯਤੋ ਕਾਮਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ , ਭਵਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਕੁਣ੍ਡਲਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੭. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਕੇਤੇ ਵਿਹਰਤਿ ਅਞ੍ਜਨਵਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਕੁਣ੍ਡਲਿਯੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਕੁਣ੍ਡਲਿਯੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਮਸ੍ਮਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਆਰਾਮਨਿਸ੍ਸਯੀ [ਆਰਾਮਨਿਸਾਦੀ (ਸੀ॰), ਆਰਾਮਨਿਯਾਦੀ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਭੁਤ੍ਤਪਾਤਰਾਸਸ੍ਸ ਅਯਮਾਚਾਰੋ [ਅਯਮਾਹਾਰੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਹੋਤਿ – ਆਰਾਮੇਨ ਆਰਾਮਂ ਉਯ੍ਯਾਨੇਨ ਉਯ੍ਯਾਨਂ ਅਨੁਚਙ੍ਕਮਾਮਿ ਅਨੁਵਿਚਰਾਮਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਇਤਿਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖਾਨਿਸਂਸਞ੍ਚੇਵ ਕਥਂ ਕਥੇਨ੍ਤੇ ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਨਿਸਂਸਞ੍ਚ – 'ਭਵਂ ਪਨ ਗੋਤਮੋ ਕਿਮਾਨਿਸਂਸੋ ਵਿਹਰਤੀ'''ਤਿ? ''ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿਸਂਸੋ ਖੋ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਤਥਾਗਤੋ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਸਤ੍ਤ ਖੋ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਕਤਮੇ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖੋ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ । ‘‘ਕਤਮੇ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ, ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਤੀਣਿ ਖੋ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਕਤਮੇ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ ਖੋ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤੋ ਚ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤੀਤਿ? ਇਧ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਨਾਪਂ ਨਾਭਿਜ੍ਝਤਿ ਨਾਭਿਹਂਸਤਿ, ਨ ਰਾਗਂ ਜਨੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਠਿਤੋ ਚ ਕਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਠਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ। ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਖੋ ਪਨੇਵ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਮਨਾਪਂ ਨ ਮਙ੍ਕੁ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਅਦੀਨਮਾਨਸੋ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚੇਤਸੋ। ਤਸ੍ਸ ਠਿਤੋ ਚ ਕਾਯੋ ਹੋਤਿ ਠਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਮਨਾਪਂ ਨਾਭਿਜ੍ਝਤਿ ਨਾਭਿਹਂਸਤਿ, ਨ ਰਾਗਂ ਜਨੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਠਿਤੋ ਚ ਕਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਠਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ। ਮਨਸਾ ਖੋ ਪਨੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਅਮਨਾਪਂ ਨ ਮਙ੍ਕੁ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਅਦੀਨਮਾਨਸੋ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚੇਤਸੋ। ਤਸ੍ਸ ਠਿਤੋ ਚ ਕਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਠਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਠਿਤੋ ਚ ਕਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਠਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਠਿਤੋ ਚ ਕਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਠਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਂ । ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਖੋ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ।

‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਚ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਖੋ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਕੁਣ੍ਡਲਿਯ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕੁਣ੍ਡਲਿਯੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤੰ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੰ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗੰ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤੰ ਧਾਰੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹੰ ਭਵਨ੍ਤੰ ਗੋਤਮੰ ਸਰਣੰ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕੰ ਮੰ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੰ ਸਰਣੰ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਕੂਟਾਗਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੮. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਯਾ ਕਾਚਿ ਗੋਪਾਨਸਿਯੋ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਕੂਟਨਿਨ੍ਨਾ ਕੂਟਪੋਣਾ ਕੂਟਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਉਪਵਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੯. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਉਪਵਾਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਉਪਵਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਉਪਵਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਉਪਵਾਨੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਉਪਵਾਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੰ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾ ਏਵੰ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ ਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ'''ਤਿ? ''ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ , ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੰ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾ ਏਵੰ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ ਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ'''ਤਿ।

''ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਬ੍ਭਮਾਨੋ ਪਜਾਨਾਤਿ 'ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਮੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤੰ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਮੇ ਸੁਸਮੂਹਤੰ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਞ੍ਚ ਮੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੀਤੰ, ਆਰਦ੍ਧਞ੍ਚ ਮੇ ਵੀਰਿਯੰ, ਅਟ੍ਠਿੰਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮਿ, ਨੋ ਚ ਲੀਨ'ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਬ੍ਭਮਾਨੋ ਪਜਾਨਾਤਿ 'ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਮੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤੰ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਮੇ ਸੁਸਮੂਹਤੰ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਞ੍ਚ ਮੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੀਤੰ, ਆਰਦ੍ਧਞ੍ਚ ਮੇ ਵੀਰਿਯੰ, ਅਟ੍ਠਿੰਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮਿ, ਨੋ ਚ ਲੀਨ'ਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਾਨੇਯ੍ਯ 'ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੰ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾ ਏਵੰ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ ਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਠਮਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯੦. ''ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ

ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੧. ''ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਪਬ੍ਬਤਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਹਿਮਵਨ੍ਤਂ ਕਾਯਂ ਸੀਲਂ, ਵਤ੍ਥਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚ ਕੁਣ੍ਡਲਿ।
ਕੂਟਞ੍ਚ ਉਪਵਾਨਞ੍ਚ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇਤਿ॥

੨. ਗਿਲਾਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਾਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੨. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਪਾਣਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਰਿਯਾਪਥੇ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ – ਕਾਲੇਨ ਗਮਨਂ, ਕਾਲੇਨ ਠਾਨਂ, ਕਾਲੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਂ, ਕਾਲੇਨ ਸੇਯ੍ਯਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਪਥਵਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਏਵਮੇਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਰਿਯਾਪਥੇ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਠਮਸੂਰਿਯੂਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੩. ''ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਤੋ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਂ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਤਿਯਸੂਰਿਯੂਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੪. ''ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਤੋ ਏਤੰ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਏਤੰ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਯਦਿਦੰ – ਅਰੁਣੁਗ੍ਗੰ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਏਤੰ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਏਤੰ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਯਦਿਦੰ – ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਪਠਮਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯੫. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਪਿਪ੍ਪਲਿਗੁਹਾਯੰ [ਵਿਪ੍ਫਲਿਗੁਹਾਯੰ (ਸੀ॰)] ਵਿਹਰਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਖਮਨੀਯੰ ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯੰ? ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ? ''ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯੰ, ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ।

''ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਮਯਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਮਯਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਮਯਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਮਯਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਤਗ੍ਘ, ਭਗਵਾ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ; ਤਗ੍ਘ, ਸੁਗਤ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿ। ਵੁਟ੍ਠਹਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਤਮ੍ਹਾ ਆਬਾਧਾ। ਤਥਾਪਹੀਨੋ ਚਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਸੋ ਆਬਾਧੋ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਦੁਤਿਯਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯੬. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਖਮਨੀਯੰ ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯੰ? ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ? ''ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯੰ, ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ।

‘‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਮਯਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮਯਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮਯਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਮਯਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤਗ੍ਘ , ਭਗਵਾ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ; ਤਗ੍ਘ, ਸੁਗਤ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿ। ਵੁਟ੍ਠਹਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤਮ੍ਹਾ ਆਬਾਧਾ। ਤਥਾਪਹੀਨੋ ਚਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਸੋ ਆਬਾਧੋ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਤਤਿਯਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯੭. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਪਟਿਭਨ੍ਤੁ ਤੰ, ਚੁਨ੍ਦ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਗਵਤਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਗਵਤਾ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤਗ੍ਘ , ਚੁਨ੍ਦ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ; ਤਗ੍ਘ, ਚੁਨ੍ਦ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚਾਯਸ੍ਮਾ ਚੁਨ੍ਦੋ। ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਸਤ੍ਥਾ ਅਹੋਸਿ। ਵੁਟ੍ਠਹਿ ਚ ਭਗਵਾ ਤਮ੍ਹਾ ਆਬਾਧਾ। ਤਥਾਪਹੀਨੋ ਚ ਭਗਵਤੋ ਸੋ ਆਬਾਧੋ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਪਾਰਙ੍ਗਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯੮. ‘‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰੰ ਗਮਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰੰ ਗਮਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਯੇ ਜਨਾ ਪਾਰਗਾਮਿਨੋ।
ਅਥਾਯੰ ਇਤਰਾ ਪਜਾ, ਤੀਰਮੇਵਾਨੁਧਾਵਤਿ॥

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋ।
ਤੇ ਜਨਾ ਪਾਰਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਮਚ੍ਚੁਧੇਯ੍ਯੰ ਸੁਦੁਤ੍ਤਰੰ॥

‘‘ਕਣ੍ਹੰ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਪ੍ਪਹਾਯ, ਸੁਕ੍ਕੰ ਭਾਵੇਥ ਪਣ੍ਡਿਤੋ।
ਓਕਾ ਅਨੋਕਮਾਗਮ੍ਮ, ਵਿਵੇਕੇ ਯਤ੍ਥ ਦੂਰਮੰ॥

‘‘ਤਤ੍ਰਾਭਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛੇਯਜ , ਹਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇ ਅਕਿਞ੍ਚਨੋ।
ਪਰਿਯੋਦਪੇਯਜ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਲੇਸੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ॥

‘‘ਯੇਸਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਙ੍ਗੇਸੁ, ਸਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ।
ਆਦਾਨਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੇ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਯੇ ਰਤਾ।
ਖੀਣਾਸਵਾ ਜੁਤਿਮਨ੍ਤੋ, ਤੇ ਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ’’ਤਿ॥ ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਵਿਰਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੯. ‘‘ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਵਿਰਦ੍ਧਾ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਵਿਰਦ੍ਧਾ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੦. ‘‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਰਿਯਾ ਨਿਯਜਾਨਿਕਾ ਨੀਯਨ੍ਤਿ ਤਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਰਿਯਾ ਨਿਯਜਾਨਿਕਾ ਨੀਯਨ੍ਤਿ ਤਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੧. ‘‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਗਿਲਾਨਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਪਾਣਾ ਸੂਰਿਯੂਪਮਾ ਦ੍ਵੇ, ਗਿਲਾਨਾ ਅਪਰੇ ਤਯੋ।
ਪਾਰਙ੍ਗਾਮੀ ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਚ, ਅਰਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਚਾਤਿ॥

੩. ਉਦਾਯਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਬੋਧਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੨. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘‘ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ᩅੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾᩅਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ‘ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’ਤਿ ᩅੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘‘ਬੋਧਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਤਿ ᩅੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾᩅੇਤਿ ᩅਿᩅੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾᩅੇਤਿ ᩅਿᩅੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ᩅਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ᩅੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ‘ਬੋਧਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਸ੍ਮਾ ‘ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’ਤਿ ᩅੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਦੇਸਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੩. ‘‘ਸਤ੍ਤ ᩅੋ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ; ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ... ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਠਾਨਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੪. ‘‘ਕਾਮਰਾਗਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨਂ , [ਕਾਮਰਾਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾਨਂ (ਸੀ॰)] ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇᩅ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾᩅਾਯ ᩅੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇᩅ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾᩅਾਯ ᩅੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਤਿ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇᩅ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾᩅਾਯ ᩅੇਪੁਲ੍ਲਾਯਂ ਸਂᩅਤ੍ਤਤਿ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇᩅ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾᩅਾਯ ᩅੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਤਿ। ᩅਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚੇᩅ ᩅਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ᩅਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾᩅਾਯ ᩅੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇᩅ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਭਾᩅਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇᩅ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਭਾᩅਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੫. ‘‘ਅਯੋਨਿਸੋ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇᩅ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾᩅਾਯ ᩅੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇᩅ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾᩅਾਯ ᩅੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇᩅ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾᩅਾਯ ᩅੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇᩅ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾᩅਾਯ ᩅੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚੇᩅ ᩅਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ᩅਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾᩅਾਯ ᩅੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸਂᩅਤ੍ਤਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇᩅ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇᩅ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ।

ਯੋਨਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇᩅ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਪਹੀਯਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇᩅ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਹੀਯਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇᩅ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ

ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਪਹੀਯਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇਵ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਪਹੀਯਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਹੀਯਤਿ।

''ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇਵ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਪਰਿਹਾਨਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੬. ''ਸਤ੍ਤ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਿਯੇ ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ; ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਅਪਰਿਹਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਯਦਿਦਂ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਅਪਰਿਹਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੭. ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਤਂ ਪਟਿਪਦਂ ਭਾਵੇਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਚ ਪਟਿਪਦਾ ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਯਦਿਦਂ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧ , ਉਦਾਯਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ ਵਿਪੁਲਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਂ [ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)]। ਤਸ੍ਸ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ ਵਿਪੁਲਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਂ ਤਣ੍ਹਾ ਪਹੀਯਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਹਾਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਪਹੀਯਤਿ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਹੀਯਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ ਵਿਪੁਲਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਂ। ਤਸ੍ਸ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵਯਤੋ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ ਵਿਪੁਲਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਂ ਤਣ੍ਹਾ ਪਹੀਯਤਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਹਾਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਪਹੀਯਤਿ । ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਹੀਯਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਉਦਾਯਿ, ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਾ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੋ, ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੮. ''ਯੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਤਂ ਪਟਿਪਦਂ ਭਾਵੇਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਚ ਪਟਿਪਦਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਯਦਿਦਂ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ, ਚ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੯. ‘‘ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ; ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਯਦਿਦਂ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਨਿਬ੍ਬੇਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧ, ਉਦਾਯਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ ਵਿਪੁਲਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਂ। ਸੋ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਅਪ੍ਪਦਾਲਿਤਪੁਬ੍ਬਂ ਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਤਿ ਪਦਾਲੇਤਿ ; ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਅਪ੍ਪਦਾਲਿਤਪੁਬ੍ਬਂ ਦੋਸਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਤਿ ਪਦਾਲੇਤਿ; ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਅਪ੍ਪਦਾਲਿਤਪੁਬ੍ਬਂ ਮੋਹਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਤਿ ਪਦਾਲੇਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ ਵਿਪੁਲਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਂ। ਸੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਅਪ੍ਪਦਾਲਿਤਪੁਬ੍ਬਂ ਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਤਿ ਪਦਾਲੇਤਿ; ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਅਪ੍ਪਦਾਲਿਤਪੁਬ੍ਬਂ ਦੋਸਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਤਿ ਪਦਾਲੇਤਿ; ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਅਪ੍ਪਦਾਲਿਤਪੁਬ੍ਬਂ ਮੋਹਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਤਿ ਪਦਾਲੇਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਉਦਾਯਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਨਿਬ੍ਬੇਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਏਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੦. ‘‘ਨਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੋ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਸਂਯੋਜਨੀਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਂਯੋਜਨੀਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ?

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਂਯੋਜਨੀਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨੀਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਾ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾ ਸਂਯੋਜਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋ ਸਂਯੋਜਨੀਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਾ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਉਦਾਯਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸੁਮ੍ਭੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸੇਤਕਂ ਨਾਮ ਸੁਮ੍ਭਾਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਦਾਯੀ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਯਾਵ ਬਹੁਕਤਞ੍ਚ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਿ ਪੇਮਞ੍ਚ ਗਾਰਵੋ ਚ ਹਿਰੀ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਗਾਰਿਕਭੂਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਬਹੁਕਤੋ ਅਹੋਸਿਂ ਧਮ੍ਮੇਨ [ਧਮ੍ਮੇ (?)] ਅਬਹੁਕਤੋ ਸਙ੍ਘੇਨ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ ਭਗਵਤਿ ਪੇਮਞ੍ਚ ਗਾਰਵਞ੍ਚ ਹਿਰਿਞ੍ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ – ‘ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਇਤਿ

ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ'ਤਿ।

''ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜਾਵਕੁਜ੍ਜਂ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਸਮਿਤੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਚ ਮੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ; ਯੋ ਮੇ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਉਪਨੇਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾਹਂ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਿ।

''ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ, ਯੋ ਮੇ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਉਪਨੇਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾਹਂ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ, ਯੋ ਮੇ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਉਪਨੇਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾਹਂ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ, ਯੋ ਮੇ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਉਪਨੇਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾਹਂ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਉਦਾਯਿ! ਏਸੋ ਹਿ ਤੇ, ਉਦਾਯਿ, ਮਗ੍ਗੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ, ਯੋ ਤੇ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਉਪਨੇਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾ ਤ੍ਵਂ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਉਦਾਯਿਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਬੋਧਾਯ ਦੇਸਨਾ ਠਾਨਾ, ਅਯੋਨਿਸੋ ਚਾਪਰਿਹਾਨੀ।
ਖਯੋ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬੇਧੋ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਯਿਨਾਤਿ॥

੪. ਨੀਵਰਣਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਕੁਸਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੨. ''ਯੇ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ ਕੁਸਲਭਾਗਿਯਾ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਿਕਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ; ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਕੁਸਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੩. ‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ ਕੁਸਲਭਾਗਿਯਾ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਿਕਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਮੂਲਕਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮੋਸਰਣਾ; ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਯੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ, ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ, ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਉਪੇਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਅਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ, ਯੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ, ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ, ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਉਪੇਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯ। ਲੋਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ, ਯੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਜਾਤਰੂਪਂ...ਪੇ॰... ਤਿਪੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ...ਪੇ॰... ਸੀਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ...ਪੇ॰... ਸਜ੍ਝੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ, ਯੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ, ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ, ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਉਪੇਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਯੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ, ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ, ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਉਪੇਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯ।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਯੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ, ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ, ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ, ਯੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ, ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ, ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ...ਪੇ॰... ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪੇਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਯੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ, ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ, ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੫. ‘‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਨਾਵਰਣਾ ਅਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ । ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਵਰਣੋ ਅਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਵਰਣੋ ਅਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਨਾਵਰਣਾ ਅਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੬. ‘‘ਅਯੋਨਿਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇਵ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇਵ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇਵ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇਵ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੭. ‘‘ਯੋਨਿਸੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇਵ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਬੁਦ੍ਧਿਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੮. ‘‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਆਵਰਣਨੀਵਰਣਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣੋ ਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੋ। ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣੋ ਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੋ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣੰ ਨੀਵਰਣੰ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੰ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੰ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣੰ ਨੀਵਰਣੰ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੰ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੰ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ।

‘‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਨਾਵਰਣਾ ਅਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਵਰਣੋ ਅਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਵਰਣੋ ਅਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਨਾਵਰਣਾ ਅਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸੋ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਨੀਵਰਣਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨੀਵਰਣਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੀਵਰਣਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ।

''ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸੋ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਰੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੦. ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖਾ ਅਣੁਬੀਜਾ ਮਹਾਕਾਯਾ ਰੁਕ੍ਖਾਨਂ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ, ਯੇਹਿ ਰੁਕ੍ਖਾ ਅਜ੍ਝਾਰੂਲ੍ਹਾ ਓਭਗ੍ਗਵਿਭਗ੍ਗਾ ਵਿਪਤਿਤਾ ਸੇਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖਾ ਅਣੁਬੀਜਾ ਮਹਾਕਾਯਾ ਰੁਕ੍ਖਾਨਂ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ, ਯੇਹਿ ਰੁਕ੍ਖਾ ਅਜ੍ਝਾਰੂਲ੍ਹਾ ਓਭਗ੍ਗਵਿਭਗ੍ਗਾ ਵਿਪਤਿਤਾ ਸੇਨ੍ਤਿ [ਸੇਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ (ਕਤ੍ਥਚਿ)]? ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੋ, ਨਿਗ੍ਰੋਧੋ, ਪਿਲਕ੍ਖੋ, ਉਦੁਮ੍ਬਰੋ, ਕਚ੍ਛਕੋ, ਕਪਿਤ੍ਥਨੋ – ਇਮੇ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖਾ ਅਣੁਬੀਜਾ ਮਹਾਕਾਯਾ ਰੁਕ੍ਖਾਨਂ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ, ਯੇਹਿ ਰੁਕ੍ਖਾ ਅਜ੍ਝਾਰੂਲ੍ਹਾ ਓਭਗ੍ਗਵਿਭਗ੍ਗਾ ਵਿਪਤਿਤਾ ਸੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਯਾਦਿਸਕੇ ਕਾਮੇ ਓਹਾਯ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਤਾਦਿਸਕੇਹਿ ਕਾਮੇਹਿ ਤਤੋ ਵਾ ਪਾਪਿਟ੍ਠਤਰੇਹਿ ਓਭਗ੍ਗਵਿਭਗ੍ਗੋ ਵਿਪਤਿਤੋ ਸੇਤਿ।

''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣੋ ਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੋ। ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣੋ ਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੋ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਂ ਨੀਵਰਣਂ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਂ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਂ ਨੀਵਰਣਂ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਂ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਞ੍ਚ ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ।

''ਸਤ੍ਤਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਨਾਵਰਣਾ ਅਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਨਜ੍ਝਾਰੁਹਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਵਰਣੋ ਅਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਨਜ੍ਝਾਰੁਹੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਵਰਣੋ ਅਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਨਜ੍ਝਾਰੁਹੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਨਾਵਰਣਾ ਅਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਨਜ੍ਝਾਰੁਹਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨੀਵਰਣਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੧. ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੀਵਰਣਾ ਅਨ੍ਧਕਰਣਾ ਅਚਕ੍ਖੁਕਰਣਾ ਅਞ੍ਞਾਣਕਰਣਾ ਪਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧਿਕਾ ਵਿਘਾਤਪਕ੍ਖਿਯਾ ਅਨਿਬ੍ਬਾਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨ੍ਧਕਰਣਂ ਅਚਕ੍ਖੁਕਰਣਂ ਅਞ੍ਞਾਣਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧਿਕਂ ਵਿਘਾਤਪਕ੍ਖਿਯਂ ਅਨਿਬ੍ਬਾਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ । ਬ੍ਯਾਪਾਦਨੀਵਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...

ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨੀਵਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੀਵਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨ੍ਧਕਰਣਂ ਅਚਕ੍ਖੁਕਰਣਂ ਅਞ੍ਞਾਣਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧਿਕਂ ਵਿਘਾਤਪਕ੍ਖਿਯਂ ਅਨਿਬ੍ਬਾਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਅਨ੍ਧਕਰਣਾ ਅਚਕ੍ਖੁਕਰਣਾ ਅਞ੍ਞਾਣਕਰਣਾ ਪਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧਿਕਾ ਵਿਘਾਤਪਕ੍ਖਿਯਾ ਅਨਿਬ੍ਬਾਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ।

''ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਚਕ੍ਖੁਕਰਣਾ ਞਾਣਕਰਣਾ ਪਞ੍ਞਾਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਵਿਘਾਤਪਕ੍ਖਿਯਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੋ ਞਾਣਕਰਣੋ ਪਞ੍ਞਾਬੁਦ੍ਧਿਯੋ ਅਵਿਘਾਤਪਕ੍ਖਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੋ ਞਾਣਕਰਣੋ ਪਞ੍ਞਾਬੁਦ੍ਧਿਯੋ ਅਵਿਘਾਤਪਕ੍ਖਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਚਕ੍ਖੁਕਰਣਾ ਞਾਣਕਰਣਾ ਪਞ੍ਞਾਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਵਿਘਾਤਪਕ੍ਖਿਯਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਨੀਵਰਣਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਕੁਸਲਾ ਕਿਲੇਸਾ ਚ, ਦ੍ਵੇ ਯੋਨਿਸੋ ਚ ਬੁਦ੍ਧਿ ਚ।
ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਰੁਕ੍ਖਂ, ਨੀਵਰਣਞ੍ਚ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੫. ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਵਿਧਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਧਾ ਪਜਹਿਂਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਧਾ ਪਜਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਧਾ ਪਜਹਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਕਤਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਧਾ ਪਜਹਿਂਸੁ...ਪੇ॰... ਪਜਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਹਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੩. ''ਰਞ੍ਞੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਰਤਨਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ? ਚਕ੍ਕਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਹਤ੍ਥਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਅਸ੍ਸਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਮਣਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਇਤ੍ਥਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਗਹਪਤਿਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਿਣਾਯਕਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ । ਰਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਇਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਰਤਨਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ।

''ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਰਤਨਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਰਤਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਇਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਰਤਨਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਮਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੨੨੪. ''ਮਾਰਸੇਨਪ੍ਪਮਦ੍ਦਨਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ; ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਰਸੇਨਪ੍ਪਮਦ੍ਦਨੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਯਦਿਦਂ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਰਸੇਨਪ੍ਪਮਦ੍ਦਨੋ ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤੰ

੨੨੫. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਏਲ਼ਮੂਗੋ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਏਲ਼ਮੂਗੋ'ਤਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, 'ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਏਲ਼ਮੂਗੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ? ''ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ 'ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਏਲ਼ਮੂਗੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ – ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ , ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ 'ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਏਲ਼ਮੂਗੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੨੬. '''ਪਞ੍ਞਵਾ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, 'ਪਞ੍ਞਵਾ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ? ''ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ 'ਪਞ੍ਞਵਾ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ – ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ 'ਪਞ੍ਞਵਾ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦਲਿਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤੰ

੨੨੭. '''ਦਲਿਦ੍ਦੋ, ਦਲਿਦ੍ਦੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, 'ਦਲਿਦ੍ਦੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ? ''ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ 'ਦਲਿਦ੍ਦੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ – ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ 'ਦਲਿਦ੍ਦੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਦਲਿਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤੰ

੨੨੮. '''ਅਦਲਿਦ੍ਦੋ , ਅਦਲਿਦ੍ਦੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, 'ਅਦਲਿਦ੍ਦੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ? ''ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ 'ਅਦਲਿਦ੍ਦੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ – ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ 'ਅਦਲਿਦ੍ਦੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਆਦਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੨੨੯. ''ਆਦਿਚ੍ਚਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਤੋ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ

ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ…ਪੇ॰… ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੦. ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਨਾਞ੍ਞੰ ਏਕਙ੍ਗਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਯਥਯਿਦੰ – ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ…ਪੇ॰… ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਬਾਹਿਰਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੧. ''ਬਾਹਿਰੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਨਾਞ੍ਞੰ ਏਕਙ੍ਗਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਯਥਯਿਦੰ – ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ। ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ…ਪੇ॰… ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਵਿਧਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿ ਮਾਰੋ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਪਞ੍ਞਵੇਨ ਚ।
ਦਲਿਦ੍ਦੋ ਅਦਲਿਦ੍ਦੋ ਚ, ਆਦਿਚ੍ਚੁਙ੍ਗੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੬. ਸਾਕਚ੍ਛਵਗ੍ਗੋ

੧. ਆਹਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੀਵਰਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਞ੍ਚ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਆਹਾਰਞ੍ਚ ਅਨਾਹਾਰਞ੍ਚ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ; ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਘਨਿਮਿਤ੍ਤੰ । ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ

ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾवਾਯ वੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾवਾਯ वੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਅਰਤਿ ਤਨ੍ਦੀ वਿਜਮ੍ਭਿਤਾ ਭਤ੍ਤਸਮ੍ਮਦੋ ਚੇਤਸੋ ਚ ਲੀਨਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾवਾਯ वੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾवਾਯ वੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਚੇਤਸੋ ਅवੂਪਸਮੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾवਾਯ वੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ वਾ वਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ वਾ वਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾवਾਯ वੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, वਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ वਾ वਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ वਾ वਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾवਾਯ वੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾवਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾवਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਧਮ੍ਮवਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਧਮ੍ਮवਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾवਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾवਜ੍ਜਾਨवਜ੍ਜਾ ਧਮ੍ਮਾ ਹੀਨਪਣੀਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਾਗਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਧਮ੍ਮवਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਧਮ੍ਮवਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾवਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ वੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ वੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾवਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁ ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁ ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ वੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ वੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾवਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾवਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾवਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾवਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਕਾਯਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ । ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ वਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾवਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਬ੍ਯਗ੍ਗਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤੰ । ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁ ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁ ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ , ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸੋ ਵੂਪਸਮੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜਾ ਧਮ੍ਮਾ ਹੀਨਪਣੀਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਾਗਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜਾ ਧਮ੍ਮਾ

ਹੀਨਪਣੀਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਾਗਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁ ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁ ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁ। ਤਤ੍ਥ ਅਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਬ੍ਯਗ੍ਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ।

''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੀਕਾਰੋ – ਅਯਮਨਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ , ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੩. ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਤਿਪ੍ਪਗੋ ਖੋ ਤਾਵ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਸਮਣੋ, ਆਵੁਸੋ, ਗੋਤਮੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਭਾਵੇਥਾ’ਤਿ। ਮਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮ – ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਭਾਵੇਥਾ’ਤਿ। ਇਧ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ, ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ, ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਵਾ, ਯਦਿਦਂ – ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਵਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ, ਅਨੁਸਾਸਨਿਯਾ ਵਾ ਅਨੁਸਾਸਨਿ’’ਨ੍ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਭਾਸਿਤਂ ਨੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਂਸੁ ਨਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਂਸੁ; ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ – ‘‘ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਇਧ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਮ੍ਹ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਤਿਪ੍ਪਗੋ ਖੋ ਤਾਵ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤੁਂ, ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮਾ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਮ੍ਹ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਮ੍ਹ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਮ੍ਹ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਅਮ੍ਹੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਸਮਣੋ, ਆਵੁਸੋ, ਗੋਤਮੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਭਾਵੇਥਾ’ਤਿ। ਮਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮ – ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਭਾਵੇਥਾ’ਤਿ। ਇਧ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ, ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ, ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਵਾ, ਯਦਿਦਂ – ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਵਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ, ਅਨੁਸਾਸਨਿਯਾ ਵਾ ਅਨੁਸਾਸਨਿ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਭਾਸਿਤਂ ਨੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਮ੍ਹ ਨਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਮ੍ਹ, ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਮ੍ਹ – ‘ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਮਸ੍ਸੁ ਵਚਨੀਯਾ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਚਤੁਦ੍ਦਸਾ’ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਨ ਚੇਵ ਸਮ੍ਪਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਉੱਤਰਿਞ੍ਚ ਵਿਘਾਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਥਾ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਸਯਸ੍ਮਿਂ। ‘‘ਨਾਹਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ, ਯੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਹਾਨਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਾਧੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇਨ ਵਾ ਇਤੋ ਵਾ ਪਨ ਸੁਤ੍ਵਾ’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣਂ, ਯਦਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣਂ। ‘ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦਂ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣਂ, ਯਦਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣਂ। ‘ਬ੍ਯਾਪਾਦਨੀਵਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦਂ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਥਿਨਂ ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣਂ, ਯਦਪਿ ਮਿਦ੍ਧਂ ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣਂ। ‘ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦਂ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣਂ, ਯਦਪਿ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣਂ।

‘ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨੀਵਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯੰ ਹੋਤਿ। ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣੰ, ਯਦਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਤਦਪਿ ਨੀਵਰਣੰ। ‘ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੀਵਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯੰ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੰ ਪਰਿਯਾਯੰ ਆਗਮ੍ਮ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੰ ਪਰਿਯਾਯੰ ਆਗਮ੍ਮ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਚਤੁਦ੍ਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਤਿ ਤਦਪਿ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਯਦਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਤਿ ਤਦਪਿ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ‘ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ’ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਦਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ [ਪਵਿਚਿਨਾਤਿ (ਕ॰)] ਪਵਿਚਰਤਿ ਪਰਿਵੀਮੰਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਤਦਪਿ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਯਦਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਰਤਿ ਪਰਿਵੀਮੰਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਤਦਪਿ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ‘ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ’ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕੰ ਵੀਰਿਯੰ ਤਦਪਿ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਯਦਪਿ ਚੇਤਸਿਕੰ ਵੀਰਿਯੰ ਤਦਪਿ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ‘ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ’ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਦਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾ ਪੀਤਿ ਤਦਪਿ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਯਦਪਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾ ਪੀਤਿ ਤਦਪਿ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ‘ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ’ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਤਦਪਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਯਦਪਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਤਦਪਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ‘ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ’ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਵਿਤਕ੍ਕੋ ਸਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ ਤਦਪਿ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਯਦਪਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ ਤਦਪਿ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ‘ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ’ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਤਦਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਯਦਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਤਦਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ‘ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ’ਤਿ ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯੰ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੰ ਪਰਿਯਾਯੰ ਆਗਮ੍ਮ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਚਤੁਦ੍ਦਸਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਅਗ੍ਗਿਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੪. ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿੰਸੁ । (ਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਸਦਿਸੰ)।

‘‘ਏਵੰਵਾਦਿਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਮਸ੍ਸੁ ਵਚਨੀਯਾ – ‘ਯਸ੍ਮਿੰ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮਯੇ ਲੀਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਕਤਮੇਸੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਅਕਾਲੋ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਤਮੇਸੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਕਾਲੋ ਭਾਵਨਾਯ? ਯਸ੍ਮਿੰ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਸਮਯੇ ਉਦ੍ਧਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਕਤਮੇਸੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਅਕਾਲੋ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਤਮੇਸੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ

ਕਾਲੋ ਭਾਵਨਾਯਾ'ਤਿ? ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਨ ਚੇਵ ਸਮ੍ਪਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਿਞ੍ਚ ਵਿਘਾਤੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਥਾ ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਸਯਸ੍ਮਿੰ।

''ਨਾਹੰ ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਯੋ ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਹਾਨੰ ਵੇਯਜਾਕਰਣੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਆਰਾਧੇਯਜ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇਨ ਵਾ ਇਤੋ ਵਾ ਪਨ ਸੁਤ੍ਵਾ।

''ਯਸ੍ਮਿੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਲੀਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਅਕਾਲੋ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਅਕਾਲੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਲੀਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਤੰ ਏਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਦੁਸ੍ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਯੰ ਹੋਤਿ।

''ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਅਗ੍ਗਿੰ ਉਜ੍ਜਾਲੇਤੁਕਾਮੋ ਅਸ੍ਸ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਚੇਵ ਤਿਣਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯਜ, ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਚ ਗੋਮਯਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯਜ, ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਚ ਕਟ੍ਠਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯਜ , ਉਦਕਵਾਤਞ੍ਚ ਦਦੇਯਜ, ਪੰਸੁਕੇਨ ਚ ਓਕਿਰੇਯਜ; ਭਬ੍ਬੋ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਅਗ੍ਗਿੰ ਉਜ੍ਜਾਲਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਲੀਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਅਕਾਲੋ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਅਕਾਲੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਲੀਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਤੰ ਏਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਦੁਸ੍ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਯੰ ਹੋਤਿ।

''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਲੀਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਲੀਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਤੰ ਏਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸੁਸਮੁਟ੍ਠਾਪਯੰ ਹੋਤਿ।

''ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਅਗ੍ਗਿੰ ਉਜ੍ਜਾਲੇਤੁਕਾਮੋ ਅਸ੍ਸ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਚੇਵ ਤਿਣਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯਜ, ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਗੋਮਯਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯਜ, ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਕਟ੍ਠਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯਜ, ਮੁਖਵਾਤਞ੍ਚ ਦਦੇਯਜ, ਨ ਚ ਪੰਸੁਕੇਨ ਓਕਿਰੇਯਜ; ਭਬ੍ਬੋ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਅਗ੍ਗਿੰ ਉਜ੍ਜਾਲਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਲੀਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਲੀਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਤੰ ਏਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸੁਸਮੁਟ੍ਠਾਪਯੰ ਹੋਤਿ।

''ਯਸ੍ਮਿੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਉਦ੍ਧਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਅਕਾਲੋ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਅਕਾਲੋ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਉਦ੍ਧਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਤੰ ਏਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਦੁਵੂਪਸਮਯੰ ਹੋਤਿ।

''ਸੇਯਜਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਨ੍ਤੰ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਅਸ੍ਸ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਚੇਵ ਤਿਣਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯਜ, ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਚ ਗੋਮਯਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯਜ, ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਚ ਕਟ੍ਠਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯਜ, ਮੁਖਵਾਤਞ੍ਚ ਦਦੇਯਜ, ਨ ਚ ਪੰਸੁਕੇਨ ਓਕਿਰੇਯਜ; ਭਬ੍ਬੋ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਨ੍ਤੰ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਉਦ੍ਧਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਅਕਾਲੋ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਅਕਾਲੋ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਉਦ੍ਧਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਂ ਏਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਦੁਵੂਪਸਮਯਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਉਦ੍ਧਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਉਦ੍ਧਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਂ ਏਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸੁਵੂਪਸਮਯਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਅਸ੍ਸ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਚੇਵ ਤਿਣਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਚ ਗੋਮਯਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਚ ਕਟ੍ਠਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਉਦਕਵਾਤਞ੍ਚ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਪਂਸੁਕੇਨ ਚ ਓਕਿਰੇਯ੍ਯ; ਭਬ੍ਬੋ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤੁ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਉਦ੍ਧਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਕਾਲੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ, ਕਾਲੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਉਦ੍ਧਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਂ ਏਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸੁਵੂਪਸਮਯਂ ਹੋਤਿ। ਸਤਿਞ੍ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਕਂ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਲਿਯੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਹਲਿਦ੍ਦਵਸਨਂ ਨਾਮ ਕੋਲਿਯਾਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਹਲਿਦ੍ਦਵਸਨਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਂਸੁ । ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਅਤਿਪ੍ਪਗੋ ਖੋ ਤਾਵ ਹਲਿਦ੍ਦਵਸਨੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਸਮਣੋ, ਆਵੁਸੋ, ਗੋਤਮੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ; ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ। ਕਰੁਣਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ; ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਕਰੁਣਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ। ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ; ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ; ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਮਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮ – ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ...ਪੇ॰... ਕਰੁਣਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ... ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ; ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥਾ’ਤਿ। ਇਧ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ, ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ, ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਵਾ, ਯਦਿਦਂ – ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਵਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ, ਅਨੁਸਾਸਨਿਯਾ ਵਾ ਅਨੁਸਾਸਨਿ’’ਨ੍ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਭਾਸਿਤਂ ਨੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਂਸੁ ਨਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਂਸੁ। ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ – ‘‘ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਹਲਿਦ੍ਦਵਸਨੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਇਧ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਹਲਿਦ੍ਦਵਸਨੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਮ੍ਹ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਤਿਪ੍ਪਗੋ ਖੋ ਤਾਵ ਹਲਿਦ੍ਦਵਸਨੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਮ੍ਹ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਮ੍ਹ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਮ੍ਹ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਅਮ੍ਹੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਸਮਣੋ, ਆਵੁਸੋ, ਗੋਤਮੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ...ਪੇ॰... ਕਰੁਣਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ... ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ; ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਮਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮ – ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ...ਪੇ॰... ਕਰੁਣਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ...ਪੇ॰... ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ, ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ; ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥਾ’ਤਿ। ਇਧ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ, ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ, ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਵਾ, ਯਦਿਦਂ, ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਵਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ, ਅਨੁਸਾਸਨਿਯਾ ਵਾ ਅਨੁਸਾਸਨਿ’’ਨ੍ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਭਾਸਿਤਂ ਨੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਮ੍ਹ ਨਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਮ੍ਹ, ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਮ੍ਹ – ‘ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ।

''ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਮਸ੍ਸੁ ਵਚਨੀਯਾ – 'ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਕਿਂਗਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਰਮਾ, ਕਿਂਫਲਾ, ਕਿਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾ? ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਕਰੁਣਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਕਿਂਗਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਰਮਾ, ਕਿਂਫਲਾ, ਕਿਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾ? ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਮੁਦਿਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਕਿਂਗਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਰਮਾ, ਕਿਂਫਲਾ, ਕਿਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾ? ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਕਿਂਗਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਰਮਾ, ਕਿਂਫਲਾ, ਕਿਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾ'''ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਨ ਚੇਵ ਸਮ੍ਪਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਿਞ੍ਚ ਵਿਘਾਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਥਾ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਸਯਸ੍ਮਿਂ। ''ਨਾਹਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ, ਯੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਹਾਨਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਾਧੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇਨ ਵਾ ਇਤੋ ਵਾ ਪਨ ਸੁਤ੍ਵਾ''।

''ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਕਿਂਗਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਰਮਾ, ਕਿਂਫਲਾ, ਕਿਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ 'ਪਟਿਕੂਲੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ 'ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ'ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਸੁਭਂ ਵਾ ਖੋ ਪਨ ਵਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੁਭਪਰਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਵਦਾਮਿ, ਇਧਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਤ੍ਤਰਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੋ।

''ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਰੁਣਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਕਿਂਗਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਰਮਾ, ਕਿਂਫਲਾ, ਕਿਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਰੁਣਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਕਰੁਣਾਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ । ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ'ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ 'ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ'ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਪਰਮਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਰੁਣਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਵਦਾਮਿ, ਇਧਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਤ੍ਤਰਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੋ।

''ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੁਦਿਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਕਿਂਗਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਰਮਾ, ਕਿਂਫਲਾ, ਕਿਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ...ਪੇ॰... ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ'ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ 'ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਪਰਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੁਦਿਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਵਦਾਮਿ, ਇਧਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਤ੍ਤਰਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੋ।

‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਕਿਂਗਤਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਰਮਾ, ਕਿਂਫਲਾ, ਕਿਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ‘ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ‘ਪਟਿਕੂਲੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ‘ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ‘ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ‘ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ’ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ’ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਪਰਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਵਦਾਮਿ, ਇਧਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਤ੍ਤਰਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਙ੍ਗਾਰਵਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਸਙ੍ਗਾਰਵੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸਙ੍ਗਾਰਵੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨੇਕਦਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ? ਕੋ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨੇਕਦਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ’’ਤਿ?

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਮਯੇ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਕਾਮਰਾਗਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਸਂਸਟ੍ਠੋ ਲਾਖਾਯ ਵਾ ਹਲਿਦ੍ਦਿਯਾ ਵਾ ਨੀਲਿਯਾ ਵਾ ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਾਯ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਕਾਮਰਾਗਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤੋ ਪਕ੍ਕੁਥਿਤੋ [ਪਕ੍ਕੁਧਿਤੋ (ਕ॰), ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਿਤੋ (ਸੀ॰), ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਉਸ੍ਮੁਦਕਜਾਤੋ [ਉਸ੍ਸਦਕਜਾਤੋ (ਸੀ॰), ਉਸ੍ਮਾਦਕਜਾਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰)]। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਸੇਵਾਲਪਣਕਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਵਾਤੇਰਿਤੋ ਚਲਿਤੋ ਭਨ੍ਤੋ ਊਮਿਜਾਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ... ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਆਵਿਲੋ ਲੁਲਿਤੋ ਕਲਲੀਭੂਤੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ

ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨੇਕਦਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਮਯੇ ਨ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਕਾਮਰਾਗਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਲਾਖਾਯ ਵਾ ਹਲਿਦ੍ਦਿਯਾ ਵਾ ਨੀਲਿਯਾ ਵਾ ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਾਯ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਕਾਮਰਾਗਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ... ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ... ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਨ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤੋ ਨ ਪਕ੍ਕੁਥਿਤੋ ਨ ਉਸ੍ਮੁਦਕਜਾਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ । ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ... ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ... ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਨ ਸੇਵਾਲਪਣਕਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ... ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ... ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਨ ਵਾਤੇਰਿਤੋ ਨ ਚਲਿਤੋ ਨ ਭਨ੍ਤੋ ਨ ਊਮਿਜਾਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ

ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ... ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ [ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰)], ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਦਪਤ੍ਤੋ ਅਚ੍ਛੋ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਅਨਾਵਿਲੋ ਆਲੋਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਕੰ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਉਭਯਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ। ਅਯੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਹੇਤੁ ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨੇਕਦਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾਪਿ ਮਨ੍ਤਾ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਜ੍ਝਾਯਕਤਾ।

''ਸਤ੍ਤਿਮੇ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਨਾਵਰਣਾ ਅਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਨਾਵਰਣੋ ਅਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਨਾਵਰਣੋ ਅਨੀਵਰਣੋ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਅਨਾਵਰਣਾ ਅਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਙ੍ਗਾਰਵੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕੰ ਮੰ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੰ ਸਰਣੰ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਅਭਯਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੭. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਭਯੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਅਭਯੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪੂਰਣੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਞ੍ਞਾਣਾਯ ਅਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਅਹੇਤੁ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ [ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ (ਸੀ॰), ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ (?)] ਅਞ੍ਞਾਣੰ ਅਦਸ੍ਸਨੰ ਹੋਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਞਾਣਾਯ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਅਹੇਤੁ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਞਾਣੰ ਦਸ੍ਸਨੰ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਇਧ ਭਗਵਾ ਕਿਮਾਹਾ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਹੇਤੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਞ੍ਞਾਣਾਯ ਅਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਸਹੇਤੁ, ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ [ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ (ਸੀ॰), ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ (?)] ਅਞ੍ਞਾਣੰ ਅਦਸ੍ਸਨੰ ਹੋਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ , ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਹੇਤੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਞਾਣਾਯ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਸਹੇਤੁ, ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਞਾਣੰ ਦਸ੍ਸਨੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕਤਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਞ੍ਞਾਣਾਯ ਅਦਸ੍ਸਨਾਯ? ਕਥੰ ਸਹੇਤੁ, ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਞ੍ਞਾਣੰ ਅਦਸ੍ਸਨੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਯਸ੍ਮਿੰ ਖੋ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਸਮਯੇ ਕਾਮਰਾਗਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਕਾਮਰਾਗਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਞ੍ਞਾਣਾਯ ਅਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਹੇਤੁ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਞ੍ਞਾਣੰ ਅਦਸ੍ਸਨੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰੇਤੇਨ...ਪੇ॰... ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ... ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ... ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਪਰੇਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਞ੍ਞਾਣਾਯ ਅਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਹੇਤੁ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਞ੍ਞਾਣਂ ਅਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕੋ ਨਾਮਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ’’ਤਿ? ‘‘ਨੀਵਰਣਾ ਨਾਮੇਤੇ, ਰਾਜਕੁਮਾਰਾ’’ਤਿ। ‘‘ਤਗ੍ਘ, ਭਗਵਾ, ਨੀਵਰਣਾ; ਤਗ੍ਘ, ਸੁਗਤ, ਨੀਵਰਣਾ! ਏਕਮੇਕੇਨਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨੀਵਰਣੇਨ ਅਭਿਭੂਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਨੀਵਰਣੇਹਿ?

‘‘ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕਤਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਞਾਣਾਯ ਦਸ੍ਸਨਾਯ? ਕਥਂ ਸਹੇਤੁ, ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਞਾਣਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ , ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਸੋ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਞਾਣਾਯ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਹੇਤੁ, ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਞਾਣਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਸੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ – ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਞਾਣਾਯ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਏਵਂ ਸਹੇਤੁ, ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਞਾਣਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕੋ ਨਾਮਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ’’ਤਿ? ‘‘ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਨਾਮੇਤੇ, ਰਾਜਕੁਮਾਰਾ’’ਤਿ। ‘‘ਤਗ੍ਘ, ਭਗਵਾ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ; ਤਗ੍ਘ, ਸੁਗਤ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ! ਏਕਮੇਕੇਨਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਸਤ੍ਤਹਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਹਿ? ਯੋਪਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਂ ਪਬ੍ਬਤਂ ਆਰੋਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਕਿਲਮਥੋ ਚਿਤ੍ਤਕਿਲਮਥੋ, ਸੋਪਿ ਮੇ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ, ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਮੇ ਅਭਿਸਮਿਤੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

ਸਾਕਚ੍ਛਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਆਹਾਰਾ ਪਰਿਯਾਯਮਗ੍ਗਿ, ਮੇਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਗਾਰਵੇਨ ਚ।
ਅਭਯੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਪਞ੍ਹਂ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਮ੍ਹਿ ਪਬ੍ਬਤੇਤਿ॥

੭. ਆਨਾਪਾਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਟ੍ਠਿਕਮਹਪ੍ਫਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ’’ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤਰਫਲਸੁਤ੍ਤਂ

‘‘ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾਯ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾਯ ਚ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਯ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ…ਪੇ॰… ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾਯ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਯ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ’’ਤਿ।

ਮਹਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤਂ

‘‘ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ…ਪੇ॰… ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ।

ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸੁਤ੍ਤਂ

‘‘ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ…ਪੇ॰… ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ।

ਸਂਵੇਗਸੁਤ੍ਤਂ

‘‘ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਸਂਵੇਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਸਂਵੇਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ…ਪੇ॰… ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਸਂਵੇਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ।

ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

‘‘ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ…ਪੇ॰… ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪੁਲ਼ਵਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੯. ‘‘ਪੁਲ਼ਵਕਸਞ੍ਞਾ [ਪੁਲੁਵਕਸਞ੍ਞਾ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਵਿਨੀਲਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੦. ‘‘ਵਿਨੀਲਕਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ।

੪. ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੧. ‘‘ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੨. ‘‘ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਮੇਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੩. ‘‘ਮੇਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਕਰੁਣਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੪. ‘‘ਕਰੁਣਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਮੁਦਿਤਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੫. ‘‘ਮੁਦਿਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੬. ‘‘ਉਪੇਕ੍ਖਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਨਵਮਂ।

੧੦. ਆਨਾਪਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੭. ‘‘ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਦਸਮਂ।

ਆਨਾਪਾਨਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਟ੍ਠਿਕਪੁਲ਼ਵਕਂ ਵਿਨੀਲਕਂ, ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕਂ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤੇਨ ਪਞ੍ਚਮਂ।
ਮੇਤ੍ਤਾ ਕਰੁਣਾ ਮੁਦਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਆਨਾਪਾਨੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੮. ਨਿਰੋਧਵੱਗੋ

੧. ਅਸੁਭਸੁੱਤੰ

੨੪੮. ''ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਪਠਮਂ।

੨. ਮਰਣਸੁੱਤੰ

੨੪੯. ''ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਆਹਾਰੇਪਟਿਕੂਲਸੁੱਤੰ

੨੫੦. ''ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਨਭਿਰਤਿਸੁੱਤੰ

੨੫੧. ''ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਿਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਚਤੁੱਤਂ।

੫. ਅਨਿੱਚਸੁੱਤੰ

੨੫੨. ''ਅਨਿੱਚਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਕ੍ਖਸੁੱਤੰ

੨੫੩. ''ਅਨਿੱਚੇ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਛੱਟਂ।

੭. ਅਨੱਤਸੁੱਤੰ

੨੫੪. ''ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਨੱਤਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਸੱਤਮਂ।

੮. ਪਹਾਨਸੁੱਤੰ

੨੫੫. ''ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਅੱਟਮਂ।

੯. ਵਿਰਾਗਸੁੱਤੰ

੨੫੬. ''ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨਿਰੋਧਸੁੱਤੰ

੨੫੭. ''ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ

ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾਤਿ।

''ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾਯ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਯ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾਯ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਯ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਦ੍ਵਿੰਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ''ਤਿ।

''ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਤੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਤੋ ਸਂਵੇਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਤੋ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਤੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਤੋ ਸਂਵੇਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਤੋ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਤੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਤੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਤੋ ਸਂਵੇਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਤੋ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਨਿਰੋਧਵਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਸੁਭਮਰਣਆਹਾਰੇ, ਪਟਿਕੂਲਅਨਭਿਰਤੇਨ [ਪਟਿਕੂਲੇਨ ਚ ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ (ਸ੍ਯਾ॰)]।
ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਅਨਤ੍ਤਪਹਾਨਂ, ਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੯. ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਗਙ੍ਗਾਨਦੀਆਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੮-੨੬੯. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। (ਯਾਵ ਏਸਨਾ ਪਾਲ਼ਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ)।

ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਨਵਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਦ੍ਵੇਤੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੧੦. ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਤਥਾਗਤਾਦਿਸੁਤ੍ਤੰ

੨੭੦. ''ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਪਦਾ ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਦਾ ਵਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ ।

ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ ਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਥਾਗਤਂ ਪਦਂ ਕੂਟਂ, ਮੂਲਂ ਸਾਰੇਨ ਵਸ੍ਸਿਕਂ।
ਰਾਜਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਚ, ਵਤ੍ਥੇਨ ਦਸਮਂ ਪਦਨ੍ਤਿ॥

(ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ)।

੧੧. ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਬਲਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮੦. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ।

ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਏਕਾਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਬਲਂ ਬੀਜਞ੍ਚ ਨਾਗੋ ਚ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਕੁਮ੍ਭੇਨ ਸੂਕਿਯਾ।
ਆਕਾਸੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮੇਘਾ, ਨਾਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾ ਨਦੀਤਿ॥

(ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ)।

੧੨. ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਏਸਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯੨. ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮੇਸਨਾ, ਭਵੇਸਨਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।

ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ ਦ੍ਵਾਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਏਸਨਾ ਵਿਧਾ ਆਸਵੋ, ਭਵੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ।
ਖਿਲਂ ਮਲਞ੍ਚ ਨੀਘੋ ਚ, ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸਿਨਾਯ ਚਾਤਿ॥

(ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਸਨਾਪੇਯ੍ਯਾਲਂ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਤੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)।

੧੩. ਓਘਵਗ੍ਗੋ

੧-੮. ਓਘਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦੨. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਓਘਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਕਾਮੋਘੋ, ਭਵੋਘੋ, ਦਿਟ੍ਠੋਘੋ, ਅਵਿਜ੍ਜੋਘੋਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।

੧੦. ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ... ਅਮਤੋਗਧਂ ਅਮਤਪਰਾਯਨਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ... ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਓਘਵਗ੍ਗੋ ਤੇਰਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਗਨ੍ਥਾ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀਵਰਣਾ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨੀਤਿ॥

੧੪. ਪੁਨਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੩੧੨-੩੨੩ ਪੁਨਗਙ੍ਗਾਨਦੀਆਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

ਵਗ੍ਗੋ ਚੁਦ੍ਦਸਮੋ।

ਉਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਦ੍ਵੇਤੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

(ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਂ ਰਾਗਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)।

੧੫. ਪੁਨਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ

੩੨੪-੩੩੩ **ਤਥਾਗਤਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ**

ਪਨ੍ਨਰਸਮੋ।

ਉਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਥਾਗਤਂ ਪਦਂ ਕੂਟਂ, ਮੂਲਂ ਸਾਰੇਨ ਵਸ੍ਸਿਕਂ।
ਰਾਜਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਚ, ਵਤ੍ਥੇਨ ਦਸਮਂ ਪਦਨ੍ਤਿ॥

(ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ ਰਾਗਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ)।

੧੬. ਪੁਨਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ

੩੩੪-੩੪੫ **ਪੁਨਬਲਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ**

ਸੋਲ਼ਸਮੋ।

ਉਦ੍ਦਾਨਂ –

ਬਲਂ ਬੀਜਞ੍ਚ ਨਾਗੋ ਚ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਕੁਮ੍ਭੇਨ ਸੂਕਿਯਾ।
ਆਕਾਸੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮੇਘਾ, ਨਾਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾ ਨਦੀਤਿ॥

(ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਰਾਗਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ)।

੧੭. ਪੁਨਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ

੩੪੬-੩੫੬ **ਪੁਨਏਸਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ**

ਪੁਨਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਰਸਮੋ।

ਉਦ੍ਦਾਨਂ –

ਏਸਨਾ ਵਿਧਾ ਆਸਵੋ, ਭਵੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ।
ਖਿਲਂ ਮਲਞ੍ਚ ਨੀਘੋ ਚ, ਵੇਦਨਾਤਣ੍ਹਾ ਤਸਿਨਾਯ ਚਾਤਿ॥

੧੮. ਪੁਨਓਘਵਗ੍ਗੋ

੩੫੭-੩੬੬ **ਪੁਨਓਘਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ**

ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਂਯੁਤਸ੍ਸ ਪੁਨਓਘਵਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਮੋ।

ਉਦ੍ਦਾਨੰ –

> ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨੰ, ਗਣ੍ਠਾ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
> ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀਵਰਣਾ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨੀਤਿ॥

(ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨ-ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨ-ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ)। (ਯਦਪਿ ਮਗ੍ਗਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੰ, ਤਦਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੰ)।

ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬੭. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਵਨੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਏਕਾਯਨੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਕਾਯਨੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬੮. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਵਨੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਆਲੋਕਿਤੇ ਵਿਲੋਕਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੇ ਪਸਾਰਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਅਸਿਤੇ ਪੀਤੇ ਖਾਯਿਤੇ ਸਾਯਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਗਤੇ ਠਿਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਾਗਰਿਤੇ ਭਾਸਿਤੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਸਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ

ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ ਮਞ੍ਞੇਵ [ਮਮੇਵ (ਸੀ॰)] ਅਜ੍ਝੇਸਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਭਾਸਿਤੇ ਮਮੇਵ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਦੇਸੇਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ, ਦੇਸੇਤੁ ਸੁਗਤੋ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ। ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋ ਅਸ੍ਸ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਦਿਮੇਵ ਵਿਸੋਧੇਹਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ? ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਉਜੁਕਾ। ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਉਜੁਕਾ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਵਿਧੇਨ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ।

ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਏਵਂ ਤਿਵਿਧੇਨ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ, ਤਤੋ ਤੁਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ । ‘‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’’ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਾਲਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸਾਲਾਯ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਵਾ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਧੁਨਾਗਤਾ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ, ਤੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਥ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਞਾਣਾਯ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਥ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਞਾਣਾਯ; ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਥ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਭੂਤਂ ਞਾਣਾਯ; ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਥ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਞਾਣਾਯ। ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੇਖਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ

ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਂ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਤੇਪਿ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ , ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ; ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ; ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ।

''ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਖੀਣਾਸਵਾ ਵੁਸਿਤਵਨ੍ਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਾ ਓਹਿਤਭਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਪਿ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਕਾਯੇਨ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾਹਿ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ; ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ; ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਆਤਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਏਕੋਦਿਭੂਤਾ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ।

''ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਵਾ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਧੁਨਾਗਤਾ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ, ਤੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਕੁਸਲਰਾਸਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਅਕੁਸਲਰਾਸੀ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਮਾਨੋ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਕੇਵਲੋ ਹਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਰਾਸਿ, ਯਦਿਦਂ – ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ , ਬ੍ਯਾਪਾਦਨੀਵਰਣਂ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨੀਵਰਣਂ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੀਵਰਣਂ। 'ਅਕੁਸਲਰਾਸੀ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਮਾਨੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਕੇਵਲੋ ਹਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਰਾਸਿ, ਯਦਿਦਂ – ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ।

'''ਕੁਸਲਰਾਸੀ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਮਾਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਕੇਵਲੋ ਹਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਰਾਸਿ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ । 'ਕੁਸਲਰਾਸੀ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਮਾਨੋ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਕੇਵਲੋ ਹਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਰਾਸਿ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਕੁਣਗ੍ਘਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੨. ''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕੁਣਗ੍ਘਿ ਲਾਪਂ ਸਕੁਣਂ ਸਹਸਾ ਅਜ੍ਝਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਪੋ ਸਕੁਣੋ ਸਕੁਣਗ੍ਘਿਯਾ ਹਰਿਯਮਾਨੋ ਏਵਂ ਪਰਿਦੇਵਸਿ – 'ਮਯਮੇਵਮ੍ਹ [ਮਯਮੇਵਾਮ੍ਹ (ਕ॰)] ਅਲਕ੍ਖਿਕਾ, ਮਯਂ ਅਪ੍ਪਪੁਞ੍ਞਾ, ਯੇ ਮਯਂ ਅਗੋਚਰੇ ਚਰਿਮ੍ਹ ਪਰਵਿਸਯੇ। ਸਚੇਜ੍ਜ ਮਯਂ ਗੋਚਰੇ ਚਰੇਯ੍ਯਾਮ ਸਕੇ ਪੇਤ੍ତਿਕੇ ਵਿਸਯੇ, ਨ ਮ੍ਯਾਯਂ [ਨ ਚਾਯਂ (ਸੀ॰)], ਸਕੁਣਗ੍ਘਿ, ਅਲਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਯਦਿਦਂ – ਯੁਦ੍ਧਾਯਾ'ਤਿ। 'ਕੋ ਪਨ ਤੇ, ਲਾਪ, ਗੋਚਰੋ ਸਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਕੋ ਵਿਸਯੋ'ਤਿ? 'ਯਦਿਦਂ – ਨਙ੍ਗਲਕਟ੍ਠਕਰਣਂ ਲੇਡ੍ਡੁਟ੍ਠਾਨ'''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕੁਣਗ੍ਘਿ ਸਕੇ ਬਲੇ ਅਪਤ੍ਥਦ੍ਧਾ ਸਕੇ ਬਲੇ ਅਸਂਵਦਮਾਨਾ [ਅਵਚਮਾਨਾ (ਸੀ॰)] ਲਾਪਂ ਸਕੁਣਂ ਪਮੁਞ੍ਚਿ – 'ਗਚ੍ਛ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਲਾਪ, ਤਤ੍ਰਪਿ ਮੇ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨ ਮੋਕ੍ਖਸੀ'''ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਪੋ ਸਕੁਣੋ ਨਙ੍ਗਲਕਟ੍ਠਕਰਣੰ ਲੇਡ੍ਡੁਟ੍ਠਾਨੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਹਨ੍ਤੰ ਲੇਡ੍ਡੁੰ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਸਕੁਣਗ੍ਘਿਂ ਵਦਮਾਨੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ – ‘ਏਹਿ ਖੋ ਦਾਨਿ ਮੇ, ਸਕੁਣਗ੍ਘਿ, ਏਹਿ ਖੋ ਦਾਨਿ ਮੇ, ਸਕੁਣਗ੍ਘੀ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕੁਣਗ੍ਘਿ ਸਕੇ ਬਲੇ ਅਪਤ੍ਥਦ੍ਧਾ ਸਕੇ ਬਲੇ ਅਸਂਵਦਮਾਨਾ ਉਭੋ ਪਕ੍ਖੇ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹ [ਸਨ੍ਧਾਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਲਾਪਂ ਸਕੁਣਂ ਸਹਸਾ ਅਜ੍ਝਪ੍ਪਤ੍ਤਾ। ਯਦਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਲਾਪੋ ਸਕੁਣੋ ‘ਬਹੁਆਗਤਾ ਖੋ ਮਯਾਯਂ ਸਕੁਣਗ੍ਘੀ’ਤਿ, ਅਥ ਤਸ੍ਸੇਵ ਲੇਡ੍ਡੁਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਂ ਪਚ੍ਚੁਪਾਦਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕੁਣਗ੍ਘਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਰਂ ਪਚ੍ਚਤਾਲੇਸਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤਂ [ਏਵਂ ਹੇਤਂ (ਸੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹੋਤਿ ਯੋ ਅਗੋਚਰੇ ਚਰਤਿ ਪਰਵਿਸਯੇ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਅਗੋਚਰੇ ਚਰਿਤ੍ਥ ਪਰਵਿਸਯੇ। ਅਗੋਚਰੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਤਂ ਪਰਵਿਸਯੇ ਲਚ੍ਛਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਲਚ੍ਛਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਗੋਚਰੋ ਪਰਵਿਸਯੋ? ਯਦਿਦਂ – ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਦ੍ਦਾ…ਪੇ॰… ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਗਨ੍ਧਾ… ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ… ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਗੋਚਰੋ ਪਰਵਿਸਯੋ।

‘‘ਗੋਚਰੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਥ ਸਕੇ ਪੇਤ੍ਤਿਕੇ ਵਿਸਯੇ। ਗੋਚਰੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਤਂ ਸਕੇ ਪੇਤ੍ਤਿਕੇ ਵਿਸਯੇ ਨ ਲਚ੍ਛਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਨ ਲਚ੍ਛਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਗੋਚਰੋ ਸਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਕੋ ਵਿਸਯੋ? ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ…ਪੇ॰… ਚਿਤ੍ਤੇ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਗੋਚਰੋ ਸਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਕੋ ਵਿਸਯੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਮਕ੍ਕਟਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੩. ‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਦੁਗ੍ਗਾ ਵਿਸਮਾ ਦੇਸਾ, ਯਤ੍ਥ ਨੇਵ ਮਕ੍ਕਟਾਨਂ ਚਾਰੀ ਨ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ। ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਦੁਗ੍ਗਾ ਵਿਸਮਾ ਦੇਸਾ, ਯਤ੍ਥ ਮਕ੍ਕਟਾਨਞ੍ਹਿ ਖੋ ਚਾਰੀ, ਨ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ। ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਸਮਾ ਭੂਮਿਭਾਗਾ ਰਮਣੀਯਾ, ਯਤ੍ਥ ਮਕ੍ਕਟਾਨਞ੍ਚੇਵ ਚਾਰੀ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੁਦ੍ਦਾ ਮਕ੍ਕਟਵੀਥੀਸੁ ਲੇਪਂ ਓਡ੍ਡੇਨ੍ਤਿ ਮਕ੍ਕਟਾਨਂ ਬਾਧਨਾਯ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤੇ ਮਕ੍ਕਟਾ ਅਬਾਲਜਾਤਿਕਾ ਅਲੋਲਜਾਤਿਕਾ, ਤੇ ਤਂ ਲੇਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਰਕਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਸੋ ਹੋਤਿ ਮਕ੍ਕਟੋ ਬਾਲਜਾਤਿਕੋ ਲੋਲਜਾਤਿਕੋ, ਸੋ ਤਂ ਲੇਪਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਬਜ੍ਝਤਿ। ‘ਹਤ੍ਥਂ ਮੋਚੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਦੁਤਿਯੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਬਜ੍ਝਤਿ। ‘ਉਭੋ ਹਤ੍ਥੇ ਮੋਚੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਾਦੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਬਜ੍ਝਤਿ। ‘ਉਭੋ ਹਤ੍ਥੇ ਮੋਚੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਾਦਞ੍ਚਾ’ਤਿ ਦੁਤਿਯੇਨ ਪਾਦੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਬਜ੍ਝਤਿ। ‘ਉਭੋ ਹਤ੍ਥੇ ਮੋਚੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਾਦੇ ਚਾ’ਤਿ ਤੁਣ੍ਡੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਬਜ੍ਝਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਕ੍ਕਟੋ ਪਞ੍ਚੋਡ੍ਡਿਤੋ ਥੁਨਂ ਸੇਤਿ ਅਨਯਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਲੁਦ੍ਦਸ੍ਸ। ਤਮੇਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੁਦ੍ਦੋ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕਟ੍ਠਕਤਙ੍ਗਾਰੇ [ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਮਕ੍ਕਟਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਅਵਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਕਾਮਂ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਏਵਂ ਸੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹੋਤਿ ਯੋ ਅਗੋਚਰੇ ਚਰਤਿ ਪਰਵਿਸਯੇ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਅਗੋਚਰੇ ਚਰਿਤ੍ਥ ਪਰਵਿਸਯੇ। ਅਗੋਚਰੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਤਂ ਪਰਵਿਸਯੇ ਲਚ੍ਛਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਲਚ੍ਛਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਗੋਚਰੋ ਪਰਵਿਸਯੋ? ਯਦਿਦਂ – ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਦ੍ਦਾ…ਪੇ॰… ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਗਨ੍ਧਾ… ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰਸਾ… ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਰਜਨੀਯਾ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਗੋਚਰੋ ਪਰਵਿਸਯੋ।

‘‘ਗੋਚਰੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਥ ਸਕੇ ਪੇਤ੍ਤਿਕੇ ਵਿਸਯੇ। ਗੋਚਰੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਚਰਤਂ ਸਕੇ ਪੇਤ੍ਤਿਕੇ ਵਿਸਯੇ ਨ ਲਚ੍ਛਤਿ ਮਾਰੋ ਓਤਾਰਂ, ਨ ਲਚ੍ਛਤਿ ਮਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਗੋਚਰੋ ਸਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਕੋ ਵਿਸਯੋ? ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਗੋਚਰੋ ਸਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਕੋ ਵਿਸਯੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸੂਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੪. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲੋ ਸੂਦੋ ਰਾਜਾਨਂ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਂ ਵਾ [ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ (ਸੀ॰)] ਨਾਨਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸੂਪੇਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੋ ਅਸ੍ਸ – ਅਮ੍ਬਿਲਗ੍ਗੇਹਿਪਿ, ਤਿਤ੍ਤਕਗ੍ਗੇਹਿਪਿ, ਕਟੁਕਗ੍ਗੇਹਿਪਿ, ਮਧੁਰਗ੍ਗੇਹਿਪਿ, ਖਾਰਿਕੇਹਿਪਿ, ਅਖਾਰਿਕੇਹਿਪਿ, ਲੋਣਿਕੇਹਿਪਿ, ਅਲੋਣਿਕੇਹਿਪਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲੋ ਸੂਦੋ ਸਕਸ੍ਸ ਭਤ੍ਤੁ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ – ‘ਇਦਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ ਭਤ੍ਤੁ ਸੂਪੇਯ੍ਯਂ ਰੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਹਰਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਬਹੁਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ। ਅਮ੍ਬਿਲਗ੍ਗਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ ਭਤ੍ਤੁ ਸੂਪੇਯ੍ਯਂ ਰੁਚ੍ਚਤਿ , ਅਮ੍ਬਿਲਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਹਰਤਿ, ਅਮ੍ਬਿਲਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾ ਬਹੁਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਮ੍ਬਿਲਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ। ਤਿਤ੍ਤਕਗ੍ਗਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਕਟੁਕਗ੍ਗਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਮਧੁਰਗ੍ਗਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਖਾਰਿਕਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਅਖਾਰਿਕਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਲੋਣਿਕਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਅਲੋਣਿਕਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ ਭਤ੍ਤੁ ਸੂਪੇਯ੍ਯਂ ਰੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਲੋਣਿਕਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਹਰਤਿ, ਅਲੋਣਿਕਸ੍ਸ ਵਾ ਬਹੁਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਲੋਣਿਕਸ੍ਸ ਵਾ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲੋ ਸੂਦੋ ਨ ਚੇਵ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਚ੍ਛਾਦਨਸ੍ਸ, ਨ ਲਾਭੀ ਵੇਤਨਸ੍ਸ, ਨ ਲਾਭੀ ਅਭਿਹਾਰਾਨਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲੋ ਸੂਦੋ ਸਕਸ੍ਸ ਭਤ੍ਤੁ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਚੇਵ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ, ਨ ਲਾਭੀ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਸ । ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਕੁਸਲੋ ਸੂਦੋ ਰਾਜਾਨਂ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਨਾਨਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸੂਪੇਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੋ ਅਸ੍ਸ – ਅਮ੍ਬਿਲਗ੍ਗੇਹਿਪਿ, ਤਿਤ੍ਤਕਗ੍ਗੇਹਿਪਿ, ਕਟੁਕਗ੍ਗੇਹਿਪਿ, ਮਧੁਰਗ੍ਗੇਹਿਪਿ, ਖਾਰਿਕੇਹਿਪਿ, ਅਖਾਰਿਕੇਹਿਪਿ, ਲੋਣਿਕੇਹਿਪਿ, ਅਲੋਣਿਕੇਹਿਪਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਕੁਸਲੋ ਸੂਦੋ ਸਕਸ੍ਸ ਭਤ੍ਤੁ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ – ‘ਇਦਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ ਭਤ੍ਤੁ ਸੂਪੇਯ੍ਯਂ ਰੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਹਰਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਬਹੁਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ। ਅਮ੍ਬਿਲਗ੍ਗਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ ਭਤ੍ਤੁ ਸੂਪੇਯ੍ਯਂ ਰੁਚ੍ਚਤਿ , ਅਮ੍ਬਿਲਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਹਰਤਿ, ਅਮ੍ਬਿਲਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾ ਬਹੁਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਮ੍ਬਿਲਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ।

ਤਿਤ੍ਤਕਗ੍ਗਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਕਟੁਕਗ੍ਗਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਮਧੁਰਗ੍ਗਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਖਾਰਿਕਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਅਖਾਰਿਕਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਲੋਣਿਕਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ... ਅਲੋਣਿਕਂ ਵਾ ਮੇ ਅਜ੍ਜ ਭਤ੍ਤੁ ਸੂਪੇਯ੍ਯਂ ਰੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਲੋਣਿਕਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਹਰਤਿ, ਅਲੋਣਿਕਸ੍ਸ ਵਾ ਬਹੁਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਲੋਣਿਕਸ੍ਸ ਵਾ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤੀ'''ਤਿ।

''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਕੁਸਲੋ ਸੂਦੋ ਲਾਭੀ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਅਚ੍ਛਾਦਨਸ੍ਸ, ਲਾਭੀ ਵੇਤਨਸ੍ਸ, ਲਾਭੀ ਅਭਿਹਾਰਾਨਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਕੁਸਲੋ ਸੂਦੋ ਸਕਸ੍ਸ ਭਤ੍ਤੁ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ । ਸੋ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਲਾਭੀ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ, ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਸ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਕੁਸਲੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੫. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਗਾਮਕੇ [ਬੇਲੁਵਗਾਮਕੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਨ੍ਤਾ ਵੇਸਾਲਿਯਾ ਯਥਾਮਿਤ੍ਤਂ ਯਥਾਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਯਥਾਸਮ੍ਭਤ੍ਤਂ ਵਸ੍ਸਂ ਉਪੇਥ। ਇਧੇਵਾਹਂ ਵੇਲੁਵਗਾਮਕੇ ਵਸ੍ਸਂ ਉਪਗਚ੍ਛਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਮਨ੍ਤਾ ਵੇਸਾਲਿਯਾ ਯਥਾਮਿਤ੍ਤਂ ਯਥਾਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਯਥਾਸਮ੍ਭਤ੍ਤਂ ਵਸ੍ਸਂ ਉਪਗਚ੍ਛੁਂ। ਭਗਵਾ ਪਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵੇਲੁਵਗਾਮਕੇ ਵਸ੍ਸਂ ਉਪਗਚ੍ਛਿ [ਉਪਗਞ੍ਛਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਵਸ੍ਸੂਪਗਤਸ੍ਸ ਖਰੋ ਆਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ, ਬਾਲ੍ਹਾ ਵੇਦਨਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਮਾਰਣਨ੍ਤਿਕਾ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦਂ ਭਗਵਾ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਅਵਿਹਞ੍ਞਮਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਨ ਖੋ ਮੇ ਤਂ ਪਤਿਰੂਪਂ, ਯੋਹਂ ਅਨਾਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕੇ ਅਨਪਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਇਮਂ ਆਬਾਧਂ ਵੀਰਿਯੇਨ ਪਟਿਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਜੀਵਿਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਂ ਆਬਾਧਂ ਵੀਰਿਯੇਨ ਪਟਿਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਜੀਵਿਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਵਿਹਾਸਿ। (ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਸੋ ਆਬਾਧੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਿ) [( ) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੬੪ ਦਿਸ੍ਸਤਿ]।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਗਿਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ [ਗਿਲਾਨਵੁਟ੍ਠਿਤੋ (ਸਦ੍ਦਨੀਤਿ)] ਅਚਿਰਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਗੇਲਞ੍ਞਾ ਵਿਹਾਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਪਚ੍ਛਾਯਾਯਂ [ਵਿਹਾਰਪਚ੍ਛਾਛਾਯਾਯਂ (ਬਹੂਸੁ)] ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਦਿਟ੍ਠੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਫਾਸੁ; ਦਿਟ੍ਠਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਖਮਨੀਯਂ; ਦਿਟ੍ਠਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਯਾਪਨੀਯਂ। ਅਪਿ ਚ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਵਿਯ ਕਾਯੋ, ਦਿਸਾਪਿ ਮੇ ਨ ਪਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਾਪਿ ਮਂ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਗੇਲਞ੍ਞੇਨ। ਅਪਿ ਚ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਹੋਸਿ ਕਾਚਿਦੇਵ ਅਸ੍ਸਾਸਮਤ੍ਤਾ – 'ਨ ਤਾਵ ਭਗਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਯਾਵ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਆਰਬ੍ਭ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਉਦਾਹਰਤੀ''''ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਪਨ ਦਾਨਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਮਯਿ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ [ਪਚ੍ਚਾਸਿਂਸਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]? ਦੇਸਿਤੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਅਬਾਹਿਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। ਨਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਚਰਿਯਮੁਟ੍ਠਿ। ਯਸ੍ਸ ਨੂਨ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਅਹਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਪਰਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਮਮੁਦ੍ਦੇਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ’ਤਿ ਵਾ, ਸੋ ਨੂਨ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਆਰਬ੍ਭ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਉਦਾਹਰੇਯ੍ਯ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਨ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਪਰਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਵਾ , ‘ਮਮੁਦ੍ਦੇਸਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ’ਤਿ ਵਾ। ਸ ਕਿਂ [ਸੋ ਨੂਨ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਆਰਬ੍ਭ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਉਦਾਹਰਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਤਰਹਿ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਜਿਣ੍ਣੋ ਵੁਦ੍ਧੋ ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਅਦ੍ਧਗਤੋ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ। ਆਸੀਤਿਕੋ ਮੇ ਵਯੋ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਜਜ੍ਜਰਸਕਟਂ [ਜਰਸਕਟਂ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਵੇਲਮਿਸ੍ਸਕੇਨ [ਵੇਗਮਿਸ੍ਸਕੇਨ (ਸੀ॰), ਵੇਲੁਮਿਸ੍ਸਕੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਵੇਧਮਿਸ੍ਸਕੇਨ (ਪੀ॰ ਕ॰), ਵੇਖਮਿਸ੍ਸਕੇਨ (ਕ॰)] ਯਾਪੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਧਮਿਸ੍ਸਕੇਨ ਮਞ੍ਞੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਯਾਪੇਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ , ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯੇ ਤਥਾਗਤੋ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਫਾਸੁਤਰੋ [ਫਾਸੁਤਰਂ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)], ਆਨਨ੍ਦ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਹੋਤਿ [ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ (ਬਹੂਸੁ)]। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਅਤ੍ਤਦੀਪਾ ਵਿਹਰਥ ਅਤ੍ਤਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ, ਧਮ੍ਮਦੀਪਾ ਧਮ੍ਮਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਦੀਪੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਤ੍ਤਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ, ਧਮ੍ਮਦੀਪੋ ਧਮ੍ਮਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਦੀਪੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਤ੍ਤਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ, ਧਮ੍ਮਦੀਪੋ ਧਮ੍ਮਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਮਮਚ੍ਚਯੇ ਵਾ ਅਤ੍ਤਦੀਪਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ, ਧਮ੍ਮਦੀਪਾ ਧਮ੍ਮਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ ; ਤਮਤਗ੍ਗੇ ਮੇਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੬. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਾ [ਸੁਪਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵਿਹਰਨ੍ਤਿਯੋ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਂ ਵਿਸੇਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤੀ’’ਤਿ [ਸਮ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤੀਤਿ (ਕ॰)]। ‘‘ਏਵਮੇਤਂ , ਭਗਿਨਿਯੋ, ਏਵਮੇਤਂ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ‘ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਂ ਵਿਸੇਸਂ ਸਞ੍ਜਾਨਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿੰ। ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਯੇਨਾਹੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਮੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ – ‘ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿਯੋ ਉਲ਼ਾਰੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰੰ ਵਿਸੇਸੰ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਏਤਦਵੋਚੰ – ‘ਏਵਮੇਤੰ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਏਵਮੇਤੰ, ਭਗਿਨਿਯੋ! ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਤੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਉਲ਼ਾਰੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰੰ ਵਿਸੇਸੰ ਸਞ੍ਜਾਨਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਮੇਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ! ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਤੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ‘ਉਲ਼ਾਰੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰੰ ਵਿਸੇਸੰ ਸਞ੍ਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ’’’ [ਸਞ੍ਜਾਨਿਸ੍ਸਤੀਤਿ (ਬਹੂਸੁ)]।

‘‘ਕਤਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਕਾਯਾਰਮ੍ਮਣੋ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਯਸ੍ਮਿੰ ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਚੇਤਸੋ ਵਾ ਲੀਨਤ੍ਤੰ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਤੇਨਾਨਨ੍ਦ [ਤੇਨਹਾਨਨ੍ਦ (ਸੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਣਿਦਹਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਸ੍ਸ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਣਿਦਹਤੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖੰ ਵੇਦਯਤਿ [ਵੇਦਿਯਤਿ (ਸੀ॰)]। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਯਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹੰ ਅਤ੍ਥਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਣਿਦਹਿੰ, ਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ। ਹਨ੍ਦ, ਦਾਨਿ ਪਟਿਸੰਹਰਾਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਸੰਹਰਤਿ ਚੇਵ ਨ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ ਨ ਚ ਵਿਚਾਰੇਤਿ। ‘ਅਵਿਤਕ੍ਕੋਮ੍ਹਿ ਅਵਿਚਾਰੋ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੋ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਯਸ੍ਮਿੰ ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਚੇਤਸੋ ਵਾ ਲੀਨਤ੍ਤੰ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਤੇਨਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਣਿਦਹਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਸ੍ਸ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਣਿਦਹਤੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਜਾਯਤਿ । ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖੰ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਯਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹੰ ਅਤ੍ਥਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਣਿਦਹਿੰ, ਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ। ਹਨ੍ਦ, ਦਾਨਿ ਪਟਿਸੰਹਰਾਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਪਟਿਸੰਹਰਤਿ ਚੇਵ ਨ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕੇਤਿ ਨ ਚ ਵਿਚਾਰੇਤਿ। ‘ਅਵਿਤਕ੍ਕੋਮ੍ਹਿ ਅਵਿਚਾਰੋ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਣਿਧਾਯ ਭਾਵਨਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ , ਅਪ੍ਪਣਿਧਾਯ ਭਾਵਨਾ ਹੋਤਿ? ਬਹਿਦ੍ਧਾ , ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਣਿਧਾਯ ‘ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੰ ਮੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਥ ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇ ‘ਅਸੰਖਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਥ ਚ ਪਨ ‘ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਣਿਧਾਯ ‘ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੰ ਮੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਥ ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇ ‘ਅਸੰਖਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਥ ਚ ਪਨ ‘ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਣਿਧਾਯ ‘ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੰ ਮੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਥ ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇ ‘ਅਸੰਖਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਥ ਚ ਪਨ ‘ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ

ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਣਿਧਾਯ ‘ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਂ ਮੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਥ ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇ ‘ਅਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਥ ਚ ਪਨ ‘ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਮਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਪ੍ਪਣਿਧਾਯ ਭਾਵਨਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦੇਸਿਤਾ ਮਯਾ ਪਣਿਧਾਯ ਭਾਵਨਾ, ਦੇਸਿਤਾ ਅਪ੍ਪਣਿਧਾਯ ਭਾਵਨਾ। ਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਰਣੀਯਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਹਿਤੇਸਿਨਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਤਂ ਵੋ ਤਂ ਮਯਾ। ਏਤਾਨਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਿ! ਝਾਯਥਾਨਨ੍ਦ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥ; ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥ! ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਮ੍ਬਪਾਲਿ ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਾਲਾ ਕੁਸਲਰਾਸਿ ਚ।
ਸਕੁਣਗ੍ਘਿ ਮਕ੍ਕਟੋ ਸੂਦੋ, ਗਿਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯੋਤਿ॥

੨. ਨਾਲਨ੍ਦਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਹਾਪੁਰਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ, ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ‘ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘ਨੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ। ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ‘ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘ਨੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਨਾਲਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੮. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਨਾਲਨ੍ਦਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਵਾਰਿਕਮ੍ਬਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਏਵਂਪਸਨ੍ਨੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਿ! ਨ ਚਾਹੁ, ਨ ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚੇਤਰਹਿ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਅਞ੍ਞੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਭਿਯ੍ਯੋਭਿਞ੍ਞਤਰੋ, ਯਦਿਦਂ – ਸਮ੍ਬੋਧਿਯ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਉਲ੍ਲਾਰਾ ਖੋ ਤ੍ਯਾਯਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਆਸਭੀ ਵਾਚਾ ਭਾਸਿਤਾ,

ਏਕੰਸੋ ਗਹਿਤੋ, ਸੀਹਨਾਦੋ ਨਦਿਤੋ – ‘ਏਵੰਪਸਨ੍ਨੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਿ! ਨ ਚਾਹੁ, ਨ ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਨ ਚੇਤਰਹਿ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਅਞ੍ਞੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਭਿਯ੍ਯੋਭਿਞ੍ਞਤਰੋ, ਯਦਿਦਂ – ਸਮ੍ਬੋਧਿਯ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯੇ ਤੇ ਅਹੇਸੁਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਵਿਦਿਤਾ – ‘ਏਵਂਸੀਲਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਧਮ੍ਮਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਪਞ੍ਞਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਵਿਹਾਰਿਨੋ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ’ ਇਤਿ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’!

‘‘ਕਿਂ ਪਨ ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯੇ ਤੇ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਵਿਦਿਤਾ – ‘ਏਵਂਸੀਲਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਧਮ੍ਮਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਪਞ੍ਞਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਵਿਹਾਰਿਨੋ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ’ ਇਤਿ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਕਿਂ ਪਨ ਤ੍ਯਾਹਂ [ਕਿਂ ਪਨ ਤੇ (ਸੀ॰)], ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਤਰਹਿ, ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਵਿਦਿਤੋ – ‘ਏਵਂਸੀਲੋ ਭਗਵਾ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਧਮ੍ਮੋ ਭਗਵਾ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਪਞ੍ਞੋ ਭਗਵਾ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਵਿਹਾਰੀ ਭਗਵਾ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਏਵਂਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਾ’ ਇਤਿ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਅਰਹਨ੍ਤੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ [ਚੇਤੋਪਰਿਯਾਯਞਾਣਂ (ਬਹੂਸੁ)] ਨਤ੍ਥਿ। ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਤ੍ਯਾਯਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਉਲ਼ਾਰਾ ਆਸਭੀ ਵਾਚਾ ਭਾਸਿਤਾ, ਏਕਂਸੋ ਗਹਿਤੋ, ਸੀਹਨਾਦੋ ਨਦਿਤੋ – ‘ਏਵਂਪਸਨ੍ਨੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਿ! ਨ ਚਾਹੁ, ਨ ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚੇਤਰਹਿ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਅਞ੍ਞੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਭਗਵਤਾ’ ਭਿਯ੍ਯੋਭਿਞ੍ਞਤਰੋ, ਯਦਿਦਂ – ਸਮ੍ਬੋਧਿਯ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਨ ਖੋ ਮੇ [ਨ ਖੋ ਮੇ ਤਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਅਰਹਨ੍ਤੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਪਿ ਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮਨ੍ਵਯੋ ਵਿਦਿਤੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮਂ ਨਗਰਂ ਦਲ਼੍ਹੁਦ੍ਧਾਪਂ [ਦਲ਼੍ਹੁਦ੍ਦਾਪਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰), ਦਲ਼੍ਹੁਦ੍ਧਾਪਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਦਲ਼੍ਹਪਾਕਾਰਤੋਰਣਂ ਏਕਦ੍ਵਾਰਂ। ਤਤ੍ਰਸ੍ਸ ਦੋਵਾਰਿਕੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵੀ ਅਞ੍ਞਾਤਾਨਂ ਨਿਵਾਰੇਤਾ ਞਾਤਾਨਂ ਪਵੇਸੇਤਾ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸਮਨ੍ਤਾ ਅਨੁਪਰਿਯਾਯਪਥਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮਮਾਨੋ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਪਾਕਾਰਸਨ੍ਧਿਂ ਵਾ ਪਾਕਾਰਵਿਵਰਂ ਵਾ, ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਬਿਲ਼ਾਰਨਿਕ੍ਖਮਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਯੇ ਖੋ ਕੇਚਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਪਾਣਾ ਇਮਂ ਨਗਰਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮਿਨਾਵ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ ਵਾ’ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਨ੍ਵਯੋ ਵਿਦਿਤੋ – ‘ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਹੇਸੁਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ, ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ, ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ, ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਂਸੁ। ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ, ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ, ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ, ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਭਗਵਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਰਹਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ, ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ, ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ, ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਅਭਿਕ੍ਖਣਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯਾਸਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਉਪਾਸਕਾਨਂ ਉਪਾਸਿਕਾਨਂ। ਯੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਮੋਘਪੁਰਿਸਾਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾਗਤੇ ਕਙ੍ਖਾ ਵਾ ਵਿਮਤਿ ਵਾ, ਤੇਸਮ੍ਪਿਮਂ

ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਯਾ ਤਥਾਗਤੇ ਕਙ੍ਖਾ ਵਾ ਵਿਮਤਿ ਵਾ ਸਾ ਪਹੀਯਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਚੁਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਮਗਧੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਨਾਲਕਗਾਮਕੇ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਚੁਨ੍ਦੋ ਚ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਹੋਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੇਵ ਆਬਾਧੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿ। ਅਥ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿ ਜੇਤਵਨਂ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਆਯਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਇਦਂ, ਆਵੁਸੋ ਚੁਨ੍ਦ, ਕਥਾਪਾਭਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਆਯਾਮਾਵੁਸੋ ਚੁਨ੍ਦ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਆਰੋਚੇਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਚੁਨ੍ਦੋ ਚ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚੁਨ੍ਦੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਆਯਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ; ਇਦਮਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰ’ਨ੍ਤਿ। ਅਪਿ ਚ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਵਿਯ ਕਾਯੋ, ਦਿਸਾਪਿ ਮੇ ਨ ਪਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਾਪਿ ਮਂ ਨਪ੍ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ ‘ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ’ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ’’।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ ਆਦਾਯ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ ਆਦਾਯ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ ਆਦਾਯ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ ਆਦਾਯ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ ਆਦਾਯ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਚ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ ਆਦਾਯ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ…ਪੇ॰… ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ… ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ… ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ ਆਦਾਯ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ। ਅਪਿ ਚ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਓਵਾਦਕੋ ਅਹੋਸਿ ਓਤਿਣ੍ਣੋ ਵਿਞ੍ਞਾਪਕੋ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਸਮਾਦਪਕੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ, ਅਕਿਲਾਸੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ, ਅਨੁਗ੍ਗਾਹਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਤਂ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੋਜਂ ਧਮ੍ਮਭੋਗਂ ਧਮ੍ਮਾਨੁਗ੍ਗਹਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਾਮਾ’’ਤਿ।

‘‘ਨਨੁ ਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ [ਪਟਿਗਚ੍ਚੇਵ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਅਕ੍ਖਾਤਂ – ‘ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਪਿਯੇਹਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਨਾਨਾਭਾਵੋ ਵਿਨਾਭਾਵੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੋ । ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ, ਆਨਨ੍ਦ, ਲਬ੍ਭਾ! ਯਂ ਤਂ ਜਾਤਂ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ, ਤਂ ਵਤ ਮਾ ਪਲੁਜ੍ਜੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਯੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਖਨ੍ਧੋ ਸੋ ਪਲੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਮਹਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ। ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ, ਆਨਨ੍ਦ, ਲਬ੍ਭਾ! ਯਂ ਤਂ ਜਾਤਂ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ, ਤਂ ਵਤ ਮਾ ਪਲੁਜ੍ਜੀ’ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਅਤ੍ਤਦੀਪਾ ਵਿਹਰਥ ਅਤ੍ਤਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ, ਧਮ੍ਮਦੀਪਾ ਧਮ੍ਮਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਦੀਪੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਤ੍ਤਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ, ਧਮ੍ਮਦੀਪੋ ਧਮ੍ਮਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ…ਪੇ॰…

ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਦੀਪੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਤ੍ਤਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ, ਧਮ੍ਮਦੀਪੋ ਧਮ੍ਮਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਮਮਚ੍ਚਯੇ ਵਾ ਅਤ੍ਤਦੀਪਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ, ਧਮ੍ਮਦੀਪਾ ਧਮ੍ਮਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ; ਤਮਤਗ੍ਗੇ ਮੇਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਉਕ੍ਕਚੇਲਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵਜ੍ਜੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਉਕ੍ਕਚੇਲਾਯਂ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਚਿਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇਸੁ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਅਜ੍ਝੋਕਾਸੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਅਪਿ ਮ੍ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ ਸੁਞ੍ਞਾ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇਸੁ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ। ਅਸੁਞ੍ਞਾ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ ਹੋਤਿ , ਅਨਪੇਕ੍ਖਾ ਤਸ੍ਸਂ ਦਿਸਾਯਂ ਹੋਤਿ, ਯਸ੍ਸਂ ਦਿਸਾਯਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਹੇਸੁਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨਂ ਏਤਪ੍ਪਰਮਂਯੇਵ ਸਾਵਕਯੁਗਂ [ਏਤਪਰਮਂਯੇਵ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਅਹੋਸਿ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਮਯ੍ਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ। ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨਂ ਏਤਪ੍ਪਰਮਂਯੇਵ ਸਾਵਕਯੁਗਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਮਯ੍ਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ। ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਵਕਾਨਂ! ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਵਕਾਨਂ! ਸਤ੍ਥੁ ਚ ਨਾਮ ਸਾਸਨਕਰਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਓਵਾਦਪ੍ਪਟਿਕਰਾ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਪਰਿਸਾਨਂ ਪਿਯਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਨਾਪਾ ਗਰੁਭਾਵਨੀਯਾ ਚ! ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ! ਏਵਰੂਪੇਪਿ ਨਾਮ ਸਾਵਕਯੁਗੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਨਤ੍ਥਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਸੋਕੋ ਵਾ ਪਰਿਦੇਵੋ ਵਾ! ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਬ੍ਭਾ! ਯਂ ਤਂ ਜਾਤਂ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ, ਤਂ ਵਤ ਮਾ ਪਲੁਜ੍ਜੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਯੇ ਮਹਨ੍ਤਤਰਾ ਖਨ੍ਧਾ ਤੇ ਪਲੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ। ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਬ੍ਭਾ! ਯਂ ਤਂ ਜਾਤਂ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਂ, ਤਂ ਵਤ ਮਾ ਪਲੁਜ੍ਜੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਦੀਪਾ ਵਿਹਰਥ ਅਤ੍ਤਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ, ਧਮ੍ਮਦੀਪਾ ਧਮ੍ਮਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਦੀਪੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਤ੍ਤਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ, ਧਮ੍ਮਦੀਪੋ ਧਮ੍ਮਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਦੀਪੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਤ੍ਤਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ, ਧਮ੍ਮਦੀਪੋ ਧਮ੍ਮਸਰਣੋ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣੋ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਮਮਚ੍ਚਯੇ ਵਾ ਅਤ੍ਤਦੀਪਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ, ਧਮ੍ਮਦੀਪਾ ਧਮ੍ਮਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ; ਤਮਤਗ੍ਗੇ ਮੇਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਬਾਹਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਯੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਬਾਹਿਯ, ਆਦਿਮੇਵ ਵਿਸੋਧੇਹਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ? ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ, ਦਿਟ੍ਠਿ

ਚ ਉਜੁਕਾ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਬਾਹਿਯ, ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਉਜੁਕਾ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਬਾਹਿਯ, ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ''।

''ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਤ੍ਵਂ, ਬਾਹਿਯ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਬਾਹਿਯ, ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਏਵਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ, ਤਤੋ ਤੁਯ੍ਹਂ, ਬਾਹਿਯ, ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਯੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਯੋ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ । ''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ''ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਬਾਹਿਯੋ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਉਤ੍ਤਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਆਦਿਮੇਵ ਵਿਸੋਧੇਹਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ? ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਉਜੁਕਾ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਉਜੁਕਾ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ''।

''ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ ਤ੍ਵਂ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਏਵਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਗਮਿਸ੍ਸਸਿ ਮਚ੍ਚੁਧੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਪਾਰ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ। ''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ''ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮੩. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਰਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਤਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ,

ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਰਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਤਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਬ੍ਰਹ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਉਰੁਵੇਲਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਨਜ੍ਜਾ ਨੇਰਞ੍ਜਰਾਯ ਤੀਰੇ ਅਜਪਾਲਨਿਗ੍ਰੋਧੇ ਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ''ਏਕਾਯਨੋ ਅਯਂ ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ''।

''ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਕਾਯੇ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਕਾਯਨੋ ਅਯਂ ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਭਗਵਤੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਭਗਵਤੋ ਪੁਰਤੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਏਕਂਸਂ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਵਮੇਤਂ, ਭਗਵਾ, ਏਵਮੇਤਂ, ਸੁਗਤ! ਏਕਾਯਨੋ ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ'' ।

''ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਕਾਯੇ ਵਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ , ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਕਾਯਨੋ ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਏਕਾਯਨਂ ਜਾਤਿਖਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸੀ, ਮਗ੍ਗਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ।
ਏਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਤਰਿਂਸੁ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਤਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯੇ ਚ ਤਰਨ੍ਤਿ ਓਘ''ਨ੍ਤਿ॥ ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸੇਦਕਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸੁਮ੍ਭੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸੇਦਕਂ ਨਾਮ ਸੁਮ੍ਭਾਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਣ੍ਡਾਲਵਂਸਿਕੋ ਚਣ੍ਡਾਲਵਂਸਂ ਉਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮੇਦਕਥਾਲਿਕਂ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਸਮ੍ਮ ਮੇਦਕਥਾਲਿਕੇ, ਚਣ੍ਡਾਲਵਂਸਂ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਉਪਰਿਖਨ੍ਧੇ ਤਿਟ੍ਠਾਹੀ'ਤਿ। 'ਏਵਂ, ਆਚਰਿਯਾ'ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ,

ਮੇਦਕਥਾਲਿਕਾ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਚਣ੍ਡਾਲਵਂਸਿਕਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਚਣ੍ਡਾਲਵਂਸਂ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਰਿਖਨ੍ਧੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਣ੍ਡਾਲਵਂਸਿਕੋ ਮੇਦਕਥਾਲਿਕਂ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਤ੍ਵਂ, ਸਮ੍ਮ ਮੇਦਕਥਾਲਿਕੇ, ਮਮਂ ਰਕ੍ਖ, ਅਹਂ ਤਂ ਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਏਵਂ ਮਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਗੁਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਚੇਵ ਦਸ੍ਸੇਸ੍ਸਾਮ, ਲਾਭਞ੍ਚ [ਲਾਭੇ ਚ (ਸੀ॰)] ਲਚ੍ਛਾਮ, ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਚ ਚਣ੍ਡਾਲਵਂਸਾ ਓਰੋਹਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੇਦਕਥਾਲਿਕਾ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਚਣ੍ਡਾਲਵਂਸਿਕਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਆਚਰਿਯ, ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤ੍ਵਂ, ਆਚਰਿਯ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖ, ਅਹਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਏਵਂ ਮਯਂ ਅਤ੍ਤਗੁਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਚੇਵ ਦਸ੍ਸੇਸ੍ਸਾਮ, ਲਾਭਞ੍ਚ ਲਚ੍ਛਾਮ, ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਚ ਚਣ੍ਡਾਲਵਂਸਾ ਓਰੋਹਿਸ੍ਸਾਮਾ'''ਤਿ। ''ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਞਾਯੋ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ, ''ਯਥਾ ਮੇਦਕਥਾਲਿਕਾ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਆਚਰਿਯਂ ਅਵੋਚ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ; ਪਰਂ ਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਰਂ ਰਕ੍ਖਤਿ, ਪਰਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖਤਿ''।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਰਂ ਰਕ੍ਖਤਿ? ਆਸੇਵਨਾਯ, ਭਾਵਨਾਯ, ਬਹੁਲੀਕਮ੍ਮੇਨ – ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਰਂ ਰਕ੍ਖਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖਤਿ? ਖਨ੍ਤਿਯਾ, ਅਵਿਹਿਂਸਾਯ, ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ, ਅਨੁਦਯਤਾਯ – ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖਤਿ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ; ਪਰਂ ਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਰਂ ਰਕ੍ਖਤਿ, ਪਰਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰਕ੍ਖਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਜਨਪਦਕਲ੍ਯਾਣੀਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸੁਮ੍ਭੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸੇਦਕਂ ਨਾਮ ਸੁਮ੍ਭਾਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਜਨਪਦਕਲ੍ਯਾਣੀ, ਜਨਪਦਕਲ੍ਯਾਣੀ'ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਸਨ੍ਨਿਪਤੇਯ੍ਯ। 'ਸਾ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਜਨਪਦਕਲ੍ਯਾਣੀ ਪਰਮਪਾਸਾਵਿਨੀ ਨਚ੍ਚੇ, ਪਰਮਪਾਸਾਵਿਨੀ ਗੀਤੇ। ਜਨਪਦਕਲ੍ਯਾਣੀ ਨਚ੍ਚਤਿ ਗਾਯਤੀ'ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਸਨ੍ਨਿਪਤੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮੋ ਅਮਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੁਖਕਾਮੋ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲੋ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਯਂ ਤੇ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਸਮਤਿਤ੍ਤਿਕੋ ਤੇਲਪਤ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਚ ਮਹਾਸਮਜ੍ਜਂ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਚ ਜਨਪਦਕਲ੍ਯਾਣਿਯਾ ਪਰਿਹਰਿਤਬ੍ਬੋ। ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਤੇ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਤ੍ਥੇਵ ਨਂ ਥੋਕਮ੍ਪਿ ਛਡ੍ਡੇਸ੍ਸਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਤੇ ਸਿਰੋ ਪਾਤੇਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਮੁਂ ਤੇਲਪਤ੍ਤਂ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਮਾਦਂ ਆਹਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਉਪਮਾ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਅਯਂ ਚੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਸਮਤਿਤ੍ਤਿਕੋ ਤੇਲਪਤ੍ਤੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਗਤਾਯ ਏਤਂ ਸਤਿਯਾ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਕਾਯਗਤਾ ਸਤਿ ਨੋ ਭਾਵਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਨਾਲਨ੍ਦਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਨਾਲਨ੍ਦਂ, ਚੁਨ੍ਦੋ ਚੇਲਞ੍ਚ ਬਾਹਿਯੋ।

ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਅਰਿਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ, ਸੇਦਕੰ ਜਨਪਦੇਨ ਚਾਤਿ॥

੩. ਸੀਲਟ੍ਠਿਤਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੀਲਸੁਤ੍ਤੰ

੩੮੭. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਭਦ੍ਦੋ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਦ੍ਦੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਦ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਾਨਿਮਾਨਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਗਵਤਾ, ਇਮਾਨਿ ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ?

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ! ਭਦ੍ਦਕੋ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਉਮ੍ਮਙ੍ਗੋ [ਉਮ੍ਮਗ੍ਗੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)], ਭਦ੍ਦਕੰ ਪਟਿਭਾਨੰ, ਕਲ੍ਯਾਣੀ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਪੁਚ੍ਛਸਿ – 'ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਗਵਤਾ, ਇਮਾਨਿ ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਗਵਤਾ'''ਤਿ? ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ। ''ਯਾਨਿਮਾਨਿ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਗਵਤਾ, ਇਮਾਨਿ ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਯਾਵਦੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਨਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਗਵਤਾ''।

''ਕਤਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਯਾਨਿਮਾਨਿ , ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਗਵਤਾ, ਇਮਾਨਿ ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਯਾਵਦੇਵ ਇਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਨਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਸੁਤ੍ਤੰ

੩੮੮. ਤੰਯੇਵ ਨਿਦਾਨੰ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਦ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ? ਕੋ ਪਨਾਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ! ਭਦ੍ਦਕੋ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਉਮ੍ਮਙ੍ਗੋ, ਭਦ੍ਦਕੰ ਪਟਿਭਾਨੰ, ਕਲ੍ਯਾਣੀ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਪੁਚ੍ਛਸਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ? ਕੋ ਪਨਾਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤੀ'''ਤਿ? ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ। ''ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ''।

''ਕਤਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਇਧਾਵੁਸੋ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਪਰਿਹਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੩੮੯. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਭਦ੍ਦੋ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਦ੍ਦੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭਦ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪਰਿਹਾਨੰ ਹੋਤਿ? ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਅਪਰਿਹਾਨੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ! ਭਦ੍ਦਕੋ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਉਮ੍ਮਙ੍ਗੋ, ਭਦ੍ਦਕੰ ਪਟਿਭਾਨੰ, ਕਲ੍ਯਾਣੀ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਆਵੁਸੋ ਭਦ੍ਦ, ਪੁਚ੍ਛਸਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪਰਿਹਾਨੰ ਹੋਤਿ? ਕੋ ਪਨਾਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਅਪਰਿਹਾਨੰ ਹੋਤੀ'''ਤਿ? ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ। ''ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪਰਿਹਾਨੰ ਹੋਤਿ। ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਅਪਰਿਹਾਨੰ ਹੋਤਿ''।

''ਕਤਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪਰਿਹਾਨੰ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਅਪਰਿਹਾਨੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਸੁਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤੰ

੩੯੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ; ਵੇਦਨਾਸੁ ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਅਞ੍ਞਤਰਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤੰ

੩੯੧. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ? ਕੋ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ , ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਦੇਸਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਸਾਕੇਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਕਣ੍ਡਕੀਵਨੇ [ਕਣ੍ਟਕੀਵਨੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨਿਰੁਦ੍ਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਸੇਖੋ, ਸੇਖੋ’ਤਿ [ਸੇਕ੍ਖੋ ਸੇਕ੍ਖੋਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਆਵੁਸੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸੇਖੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਪਦੇਸਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਸੇਖੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਪਦੇਸਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਸੇਖੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਮਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੩. ਤਂਯੇਵ ਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਅਸੇਖੋ , ਅਸੇਖੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਸੇਖੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਸੇਖੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ , ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਸੇਖੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਲੋਕਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੪. ਤਂਯੇਵ ਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਤਮੇਸਂ, ਆਵੁਸੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ [ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਾਤਂ (ਪੀ॰)] ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ? ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ , ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’।

‘‘ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮੇਸਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ , ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ। ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਸਹਸ੍ਸਂ ਲੋਕਂ ਅਭਿਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢੋ [ਸਿਰੀਵਡ੍ਢੋ (ਕ॰)] ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢੋ ਗਹਪਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪੁਰਿਸਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦ – ‘ਸਿਰਿਵਡ੍ਢੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਹਿ – ‘ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਿਰਿਵਡ੍ਢੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ, ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਤਿ – ‘ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ’’’ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਂ ਗਹਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਖਮਨੀਯਂ ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯਂ, ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯਂ ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ’’ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਦੇਸਿਤਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ [ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਰਤਨਧਮ੍ਮਾ (ਸੀ॰)] ਮਯਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਯਾਨਿ ਚਿਮਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ, ਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਸਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਲਾਭਾ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ! ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ ਤਯਾ, ਗਹਪਤਿ, ਬ੍ਯਾਕਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਮਾਨਦਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੬. ਤਂਯੇਵ ਨਿਦਾਨਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਮਾਨਦਿਨ੍ਨੋ ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਮਾਨਦਿਨ੍ਨੋ ਗਹਪਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪੁਰਿਸਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ...ਪੇ॰... ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯਂ ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਤਿ। ਏਵਰੂਪਾਯ ਚਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਯਾਨਿ ਚਿਮਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ, ਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਸਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਲਾਭਾ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ! ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ ਤਯਾ, ਗਹਪਤਿ, ਬ੍ਯਾਕਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸੀਲਟ੍ਠਿਤਿਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸੀਲਂ ਠਿਤਿ ਪਰਿਹਾਨਂ, ਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਦੇਸਂ।
ਸਮਤ੍ਤਂ ਲੋਕੋ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢੋ, ਮਾਨਦਿਨ੍ਨੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੪. ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘‘ਅਯਂ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਸਾ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਭਾਵਿਤਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ’’।

‘‘‘ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਸਾ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਭਾਵਿਤਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘‘ਅਯਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਸਾ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਭਾਵਿਤਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘‘ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਸਾ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਭਾਵਿਤਾ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਵਿਰਾਗਸੁਤ੍ਤੰ

੩੯੮. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਵਿਰਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤੰ

੩੯੯. ‘‘ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਿਰਦ੍ਧਾ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ [ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ (ਕ॰) ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਯੇਵ ਸੁਤ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਤਿਪਦਂ, ਨ ਪਨਾਞ੍ਞਤ੍ਥ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ] ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਿਰਦ੍ਧਾ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਭਾਵਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੪੦੦. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰਂ ਗਮਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰਂ ਗਮਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਤਿਸੁਤ੍ਤੰ

੪੦੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਸਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਦਿਤਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ , ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਵਿਦਿਤਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ , ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਵਿਦਿਤਾ ਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਅਯੰ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਅਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤੰ

੪੦੨. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਫਲਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਫਲੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਛਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤੰ

੪੦੩. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਯੋ ਕਾਯਸ੍ਮਿੰ ਛਨ੍ਦੋ ਸੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਅਮਤੰ ਸਚ੍ਛਿਕਤੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਯੋ ਵੇਦਨਾਸੁ ਛਨ੍ਦੋ ਸੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਅਮਤੰ ਸਚ੍ਛਿਕਤੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਯੋ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਹਿ ਛਨ੍ਦੋ ਸੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਅਮਤੰ ਸਚ੍ਛਿਕਤੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਯੋ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਛਨ੍ਦੋ ਸੋ ਪਹੀਯਤਿ। ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਅਮਤੰ ਸਚ੍ਛਿਕਤੰ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਸੁਤ੍ਤੰ

੪੦੪. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਕਾਯੋ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੋ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਅਮਤੰ ਸਚ੍ਛਿਕਤੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਵੇਦਨਾਨੰ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਅਮਤੰ ਸਚ੍ਛਿਕਤੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੰ ਹੋਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਅਮਤੰ ਸਚ੍ਛਿਕਤੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਅਮਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਭਾਵਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੪੦੫. ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਨਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ’’। ‘‘ਕਤਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਨਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੪੦੬. ‘‘ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਞ੍ਚ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਪਟਿਪਦਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ’’। ‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ... ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ’’।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਵਿਹਰਤਿ, ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਿਹਰਤਿ... ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ, ਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ, ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤਂ ਵਿਰਾਗੋ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਭਾਵਨਾ ਸਤਿ।
ਅਞ੍ਞਾ ਛਨ੍ਦਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਭਾਵਨਾ ਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਚਾਤਿ॥

੫. ਅਮਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਮਤਸੁਤ੍ਤਂ

੪੦੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਚਤੂਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਥ। ਮਾ ਵੋ ਅਮਤਂ ਪਨਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਥ। ਮਾ ਵੋ ਅਮਤਂ ਪਨਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸਮੁਦਯਸੁਤ੍ਤਂ

੪੦੮. ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ? ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ; ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਨਾਮਰੂਪਸਮੁਦਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ; ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਮਨਸਿਕਾਰਸਮੁਦਯਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਯੋ; ਮਨਸਿਕਾਰਨਿਰੋਧਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਮਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੪੦੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਏਕਮਿਦਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯਂ ਉਰੁਵੇਲਾਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ ਨਜ੍ਜਾ ਨੇਰਞ੍ਜਰਾਯ ਤੀਰੇ ਅਜਪਾਲਨਿਗ੍ਰੋਧੇ ਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਏਕਾਯਨੋ ਅਯਂ ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ’’’।

‘‘ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਕਾਯੇ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯਜ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯਜ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯਜ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯਜ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਕਾਯਨੋ ਅਯਂ ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਮਮ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ – ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯਜ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯਜ, ਏਵਮੇਵ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਮਮ ਪੁਰਤੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਏਕਂਸਂ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਹਂ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਏਵਮੇਤਂ, ਭਗਵਾ, ਏਵਮੇਤਂ, ਸੁਗਤ! ਏਕਾਯਨੋ ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ’’’।

‘‘ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਕਾਯੇ ਵਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯਜ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ਵਾ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਾ ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯਜ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਕਾਯਨੋ ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ’’ਤਿ।

‘‘ਇਦਮਵੋਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘ਏਕਾਯਨਂ ਜਾਤਿਖਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸੀ, ਮਗ੍ਗਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ।
ਏਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਤਰਿਂਸੁ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਤਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯੇ ਚ ਤਰਨ੍ਤਿ ਓਘ’’’ਨ੍ਤਿ॥ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੦. ‘‘ਸਤੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਅਯਂ ਵੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਕੁਸਲਰਾਸਿਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੧. ‘‘‘ਕੁਸਲਰਾਸੀ’ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਮਾਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਕੇਵਲੋ ਹਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਰਾਸਿ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ‘ਕੁਸਲਰਾਸੀ’ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਮਾਨੋ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਕੇਵਲੋ ਹਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਰਾਸਿ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੨. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਦਿਮੇਵ ਵਿਸੋਧੇਹਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ? ਇਧ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਸ੍ਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਸਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ’’।

‘‘ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ । ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਏਵਂ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ, ਤਤੋ ਤੁਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰੰ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ''ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤੰ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੪੧੩. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹੰ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯਜ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਦਿਮੇਵ ਵਿਸੋਧੇਹਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ? ਇਧ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਪਹਾਯ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ। ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਪਹਾਯ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ। ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਪਹਾਯ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ। ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਪਹਾਯ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਪਹਾਯ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਪਹਾਯ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ, ਤਤੋ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਯਜਾਸਿ''।

''ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਲੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਏਵੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਸਿ, ਤਤੋ ਤੁਯ੍ਹੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨੀ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤੰ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਮਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੪੧੪. ''ਯੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਕਮ੍ਪੇਯਜਾਥ, ਯੇ ਚ ਖੋ ਸੋਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞੇਯਜੁੰ ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ, ਤੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਨਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ।

''ਕਤਮੇਸੰ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਕਮ੍ਪੇਯਜਾਥ, ਯੇ ਚ ਸੋਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞੇਯਜੁੰ ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ, ਤੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਭਾਵਨਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਵੇਦਨਾਸੁਤ੍ਤੰ

੪੧੫. ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ। ਇਮਾਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨੰ ਵੇਦਨਾਨੰ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ।

''ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯਜ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ,

ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਆਸਵਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧੬. ''ਤਯੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਆਸਵਾ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਕਾਮਾਸਵੋ, ਭਵਾਸਵੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਆਸਵਾ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ।

''ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨਂ ਆਸਵਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਮਤਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਮਤਂ ਸਮੁਦਯੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸਤਿ ਕੁਸਲਰਾਸਿ ਚ।
ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ, ਮਿਤ੍ਤਵੇਦਨਾ ਆਸਵੇਨ ਚਾਤਿ॥

੬. ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਗਙ੍ਗਾਨਦੀਆਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੪੧੭-੪੨੮. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।

ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਏਤੇ ਦ੍ਵੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੭. ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਤਥਾਗਤਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੪੨੯-੪੩੮. ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਪਦਾ ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਦਾ ਵਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।

ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁੱਦਾਨਂ –

ਤਥਾਗਤਂ ਪਦਂ ਕੂਟਂ, ਮੂਲਂ ਸਾਰੋ ਚ ਵਸ੍ਸਿਕਂ।
ਰਾਜਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ, ਵਤ੍ਥੇਨ ਦਸਮਂ ਪਦਨ੍ਤਿ॥

੮. ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਬਲਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੪੩੯-੪੫੦. ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।

ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁੱਦਾਨਂ –

ਬਲਂ ਬੀਜਞ੍ਚ ਨਾਗੋ ਚ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਕੁਮ੍ਭੇਨ ਸੂਕਿਯਾ।
ਆਕਾਸੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮੇਘਾ, ਨਾਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾ ਨਦੀਤਿ॥

੯. ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਏਸਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੪੫੧-੪੬੦. ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮੇਸਨਾ, ਭਵੇਸਨਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।

ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ ਨਵਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁੱਦਾਨਂ –

ਏਸਨਾ ਵਿਧਾ ਆਸਵੋ, ਭਵੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ।
ਖਿਲਂ ਮਲਞ੍ਚ ਨੀਘੋ ਚ, ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸਿਨਾਯ ਚਾਤਿ॥

੧੦. ਓਘਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਉੱਦਮ੍ਭਾਗਿਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੪੬੧-੪੭੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

(ਯਥਾ ਮਗ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਤਥਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)।

ਓਘਵਗ੍ਗੋ ਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਗਨ੍ਥਾ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀਵਰਣਾ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਤਿ॥

ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਸੁਦ੍ਧਿਕਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਠਮਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭੨. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ [ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ (ਸਜ੍ਝਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭੫] ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਤਿਯਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭੩. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਠਮਅਰਹਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ [ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ (ਸਜ੍ਝਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭੫] ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਵੁਸਿਤਵਾ ਕਤਕਰਣੀਯੋ ਓਹਿਤਭਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨੋ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਅਰਹਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭੫. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਵੁਸਿਤਵਾ ਕਤਕਰਣੀਯੋ ਓਹਿਤਭਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨੋ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਠਮਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭੬. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨੇਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ [ਯੇ ਚ ਖੋ ਤੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭੪], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ; ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੁਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭੭. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨੇਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ , ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭੮. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਕਤ੍ਥ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ? ਚਤੂਸੁ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਸੁ – ਏਤ੍ਥ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਤ੍ਥ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ? ਚਤੂਸੁ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇਸੁ – ਏਤ੍ਥ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਤ੍ਥ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ? ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ – ਏਤ੍ਥ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਤ੍ਥ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ? ਚਤੂਸੁ ਝਾਨੇਸੁ – ਏਤ੍ਥ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਤ੍ਥ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ? ਚਤੂਸੁ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਸੁ – ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭੯. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਤਿਮਾ ਹੋਤਿ ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਲਭਤਿ ਸਮਾਧਿਂ, ਲਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ, ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਸੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ; ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ [ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਤਿਮਾ ਹੋਤਿ ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ। ਸੋ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਲਭਤਿ ਸਮਾਧਿਂ, ਲਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਂ। ਸੋ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ, ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਸੋ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸੁਦ੍ਧਿਕਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸੁਦ੍ਧਿਕਞ੍ਚੇਵ ਦ੍ਵੇ ਸੋਤਾ, ਅਰਹਨ੍ਤਾ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਵਿਭਙ੍ਗਾ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇਤਿ॥

੨. ਮੁਦੁਤਰਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਟਿਲਾਭਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰...। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਆਰਬ੍ਭ ਵੀਰਿਯਂ ਪਟਿਲਭਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਆਰਬ੍ਭ ਸਤਿਂ ਪਟਿਲਭਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਲਭਤਿ ਸਮਾਧਿਂ, ਲਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਠਮਸਂਖਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੂਰਤ੍ਤਾ ਅਰਹਂ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਤਿਯਸਂਖਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮੩. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੂਰਤ੍ਤਾ ਅਰਹਂ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੇਮਤ੍ਤਤਾ ਫਲਵੇਮਤ੍ਤਤਾ ਹੋਤਿ, ਫਲਵੇਮਤ੍ਤਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਵੇਮਤ੍ਤਤਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਤਤਿਯਸਂਖਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੂਰਤ੍ਤਾ ਅਰਹਂ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਪੂਰਂ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਪਦੇਸਂ ਪਦੇਸਕਾਰੀ ਆਰਾਧੇਤਿ। ‘ਅਵਞ੍ਝਾਨਿ ਤ੍ਵੇਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ’ਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਵਿਤ੍ਥਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮੫. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੂਰਤ੍ਤਾ ਅਰਹਂ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਹੋਤਿ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਵਿਤ੍ਥਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੂਰਤ੍ਤਾ ਅਰਹਂ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ

ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਹੋਤਿ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ , ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੇਮਤ੍ਤਤਾ ਫਲਵੇਮਤ੍ਤਤਾ ਹੋਤਿ, ਫਲਵੇਮਤ੍ਤਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਵੇਮਤ੍ਤਤਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਤਤਿਯਵਿਤ੍ਥਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੂਰਤ੍ਤਾ ਅਰਹਂ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਹੋਤਿ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਪੂਰਂ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਪਦੇਸਂ ਪਦੇਸਕਾਰੀ ਆਰਾਧੇਤਿ। ‘ਅਵਞ੍ਝਾਨਿ ਤ੍ਵੇਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ’ਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਪਟਿਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੂਰਤ੍ਤਾ ਅਰਹਂ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਮਹਂ ‘ਬਾਹਿਰੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਪਕ੍ਖੇ ਠਿਤੋ’ਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮੯. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘‘ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਉਪਸਮਗਾਮਿਂ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮਿਂ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਉਪਸਮਗਾਮਿਂ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮਿਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਉਪਸਮਗਾਮਿਂ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮਿਂ , ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਉਪਸਮਗਾਮਿਂ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮਿਂ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਉਪਸਮਗਾਮਿਂ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮਿਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਆਸਵਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

मुदुतरवग्गो दुतियो। (Gurmukhi transliteration as printed below)

ਮੁਦੁਤਰਵဂ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਪਟਿਲਾਭੋ ਤਯੋ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਾ ਅਪਰੇ ਤਯੋ।

ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ [ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚੂਪਸਮੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਦਸਮਂ ਆਸਵਕ੍ਖਯਨ੍ਤਿ॥

੩. ਛਲ਼ਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵဂ੍ਗੋ

੧. ਪੁਨਬ੍ਭਵਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯੧. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਨੇਵ ਤਾਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ 'ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ [ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਥਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ 'ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਪਾਦਿ – 'ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ [ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਨਤ੍ਥਿਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ'''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯੨. ''ਤੀਣਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤੀਣਿ? ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਣਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯੩. ''ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤੀਣਿ? ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ , ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਣਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਏਕਬੀਜੀਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੂਰਤ੍ਤਾ ਅਰਹਂ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਹੋਤਿ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਏਕਬੀਜੀ [ਏਕਬੀਜਿ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਕੋਲਂਕੋਲੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਮੁਦੁਤਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸੁਦ੍ਧਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯੫. ''ਛਯਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਛ? ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ , ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯੬. ''ਛਯਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਛ? ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਰਹਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯੭. ''ਛਯਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਛ? ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਵੁਸਿਤਵਾ ਕਤਕਰਣੀਯੋ ਓਹਿਤਭਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨੋ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ'''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯੮. ''ਛਯਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਛ? ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਨੇਵ ਤਾਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸ ਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ 'ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਥਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ 'ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਪਾਦਿ – 'ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਨਤ੍ਥਿਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ'''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯੯. ''ਛਯਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਛ? ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨੇਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ''। ''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਛਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੫੦੦. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ , ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਛਲਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ ਜੀਵਿਤਞ੍ਞਾਯ, ਏਕਬੀਜੀ ਚ ਸੁਦ੍ਧਕੰ।
ਸੋਤੋ ਅਰਹਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਤਿ॥

੪. ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੫੦੧. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤੰ

੫੦੨. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਅਰਹਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੫੦੩. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ

ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਵੁਸਿਤਵਾ ਕਤਕਰਣੀਯੋ ਓਹਿਤਭਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨੋ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਠਮਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੫੦੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨੇਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਖੋ ਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੫੦੫. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨੇਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ... ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ... ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਠਮਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੫੦੬. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕਂ ਸੁਖਂ , ਕਾਯਿਕਂ ਸਾਤਂ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਸੁਖਂ ਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਕਾਯਿਕਂ ਅਸਾਤਂ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਸੁਖਂ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਸਾਤਂ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਸੁਖਂ ਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਅਸਾਤਂ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕਂ ਵਾ ਚੇਤਸਿਕਂ ਵਾ ਨੇਵਸਾਤਂ ਨਾਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੁਤਿਯਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੫੦੭. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕਂ ਸੁਖਂ, ਕਾਯਿਕਂ ਸਾਤਂ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਸੁਖਂ ਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ , ਕਾਯਿਕਂ ਅਸਾਤਂ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਸੁਖਂ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਸਾਤਂ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਸੁਖਂ ਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਅਸਾਤਂ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕਂ ਵਾ ਚੇਤਸਿਕਂ ਵਾ ਨੇਵਸਾਤਂ ਨਾਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਞ੍ਚ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਯਞ੍ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੁਖਾ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਯਞ੍ਚ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਿਦਂ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਤਤਿਯਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੫੦੮. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕਂ ਸੁਖਂ , ਕਾਯਿਕਂ ਸਾਤਂ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਸੁਖਂ ਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਕਾਯਿਕਂ ਅਸਾਤਂ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਸੁਖਂ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਸਾਤਂ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਸੁਖਂ ਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਚੇਤਸਿਕਂ ਅਸਾਤਂ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕਂ ਵਾ ਚੇਤਸਿਕਂ ਵਾ ਨੇਵ ਸਾਤਂ ਨਾਸਾਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਞ੍ਚ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਯਞ੍ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੁਖਾ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਯਞ੍ਚ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਿਦਂ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ । ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੀਣਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕਟ੍ਠੋਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੫੦੯. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੋ ਸੁਖਿਤੋਵ ਸਮਾਨੋ 'ਸੁਖਿਤੋਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ 'ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਂ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

''ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋਵ ਸਮਾਨੋ 'ਦੁਕ੍ਖਿਤੋਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ 'ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਂ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

''ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੋ ਸੁਮਨੋਵ ਸਮਾਨੋ 'ਸੁਮਨੋਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ 'ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਂ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

“ਦੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੋ ਦੁਮ੍ਮਨੋਵ ਸਮਾਨੋ ‘ਦੁਮ੍ਮਨੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ‘ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਂ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ”।

“ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੋ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋਵ ਸਮਾਨੋ ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ‘ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਂ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ”।

“ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕਟ੍ਠਾਨਂ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਸਮੋਧਾਨਾ [ਸਂਘਟ੍ਟਨਾਸਮੋਧਾਨਾ (ਪੀ॰ ਕ॰), ਸਂਘਟਨਸਮੋਧਾਨਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਉਸ੍ਮਾ ਜਾਯਤਿ, ਤੇਜੋ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ; ਤੇਸਂਯੇਵ ਕਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਨਾਭਾਵਾਵਿਨਿਕ੍ਖੇਪਾ ਯਾ [ਨਾਨਾਭਾਵਨਿਕ੍ਖੇਪਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਤਜ੍ਜਾ ਉਸ੍ਮਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੋ ਸੁਖਿਤੋਵ ਸਮਾਨੋ ‘ਸੁਖਿਤੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ‘ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ , ਤਂ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ”।

“ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਦੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੋ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋਵ ਸਮਾਨੋ ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ‘ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਂ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ”। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧੦. “ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ , ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸਨਿਦਾਨਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ। ਤਞ੍ਚ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਨਿਦਾਨਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ’। ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਂ, ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ’”।

“ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸਨਿਦਾਨਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ। ਤਞ੍ਚ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਨਿਦਾਨਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ’ । ਸੋ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ

ਵਿਹਰਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੰ, ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਸੰਹਰਤਿ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਖੋ ਮੇ ਇਦੰ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਸਨਿਦਾਨੰ ਸਸਙ੍ਖਾਰੰ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ। ਤਞ੍ਚ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਨਿਦਾਨੰ ਅਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ’। ਸੋ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੰ, ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਸੰਹਰਤਿ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਖੋ ਮੇ ਇਦੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਸਨਿਦਾਨੰ ਸਸਙ੍ਖਾਰੰ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ। ਤਞ੍ਚ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਨਿਦਾਨੰ ਅਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ’। ਸੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨੰ ਅਤ੍ਥङ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੰ, ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਸੰਹਰਤਿ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਖੋ ਮੇ ਇਦੰ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਸਨਿਦਾਨੰ ਸਸਙ੍ਖਾਰੰ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ। ਤਞ੍ਚ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਨਿਦਾਨੰ ਅਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ’। ਸੋ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਪਰਿਸੇਸੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੰ, ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਸੰਹਰਤੀ’’’ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸੁਦ੍ਧਿਕਞ੍ਚ ਸੋਤੋ ਅਰਹਾ, ਦੁਵੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ।
ਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਤਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਟ੍ਠੋ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਕਨ੍ਤਿ॥

੫. ਜਰਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਜਰਾਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੫੧੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਪਚ੍ਛਾਤਪੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਪਿਟ੍ਠਿਂ ਓਤਾਪਯਮਾਨੋ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪਾਣਿਨਾ ਅਨੋਮਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ , ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਨ ਚੇਵਂ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਤਾਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਛਵਿਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ, ਸਿਥਿਲਾਨਿ ਚ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਵਲਿਯਜਾਤਾਨਿ, ਪੁਰਤੋ ਪਬ੍ਭਾਰੋ ਚ ਕਾਯੋ, ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ – ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਏਵਞ੍ਹੇਤਂ , ਆਨਨ੍ਦ, ਹੋਤਿ – ਜਰਾਧਮ੍ਮੋ ਯੋਬ੍ਬਞ੍ਞੇ, ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੋ ਆਰੋਗ੍ਯੇ, ਮਰਣਧਮ੍ਮੋ ਜੀਵਿਤੇ। ਨ ਚੇਵ ਤਾਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਛਵਿਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ, ਸਿਥਿਲਾਨਿ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਵਲਿਯਜਾਤਾਨਿ, ਪੁਰਤੋ ਪਬ੍ਭਾਰੋ ਚ ਕਾਯੋ, ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ – ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਚ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਧੀ ਤਂ ਜਮ੍ਮਿ ਜਰੇ ਅਤ੍ਥੁ, ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਕਰਣੀ ਜਰੇ।
ਤਾਵ ਮਨੋਰਮਂ ਬਿਮ੍ਬਂ, ਜਰਾਯ ਅਭਿਮਦ੍ਦਿਤਂ॥

''ਯੋਪਿ ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਜੀਵੇ, ਸੋਪਿ ਮਚ੍ਚੁਪਰਾਯਣੋ [ਸਬ੍ਬੇ ਮਚ੍ਚੁਪਰਾਯਨਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)]।
ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਸਬ੍ਬਮੇਵਾਭਿਮਦ੍ਦਤੀ''ਤਿ॥ ਪਠਮਂ।

੨. ਉਣ੍ਣਾਭਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਉਣ੍ਣਾਭੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਉਣ੍ਣਾਭੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਾਨਾਵਿਸਯਾਨਿ ਨਾਨਾਗੋਚਰਾਨਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ । ਇਮੇਸਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਨਾਨਾਵਿਸਯਾਨਂ ਨਾਨਾਗੋਚਰਾਨਂ ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਾਨਂ ਕਿਂ ਪਟਿਸਰਣਂ, ਕੋ ਚ ਨੇਸਂ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀ''ਤਿ?

''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਾਨਾਵਿਸਯਾਨਿ ਨਾਨਾਗੋਚਰਾਨਿ ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ , ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਨਾਨਾਵਿਸਯਾਨਂ ਨਾਨਾਗੋਚਰਾਨਂ ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨੋ ਪਟਿਸਰਣਂ, ਮਨੋਵ ਨੇਸਂ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀ''ਤਿ।

‘‘ਮਨਸ੍ਸ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਕਿਂ ਪਟਿਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਮਨਸ੍ਸ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਤਿ ਪਟਿਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਸਤਿਯਾ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਕਿਂ ਪਟਿਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਸਤਿਯਾ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਟਿਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਕਿਂ ਪਟਿਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਟਿਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਕਿਂ ਪਟਿਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਅਚ੍ਚਯਾਸਿ [ਅਚ੍ਚਸਰਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਜ੍ਝਪਰਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਞ੍ਹਂ, ਨਾਸਕ੍ਖਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਗਹੇਤੁਂ। ਨਿਬ੍ਬਾਨੋਗਧਞ੍ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਾਯਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਉਣ੍ਣਾਭੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਉਣ੍ਣਾਭੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੂਟਾਗਾਰੇ ਵਾ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ ਵਾ [ਰਸ੍ਮਿਯੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਪਾਚੀਨਵਾਤਪਾਨਾ ਸੂਰਿਯੇ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਵਾਤਪਾਨੇਨ ਰਸ੍ਮਿ [ਕੂਟਾਗਾਰਂ ਵਾ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਂ ਵਾ ਉਤ੍ਤੁਰਾਯ (ਕ॰ ਸੀ॰)] ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਕ੍ਵਾਸ੍ਸ [ਕਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਪਚ੍ਛਿਮਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਤ੍ਤਿਯ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਣ੍ਣਾਭਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤੇ ਸਦ੍ਧਾ ਨਿਵਿਟ੍ਠਾ ਮੂਲਜਾਤਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਦਲ੍ਹਾ ਅਸਂਹਾਰਿਯਾ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਇਮਮ੍ਹਿ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇ ਉਣ੍ਣਾਭੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਕਾਲਙ੍ਕਰੇਯ੍ਯ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਂਯੋਜਨਂ ਯੇਨ ਸਂਯੋਜਨੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਉਣ੍ਣਾਭੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪੁਨ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਾਕੇਤਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਕੇਤੇ ਵਿਹਰਤਿ ਅਞ੍ਜਨਵਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ, ਯਂ ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ ਤਂ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ; ਯਂ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਵੀਰਿਯਬਲਂ, ਯਂ ਵੀਰਿਯਬਲਂ ਤਂ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ; ਯਂ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਸਤਿਬਲਂ, ਯਂ ਸਤਿਬਲਂ ਤਂ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ; ਯਂ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਸਮਾਧਿਬਲਂ, ਯਂ ਸਮਾਧਿਬਲਂ ਤਂ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ; ਯਂ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ, ਯਂ ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ ਤਂ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ, ਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ ਦੀਪੋ। ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਸ੍ਸਾ ਨਦਿਯਾ ਏਕੋ ਸੋਤੋ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ [ਸਙ੍ਖਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਸ੍ਸਾ ਨਦਿਯਾ ਦ੍ਵੇ ਸੋਤਾਨਿ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਸ੍ਸਾ ਨਦਿਯਾ ਏਕੋ ਸੋਤੋ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ? ਯਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਦੀਪਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਨ੍ਤੇ [ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਨ੍ਤੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਉਦਕਂ, ਯਞ੍ਚ ਪਚ੍ਛਿਮਨ੍ਤੇ ਉਦਕਂ – ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਸ੍ਸਾ ਨਦਿਯਾ ਏਕੋ ਸੋਤੋ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਸ੍ਸਾ ਨਦਿਯਾ ਦ੍ਵੇ ਸੋਤਾਨਿ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ? ਯਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਦੀਪਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਨ੍ਤੇ ਉਦਕਂ, ਯਞ੍ਚ ਦਕ੍ਖਿਣਨ੍ਤੇ ਉਦਕਂ – ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਸ੍ਸਾ ਨਦਿਯਾ ਦ੍ਵੇ ਸੋਤਾਨਿ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ, ਯਂ ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ ਤਂ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ; ਯਂ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਵੀਰਿਯਬਲਂ, ਯਂ ਵੀਰਿਯਬਲਂ ਤਂ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ; ਯਂ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਸਤਿਬਲਂ , ਯਂ ਸਤਿਬਲਂ ਤਂ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ; ਯਂ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਸਮਾਧਿਬਲਂ, ਯਂ ਸਮਾਧਿਬਲਂ ਤਂ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ; ਯਂ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ, ਯਂ ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ ਤਂ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪੁਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਕਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧੪. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਕੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਸਦ੍ਦਹਸਿ [ਸਦ੍ਦਹਾਸਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਅਮਤੋਗਧਂ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਅਮਤੋਗਧਂ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ?

''ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ ਏਤ੍ਥ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਦ੍ਧਾਯ ਗਚ੍ਛਾਮਿ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਅਮਤੋਗਧਂ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਯੇਸਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਾਤਂ ਅਸ੍ਸ ਅਦਿਟ੍ਠਂ ਅਵਿਦਿਤਂ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਂ ਅਫਸ੍ਸਿਤਂ [ਅਪਸ੍ਸਿਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰), ਅਫੁਸਿਤਂ (ਪੀ॰)] ਪਞ੍ਞਾਯ, ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਪਰੇਸਂ ਸਦ੍ਧਾਯ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਅਮਤੋਗਧਂ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਯੇਸਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਿਦਿਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤਂ ਫਸ੍ਸਿਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖਾ ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਅਮਤੋਗਧਂ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਮਯ੍ਹਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਿਦਿਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤਂ ਫਸ੍ਸਿਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ। ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖਵਾਹਂ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਅਮਤੋਗਧਂ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਯੇਸਞ੍ਹੇਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਞ੍ਞਾਤਂ ਅਸ੍ਸ ਅਦਿਟ੍ਠਂ ਅਵਿਦਿਤਂ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਂ ਅਫਸ੍ਸਿਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਪਰੇਸਂ ਸਦ੍ਧਾਯ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਅਮਤੋਗਧਂ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਅਮਤੋਗਧਂ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਯੇਸਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਞਾਤਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਿਦਿਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤਂ ਫਸ੍ਸਿਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖਾ ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਅਮਤੋਗਧਂ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਅਮਤੋਗਧਂ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਂ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧੫. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਕਤਿਨਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ?

ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਕਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀਤਿ। ਕਤਮਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਵਤੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਤਦਨ੍ਵਯਾ ਸਦ੍ਧਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨ੍ਵਯਂ ਵੀਰਿਯਂ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨ੍ਵਯਾ ਸਤਿ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨ੍ਵਯੋ ਸਮਾਧਿ ਸਣ੍ਠਾਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧੬. ਤਂਯੇਵ ਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਕਤਿਨਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ? ਅਰਿਯਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਅਰਿਯਾਯ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ। ਯਾ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਤਦਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਯਾ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਤਦਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਤਤਿਯਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧੭. ਤਂਯੇਵ ਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਕਤਿਨਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ – ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਚਤੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧੮. ਤਂਯੇਵ ਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਕਤਿਨਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀਤਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ , ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ – ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧੯. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜੇਨ ਅਞ੍ਞਾ ਬਜਾਕਤਾ ਹੋਤਿ – ''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ , ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ –

''ਆਯਸ੍ਮਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜੇਨ ਅਞ੍ਞਾ ਬਜਾਕਤਾ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀਤਿ। ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜੇਨ ਅਞ੍ਞਾ ਬਜਾਕਤਾ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ?

''ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਞ੍ਞਾ ਬਜਾਕਤਾ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀਤਿ। ਕਤਮੇਸੰ ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨੰ? ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ – ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਞ੍ਞਾ ਬਜਾਕਤਾ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਣਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਕਿਮਨ੍ਤਾਨਿ? ਖਯਨ੍ਤਾਨਿ। ਕਿਸ੍ਸ ਖਯਨ੍ਤਾਨਿ? ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ। 'ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣੰ ਖਯ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਞ੍ਞਾ ਬਜਾਕਤਾ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਆਪਣਸੁਤ੍ਤੰ

੫੨੦. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਅਙ੍ਗੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਆਪਣੰ ਨਾਮ ਅਙ੍ਗਾਨੰ ਨਿਗਮੋ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਯੋ ਸੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਥਾਗਤੇ ਏਕਨ੍ਤਗਤੋ [ਏਕਨ੍ਤਿਗਤੋ (ਸੀ॰)] ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ, ਨ ਸੋ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਵਾ''ਤਿ?

''ਯੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਥਾਗਤੇ ਏਕਨ੍ਤਗਤੋ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ, ਨ ਸੋ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਵਾ। ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਏਵੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ ਯੰ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਤਿ – ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯੰ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੀਰਿਯੰ ਤਦਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ।

''ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਏਤੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ ਯੰ ਸਤਿਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ। ਯਾ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤਿ ਤਦਸ੍ਸ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ।

''ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਏਤੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ ਯੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਲਭਿਸ੍ਸਤਿ ਸਮਾਧਿੰ, ਲਭਿਸ੍ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤੰ। ਯੋ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਾਧਿ ਤਦਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ।

''ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ ਯੰ ਏਵੰ ਪਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ – ਅਨਮਤਗ੍ਗੋ ਖੋ ਸੰਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਤਮੋਕਾਯਸ੍ਸ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ ਸਨ੍ਤਮੇਤੰ ਪਦੰ ਪਣੀਤਮੇਤੰ ਪਦੰ, ਯਦਿਦੰ –

ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੋ ਵਿਰਾਗੋ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ [ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ (?)]। ਯਾ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਞਾ ਤਦਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਸਦ੍ਧੋ ਸੋ [ਸ ਖੋ ਸੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਪਦਹਿਤ੍ਵਾ ਪਦਹਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਸਮਾਦਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਹਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਪਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਪਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਅਭਿਸਦ੍ਦਹਤਿ – 'ਇਮੇ ਖੋ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇ ਮੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਤਵਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਤੇਨਾਹਂ ਏਤਰਹਿ ਕਾਯੇਨ ਚ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਤਿਵਿਜ੍ਝ [ਪਟਿਵਿਜ੍ਝ (ਸੀ॰ ਕ॰) ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਪਨ ਅਤਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾਤਿ ਵਣ੍ਣਿਤਂ] ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਯਾ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਦ੍ਧਾ ਤਦਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਯੋ ਸੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਥਾਗਤੇ ਏਕਨ੍ਤਗਤੋ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ, ਨ ਸੋ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਵਾ। ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਏਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਯਂ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਤਿ – ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯਂ ਹਿਸ੍ਸ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੀਰਿਯਂ ਤਦਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਏਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਯਂ ਸਤਿਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ। ਯਾ ਹਿਸ੍ਸ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਤਿ ਤਦਸ੍ਸ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਏਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਯਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਲਭਿਸ੍ਸਤਿ ਸਮਾਧਿਂ, ਲਭਿਸ੍ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਂ। ਯੋ ਹਿਸ੍ਸ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਮਾਧਿ ਤਦਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਯਂ ਏਵਂ ਪਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ – ਅਨਮਤਗ੍ਗੋ ਖੋ ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਤਮੋਕਾਯਸ੍ਸ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ ਸਨ੍ਤਮੇਤਂ ਪਦਂ ਪਣੀਤਮੇਤਂ ਪਦਂ, ਯਦਿਦਂ – ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੋ ਵਿਰਾਗੋ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਯਾ ਹਿਸ੍ਸ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਞ੍ਞਾ ਤਦਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ।

''ਸਦ੍ਧੋ ਸੋ [ਸ ਖੋ ਸੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਪਦਹਿਤ੍ਵਾ ਪਦਹਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਸਮਾਦਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਹਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਪਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਪਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਅਭਿਸਦ੍ਦਹਤਿ – 'ਇਮੇ ਖੋ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇ ਮੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਤਵਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਤੇਨਾਹਂ ਏਤਰਹਿ ਕਾਯੇਨ ਚ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਤਿਵਿਜ੍ਝ [ਪਟਿਵਿਜ੍ਝ (ਕ॰ ਸੀ॰ ਕ॰)] ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਯਾ ਹਿਸ੍ਸ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਦ੍ਧਾ ਤਦਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਜਰਾਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਜਰਾ ਉਣ੍ਣਾਭੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ, ਸਾਕੇਤੋ ਪੁਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਕੋ।
ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਿਣ੍ਡੋਲੋ ਆਪਣੇਨ ਚਾਤਿ [ਸਦ੍ਧੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)]॥

੬. ਸੂਕਰਖਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਾਲਸੁਤ੍ਤਂ

੫੨੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸਾਲਾਯ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ, ਸੀਹੋ ਮਿਗਰਾਜਾ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਥਾਮੇਨ ਜਵੇਨ ਸੂਰੇਨ [ਸੂਰਿਯੇਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਬੋਧਾਯ''।

''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ; ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ; ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ; ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ; ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ, ਸੀਹੋ ਮਿਗਰਾਜਾ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਥਾਮੇਨ ਜਵੇਨ ਸੂਰੇਨ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਬੋਧਾਯਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਮਲ੍ਲਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੫੨੨. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਮਲ੍ਲੇਸੁ [ਮਲ੍ਲਕੇਸੁ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਮਲ੍ਲਿਕੇਸੁ (ਕ॰)] ਵਿਹਰਤਿ ਉਰੁਵੇਲਕਪ੍ਪਂ ਨਾਮ ਮਲ੍ਲਾਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਰਿਯਞਾਣਂ ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਨੇਵ ਤਾਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਣ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ, ਨੇਵ ਤਾਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਵਟ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਰਿਯਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਣ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਵਟ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਕੂਟਂ ਨ ਉਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਨੇਵ ਤਾਵ ਗੋਪਾਨਸੀਨਂ ਸਣ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ, ਨੇਵ ਤਾਵ ਗੋਪਾਨਸੀਨਂ ਅਵਟ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਕੂਟਂ ਉਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਗੋਪਾਨਸੀਨਂ ਸਣ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਗੋਪਾਨਸੀਨਂ ਅਵਟ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਰਿਯਞਾਣਂ ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਨੇਵ ਤਾਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਣ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ, ਨੇਵ ਤਾਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਵਟ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਰਿਯਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ...ਪੇ॰... ਅਵਟ੍ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ।

''ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ , ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ। ਪਞ੍ਞਵਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਤਦਨ੍ਵਯਾ ਸਦ੍ਧਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨ੍ਵਯਂ ਵੀਰਿਯਂ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨ੍ਵਯਾ ਸਤਿ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨ੍ਵਯੋ ਸਮਾਧਿ ਸਣ੍ਠਾਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸੇਖਸੁਤ੍ਤਂ

੫੨੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ 'ਸੇਖੋਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ, ਅਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ 'ਅਸੇਖੋਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ?

ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ 'ਸੇਖੋਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ, ਅਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ 'ਅਸੇਖੋਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯ''।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ ‘ਸੇਖੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ ‘ਸੇਖੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਞ੍ਞੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਯੋ ਏਵਂ ਭੂਤਂ ਤਚ੍ਛਂ ਤਥਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਯਥਾ ਭਗਵਾ’ਤਿ? ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਞ੍ਞੋ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਯੋ ਏਵਂ ਭੂਤਂ ਤਚ੍ਛਂ ਤਥਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਯਥਾ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ ‘ਸੇਖੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਯਂਗਤਿਕਾਨਿ ਯਂਪਰਮਾਨਿ ਯਂਫਲਾਨਿ ਯਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ। ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ; ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਤਿਵਿਜ੍ਝ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ ‘ਸੇਖੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਅਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ ‘ਅਸੇਖੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਯਂਗਤਿਕਾਨਿ ਯਂਪਰਮਾਨਿ ਯਂਫਲਾਨਿ ਯਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ। ਕਾਯੇਨ ਚ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ; ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਅਤਿਵਿਜ੍ਝ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਅਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ ‘ਅਸੇਖੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ ਛ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਚ ਛ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨ ਕੁਹਿਞ੍ਚਿ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਯਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਗਮ੍ਮ ਅਸੇਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤੋ ‘ਅਸੇਖੋਸ੍ਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਦਸੁਤ੍ਤਂ

੫੨੪. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਜਙ੍ਗਲਾਨਂ [ਜਙ੍ਗਮਾਨਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਪਾਣਾਨਂ ਪਦਜਾਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਹਤ੍ਥਿਪਦੇ ਸਮੋਧਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਿਪਦਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤੇਨ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਪਦਾਨਿ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ , ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਦਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਬੋਧਾਯ। ਕਤਮਾਨਿ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਦਾਨਿ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਦਂ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ; ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਦਂ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ; ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਦਂ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ; ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਦਂ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ; ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਦਂ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਜਙ੍ਗਲਾਨਂ ਪਾਣਾਨਂ ਪਦਜਾਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਹਤ੍ਥਿਪਦੇ ਸਮੋਧਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਿਪਦਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤੇਨ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਪਦਾਨਿ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਦਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਬੋਧਾਯਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੫੨੫. ‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਾਰਗਨ੍ਧਾ, ਲੋਹਿਤਚਨ੍ਦਨੰ ਤੇਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ , ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਤੇਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦੰ – ਬੋਧਾਯ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤੰ ਬੋਧਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤੰ ਬੋਧਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਾਰਗਨ੍ਧਾ, ਲੋਹਿਤਚਨ੍ਦਨੰ ਤੇਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਤੇਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦੰ – ਬੋਧਾਯਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੫੨੬. ‘‘ਏਕਧਮ੍ਮੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾਨਿ। ਕਤਮਸ੍ਮਿੰ ਏਕਧਮ੍ਮੇ? ਅਪ੍ਪਮਾਦੇ। ਕਤਮੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਰਕ੍ਖਤਿ ਆਸਵੇਸੁ ਚ ਸਾਸਵੇਸੁ ਚ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਰਕ੍ਖਤੋ ਆਸਵੇਸੁ ਚ ਸਾਸਵੇਸੁ ਚ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮ੍ਪਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮ੍ਪਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮ੍ਪਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮ੍ਪਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮ੍ਪਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾਨੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਸਹਮ੍ਪਤਿਬ੍ਰਹ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੫੨੭. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਉਰੁਵੇਲਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਨਜ੍ਜਾ ਨੇਰਞ੍ਜਰਾਯ ਤੀਰੇ ਅਜਪਾਲਨਿਗ੍ਰੋਧੇ ਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਮਤੋਗਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਾਨਿ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਭਾਵਿਤੰ ਬਹੁਲੀਕਤੰ ਅਮਤੋਗਧੰ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣੰ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨੰ। ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਭਾਵਿਤੰ ਬਹੁਲੀਕਤੰ ਅਮਤੋਗਧੰ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣੰ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨੰ। ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਮਤੋਗਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਾਨਿ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਭਗਵਤੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ – ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਪਸਾਰੇਯਜ, ਪਸਾਰਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯਜ; ਏਵਮੇਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਭਗਵਤੋ ਪੁਰਤੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਏਕੰਸੰ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿੰ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਏਵਮੇਤੰ, ਭਗਵਾ, ਏਵਮੇਤੰ ਸੁਗਤ! ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਮਤੋਗਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਾਨਿ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਭਾਵਿਤੰ ਬਹੁਲੀਕਤੰ ਅਮਤੋਗਧੰ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣੰ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨੰ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਭਾਵਿਤੰ ਬਹੁਲੀਕਤੰ ਅਮਤੋਗਧੰ ਹੋਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣੰ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨੰ। ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਮਤੋਗਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਾਨਿ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ’’।

‘‘ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਾਹੰ , ਭਨ੍ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਅਚਰਿੰ। ਤਤ੍ਰਪਿ ਮੰ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ‘ਸਹਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਹਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੰ ਵਿਰਾਜੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੰ ਉਪਪਨ੍ਨੋ। ਤਤ੍ਰਪਿ ਮੰ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤੀ’’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਤੰ, ਭਗਵਾ, ਏਵਮੇਤੰ ਸੁਗਤ! ਅਹਮੇਤੰ ਜਾਨਾਮਿ, ਅਹਮੇਤੰ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਯਥਾ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਮਤੋਗਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਮਤਪਰਾਯਣਾਨਿ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਸੂਕਰਖਤਸੁਤ੍ਤੰ

੫੨੮. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਸੂਕਰਖਤਾਯੰ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਤ੍ਥਵਸੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ [ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ (ਸੀ॰)]? ''ਅਨੁਤ੍ਤਰਞ੍ਹਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਅਨੁਤ੍ਤਰਞ੍ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੋ ਯੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਭਾਵੇਤਿ ਉਪਸਮਗਾਮਿੰ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮਿੰ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਭਾਵੇਤਿ ਉਪਸਮਗਾਮਿੰ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮਿੰ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੋ ਯੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਏਸੋ ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੋ ਯੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੋ ਯੰ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ [ਸਪ੍ਪਟਿਸ੍ਸੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)], ਧਮ੍ਮੇ ਸਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਸਙ੍ਘੇ ਸਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਸਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿੰ ਸਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੋ ਯੰ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਏਸੋ ਹਿ , ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੋ ਯੰ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਗਤੇ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਸਨੇ ਵਾ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਠਮਉਪ੍ਪਾਦਸੁਤ੍ਤੰ

੫੨੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਉਪ੍ਪਾਦਸੁਤ੍ਤੰ

੫੩੦. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਸੂਕਰਖਤਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸਾਲਂ ਮਲ੍ਲਿਕਂ ਸੇਖੋ ਚ, ਪਦਂ ਸਾਰਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ।
ਬ੍ਰਹ੍ਮਸੂਕਰਖਤਾਯੋ, ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇਤਿ॥

੭. ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਂਯੋਜਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੩੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਾਯ [ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਨੁਸਯਸੁਤ੍ਤਂ

੫੩੨. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਰਿਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੫੩੩. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਆਸਵਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੫੩੪. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਫਲਸੁਤ੍ਤਂ

੫੩੫. ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਫਲਸੁਤ੍ਤੰ

੫੩੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਭਾਵਿਤੱਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤੱਤਾ ਸੱਤ ਫਲਾ ਸੱਤਾਨਿਸੰਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ। ਕਤਮੇ ਸੱਤ ਫਲਾ ਸੱਤਾਨਿਸੰਸਾ? ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕੱਚ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕੱਚ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਅਥ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਅਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਉਪਹੱਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਉਦ੍ਧੰਸੋਤੋ ਹੋਤਿ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਭਾਵਿਤੱਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤੱਤਾ ਇਮੇ ਸੱਤ ਫਲਾ ਸੱਤਾਨਿਸੰਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਪਠਮਰੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੫੩੭. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਕਾ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਜਮ੍ਬੂ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦੰ – ਬੋਧਾਯ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤੰ ਬੋਧਾਯ ਸੰਵੱਤਤਿ। ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤੰ ਬੋਧਾਯ ਸੰਵੱਤਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਕਾ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਜਮ੍ਬੂ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦੰ – ਬੋਧਾਯਾ’’ਤਿ। ਸੱਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਰੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੫੩੮. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਦੇਵਾਨੰ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਪਾਰਿਛੱਤਕੋ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦੰ – ਬੋਧਾਯ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤੰ ਬੋਧਾਯ ਸੰਵੱਤਤਿ। ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤੰ ਬੋਧਾਯ ਸੰਵੱਤਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਯੇ ਕੇਚਿ ਦੇਵਾਨੰ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਪਾਰਿਛੱਤਕੋ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦੰ – ਬੋਧਾਯਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਤਤਿਯਰੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੫੩੯. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਅਸੁਰਾਨੰ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਚਿੱਤਪਾਟਲਿ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦੰ – ਬੋਧਾਯ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤੰ ਬੋਧਾਯ ਸੰਵੱਤਤਿ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤੰ ਬੋਧਾਯ ਸੰਵੱਤਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਅਸੁਰਾਨੰ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਚਿੱਤਪਾਟਲਿ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਤੇਸੰ ਅੱਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦੰ – ਬੋਧਾਯਾ’’ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਚਤੁਤ੍ਥਰੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੫੪੦. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਕੂਟਸਿਮ੍ਬਲੀ [ਕੋਟਸਿਮ੍ਬਲਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਬੋਧਾਯ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਂ ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਕੂਟਸਿਮ੍ਬਲੀ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਬੋਧਾਯਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਂਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਯਾ, ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਆਸਵਕ੍ਖਯਾ।
ਦ੍ਵੇ ਫਲਾ ਚਤੁਰੋ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੮. ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਪਾਚੀਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੫੪੧-੫੫੨. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ... ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਦ੍ਵੇਤੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਥਾਗਤਂ ਪਦਂ ਕੂਟਂ, ਮੂਲਂ ਸਾਰੇਨ ਵਸ੍ਸਿਕਂ।
ਰਾਜਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ, ਵਤ੍ਥੇਨ ਦਸਮਂ ਪਦਨ੍ਤਿ॥

ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਬਲਂ ਬੀਜਞ੍ਚ ਨਾਗੋ ਚ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਕੁਮ੍ਭੇਨ ਸੂਕਿਯਾ।
ਆਕਾਸੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮੇਘਾ, ਨਾਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾ ਨਦੀਤਿ॥

ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਏਸਨਾ ਵਿਧਾ ਆਸਵੋ, ਭਵੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ।
ਖਿਲਂ ਮਲਞ੍ਚ ਨੀਘੋ ਚ, ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸਿਨਾ ਚਾਤਿ॥

੧੨. ਓਘਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਓਘਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੫੮੭-੫੯੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ... ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਨੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ। (ਯਥਾ ਮਗ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ।)

ਓਘਵਗ੍ਗੋ ਦ੍ਵਾਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਗਨ੍ਥਾ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀਵਰਣਾ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਤਿ॥

੧੩. ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਪਾਚੀਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੫੯੭-੬੦੮. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ?

ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਤੇਰਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਦ੍ਵੇਤੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗ-ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗ-ਏਸਨਾਵਗ੍ਗਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ।

੧੭. ਓਘਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਓਘਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੬੪੧-੬੫੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ...ਪੇ॰... ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ... ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਨੀ’’ਤਿ।

ਓਘਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਰਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਗਨ੍ਥਾ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀਵਰਣਾ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਤਿ॥

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਪਾਚੀਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੬੫੧-੬੬੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਤਿ’’।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ। (ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲੀ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ)।

ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਦ੍ਵੇਤੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੨. ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ

(ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ)।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਥਾਗਤਂ ਪਦਂ ਕੂਟਂ, ਮੂਲਂ ਸਾਰੇਨ ਵਸ੍ਸਿਕਂ।
ਰਾਜਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ, ਵਤ੍ਥੇਨ ਦਸਮਂ ਪਦਨ੍ਤਿ॥

੩. ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਬਲਕਰਣੀਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੬੭੩-੬੮੪. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਯਿਰਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਪਥਵਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਥਵਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਏਵਮੇਤੇ ਬਲਕਰਣੀਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਕਯਿਰਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ''ਤਿ। (ਏਵਂ ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ)। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਬਲਂ ਬੀਜਞ੍ਚ ਨਾਗੋ ਚ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਕੁਮ੍ਭੇਨ ਸੂਕਿਯਾ।
ਆਕਾਸੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮੇਘਾ, ਨਾਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾ ਨਦੀਤਿ॥

੪. ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਏਸਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੬੮੫-੬੯੪. ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਸਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਕਾਮੇਸਨਾ, ਭਵੇਸਨਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਏਸਨਾ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਇਮਾਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਏਸਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ। (ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)। ਦਸਮਂ।

ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਏਸਨਾ ਵਿਧਾ ਆਸਵੋ, ਭਵੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ।
ਖਿਲਂ ਮਲਞ੍ਚ ਨੀਘੋ ਚ, ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸਿਨਾ ਚਾਤਿ॥

੫. ਓਘਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਓਘਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੬੯੫-੭੦੪. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ। (ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ)। ਦਸਮਂ।

ਓਘਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਗਨ੍ਥਾ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀਵਰਣਾ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਤਿ॥

ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਬਲਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਬਲਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੧੦੫-੧੧੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ, ਸਤਿਬਲਂ, ਸਮਾਧਿਬਲਂ, ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨੀਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚਬਲਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ...ਪੇ॰... ਸਤਿਬਲਂ... ਸਮਾਧਿਬਲਂ... ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਦ੍ਵੇਤੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੨. ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ

ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਥਾਗਤਂ ਪਦਂ ਕੂਟਂ, ਮੂਲਂ ਸਾਰੇਨ ਵਸ੍ਸਿਕਂ।
ਰਾਜਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ, ਵਤ੍ਥੇਨ ਦਸਮਂ ਪਦਨ੍ਤਿ॥

ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਬਲਂ ਬੀਜਞ੍ਚ ਨਾਗੋ ਚ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਕੁਮ੍ਭੇਨ ਸੂਕਿਯਾ।
ਆਕਾਸੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮੇਘਾ, ਨਾਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾ ਨਦੀਤਿ॥

ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਏਸਨਾ ਵਿਧਾ ਆਸਵੋ, ਭਵੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ।
ਖਿਲਂ ਮਲਞ੍ਚ ਨੀਘੋ ਚ, ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸਿਨਾ ਚਾਤਿ॥

੫. ਓਘਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਓਘਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੧੪੯-੧੫੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ, ਵੀਰਿਯਬਲਂ...ਪੇ॰... ਸਤਿਬਲਂ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਬਲਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਨੀ’’ਤਿ। (ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ)। ਦਸਮਂ।

ਓਘਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਗਨ੍ਥਾ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀਵਰਣਾ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਤਿ॥

੬. ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਪਾਚੀਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੧੫੯-੧੭੦. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। (ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ) ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।

ਦ੍ਵੇਤੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਅਪ੍ਪਮਾਦ-ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ।

੯. ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਏਸਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੭੯੨-੮੦੨. ਏਵਂ ਏਸਨਾਪਾਲ਼ਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ – ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ।

ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ ਨਵਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਏਸਨਾ ਵਿਧਾ ਆਸਵੋ, ਭਵੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ।
ਖਿਲਂ ਮਲਞ੍ਚ ਨੀਘੋ ਚ, ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸਿਨਾ ਚਾਤਿ॥

੧੦. ਓਘਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਓਘਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੮੦੩-੮੧੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ…ਪੇ॰… ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ ਭਾਵੇਤਿ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਨੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਓਘਵਗ੍ਗੋ ਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਗਨ੍ਥਾ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀਵਰਣਾ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਤਿ॥

ਬਲਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਛਟ੍ਠਂ।

७. ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਚਾਪਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਪਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੮੧੩. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰਂ ਗਮਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰਂ ਗਮਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਵਿਰਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੮੧੪. ''ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਵਿਰਦ੍ਧਾ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਵਿਰਦ੍ਧਾ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੮੧੫. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਰਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਤਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਰਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਤਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੮੧੬. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਇਦ੍ਧਿਪਦੇਸਸੁਤ੍ਤਂ

੮੧੭. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਪਦੇਸੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸੁੰ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਪਦੇਸੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਪਦੇਸੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ।

''ਕਤਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਪਦੇਸੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸੁੰ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਪਦੇਸੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਪਦੇਸੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਸਮਤ੍ਤੁਸੁਤ੍ਤੰ

੮੧੮. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਤ੍ਤੰ ਇਦ੍ਧਿੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸੁੰ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਤ੍ਤੰ ਇਦ੍ਧਿੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਤ੍ਤੰ ਇਦ੍ਧਿੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਨ੍ਤਿ , ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ।

''ਕਤਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਤ੍ਤੰ ਇਦ੍ਧਿੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸੁੰ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਤ੍ਤੰ ਇਦ੍ਧਿੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਤ੍ਤੰ ਇਦ੍ਧਿੰ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸੰਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੮੧੯. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿੰਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ।

‘‘ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਂਸੁ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਬੁਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੮੨੦. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ । ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੋ ‘ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਞਾਣਸੁਤ੍ਤਂ

੮੨੧. ‘‘‘ਅਯਂ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ’ਤਿ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਸੋ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ‘ਭਾਵਿਤੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘‘ਅਯਂ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਸੋ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ‘ਭਾਵਿਤੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘‘ਅਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਸੋ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ‘ਭਾਵਿਤੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘‘ਅਯਂ ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਸੋ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ‘ਭਾਵਿਤੋ’ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਚੇਤਿਯਸੁਤ੍ਤੰ

੮੨੨. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯੰ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਵੇਸਾਲਿੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਗਣ੍ਹਾਹਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਨਿਸੀਦਨੰ। ਯੇਨ ਚਾਪਾਲੰ ਚੇਤਿਯੰ [ਪਾਵਾਲਚੇਤਿਯੰ (ਸਜਾ॰ ਕੰ॰)] ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਨੰ ਆਦਾਯ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਚਾਪਾਲੰ ਚੇਤਿਯੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਰਮਣੀਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਸਾਲੀ, ਰਮਣੀਯੰ ਉਦੇਨੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਗੋਤਮਕੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਸਤ੍ਤਮ੍ਬੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਬਹੁਪੁਤ੍ਤੰ ਚੇਤਿਯੰ [ਬਹੁਪੁਤ੍ਤਕਚੇਤਿਯੰ (ਸਜਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਰਮਣੀਯੰ ਸਾਰਨ੍ਦਦੰ ਚੇਤਿਯੰ [ਆਨਨ੍ਦਚੇਤਿਯੰ (ਕ॰), ਸਾਨਨ੍ਦਰੰ (ਕ॰)], ਰਮਣੀਯੰ ਚਾਪਾਲੰ ਚੇਤਿਯੰ। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਕਪ੍ਪੰ ਵਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਕਪ੍ਪਾਵਸੇਸੰ ਵਾ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਕਪ੍ਪੰ ਵਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਕਪ੍ਪਾਵਸੇਸੰ ਵਾ’’ਤਿ।

ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਓਭਾਸੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਨਾਸਕ੍ਖਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ; ਨ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਯਾਚਿ – ‘‘ਤਿਟ੍ਠਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਕਪ੍ਪੰ, ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਸੁਗਤੋ ਕਪ੍ਪੰ [ਸੁਗਤੋ ਕਪ੍ਪਾਵਸੇਸੰ (ਪੀ॰ ਕ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੬੭] ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਲੋਕਾਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤੰ ਮਾਰੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ।

ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਰਮਣੀਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਸਾਲੀ, ਰਮਣੀਯੰ ਉਦੇਨੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਗੋਤਮਕੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਸਤ੍ਤਮ੍ਬੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਬਹੁਪੁਤ੍ਤੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਸਾਰਨ੍ਦਦੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਚਾਪਾਲੰ ਚੇਤਿਯੰ। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਕਪ੍ਪੰ ਵਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਕਪ੍ਪਾਵਸੇਸੰ ਵਾ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਕਪ੍ਪੰ ਵਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਕਪ੍ਪਾਵਸੇਸੰ ਵਾ’’ਤਿ।

ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਓਭਾਸੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਨਾਸਕ੍ਖਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ; ਨ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਯਾਚਿ – ‘‘ਤਿਟ੍ਠਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਕਪ੍ਪੰ, ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਸੁਗਤੋ ਕਪ੍ਪੰ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਲੋਕਾਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤੰ ਮਾਰੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਗਚ੍ਛ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਸ ਦਾਨਿ ਕਾਲੰ ਮਞ੍ਞਸੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ, ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦੇ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ ਸੁਗਤੋ [ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਸੁਗਤੋ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕੰ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ]! ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ। ਭਾਸਿਤਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਵਾਚਾ –

‘ਨ ਤਾਵਾਹੰ, ਪਾਪਿਮ , ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਾਵ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਸਾਵਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨੋ, ਸਕੰ ਆਚਰਿਯਕੰ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ [ਉਤ੍ਤਾਨਿਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ (ਕ॰), ਉਤ੍ਤਾਨਿਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ (ਪੀ॰)], ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦੰ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ।

ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਰਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਾ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨੋ, ਸਕੰ ਆਚਰਿਯਕੰ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦੰ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਸੁਗਤੋ! ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ।

‘‘ਭਾਸਿਤਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਵਾਚਾ – ‘ਨ ਤਾਵਾਹੰ, ਪਾਪਿਮ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਾਵ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਨ ਸਾਵਿਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨਿਯੋ, ਸਕੰ ਆਚਰਿਯਕੰ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦੰ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਰਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਿਕਾ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨਿਯੋ, ਸਕੰ ਆਚਰਿਯਕੰ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦੰ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਸੁਗਤੋ! ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ।

‘‘ਭਾਸਿਤਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਵਾਚਾ – ‘ਨ ਤਾਵਾਹੰ, ਪਾਪਿਮ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਾਵ ਮੇ ਉਪਾਸਕਾ…ਪੇ॰… ਯਾਵ ਮੇ ਉਪਾਸਿਕਾ ਨ ਸਾਵਿਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨਿਯੋ, ਸਕੰ ਆਚਰਿਯਕੰ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦੰ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਰਹਿ ਉਪਾਸਕਾ…ਪੇ॰… ਉਪਾਸਿਕਾ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਿਕਾ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨਿਯੋ , ਸਕੰ ਆਚਰਿਯਕੰ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦੰ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਸੁਗਤੋ! ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ।

‘‘ਭਾਸਿਤਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਵਾਚਾ – ‘ਨ ਤਾਵਾਹੰ, ਪਾਪਿਮ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਾਵ ਮੇ ਇਦੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਨ ਇਦ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਫੀਤਞ੍ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤੰ ਬਾਹੁਜਞ੍ਞੰ ਪੁਥੁਭੂਤੰ ਯਾਵ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤ’ਨ੍ਤਿ। ਤਯਿਦੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ

ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਇਦ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਫੀਤਞ੍ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਂ ਬਾਹੁਜਞ੍ਞਂ ਪੁਥੁਭੂਤਂ ਯਾਵ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤਂ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ ਸੁਗਤੋ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਭਗਵਾ ਮਾਰਂ ਪਾਪਿਮਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ ਤ੍ਵਂ, ਪਾਪਿਮ, ਹੋਹਿ। ਨ ਚਿਰਂ [ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ (ਕ॰)] ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਇਤੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਮਾਸਾਨਂ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਚਾਪਾਲੇ ਚੇਤਿਯੇ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਂ ਓਸ੍ਸਜਿ। ਓਸ੍ਸਟ੍ਠੇ ਚ [ਓਸਜ੍ਜੇ ਪਨ (ਕ॰)] ਭਗਵਤਾ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰੇ ਮਹਾਭੂਮਿਚਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਭਿਂਸਨਕੋ ਲੋਮਹਂਸੋ, ਦੇਵਦੁਨ੍ਦੁਭਿਯੋ [ਦੇਵਦੁਦ੍ਰਭਿਯੋ (ਕ॰)] ਚ ਫਲਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯਂ ਵੇਲਾਯਂ ਇਮਂ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਸਿ –

''ਤੁਲਮਤੁਲਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵਂ, ਭਵਸਙ੍ਖਾਰਮਵਸ੍ਸਜਿ ਮੁਨਿ।
ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰਤੋ ਸਮਾਹਿਤੋ, ਅਭਿਨ੍ਦਿ ਕਵਚਮਿਵਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵ''ਨ੍ਤਿ॥ ਦਸਮਂ।

ਚਾਪਾਲਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਪਾਰਾਪਿ ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਚ, ਅਰਿਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਪਿ ਚ।
ਪਦੇਸਂ ਸਮਤ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਬੁਦ੍ਧਂ ਞਾਣਞ੍ਚ ਚੇਤਿਯਨ੍ਤਿ॥

੨. ਪਾਸਾਦਕਮ੍ਪਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪੁਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੮੨੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਯਾ'ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – ਇਤਿ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ'''।

''ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – ਇਤਿ ਮੇ ਵੀਰਿਯਂ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ।

''ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – ਇਤਿ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ।

“वੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾवੇਤਿ – ਇਤਿ ਮੇ वੀਮੰਸਾ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨਾ ਭविਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਾ ਭविਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੰਖਿਤ੍ਤਾ ਭविਸ੍ਸਤਿ , ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ विਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਭविਸ੍ਸਤਿ। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ विਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧੰ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧੰ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿवਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿੰ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿੰ ਤਥਾ ਦਿवਾ। ਇਤਿ विवਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾवੇਤਿ।

“ਏवੰ ਭਾविਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏवੰ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ, ਅਨੇਕविਹਿਤੰ ਇਦ੍ਧਿविਧੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍वਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍वਾ ਏਕੋ ਹੋਤਿ; ਆविਭਾवੰ, ਤਿਰੋਭਾवੰ; ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟੰ ਤਿਰੋਪਾਕਾਰੰ ਤਿਰੋਪਬ੍ਬਤੰ ਅਸਜ੍ਜਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਆਕਾਸੇ; ਪਥवਿਯਾਪਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮੁਜ੍ਜੰ ਕਰੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੇ; ਉਦਕੇਪਿ ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇ [ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਥवਿਯੰ; ਆਕਾਸੇਪਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਮਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ; ਇਮੇਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਏवੰਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ ਏवੰਮਹਾਨੁਭਾवੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਰਿਮਸਤਿ [ਪਰਾਮਸਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਪਰਿਮਜ੍ਜਤਿ; ਯਾव ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ वਸੰ वਤ੍ਤੇਤਿ।

“ਏवੰ ਭਾविਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏवੰ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ विਸੁਦ੍ਧਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾਯ ਉਭੋ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇ ਚ ਮਾਨੁਸੇ ਚ, ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚਾਤਿ।

“ਏवੰ ਭਾविਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏवੰ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ, ਪਰਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਰਾਗੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਸਰਾਗੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; वੀਤਰਾਗੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘वੀਤਰਾਗੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਦੋਸੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਸਦੋਸੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; वੀਤਦੋਸੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘वੀਤਦੋਸੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਮੋਹੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਸਮੋਹੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; वੀਤਮੋਹੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘वੀਤਮੋਹੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸੰਖਿਤ੍ਤੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਸੰਖਿਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; विਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘विਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਮਹਗ੍ਗਤੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਮਹਗ੍ਗਤੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਮਹਗ੍ਗਤੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਅਮਹਗ੍ਗਤੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਉਤ੍ਤਰੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਸਉਤ੍ਤਰੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਮਾਹਿਤੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਸਮਾਹਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਸਮਾਹਿਤੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਅਸਮਾਹਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; विਮੁਤ੍ਤੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘विਮੁਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅविਮੁਤ੍ਤੰ वਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਅविਮੁਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

“ਏवੰ ਭਾविਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏवੰ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ, ਅਨੇਕविਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿवਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ ਦ੍वੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਦਸਪਿ ਜਾਤਿਯੋ वੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿੰਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਜਾਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸੰवਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ विवਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸੰवਟ੍ਟविवਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ – ‘ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿੰ ਏवੰਨਾਮੋ ਏवੰਗੋਤ੍ਤੋ ਏवੰवਣ੍ਣੋ ਏवਮਾਹਾਰੋ ਏवੰਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸੰवੇਦੀ ਏवਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿੰ [ਉਪ੍ਪਾਦਿੰ (ਸੀ॰)]; ਤਤ੍ਰਾਪਾਸਿੰ ਏवੰਨਾਮੋ ਏवੰਗੋਤ੍ਤੋ ਏवੰवਣ੍ਣੋ ਏवਮਾਹਾਰੋ ਏवੰਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸੰवੇਦੀ ਏवਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕविਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿवਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ।

“ਏवੰ ਭਾविਤੇਸੁ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏवੰ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ विਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚवਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁवਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਇਮੇ वਤ, ਭੋਨ੍ਤੋ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ वਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਉਪवਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ; ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ विਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਇਮੇ वਾ ਪਨ, ਭੋਨ੍ਤੋ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ वਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ

ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ; ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ। ਇਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਮਹਪ੍ਫਲਸੁਤ੍ਤਂ

੮੨੪. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਇਤਿ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ'। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ।

''ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਇਤਿ ਮੇ ਵੀਮਂਸਾ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ'। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ।

''ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਂ

੮੨੫. ''ਛਨ੍ਦਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਲਭਤਿ ਸਮਾਧਿਂ, ਲਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ। ਸੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ 'ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ। ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਛਨ੍ਦੋ, ਅਯਞ੍ਚ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ, ਇਮੇ ਚ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ'''।

‘‘ਵੀਰਿਯੰ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਲਭਤਿ ਸਮਾਧਿੰ, ਲਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤੰ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ‘ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ’। ਸੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦੰ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ‘ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ। ਇਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ਵੀਰਿਯੰ, ਅਯਞ੍ਚ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ, ਇਮੇ ਚ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ’’’।

‘‘ਚਿਤ੍ਤੰ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਲਭਤਿ ਸਮਾਧਿੰ, ਲਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤੰ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ‘ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ’। ਸੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦੰ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ‘ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ। ਇਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਅਯਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ, ਇਮੇ ਚ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ’’’।

‘‘ਵੀਮੰਸੰ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਲਭਤਿ ਸਮਾਧਿੰ, ਲਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤੰ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ‘ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿ’। ਸੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਛਨ੍ਦੰ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਛਨ੍ਦੰ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਵੀਰਿਯੰ ਆਰਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤਿ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ‘ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ । ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਵੀਮੰਸਾ, ਅਯਞ੍ਚ ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿ, ਇਮੇ ਚ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਾ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ’’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੮੨੬. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਹੇਟ੍ਠਾਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਤਾ ਉਨ੍ਨਲਾ ਚਪਲਾ ਮੁਖਰਾ ਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਅਸਮਾਹਿਤਾ ਭਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ [ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਪਾਕਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਏਤੇ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ ਹੇਟ੍ਠਾਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਤਾ ਉਨ੍ਨਲਾ ਚਪਲਾ ਮੁਖਰਾ ਵਿਕਿਣ੍ਣਵਾਚਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਅਸਮਾਹਿਤਾ ਭਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਪਾਕਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ। ਗਚ੍ਛ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੰਵੇਜੇਹੀ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਥਾਰੂਪੰ ਇਦ੍ਧਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਸਿ [ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੇਸਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਯਥਾ ਪਾਦਙ੍ਗੁਟ੍ਠਕੇਨ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੰ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਸਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਸਿ ਸਮ੍ਪਚਾਲੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੰਵਿਗ੍ਗਾ ਲੋਮਹਟ੍ਠਜਾਤਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠੰਸੁ – ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਵਤ, ਭੋ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ ਵਤ, ਭੋ! ਨਿਵਾਤਞ੍ਚ ਵਤ ਅਯਞ੍ਚ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੋ ਗਮ੍ਭੀਰਨੇਮੋ ਸੁਨਿਖਾਤੋ ਅਚਲੋ ਅਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੀ, ਅਥ ਚ ਪਨ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਿਤੋ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿਤੋ ਸਮ੍ਪਚਾਲਿਤੋ’’ਤਿ!

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿੰ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਵਿਗ੍ਗਾ ਲੋਮਹਟ੍ਠਜਾਤਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ ਭਨ੍ਤੇ! ਨਿਵਾਤਞ੍ਚ ਵਤ ਅਯਞ੍ਚ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੋ ਗਮ੍ਭੀਰਨੇਮੋ ਸੁਨਿਖਾਤੋ ਅਚਲੋ ਅਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੀ, ਅਥ ਚ ਪਨ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਿਤੋ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿਤੋ ਸਮ੍ਪਚਾਲਿਤੋ’’ਤਿ! ‘‘ਤੁਮ੍ਹੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਵੇਜੇਤੁਕਾਮੇਨ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਾਦਙ੍ਗੁਟ੍ਠਕੇਨ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੋ, ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਿਤੋ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿਤੋ

ਸਮ੍ਪਚਾਲਿਤੋ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵੰਮਹਾਨੁਭਾਵੋ’’ਤਿ ? ‘‘ਭਗਵੰਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ, ਭਗਵੰਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵੰਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤੰਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਣਾਥ। ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵੰਮਹਾਨੁਭਾਵੋ। ਕਤਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – ‘ਇਤਿ ਮੇ ਵੀਮੰਸਾ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੰਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ’। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧੰ ਯਥਾ ਉਦ੍ਧੰ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿੰ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿੰ ਤਥਾ ਦਿਵਾ। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵੰਮਹਾਨੁਭਾਵੋ। ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸੰ ਵਤ੍ਤੇਤਿ...ਪੇ॰... ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਉਣ੍ਣਾਭਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤੰ

੮੨੭. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਉਣ੍ਣਾਭੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਉਣ੍ਣਾਭੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੰ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਵੁਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਛਨ੍ਦਪ੍ਪਹਾਨਤ੍ਥੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਵੁਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਮਗ੍ਗੋ ਕਤਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – ਅਯੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਮਗ੍ਗੋ ਅਯੰ ਪਟਿਪਦਾ ਏਤਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਸਨ੍ਤਕੰ ਹੋਤਿ ਨੋ ਅਸਨ੍ਤਕੰ। ਛਨ੍ਦੇਨੇਵ ਛਨ੍ਦੰ ਪਜਹਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ’’। ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਞ੍ਞੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਯਥਾ ਤੇ ਖਮੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਤੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਹੋਸਿ ਤੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਛਨ੍ਦੋ ‘ਆਰਾਮੰ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਆਰਾਮਗਤਸ੍ਸ ਯੋ ਤਜ੍ਜੋ ਛਨ੍ਦੋ ਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵੰ , ਭੋ’’। ‘‘ਅਹੋਸਿ ਤੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੀਰਿਯੰ ‘ਆਰਾਮੰ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਆਰਾਮਗਤਸ੍ਸ ਯੰ ਤਜ੍ਜੰ ਵੀਰਿਯੰ ਤੰ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵੰ, ਭੋ’’। ‘‘ਅਹੋਸਿ ਤੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ‘ਆਰਾਮੰ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਆਰਾਮਗਤਸ੍ਸ ਯੰ ਤਜ੍ਜੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤੰ

ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭੋ''। ''ਅਹੋਸਿ ਤੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੀਮਂਸਾ 'ਆਰਾਮਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਆਰਾਮਗਤਸ੍ਸ ਯਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੀਮਂਸਾ ਸਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭੋ''।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਵੁਸਿਤਵਾ ਕਤਕਰਣੀਯੋ ਓਹਿਤਭਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨੋ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਯੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਛਨ੍ਦੋ ਅਹੋਸਿ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤੇ [ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤ੍ਤੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਯੋ ਤਜ੍ਜੋ ਛਨ੍ਦੋ ਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ; ਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੀਰਿਯਂ ਅਹੋਸਿ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੀਰਿਯਂ ਤਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਂ; ਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਹੋਸਿ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਂ; ਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੀਮਂਸਾ ਅਹੋਸਿ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਯਾ ਤਜ੍ਜਾ ਵੀਮਂਸਾ ਸਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਇਤਿ ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ, ਸਨ੍ਤਕਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਨੋ ਅਸਨ੍ਤਕਂ ਵਾ''ਤਿ?

''ਅਦ੍ਧਾ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ, ਸਨ੍ਤਕਂ ਹੋਤਿ ਨੋ ਅਸਨ੍ਤਕਂ। ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ – ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਭੋਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ, ਭੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਤਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਆਨਨ੍ਦੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਠਮਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੮੨੮. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਅਹੇਸੁਂ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ।

''ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਅਹੇਸੁਂ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੁਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੮੨੯. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਸੁਂ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਅਹੇਸੁਂ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਅਹੇਸੁਂ; ਆਵਿਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਭਾਵਂ; ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ ਤਿਰੋਪਬ੍ਬਤਂ ਅਸਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਗਮਂਸੁ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਆਕਾਸੇ; ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮੁਜ੍ਜਂ ਅਕਂਸੁ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੇ; ਉਦਕੇਪਿ ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇ [ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਗਮਂਸੁ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਥਵਿਯਂ; ਆਕਾਸੇਪਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਮਿਂਸੁ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ

ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ; ਇਮੇਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਰਿਮਸਿਂਸੁ [ਪਰਾਮਸਿਂਸੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਪਰਿਮਜ੍ਜਿਂਸੁ; ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਸੁਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ।

''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਸ੍ਸਨ੍ਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਆਵਿਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਭਾਵਂ; ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ ਤਿਰੋਪਬ੍ਬਤਂ ਅਸਜ੍ਜਮਾਨਾ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ , ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਆਕਾਸੇ; ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮੁਜ੍ਜਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੇ; ਉਦਕੇਪਿ ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਥਵਿਯਂ; ਆਕਾਸੇਪਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ; ਇਮੇਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਰਿਮਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਰਿਮਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ।

''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਆਵਿਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਭਾਵਂ; ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ ਤਿਰੋਪਬ੍ਬਤਂ ਅਸਜ੍ਜਮਾਨਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਆਕਾਸੇ; ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮੁਜ੍ਜਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੇ; ਉਦਕੇਪਿ ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਥਵਿਯਂ; ਆਕਾਸੇਪਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਮਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ; ਇਮੇਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਰਿਮਸਨ੍ਤਿ [ਪਰਾਮਸਨ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਪਰਿਮਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾਤਿ।

''ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਸੁਂ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਅਹੇਸੁਂ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਸੁਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ।

''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਸ੍ਸਨ੍ਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ।

''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੮੩੦. ''ਚਤੁਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

''ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਇਦ੍ਧਾਦਿਦੇਸਨਾਸੁਤ੍ਤੰ

੮੩੧. ''ਇਦ੍ਧਿੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਞ੍ਚ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਞ੍ਚ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਪਟਿਪਦੰ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸੰ ਵਤ੍ਤੇਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ? ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ ਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਇਦ੍ਧਿਲਾਭਾਯ ਇਦ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੮੩੨. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ''।

''ਕਥੰ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਇਤਿ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੰਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ'। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧੰ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧੰ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿੰ ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿੰ ਤਥਾ ਦਿਵਾ'। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵੇਤਿ। ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਇਤਿ ਮੇ ਵੀਮੰਸਾ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੰਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ'। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧੰ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧੰ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿੰ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿੰ ਤਥਾ ਦਿਵਾ'। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵੇਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਲੀਨੋ ਛਨ੍ਦੋ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਦੋ ਕੋਸਜ੍ਜਸਹਗਤੋ ਕੋਸਜ੍ਜਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਲੀਨੋ ਛਨ੍ਦੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤੋ ਛਨ੍ਦੋ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਦੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤੋ ਛਨ੍ਦੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਦੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਹਗਤੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਦੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੁਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਵਿਸਟੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞਾ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨਸਿਕਤਾ ਸੂਪਧਾਰਿਤਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ ਪਞ੍ਞਾਯ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ ਵਿਹਰਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਉਦ੍ਧਂ ਪਾਦਤਲਾ ਅਧੋ ਕੇਸਮਤ੍ਥਕਾ ਤਚਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਪੂਰਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ ਨਖਾ ਦਨ੍ਤਾ ਤਚੋ ਮਂਸਂ ਨ੍ਹਾਰੁ ਅਟ੍ਠਿ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਵਕ੍ਕਂ ਹਦਯਂ ਯਕਨਂ ਕਿਲੋਮਕਂ ਪਿਹਕਂ ਪਪ੍ਫਾਸਂ ਅਨ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਉਦਰਿਯਂ ਕਰੀਸਂ ਪਿਤ੍ਤਂ ਸੇਮ੍ਹਂ ਪੁਬ੍ਬੋ ਲੋਹਿਤਂ ਸੇਦੋ ਮੇਦੋ ਅਸ੍ਸੁ ਵਸਾ ਖੇਲ਼ੋ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਲਸਿਕਾ ਮੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ ਵਿਹਰਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਯੇਹਿ ਲਿਙ੍ਗੇਹਿ ਯੇਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਦਿਵਾ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਸੋ ਤੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਤੇਹਿ ਲਿਙ੍ਗੇਹਿ ਤੇਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਰਤ੍ਤਿਂ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ; ਯੇਹਿ ਵਾ ਪਨ ਆਕਾਰੇਹਿ ਯੇਹਿ ਲਿਙ੍ਗੇਹਿ ਯੇਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਰਤ੍ਤਿਂ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਸੋ ਤੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਤੇਹਿ ਲਿਙ੍ਗੇਹਿ ਤੇਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਦਿਵਾ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਾ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਹੋਤਿ ਦਿਵਾਸਞ੍ਞਾ ਸ੍ਵਾਧਿਟ੍ਠਿਤਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਲੀਨਂ ਵੀਰਿਯਂ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਂ ਕੋਸਜ੍ਜਸਹਗਤਂ ਕੋਸਜ੍ਜਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਲੀਨਂ ਵੀਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਂ ਵੀਰਿਯਂ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਂ ਵੀਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵੀਰਿਯਂ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਹਗਤਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵੀਰਿਯਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੁਂ ਵੀਰਿਯਂ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੁਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੁਂ ਅਨੁਵਿਸਟਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੁਂ ਵੀਰਿਯਂ...ਪੇ॰...।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਾ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਹੋਤਿ ਦਿਵਾਸਞ੍ਞਾ ਸ੍ਵਾਧਿਟ੍ਠਿਤਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਲੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਕੋਸਜ੍ਜਸਹਗਤਂ ਕੋਸਜ੍ਜਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਲੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਹਗਤਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੁਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਵਿਸਟਂ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਲੀਨਾ ਵੀਮਂਸਾ? ਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਮਂਸਾ ਕੋਸਜ੍ਜਸਹਗਤਾ ਕੋਸਜ੍ਜਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਲੀਨਾ ਵੀਮਂਸਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਾ ਵੀਮਂਸਾ? ਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਮਂਸਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਾ ਵੀਮਂਸਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ ਵੀਮਂਸਾ? ਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਮਂਸਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਹਗਤਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ ਵੀਮਂਸਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਵੀਮਂਸਾ? ਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਮਂਸਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੁਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਅਨੁਵਿਸਟਾ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਵੀਮਂਸਾ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ।

‘‘ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਪਾਸਾਦਕਮ੍ਪਨਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਪੁਬ੍ਬਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਛਨ੍ਦੰ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਞ੍ਚ ਉਣ੍ਣਾਭਂ।
ਦ੍ਵੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੇਸਨਾ ਵਿਭਙ੍ਗੇਨ ਚਾਤਿ॥

੩. ਅਯੋਗੁਲ਼ਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੮੩੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਕਾ ਪਟਿਪਦਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਯਾ'ਤਿ ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – ਇਤਿ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ । ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ... ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – ਇਤਿ ਮੇ ਵੀਮਂਸਾ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ' – ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ।

''ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੂਸੁ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇਸੁ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

(ਛਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ)।

੨. ਅਯੋਗੁਲ਼ਸੁਤ੍ਤਂ

੮੩੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਮਨੋਮਯੇਨ ਕਾਯੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ''ਤਿ? ''ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਮਨੋਮਯੇਨ ਕਾਯੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ''ਤਿ। ''ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਇਮਿਨਾ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕੇਨ ਕਾਯੇਨ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ''ਤਿ ? ''ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮਿਨਾ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕੇਨ [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਭੂਤਿਕੇਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਕਾਯੇਨ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ''ਤਿ।

‘‘ਯਞ੍ਚ ਖੋ, ਓਮਾਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਮਨੋਮਯੇਨ ਕਾਯੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁੰ, ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਅਭਿਜਾਨਾਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਇਮਿਨਾ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕੇਨ ਕਾਯੇਨ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ , ਤਯਿਦੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਞ੍ਚੇਵ ਅਬ੍ਭੁਤਞ੍ਚਾ’’ਤਿ। ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਚੇਵ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਾ ਅਚ੍ਛਰਿਯਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਚ, ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਚੇਵ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਾ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਚ’’।

‘‘ਯਸ੍ਮਿੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯੇ ਤਥਾਗਤੋ ਕਾਯਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮੋਦਹਤਿ [ਸਮਾਦਹਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਯੇ ਸਮੋਦਹਤਿ, ਸੁਖਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਲਹੁਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਾਯੇ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ; ਤਸ੍ਮਿੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਲਹੁਤਰੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਮੁਦੁਤਰੋ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਤਰੋ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਤਰੋ ਚ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਯੋਗੁਲ਼ੋ ਦਿਵਸੰ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤੋ ਲਹੁਤਰੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਮੁਦੁਤਰੋ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਤਰੋ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਤਰੋ ਚ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਤਥਾਗਤੋ ਕਾਯਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮੋਦਹਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਯੇ ਸਮੋਦਹਤਿ, ਸੁਖਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਲਹੁਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਾਯੇ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ; ਤਸ੍ਮਿੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਲਹੁਤਰੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਮੁਦੁਤਰੋ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਤਰੋ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਤਰੋ ਚ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯੇ ਤਥਾਗਤੋ ਕਾਯਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮੋਦਹਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਯੇ ਸਮੋਦਹਤਿ, ਸੁਖਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਲਹੁਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਾਯੇ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ; ਤਸ੍ਮਿੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਪਥਵਿਯਾ ਵੇਹਾਸੰ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸੰ ਵਤ੍ਤੇਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਨਨ੍ਦ, ਤੂਲਪਿਚੁ ਵਾ ਕਪ੍ਪਾਸਪਿਚੁ ਵਾ ਲਹੁਕੋ ਵਾਤੂਪਾਦਾਨੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਪਥਵਿਯਾ ਵੇਹਾਸੰ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਤਥਾਗਤੋ ਕਾਯਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮੋਦਹਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਯੇ ਸਮੋਦਹਤਿ, ਸੁਖਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਲਹੁਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਾਯੇ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ; ਤਸ੍ਮਿੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਪਥਵਿਯਾ ਵੇਹਾਸੰ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸੰ ਵਤ੍ਤੇਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੮੩੫. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੮੩੬. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਪਠਮਫਲਸੁਤ੍ਤੰ

੮੩੭. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਫਲਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਫਲੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਦੁਤਿਯਫਲਸੁਤ੍ਤੰ

੮੩੮. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤ ਫਲਾ ਸਤ੍ਤਾਨਿਸੰਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ।

''ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ ਫਲਾ ਸਤ੍ਤਾਨਿਸੰਸਾ? ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ [ਪਟਿਗਚ੍ਚ (ਸੀ॰), ਪਟਿਹਚ੍ਚ (ਪੀ॰)] ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਤਿ ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਤਿ; ਅਥ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਾਧੇਤਿ; ਅਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਉਦ੍ਧੰਸੋਤੋ ਹੋਤਿ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਫਲਾ ਸਤ੍ਤਾਨਿਸੰਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਪਠਮਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤੰ

੮੩੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ , ਇਦ੍ਧਿ, ਕਤਮੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ, ਕਤਮਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ, ਕਤਮਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ? ''ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸੰ ਵਤ੍ਤੇਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿ''।

''ਕਤਮੋ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ? ਯੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਗ੍ਗੋ ਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਇਦ੍ਧਿਲਾਭਾਯ ਇਦ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ... ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤੰ

੮੪੦. ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿ, ਕਤਮੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ, ਕਤਮਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ, ਕਤਮਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ... ਪੇ॰...।

‘‘ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸੰ ਵਤ੍ਤੇਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ? ਯੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਗ੍ਗੋ ਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਇਦ੍ਧਿਲਾਭਾਯ ਇਦ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ... ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਠਮਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੮੪੧. ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ – ‘‘ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਦ੍ਧਿ, ਕਤਮੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ, ਕਤਮਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ, ਕਤਮਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸੰ ਵਤ੍ਤੇਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ, ਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਇਦ੍ਧਿਲਾਭਾਯ ਇਦ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੮੪੨. ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿ, ਕਤਮੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ, ਕਤਮਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ, ਕਤਮਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ...ਪੇ॰...।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ, ਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਇਦ੍ਧਿਲਾਭਾਯ ਇਦ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੮੪੩. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੋ''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ...ਪੇ॰... ''ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੋ''।

''ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਇਤਿ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ'। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ'। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਇਤਿ ਮੇ ਵੀਮਂਸਾ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ'...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੋ।

''ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਤਥਾਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮੪੪. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੋ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੋ’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੋ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੋ’’।

‘‘ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – ‘ਇਤਿ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ’। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ‘ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ’। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ – ‘ਇਤਿ ਮੇ ਵੀਮਂਸਾ ਨ ਚ ਅਤਿਲੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਤਿਪਗ੍ਗਹਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ’। ਪਚ੍ਛਾਪੁਰੇਸਞ੍ਞੀ ਚ ਵਿਹਰਤਿ – ‘ਯਥਾ ਪੁਰੇ ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾ, ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਤਥਾ ਪੁਰੇ; ਯਥਾ ਅਧੋ ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਂ, ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਅਧੋ; ਯਥਾ ਦਿਵਾ ਤਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਥਾ ਦਿਵਾ’। ਇਤਿ ਵਿਵਟੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਨ ਸਪ੍ਪਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੋ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੋ।

‘‘ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

(ਛਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ)।

ਅਯੋਗੁਲ਼ਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਗ੍ਗੋ ਅਯੋਗੁਲ਼ੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਦ੍ਧਿਕਞ੍ਚਾਪਿ ਦ੍ਵੇ ਫਲਾ।
ਦ੍ਵੇ ਚਾਨਨ੍ਦਾ ਦੁਵੇ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤਥਾਗਤੋਤਿ॥

੪. ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਗਙ੍ਗਾਨਦੀਆਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੮੪੫-੮੫੬. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ

ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ... ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵੀਮਂਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਭਾਵੇਤਿ।

‘‘ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਦ੍ਵੇਤੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਥਾਗਤਂ ਪਦਂ ਕੂਟਂ, ਮੂਲਂ ਸਾਰੋ ਚ ਵਸ੍ਸਿਕਂ।
ਰਾਜਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ, ਵਤ੍ਥੇਨ ਦਸਮਂ ਪਦਨ੍ਤਿ॥

ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਬਲਂ ਬੀਜਞ੍ਚ ਨਾਗੋ ਚ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਕੁਮ੍ਭੇਨ ਸੂਕਿਯਾ।
ਆਕਾਸੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮੇਘਾ, ਨਾਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾ ਨਦੀਤਿ॥

ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਏਸਨਾ ਵਿਧਾ ਆਸਵੋ, ਭਵੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ।
ਖਿਲਂ ਮਲਞ੍ਚ ਨੀਘੋ ਚ, ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸਿਨਾ ਚਾਤਿ॥

੮. ਓਘਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਓਘਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੮੮੯-੮੯੮. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ

ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ ...ਪੇ॰... ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੰ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

(ਯਥਾ ਮੱਗਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੰ)।

ਓਘਵੱਗੋ ਅਟ੍ਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨੰ, ਗਨ੍ਥਾ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀਵਰਣਾ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਤਿ॥

ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਰਹੋਗਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਰਹੋਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮੯੯. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ''ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਿਰਦ੍ਧਾ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ। ਯੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ – ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਯੇ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਯੇ ਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਯੇ ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇ ਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇ ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇ ਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇ ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਪਟਿਕੂਲੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ'ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੇਦਨਾਸੁ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੇਦਨਾਸੁ ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ । ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਪਟਿਕੂਲੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ

ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ; ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯੰ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯੰ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ'ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ...ਪੇ॰... ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ , ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ।

''ਸੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ – 'ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਦੁਤਿਯਰਹੋਗਤਸੁਤ੍ਤੰ

੯੦੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵੰ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ''ਯੇਸੰ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਿਰਦ੍ਧਾ, ਵਿਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸੰ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ; ਯੇਸੰ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੇਸੰ ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ , ਪਸਾਰਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ – ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧਾਵੁਸੋ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੰ।

‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸੁਤਨੁਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਸੁਤਨੁਤੀਰੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਕਤਮੇਸਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ?

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਇਮੇਸਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ। ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਹੀਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਹੀਨਤੋ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ ਮਜ੍ਝਿਮਤੋ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਪਣੀਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਣੀਤਤੋ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਠਮਕਣ੍ਡਕੀਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਸਾਕੇਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਕਣ੍ਡਕੀਵਨੇ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸੇਖੇਨਾਵੁਸੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ?

‘‘ਸੇਖੇਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ... ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਸੇਖੇਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਕਣ੍ਡਕੀਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦੩. ਸਾਕੇਤਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਸੇਖੇਨਾਵੁਸੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਸੇਖੇਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ,

ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਅਸੇਖੇਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਤਤਿਯਕਣ੍ਡਕੀਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦੪. ਸਾਕੇਤਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਮੇਸਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ''ਤਿ? ''ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ । ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਇਮੇਸਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ। ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਸਹਸ੍ਸਂ ਲੋਕਂ ਅਭਿਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਲਲ਼ਾਗਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦੬. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਸਲਲ਼ਾਗਾਰੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ। ਅਥ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਦ੍ਦਾਲਪਿਟਕਂ [ਕੁਦ੍ਦਾਲਪਿਟਕਂ (ਬਹੂਸੁ)] ਆਦਾਯ – 'ਮਯਂ ਇਮਂ ਗਙ੍ਗਾਨਦਿਂ ਪਚ੍ਛਾਨਿਨ੍ਨਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ ਪਚ੍ਛਾਪੋਣਂ ਪਚ੍ਛਾਪਬ੍ਭਾਰ'ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥਾਵੁਸੋ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਗਙ੍ਗਾਨਦਿਂ ਪਚ੍ਛਾਨਿਨ੍ਨਂ ਕਰੇਯ੍ਯ ਪਚ੍ਛਾਪੋਣਂ ਪਚ੍ਛਾਪਬ੍ਭਾਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਗਙ੍ਗਾ, ਆਵੁਸੋ, ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ। ਸਾ ਨ ਸੁਕਰਾ ਪਚ੍ਛਾਨਿਨ੍ਨਂ ਕਾਤੁਂ ਪਚ੍ਛਾਪੋਣਂ ਪਚ੍ਛਾਪਬ੍ਭਾਰਂ। ਯਾਵਦੇਵ ਚ ਪਨ ਸੋ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਕਿਲਮਥਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤਂ ਰਾਜਾਨੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਵਾ ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ ਭੋਗੇਹਿ ਅਭਿਹਟ੍ਠੁਂ ਪਵਾਰੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਿਂ ਤੇ ਇਮੇ ਕਾਸਾਵਾ ਅਨੁਦਹਨ੍ਤਿ? ਕਿਂ ਮੁਣ੍ਡੋ ਕਪਾਲਮਨੁਸਞ੍ਚਰਸਿ? ਏਹਿ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਭੋਗੇ ਚ ਭੁਞ੍ਜਸ੍ਸੁ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚ ਕਰੋਹੀ'''ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਂ ਵਿਵੇਕਪੋਣਂ ਵਿਵੇਕਪਬ੍ਭਾਰਂ ਤਂ ਵਤ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਵਨਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦੭. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੁਖਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ। ਕਤਮੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਵਿਹਾਰੇਨ ਏਤਰਹਿ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਚਤੂਸੁ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਏਤਰਹਿ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ? ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ; ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਇਮੇਸੁ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਏਤਰਹਿ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਵੁਸਿਤਵਾ ਕਤਕਰਣੀਯੋ ਓਹਿਤਭਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨੋ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਲਾਭਾ ਵਤ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਵਤ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ! ਯੇ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾਵ ਅਸ੍ਸੁਮ੍ਹ ਆਸਭਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਮਾਨਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦੮. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਅਨ੍ਧਵਨਸ੍ਮਿਂ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਕਤਮੇਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਾਰੀਰਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਚਤੂਸੁ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਾਰੀਰਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ? ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਾਰੀਰਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਰਹੋਗਤਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਰਹੋਗਤੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸੁਤਨੁ ਕਣ੍ਡਕੀ ਤਯੋ।
ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਸਲ੍ਲਾਗਾਰਂ, ਅਮ੍ਬਪਾਲਿ ਚ ਗਿਲਾਨਨ੍ਤਿ॥

੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਕਤਮੇਸਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ? ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾਸੁ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਇਮੇਸਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ। ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਾਮੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਸੁਤ੍ਤਂ

੯੧੦. ‘‘ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਮਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਮਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਮੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਸੁਤ੍ਤਂ

੯੧੧. ‘‘ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾਯ ਉਭੋ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਮਿ ਦਿਬ੍ਬੇ ਚ ਮਾਨੁਸੇ ਚ ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਚੇਤੋਪਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੯੧੨. ‘‘ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ – ਸਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ‘ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ...ਪੇ॰... ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ‘ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੯੧੩. ‘‘ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਠਾਨਞ੍ਚ ਠਾਨਤੋ ਅਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਾਨਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

९१४. ''ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾਨਂ ਠਾਨਸੋ ਹੇਤੁਸੋ ਵਿਪਾਕਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਸੁਤ੍ਤਂ

९१५. ''ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਪ੍ਪਟਿਪਦਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨਾਨਾਧਾਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

९१६. ''ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਲੋਕਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

९१७. ''ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

९१८. ''ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਝਾਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

९१९. ''ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਝਾਨਵਿਮੋਕ੍ਖਸਮਾਧਿਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਂ ਵੋਦਾਨਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਸੁਤ੍ਤਂ

९२०. ''ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਾਮਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਾਮੀ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

੧੩. ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

९२१. ''ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

੧੪. ਆਸਵਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੯੨੨. ‘‘ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁੱਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮੀ’’ਤਿ। ਚੁਦ੍ਦਸਮਂ।

ਦੁਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਂ ਇਦ੍ਧਿ ਦਿਬ੍ਬਂ, ਚੇਤੋਪਰਿਯਂ ਠਾਨਂ ਕਮ੍ਮਂ।
ਸਬ੍ਬਤ੍ਰਧਾਤੁਧਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਝਾਨਂ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾਤਿ॥

ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਝਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਝਾਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਦਸਕਂ

੯੨੩-੯੩੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਨਾ''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨਾ ਪਾਚੀਨਪੋਣਾ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਨੇ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਗਙ੍ਗਾਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਛ ਪਾਚੀਨਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਛ ਨਿਨ੍ਨਾ ਚ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ।
ਦ੍ਵੇਤੇ ਛ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਥਾਗਤਂ ਪਦਂ ਕੂਟਂ, ਮੂਲਂ ਸਾਰੋ ਚ ਵਸ੍ਸਿਕਂ।
ਰਾਜਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ, ਵਤ੍ਥੇਨ ਦਸਮਂ ਪਦਨ੍ਤਿ॥

ਬਲਕਰਣੀਯਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਬਲਂ ਬੀਜਞ੍ਚ ਨਾਗੋ ਚ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਕੁਮ੍ਭੇਨ ਸੂਕਿਯਾ।
ਆਕਾਸੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮੇਘਾ, ਨਾਵਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾ ਨਦੀਤਿ॥

ਏਸਨਾਵਗ੍ਗੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਏਸਨਾ ਵਿਧਾ ਆਸਵੋ, ਭਵੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ।
ਖਿਲਂ ਮਲਞ੍ਚ ਨੀਘੋ ਚ, ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸਿਨਾ ਚਾਤਿ॥

੫. ਓਘਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਓਘਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੯੬੭-੯੭੬. ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਝਾਨਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਦਸਮਂ। (ਯਥਾ ਮਗ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)।

ਓਘਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਓਘੋ ਯੋਗੋ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਗਨ੍ਥਾ ਅਨੁਸਯੇਨ ਚ।
ਕਾਮਗੁਣਾ ਨੀਵਰਣਾ, ਖਨ੍ਧਾ ਓਰੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਤਿ॥

ਝਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਨਵਮਂ।

੧੦. ਆਨਾਪਾਨਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਏਕਧਮ੍ਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਏਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੯੭੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ…ਪੇ॰… ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਏਕਧਮ੍ਮੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸੋ। ਕਤਮੋ ਏਕਧਮ੍ਮੋ? ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ [ਆਨਾਪਾਨਸਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]। ਕਥੰ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੰ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁੰ ਕਾਯੰ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖੰ ਸਤਿੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ [ਸਤੋ (ਬਹੂਸੁ) ਤਤਿਯਪਾਰਾਜਿਕੇਪਿ] ਪਸ੍ਸਸਤਿ। ਦੀਘੰ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਦੀਘੰ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੀਘੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਦੀਘੰ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਰਸ੍ਸੰ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਰਸ੍ਸੰ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰਸ੍ਸੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਰਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ‘ਸਬ੍ਬਕਾਯਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਸਬ੍ਬਕਾਯਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯੰ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯੰ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਪੀਤਿਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪੀਤਿਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯੰ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯੰ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਅਭਿਪ੍ਪਮੋਦਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਅਭਿਪ੍ਪਮੋਦਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਸਮਾਦਹੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ , ‘ਸਮਾਦਹੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਵਿਮੋਚਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਵਿਮੋਚਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੯੭੮. ‘‘ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ। ਕਥੰ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਹਗਤੰ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਹਗਤੰ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ…ਪੇ॰… ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਹਗਤੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿੰ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੯੭੯. ''ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ। ਕਥੰ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ...ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਠਮਫਲਸੁਤ੍ਤਂ

੯੮੦. ''ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ। ਕਥੰ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ...ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾਯ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਯਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਫਲਸੁਤ੍ਤਂ

੯੮੧. ''ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ। ਕਥੰ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ...ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ।

''ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾਯ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਯਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਸਤ੍ਤ ਫਲਾ ਸਤ੍ਤਾਨਿਸੰਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ ਫਲਾ ਸਤ੍ਤਾਨਿਸੰਸਾ? ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ; ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ। ਅਥ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ; ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ , ਨੋ ਚੇ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ। ਅਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ... ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ... ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ... ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ... ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਹੋਤਿ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ – ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾਯ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਯਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਫਲਾ ਸਤ੍ਤਾਨਿਸੰਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਅਰਿਟ੍ਠਸੁਤ੍ਤਂ

੯੮੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ – ''ਭਾਵੇਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਰਿਟ੍ਠੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਅਰਿਟ੍ਠ, ਭਾਵੇਸਿ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਤੀਤੇਸੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਪਹੀਨੋ, ਅਨਾਗਤੇਸੁ ਮੇ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਵਿਗਤੋ,

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ [ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੀਤਾ। ਸੋ [ਸੋਹੰ (?)] ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਏਵਂ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ।

'''ਅਤ੍ਥੇਸਾ, ਅਰਿਟ੍ਠ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ, ਨੇਸਾ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਪਿ ਚ, ਅਰਿਟ੍ਠ, ਯਥਾ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ ਹੋਤਿ ਤਂ ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਰਿਟ੍ਠੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਥਞ੍ਚ, ਅਰਿਟ੍ਠ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਅਰਿਟ੍ਠ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ। ਦੀਘਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਅਰਿਟ੍ਠ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਮਹਾਕਪ੍ਪਿਨਸੁਤ੍ਤਂ

੯੮੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਪ੍ਪਿਨੋ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਪ੍ਪਿਨਂ ਅਵਿਦੂਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ –

''ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਯਦਾਪਿ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮ ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਏਕਂ ਵਾ ਰਹੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ, ਤਦਾਪਿ ਮਯਂ ਤਸ੍ਸ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮ ਕਾਯਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ''ਤਿ।

''ਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਨੇਵ ਕਾਯਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ, ਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ, ਤਸ੍ਸ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਕਤਮਸ੍ਸ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਨੇਵ ਕਾਯਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ, ਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ?

''ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਤ੍ਤਾ ਨੇਵ ਕਾਯਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ, ਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇ ਨੇਵ ਕਾਯਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ, ਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ...ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੇ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੇ ਨੇਵ ਕਾਯਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ, ਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਞ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਫਨ੍ਦਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਪਦੀਪੋਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੯੮੪. ‘‘ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸંਸੋ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸંਸੋ?

‘‘ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ। ਦੀਘਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਦੀਘਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸંਸੋ।

‘‘ਅਹਮ੍ਪਿ ਸੁਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋਵ ਸਮਾਨੋ ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤੋ ਨੇਵ ਕਾਯੋ ਕਿਲਮਤਿ ਨ ਚਕ੍ਖੂਨਿ; ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਚ ਮੇ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਨੇਵ ਮੇ ਕਾਯੋ ਕਿਲਮੇਯ੍ਯ ਨ ਚਕ੍ਖੂਨਿ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਚ ਮੇ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਯੇ ਮੇ ਗੇਹਸਿਤਾ ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਤੇ ਪਹੀਯੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਪਟਿਕੂਲੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਪਟਿਕੂਲਞ੍ਚ ਤਦੁਭਯਂ ਅਭਿਨਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ’ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨੰ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨੰ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕੰ ਅਵਿਚਾਰੰ ਸਮਾਧਿਜੰ ਪੀਤਿਸੁਖੰ ਦੁਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯੰ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਯ੍ਯੰ, ਯੰ ਤੰ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀਤਿ ਤਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਨਨ੍ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੇਪਿ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ – ‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਏਵੰ ਭਾਵਿਤੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤੇ, ਸੁਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਾ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਦੁਕ੍ਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ‘ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ‘ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

‘‘ਸੁਖੰ [ਸੋ ਸੁਖੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੬੪ ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਨੰ ਵੇਦਯਤਿ; ਦੁਕ੍ਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਨੰ ਵੇਦਯਤਿ; ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਨੰ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਦ੍ਧੰ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

“ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਵਟ੍ਟਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਝਾਯੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਤੇਲਸ੍ਸ ਚ ਵਟ੍ਟਿਯਾ ਚ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਅਨਾਹਾਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ‘ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਦ੍ਧਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ”ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਵੇਸਾਲੀਸੁਤ੍ਤਂ

੯੮੫. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਸੁਭਕਥਂ ਕਥੇਤਿ, ਅਸੁਭਾਯ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਸੁਭਭਾਵਨਾਯ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – “ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਡ੍ਢਮਾਸਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਯਿਤੁਂ। ਨਾਮ੍ਹਿ ਕੇਨਚਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੋ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਨੀਹਾਰਕੇਨਾ”ਤਿ। “ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ”ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਨਾਸ੍ਸੁਧ ਕੋਚਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਨੀਹਾਰਕੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ – “ਭਗਵਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਸੁਭਕਥਂ ਕਥੇਤਿ, ਅਸੁਭਾਯ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ , ਅਸੁਭਭਾਵਨਾਯ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤੀ”ਤਿ ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰਂ ਅਸੁਭਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਇਮਿਨਾ ਕਾਯੇਨ ਅਟ੍ਟੀਯਮਾਨਾ [ਅਟ੍ਟਿਯਮਾਨਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਹਰਾਯਮਾਨਾ ਜਿਗੁਚ੍ਛਮਾਨਾ ਸਤ੍ਥਹਾਰਕਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਿ। ਦਸਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਕਾਹੇਨ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰਨ੍ਤਿ, ਵੀਸਮ੍ਪਿ... ਪੇ॰... ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਕਾਹੇਨ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਡ੍ਢਮਾਸਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – “ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਨੁਭੂਤੋ ਵਿਯ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ”ਤਿ? “ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ‘ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਸੁਭਕਥਂ ਕਥੇਤਿ, ਅਸੁਭਾਯ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ , ਅਸੁਭਭਾਵਨਾਯ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤੀ’ਤਿ ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰਂ ਅਸੁਭਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਇਮਿਨਾ ਕਾਯੇਨ ਅਟ੍ਟੀਯਮਾਨਾ ਹਰਾਯਮਾਨਾ ਜਿਗੁਚ੍ਛਮਾਨਾ ਸਤ੍ਥਹਾਰਕਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਿ। ਦਸਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਕਾਹੇਨ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰਨ੍ਤਿ, ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ... ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਕਾਹੇਨ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਆਚਿਕ੍ਖਤੁ ਯਥਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਅਞ੍ਞਾਯ ਸਣ੍ਠਹੇਯ੍ਯਾ”ਤਿ।

“ਤੇਨਹਾਨਨ੍ਦ, ਯਾਵਤਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵੇਸਾਲਿਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਬ੍ਬੇ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਹੀ”ਤਿ। “ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ”ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯਾਵਤਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵੇਸਾਲਿਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਬ੍ਬੇ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – “ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤੋ [ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਿਤੋ (ਸੀ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ। ਯਸ੍ਸ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਤੀ”ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – “ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਸਨ੍ਤੋ ਚੇਵ ਪਣੀਤੋ ਚ ਅਸੇਚਨਕੋ ਚ ਸੁਖੋ ਚ ਵਿਹਾਰੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ”।

“ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਿਮ੍ਹਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਮਾਸੇ ਊਹਤਂ ਰਜੋਜਲ੍ਲਂ, ਤਮੇਨਂ ਮਹਾਅਕਾਲਮੇਘੋ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਸਨ੍ਤੋ ਚੇਵ ਪਣੀਤੋ ਚ ਅਸੇਚਨਕੋ ਚ ਸੁਖੋ ਚ

ਵਿਹਾਰੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਸਨ੍ਤੋ ਚੇਵ ਪਣੀਤੋ ਚ ਅਸੇਚਨਕੋ ਚ ਸੁਖੋ ਚ ਵਿਹਾਰੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤਿ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ...ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਸਨ੍ਤੋ ਚੇਵ ਪਣੀਤੋ ਚ ਅਸੇਚਨਕੋ ਚ ਸੁਖੋ ਚ ਵਿਹਾਰੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ ਵੂਪਸਮੇਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਕਿਮਿਲਸੁਤ੍ਤਂ

੯੮੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕਿਮਿਲਾਯਂ [ਕਿਮ੍ਬਿਲਾਯਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਕਿਮਿਲਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਕਥਂ ਭਾਵਿਤੋ ਨੁ ਖੋ, ਕਿਮਿਲ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ''ਤਿ?

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਿਮਿਲੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਕਿਮਿਲਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਕਥਂ ਭਾਵਿਤੋ ਨੁ ਖੋ, ਕਿਮਿਲ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ''ਤਿ? ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਿਮਿਲੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਤਸ੍ਸ, ਭਗਵਾ, ਕਾਲੋ; ਏਤਸ੍ਸ, ਸੁਗਤ, ਕਾਲੋ! ਯਂ ਭਗਵਾ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯ । ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਤੇਨਹਾਨਨ੍ਦ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਥਂ ਭਾਵਿਤੋ ਚ, ਆਨਨ੍ਦ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ...ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ''।

''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਦੀਘਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੀਘਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘਂ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਰਸ੍ਸਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਰਸ੍ਸਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰਸ੍ਸਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਰਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; 'ਸਬ੍ਬਕਾਯਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਸਬ੍ਬਕਾਯਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਕਾਯਞ੍ਞਤਰਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਂ ਵਦਾਮਿ ਯਦਿਦਂ – ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਪੀਤਿਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪੀਤਿਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਵੇਦਨਾਞ੍ਞਤਰਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਂ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦਂ – ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਨਂ [ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਂ (ਪੀ॰ ਕ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੪੫] ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿਕਾਰਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ਅਭਿਪ੍ਪਮੋਦਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ…ਪੇ॰… ਸਮਾਦਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ…ਪੇ॰… ‘ਵਿਮੋਚਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਵਿਮੋਚਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਭਾਵਨਂ ਵਦਾਮਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ…ਪੇ॰… ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ…ਪੇ॰… ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ…ਪੇ॰… ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਸੋ ਯਂ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤੁਮਹਾਪਥੇ [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਪਥੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਮਹਾਪਂਸੁਪੁਞ੍ਜੋ। ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਸਕਟਂ ਵਾ ਰਥੋ ਵਾ, ਉਪਹਨਤੇਵ ਤਂ ਪਂਸੁਪੁਞ੍ਜਂ; ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ…ਪੇ॰… ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ…ਪੇ॰… ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਸਕਟਂ ਵਾ ਰਥੋ ਵਾ, ਉਪਹਨਤੇਵ ਤਂ ਪਂਸੁਪੁਞ੍ਜਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋਪਿ ਉਪਹਨਤੇਵ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ; ਵੇਦਨਾਸੁ…ਪੇ॰… ਚਿਤ੍ਤੇ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋਪਿ ਉਪਹਨਤੇਵ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਏਕਧਮ੍ਮਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਚ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਸੁਦ੍ਧਿਕਞ੍ਚ ਦੁਵੇ ਫਲਾ।
ਅਰਿਟ੍ਠੋ ਕਪ੍ਪਿਨੋ ਦੀਪੋ, ਵੇਸਾਲੀ ਕਿਮਿਲੇਨ ਚਾਤਿ॥

੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤੰ

੯੮੭. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲੇ ਵਿਹਰਤਿ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਵਨਸਣ੍ਡੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਇਚ੍ਛਾਮਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਮਾਸੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਯਿਤੁੰ। ਨਾਮ੍ਹਿ ਕੇਨਚਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੋ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਨੀਹਾਰਕੇਨਾ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਨਾਸ੍ਸੁਧ ਕੋਚਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਨੀਹਾਰਕੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਤੇਮਾਸਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਸਚੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ – 'ਕਤਮੇਨਾਵੁਸੋ, ਵਿਹਾਰੇਨ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਵਸ੍ਸਾਵਾਸੰ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਾਸੀ'ਤਿ, ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਨਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਵਸ੍ਸਾਵਾਸੰ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਾਸੀ'ਤਿ। ਇਧਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤੋ ਅਸ੍ਸਸਾਮਿ, ਸਤੋ ਪਸ੍ਸਸਾਮਿ। ਦੀਘੰ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘੰ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ, ਦੀਘੰ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘੰ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ; ਰਸ੍ਸੰ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਰਸ੍ਸੰ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ, ਰਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਰਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ; 'ਸਬ੍ਬਕਾਯਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ... ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ''।

''ਯਞ੍ਹਿ ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ, 'ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ, 'ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ। ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿੰ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ, 'ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ, 'ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ। ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੇਖਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਤੇਸੰ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਯੇ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਖੀਣਾਸਵਾ ਵੁਸਿਤਵਨ੍ਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਾ ਓਹਿਤਭਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸੰਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਤੇਸੰ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਯ ਚੇਵ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਯ ਚ।

''ਯਞ੍ਹਿ ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ, 'ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ, 'ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ। ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿੰ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ, 'ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪਿ, 'ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ' ਇਤਿਪੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤੰ

੯੮੮. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਲੋਮਸਕੰਭਿਯੋ [ਲੋਮਸਵਙ੍ਗਿਸੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਲੋਮਸਕੰਭਿਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਲੋਮਸਕੰਭਿਯੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਲੋਮਸਕੰਭਿਯੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੋ ਏਵ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੇਖੋ ਵਿਹਾਰੋ ਸੋ ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞੋਵ [ਅਞ੍ਞੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸੇਖੋ ਵਿਹਾਰੋ ਅਞ੍ਞੋ ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ''ਤਿ?

''ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਸ੍ਵੇਵ ਸੇਖੋ ਵਿਹਾਰੋ, ਸੋ ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ। ਅਞ੍ਞੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਸੇਖੋ ਵਿਹਾਰੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ। ਯੇ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੇਖਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣੰ ਪਹਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਨੀਵਰਣੰ...ਪੇ॰... ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣੰ...ਪੇ॰... ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨੀਵਰਣੰ...ਪੇ॰... ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੀਵਰਣੰ ਪਹਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇਪਿ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੇਖਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਖੀਣਾਸਵਾ ਵੁਸਿਤਵਨ੍ਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਾ ਓਹਿਤਭਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ [ਅਨਭਾਵਕਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ ਪਹੀਨਂ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਂਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਂ; ਬ੍ਯਾਪਾਦਨੀਵਰਣਂ ਪਹੀਨਂ...ਪੇ॰... ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ...ਪੇ॰... ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨੀਵਰਣਂ...ਪੇ॰... ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੀਵਰਣਂ ਪਹੀਨਂ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਂਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਂ।

‘‘ਯੇ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਖੀਣਾਸਵਾ ਵੁਸਿਤਵਨ੍ਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਾ ਓਹਿਤਭਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਂ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤਦਮਿਨਾਪੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾ – ਅਞ੍ਞੇਵ ਸੇਖੋ ਵਿਹਾਰੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ।

‘‘ਏਕਮਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲੇ ਵਿਹਰਤਿ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਵਨਸਣ੍ਡੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਮਾਸਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਯਿਤੁਂ। ਨਾਮ੍ਹਿ ਕੇਨਚਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੋ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਨੀਹਾਰਕੇਨਾ’ਤਿ। ‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’ਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਨਾਸ੍ਸੁਧ ਕੋਚਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਏਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਨੀਹਾਰਕੇਨ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਤੇਮਾਸਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘ਸਚੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ਕਤਮੇਨਾਵੁਸੋ, ਵਿਹਾਰੇਨ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਵਸ੍ਸਾਵਾਸਂ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਾਸੀਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਨਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਵਸ੍ਸਾਵਾਸਂ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਾਸੀਤਿ। ਇਧਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਤੋ ਅਸ੍ਸਸਾਮਿ, ਸਤੋ ਪਸ੍ਸਸਾਮਿ। ਦੀਘਂ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ਦੀਘਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ, ਦੀਘਂ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ਦੀਘਂ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ...ਪੇ॰... ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ’’।

‘‘ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ, ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ। ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ, ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ।

‘‘ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੇਖਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਂ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਖੀਣਾਸਵਾ ਵੁਸਿਤਵਨ੍ਤੋ ਕਤਕਰਣੀਯਾ ਓਹਿਤਭਾਰਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਂ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਵਿਹਾਰਾਯ ਚੇਵ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਯ ਚ।

''ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ, ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ। ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪਿ, ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ ਇਤਿਪੀ''ਤਿ। ''ਇਮਿਨਾ ਖੋ ਏਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਮਹਾਨਾਮ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਯਥਾ – ਅਞ੍ਞੋਵ ਸੇਖੋ ਵਿਹਾਰੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਤਥਾਗਤਵਿਹਾਰੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੯੮੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ , ਏਕਧਮ੍ਮੋ [ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ (ਸੀ॰)] ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ?

''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ [ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ (ਸੀ॰)] ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ''।

''ਕਥਂ ਭਾਵਿਤੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ। ਦੀਘਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੀਘਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘਂ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ''। ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਦੀਘਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੀਘਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘਂ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਰਸ੍ਸਂ ਵਾ...ਪੇ॰... 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਕਾਯਞ੍ਞਤਰਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਂ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦਂ – ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ''।

''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਪੀਤਿਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ...ਪੇ॰... ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ...ਪੇ॰... 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਵੇਦਨਾਞ੍ਞਤਰਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਂ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦਂ – ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਨਂ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿਕਾਰਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ਅਭਿਪ੍ਪਮੋਦਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ…ਪੇ॰… ਸਮਾਦਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ…ਪੇ॰… ‘ਵਿਮੋਚਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਵਿਮੋਚਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਭਾਵਨਂ ਵਦਾਮਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ…ਪੇ॰… ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ…ਪੇ॰… ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ…ਪੇ॰… ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਸੋ ਯਂ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ।

‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ? ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ – ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਸ੍ਸ [ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ [ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਆਨਨ੍ਦ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ (ਪੀ॰ ਕ॰), ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੪੯)] ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ। ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ – ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਸੋ ਤਥਾ ਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਰਤਿ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾ ਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਰਤਿ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ – ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੋ ਪਵਿਚਰਤੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤੋ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ। ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੋ ਪਵਿਚਰਤੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤੋ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ – ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ। ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ – ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ – ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ – ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਸੋ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ – ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ , ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੇਦਨਾਸੁ…ਪੇ॰… ਚਿਤ੍ਤੇ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ – ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ – ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। (ਯਥਾ ਪਠਮਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ)।

‘‘ਸੋ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ – ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ …ਪੇ॰… ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੯੯੦. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ…ਪੇ॰… ‘‘ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ? ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤੋ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ, ਕਥਂ

ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ...ਪੇ॰... ਏਵੰ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਪਠਮਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੯੯੧. ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ – ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਕਥੰ ਭਾਵਿਤੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ...ਪੇ॰... ਏਵੰ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਦੁਤਿਯਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੯੯੨. ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਭਗਵੰਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ''।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ? ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀਤਿ।

''ਕਥੰ ਭਾਵਿਤੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੰ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁੰ ਕਾਯੰ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖੰ ਸਤਿੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ, ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ...ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ''।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਦੀਘਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਦੀਘਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੀਘਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਦੀਘਂ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰਸ੍ਸਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ ‘ਰਸ੍ਸਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਕਾਯਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ...ਪੇ॰... ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਕਾਯਞ੍ਞਤਰਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਂ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦਂ – ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੀਤਿਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ...ਪੇ॰... ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ...ਪੇ॰... ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਵੇਦਨਾਞ੍ਞਤਰਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਂ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦਂ – ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਨਂ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿਕਾਰਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ...ਪੇ॰... ਅਭਿਪ੍ਪਮੋਦਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ‘ਸਮਾਦਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਸਮਾਦਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ; ‘ਵਿਮੋਚਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਵਿਮੋਚਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿਭਾਵਨਂ ਵਦਾਮਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ...ਪੇ॰... ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ...ਪੇ॰... ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ‘ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ – ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਸੋ ਯਂ ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਂ।

‘‘ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ।

‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ – ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ – ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਸੋ ਤਥਾ ਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਰਤਿ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾ ਸਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤਿ ਪਵਿਚਰਤਿ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ – ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੋ ਪਵਿਚਰਤੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤੋ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਿਚਿਨਤੋ ਪਵਿਚਰਤੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਪਜ੍ਜਤੋ ਆਰਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ – ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੀਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਾ – ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ – ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ – ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਸੋ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ – ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੇਦਨਾਸੁ…ਪੇ॰… ਚਿਤ੍ਤੇ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ – ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਸਤਿ ਹੋਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ – ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ – ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ…ਪੇ॰…।

ਸੋ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਥਾਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ – ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਾਵੇਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ; ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ…ਪੇ॰… ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਰਾਗਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਨਿਰੋਧਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਪਰਿਣਾਮਿਂ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੯੯੩. ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸੁਤ੍ਤਂ

੯੯੪. ...ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ...। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੯੯੫. ...ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ...। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਆਸਵਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੯੯੬. ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਥਂ ਭਾਵਿਤੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ... ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ... ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ... ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ...ਪੇ॰ ... ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ...ਪੇ॰... ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਦੁਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਂ ਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯਂ, ਆਨਨ੍ਦਾ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਂਯੋਜਨਾਨੁਸਯਾ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਆਸਵਕ੍ਖਯਨ੍ਤਿ॥

ਆਨਾਪਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਦਸਮਂ।

੧੧. ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਵੇਲੁਦ੍ਵਾਰਵਗ੍ਗੋ

੧. ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਾਜਸੁਤ੍ਤੰ

੯੯੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ [ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਦੀਪਾਨਂ ਇਸ੍ਸਰਿਯਾਧਿਪਚ੍ਚਂ ਰਜ੍ਜਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਦੇਵਾਨਂ ਤਾਵਤਿਂਸਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਨਨ੍ਦਨੇ ਵਨੇ ਅਚ੍ਛਰਾਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਚ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤੋ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤੋ ਪਰਿਚਾਰੇਤਿ, ਸੋ ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋਵ [ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਨਿਰਯਾ ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਿਣ੍ਡਿਯਾਲੋਪੇਨ ਯਾਪੇਤਿ, ਨਨ੍ਤਕਾਨਿ ਚ ਧਾਰੇਤਿ, ਸੋ ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ [ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਕ॰)] ਨਿਰਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਾ''।

''ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – 'ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ'ਤਿ । ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – 'ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ'ਤਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – 'ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਉਜੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਞਾਯਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਯਦਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪੁਰਿਸਯੁਗਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਏਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਹਿ ਅਸਬਲੇਹਿ ਅਕਮ੍ਮਾਸੇਹਿ ਭੁਜਿਸ੍ਸੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥੇਹਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠੇਹਿ ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਦੀਪਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭੋ, ਯੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਦੀਪਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭਸ੍ਸ ਕਲਂ ਨਾਗ੍ਘਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੋਗਧਸੁਤ੍ਤੰ

੯੯੮. ''ਚਤੂਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – 'ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ'ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ [ਵਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ] ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਯੇਸਂ ਸਦ੍ਧਾ ਚ ਸੀਲਞ੍ਚ, ਪਸਾਦੋ ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਂ।
ਤੇ ਵੇ ਕਾਲੇਨ ਪਚ੍ਚੇਨ੍ਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੋਗਧਂ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੀਘਾਵੁਉਪਾਸਕਸੁਤ੍ਤਂ

੯੯੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਦੀਘਾਵੁ ਉਪਾਸਕੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਦੀਘਾਵੁ ਉਪਾਸਕੋ ਪਿਤਰਂ ਜੋਤਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤਿ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦ – ‘ਦੀਘਾਵੁ, ਭਨ੍ਤੇ , ਉਪਾਸਕੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਹਿ – ‘ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਦੀਘਾਵੁਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਤਾਤਾ’’ਤਿ ਖੋ ਜੋਤਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਦੀਘਾਵੁਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਜੋਤਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਦੀਘਾਵੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ । ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਤਿ – ‘ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਦੀਘਾਵੁਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ’’’ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਦੀਘਾਵੁਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਦੀਘਾਵੁ ਉਪਾਸਕਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਦੀਘਾਵੁ, ਖਮਨੀਯਂ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯਂ? ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯਂ, ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ’’ਤਿ। ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਦੀਘਾਵੁ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ’। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਦੀਘਾਵੁ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਾਨਿਮਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਯਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹੀ’’ਤਿ । ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਦੀਘਾਵੁ, ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਛ ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਯੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਤ੍ਤਰਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ। ਇਧ ਤ੍ਵਂ, ਦੀਘਾਵੁ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਹਿ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞੀ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਪਹਾਨਸਞ੍ਞੀ ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞੀ ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਦੀਘਾਵੁ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਛ ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਦੇਸਿਤਾ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਯਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞੀ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਪਹਾਨਸਞ੍ਞੀ ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞੀ ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞੀ। ਅਪਿ ਚ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਮਾ ਹੇਵਾਯਂ ਜੋਤਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਮਮਚ੍ਚਯੇਨ ਵਿਘਾਤਂ ਆਪਜ੍ਜੀ’’’ਤਿ [ਆਪਜ੍ਜਤਿ (ਕ॰)]। ‘‘ਮਾ ਤ੍ਵਂ, ਤਾਤ ਦੀਘਾਵੁ, ਏਵਂ ਮਨਸਾਕਾਸਿ। ਇਙ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਤਾਤ ਦੀਘਾਵੁ, ਯਦੇਵ ਤੇ ਭਗਵਾ ਆਹ, ਤਦੇਵ ਤ੍ਵਂ ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਦੀਘਾਵੁ ਉਪਾਸਕਂ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਦੀਘਾਵੁ ਉਪਾਸਕੋ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲਮਕਾਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਯੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੀਘਾਵੁ ਨਾਮ ਉਪਾਸਕੋ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤੋ ਸੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ, ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ''ਤਿ? ''ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੀਘਾਵੁ ਉਪਾਸਕੋ, ਪਚ੍ਚਪਾਦਿ [ਅਹੋਸਿ ਸਚ੍ਚਵਾਦੀ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਨੁਧਮ੍ਮਂ, ਨ ਚ ਮਂ ਧਮ੍ਮਾਧਿਕਰਣਂ [ਨ ਚ ਧਮ੍ਮਾਧਿਕਰਣਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵਿਹੇਸੇਸਿ [ਵਿਹੇਠੇਸਿ (ਇਤਿਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ)]। ਦੀਘਾਵੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕੋ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਠਮਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿਨਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਏਵਮਯਂ ਪਜਾ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ''ਤਿ ? ''ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਏਵਮਯਂ ਪਜਾ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ''।

''ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਏਵਮਯਂ ਪਜਾ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦੧. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਂ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗ'ਨ੍ਤਿ ਹਿਦਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਂ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਂ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਂ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਂ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਂ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਂ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਂ''।

'''ਸੋਤੋ, ਸੋਤੋ'ਤਿ ਹਿਦਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੋਤੋ''ਤਿ? ''ਅਯਮੇਵ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸੋਤੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਅਯਮੇਵ ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸੋਤੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ''।

'''ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ , ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਹਿਦਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ? ''ਯੋ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮਿਨਾ ਅਰਿਯੇਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ, ਸ੍ਵਾਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ,

ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਯੋ ਹਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਮਿਨਾ ਅਰਿਯੇਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ, ਸ੍ਵਾਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਥਪਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਚੀਵਰਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ – ‘‘ਨਿਟ੍ਠਿਤਚੀਵਰੋ ਭਗਵਾ ਤੇਮਾਸਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਇਸਿਦਤ੍ਤਪੁਰਾਣਾ ਥਪਤਯੋ ਸਾਧੁਕੇ ਪਟਿਵਸਨ੍ਤਿ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ। ਅਸ੍ਸੋਸੁਂ ਖੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤਪੁਰਾਣਾ ਥਪਤਯੋ – ‘‘ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਕਿਰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਚੀਵਰਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ – ‘ਨਿਟ੍ਠਿਤਚੀਵਰੋ ਭਗਵਾ ਤੇਮਾਸਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤਪੁਰਾਣਾ ਥਪਤਯੋ ਮਗ੍ਗੇ ਪੁਰਿਸਂ ਠਪੇਸੁਂ – ‘‘ਯਦਾ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਸਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਅਰਹਨ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਅਥ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯਾਸੀ’’ਤਿ। ਦ੍ਵੀਹਤੀਹਂ ਠਿਤੋ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਦ੍ਦਸ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਯੇਨ ਇਸਿਦਤ੍ਤਪੁਰਾਣਾ ਥਪਤਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਇਸਿਦਤ੍ਤਪੁਰਾਣੇ ਥਪਤਯੋ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਯਂ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਯਸ੍ਸ ਦਾਨਿ ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਥਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤਪੁਰਾਣਾ ਥਪਤਯੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਮਗ੍ਗਾ ਓਕ੍ਕਮ੍ਮ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਇਸਿਦਤ੍ਤਪੁਰਾਣਾ ਥਪਤਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਇਸਿਦਤ੍ਤਪੁਰਾਣਾ ਥਪਤਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਯਦਾ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਦੂਰੇ ਨੋ ਭਗਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ’ਤਿ , ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਦੂਰੇ ਨੋ ਭਗਵਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਕੋਸਲੇਹਿ ਮਲ੍ਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਦੂਰੇ ਨੋ ਭਗਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ , ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਕੋਸਲੇਹਿ ਮਲ੍ਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਦੂਰੇ ਨੋ ਭਗਵਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਮਲ੍ਲੇਹਿ ਵਜ੍ਜੀਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਦੂਰੇ ਨੋ ਭਗਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਮਲ੍ਲੇਹਿ ਵਜ੍ਜੀਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਦੂਰੇ ਨੋ ਭਗਵਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਵਜ੍ਜੀਹਿ ਕਾਸੀਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਦੂਰੇ ਨੋ ਭਗਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਵਜ੍ਜੀਹਿ ਕਾਸੀਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਦੂਰੇ ਨੋ ਭਗਵਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਕਾਸੀਹਿ ਮਾਗਧੇ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਦੂਰੇ ਨੋ ਭਗਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਕਾਸੀਹਿ ਮਾਗਧੇ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਅਨਪ੍ਪਕਾ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਦੂਰੇ ਨੋ ਭਗਵਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਮਾਗਧੇਹਿ ਕਾਸੀਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ , ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਆਸਨ੍ਨੇ ਨੋ ਭਗਵ◌ਾ ਭਵ◌ਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਮਾਗਧੇਹਿ ਕਾਸੀਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਆਸਨ੍ਨੋ ਨੋ ਭਗਵ◌ਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਕਾਸੀਹਿ ਵਜ੍ਜੀਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਆਸਨ੍ਨੇ ਨੋ ਭਗਵ◌ਾ ਭਵ◌ਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਕਾਸੀਹਿ ਵਜ੍ਜੀਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਆਸਨ੍ਨੋ ਨੋ ਭਗਵ◌ਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਵਜ੍ਜੀਹਿ ਮਲ੍ਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਆਸਨ੍ਨੇ ਨੋ ਭਗਵ◌ਾ ਭਵ◌ਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਵਜ੍ਜੀਹਿ ਮਲ੍ਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਆਸਨ੍ਨੋ ਨੋ ਭਗਵ◌ਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਮਲ੍ਲੇਹਿ ਕੋਸਲੇ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਆਸਨ੍ਨੇ ਨੋ ਭਗਵ◌ਾ ਭਵ◌ਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਮਲ੍ਲੇਹਿ ਕੋਸਲੇ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਆਸਨ੍ਨੋ ਨੋ ਭਗਵ◌ਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਕੋਸਲੇਹਿ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਆਸਨ੍ਨੇ ਨੋ ਭਗਵ◌ਾ ਭਵ◌ਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸੁਣਾਮ – ‘ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵ◌ਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ’ਤਿ, ਹੋਤਿ ਅਨਪ੍ਪਕਾ ਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਹੋਤਿ ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ‘ਆਸਨ੍ਨੋ ਨੋ ਭਗਵ◌ਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਥਪਤਯੋ, ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਘਰਾਵ◌ਾਸੋ ਰਜਾਪਥੋ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨ ਵ◌ੋ, ਥਪਤਯੋ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸਮ੍ਬਾਧਾ ਅਞ੍ਞੋ ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਸਮ੍ਬਾਧਤਰੋ ਚੇਵ ਸਮ੍ਬਾਧਸਙ੍ਖਾਤਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕਤਮੋ ਪਨ ਵ◌ੋ, ਥਪਤਯੋ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸਮ੍ਬਾਧਾ ਅਞ੍ਞੋ ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਸਮ੍ਬਾਧਤਰੋ ਚੇਵ ਸਮ੍ਬਾਧਸਙ੍ਖਾਤਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਦਾ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਉਯ੍ਯਾਨਭੂਮਿਂ ਨਿਯ੍ਯਾਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਯੇ ਤੇ ਰਞ੍ਞੋ ਪਸੇਨਦਿਸ੍ਸ ਕੋਸਲਸ੍ਸ ਨਾਗਾ ਓਪਵਯ੍ਹਾ ਤੇ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵ◌ਾ, ਯਾ ਤਾ ਰਞ੍ਞੋ ਪਸੇਨਦਿਸ੍ਸ ਕੋਸਲਸ੍ਸ ਪਜਾਪਤਿਯੋ ਪਿਯਾ ਮਨਾਪਾ ਤਾ ਏਕਂ ਪੁਰਤੋ ਏਕਂ ਪਚ੍ਛਤੋ ਨਿਸੀਦਾਪੇਮ। ਤਾਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਿਨੀਨਂ ਏਵਰੂਪੋ ਗਨ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਗਨ੍ਧਕਰਣ੍ਡਕਸ੍ਸ ਤਾਵਦੇਵ ਵ◌ਿਵਰਿਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਯਥਾ ਤਂ ਰਾਜਕਞ੍ਞਾਨਂ ਗਨ੍ਧੇਨ ਵ◌ਿਭੂਸਿਤਾਨਂ। ਤਾਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਿਨੀਨਂ ਏਵਰੂਪੋ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਤੂਲਪਿਚੁਨੋ ਵ◌ਾ ਕਪ੍ਪਾਸਪਿਚੁਨੋ ਵ◌ਾ, ਯਥਾ ਤਂ ਰਾਜਕਞ੍ਞਾਨਂ ਸੁਖੇਧਿਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਯੇ ਨਾਗੋਪਿ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ, ਤਾਪਿ ਭਗਿਨਿਯੋ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਾਪਿ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ। ਨ ਖੋ ਪਨ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਜਾਨਾਮ ਤਾਸੁ ਭਗਿਨੀਸੁ ਪਾਪਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਾ। ਅਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਸਮ੍ਬਾਧਾ ਅਞ੍ਞੋ ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਸਮ੍ਬਾਧਤਰੋ ਚੇਵ ਸਮ੍ਬਾਧਸਙ੍ਖਾਤਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਥਪਤਯੋ, ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਘਰਾਵ◌ਾਸੋ ਰਜਾਪਥੋ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ। ਅਲਞ੍ਚ ਪਨ ਵ◌ੋ, ਥਪਤਯੋ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਾਯ। ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਥਪਤਯੋ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵ◌ਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਥਪਤਯੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਜ੍ਝਾਗਾਰਂ ਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਥਪਤਯੋ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ।

‘‘ਤੁਮ੍ਹੇ ਖੋ, ਥਪਤਯੋ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕੁਲੇ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤਂ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਥਪਤਯੋ, ਕਤਿਵਿਧਾ ਤੇ ਕੋਸਲੇਸੁ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਸਮਸਮਾ, ਯਦਿਦਂ – ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗੇ’’ਤਿ? ‘‘ਲਾਭਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ! ਯੇਸਂ ਨੋ ਭਗਵਾ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਵੇਲ਼ੁਦ੍ਵਾਰੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨ ਵੇਲ਼ੁਦ੍ਵਾਰਂ ਨਾਮ ਕੋਸਲਾਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਾਮੋ ਤਦਵਸਰਿ। ਅਸ੍ਸੋਸੁਂ ਖੋ ਤੇ ਵੇਲ਼ੁਦ੍ਵਾਰੇਯ੍ਯਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ – ‘‘ਸਮਣੋ ਖਲੁ, ਭੋ, ਗੋਤਮੋ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਸਕ੍ਯਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵੇਲ਼ੁਦ੍ਵਾਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ। ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਏਵਂ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤੋ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ [ਭਗਵਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਸੋ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਸਦੇਵਕਂ ਸਮਾਰਕਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਂ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਪਜਂ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਤਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਤਿ’। ਸਾਧੁ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਰੂਪਾਨਂ ਅਰਹਤਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਵੇਲ਼ੁਦ੍ਵਾਰੇਯ੍ਯਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ; ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਂ ਸਾਵੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਪ੍ਪੇਕਚ੍ਚੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਵੇਲ਼ੁਦ੍ਵਾਰੇਯ੍ਯਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਮਯਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਏਵਂਕਾਮਾ ਏਵਂਛਨ੍ਦਾ ਏਵਂਅਧਿਪ੍ਪਾਯਾ – ਪੁਤ੍ਤਸਮ੍ਬਾਧਸਯਨਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸੇਯ੍ਯਾਮ, ਕਾਸਿਕਚਨ੍ਦਨਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭਵੇਯ੍ਯਾਮ, ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਮ, ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ ਸਾਦਿਯੇਯ੍ਯਾਮ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਮ। ਤੇਸਂ ਨੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਵਂਕਾਮਾਨਂ ਏਵਂਛਨ੍ਦਾਨਂ ਏਵਂਅਧਿਪ੍ਪਾਯਾਨਂ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ ਯਥਾ ਮਯਂ ਪੁਤ੍ਤਸਮ੍ਬਾਧਸਯਨਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸੇਯ੍ਯਾਮ...ਪੇ॰... ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਮਾ’’ਤਿ।

‘‘ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕਂ ਵੋ, ਗਹਪਤਯੋ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਵੇਲ਼ੁਦ੍ਵਾਰੇਯ੍ਯਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ? ਇਧ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋਸ੍ਮਿ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮੋ ਅਮਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੁਖਕਾਮੋ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲੋ। ਯੋ ਖੋ ਮਂ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮਂ ਅਮਰਿਤੁਕਾਮਂ ਸੁਖਕਾਮਂ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਂ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯ, ਨ ਮੇਤਂ ਅਸ੍ਸ ਪਿਯਂ ਮਨਾਪਂ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪਰਂ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮਂ ਅਮਰਿਤੁਕਾਮਂ ਸੁਖਕਾਮਂ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਂ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯਂ, ਪਰਸ੍ਸਪਿ ਤਂ ਅਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਿਯਂ ਅਮਨਾਪਂ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਪੇਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ, ਕਥਾਹਂ ਪਰਂ ਤੇਨ ਸਂਯੋਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ! ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ

ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸਾਯੰ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਤਿਕੋਟਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯੋ ਖੋ ਮੇ ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਆਦਿਯੇਯ੍ਯ, ਨ ਮੇਤੰ ਅਸ੍ਸ ਪਿਯੰ ਮਨਾਪੰ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪਰਸ੍ਸ ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਆਦਿਯੇਯ੍ਯੰ, ਪਰਸ੍ਸਪਿ ਤੰ ਅਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਿਯੰ ਅਮਨਾਪੰ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਪੇਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ, ਕਥਾਹੰ ਪਰੰ ਤੇਨ ਸੰਯੋਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ ! ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸਾਯੰ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਤਿਕੋਟਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯੋ ਖੋ ਮੇ ਦਾਰੇਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤੰ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨ ਮੇਤੰ ਅਸ੍ਸ ਪਿਯੰ ਮਨਾਪੰ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪਰਸ੍ਸ ਦਾਰੇਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤੰ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੰ, ਪਰਸ੍ਸਪਿ ਤੰ ਅਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਿਯੰ ਅਮਨਾਪੰ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਪੇਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ, ਕਥਾਹੰ ਪਰੰ ਤੇਨ ਸੰਯੋਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ! ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸਾਯੰ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਤਿਕੋਟਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯੋ ਖੋ ਮੇ ਮੁਸਾਵਾਦੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਭਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨ ਮੇਤੰ ਅਸ੍ਸ ਪਿਯੰ ਮਨਾਪੰ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪਰਸ੍ਸ ਮੁਸਾਵਾਦੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਭਞ੍ਜੇਯ੍ਯੰ, ਪਰਸ੍ਸਪਿ ਤੰ ਅਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਿਯੰ ਅਮਨਾਪੰ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਪੇਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ, ਕਥਾਹੰ ਪਰੰ ਤੇਨ ਸੰਯੋਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ! ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸਾਯੰ ਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਤਿਕੋਟਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ਯੋ ਖੋ ਮੰ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਮਿਤ੍ਤੇ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ [ਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਭੇਦੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਨ ਮੇਤੰ ਅਸ੍ਸ ਪਿਯੰ ਮਨਾਪੰ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪਰੰ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਮਿਤ੍ਤੇ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੰ, ਪਰਸ੍ਸਪਿ ਤੰ ਅਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਿਯੰ ਅਮਨਾਪੰ...ਪੇ॰... ਏਵਮਸ੍ਸਾਯੰ ਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਤਿਕੋਟਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ਯੋ ਖੋ ਮੰ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮੁਦਾਚਰੇਯ੍ਯ, ਨ ਮੇਤੰ ਅਸ੍ਸ ਪਿਯੰ ਮਨਾਪੰ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪਰੰ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮੁਦਾਚਰੇਯ੍ਯੰ, ਪਰਸ੍ਸਪਿ ਤੰ ਅਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਿਯੰ ਅਮਨਾਪੰ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮਸ੍ਸਾਯੰ ਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਤਿਕੋਟਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯੋ ਖੋ ਮੰ ਸਮ੍ਫਭਾਸੇਨ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਭਾਸੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰੇਯ੍ਯ, ਨ ਮੇਤੰ ਅਸ੍ਸ ਪਿਯੰ ਮਨਾਪੰ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਪਰੰ ਸਮ੍ਫਭਾਸੇਨ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਭਾਸੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰੇਯ੍ਯੰ, ਪਰਸ੍ਸਪਿ ਤੰ ਅਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਿਯੰ ਅਮਨਾਪੰ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਪੇਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ। ਯੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਅਮਨਾਪੋ, ਕਥਾਹੰ ਪਰੰ ਤੇਨ ਸੰਯੋਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ! ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ , ਪਰਞ੍ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸਾਯੰ ਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਤਿਕੋਟਿਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਸੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ; ਧਮ੍ਮੇ ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ

ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਯਤੋ ਖੋ, ਗਹਪਤਯੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ [ਧਮ੍ਮੇਹਿ (ਸੀ॰)] ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਆਕਙ੍ਖਿਯੇਹਿ ਠਾਨੇਹਿ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – 'ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ [ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਕੋ (ਕ॰)] ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਵੇਲ਼ੁਦ੍ਵਾਰੇਯ੍ਯਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਏਤੇ ਮਯਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕੇ ਨੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੇ [ਪਾਣੁਪੇਤਂ (ਕ॰)] ਸਰਣਂ ਗਤੇ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਪਠਮਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦੪. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਞਾਤਿਕੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਾਲ਼੍ਹੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ; ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ? ਨਨ੍ਦਾ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ; ਤਸ੍ਸਾ ਕਾ ਗਤਿ ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ? ਸੁਦਤ੍ਤੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ; ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ? ਸੁਜਾਤਾ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਿਕਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ; ਤਸ੍ਸਾ ਕਾ ਗਤਿ, ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ''ਤਿ?

''ਸਾਲ਼੍ਹੋ , ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ। ਨਨ੍ਦਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨੀ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ। ਸੁਦਤ੍ਤੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਉਪਾਸਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨਂ ਤਨੁਤ੍ਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮੀ; ਸਕਿਦੇਵ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਸੁਜਾਤਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਉਪਾਸਿਕਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ।

''ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਂ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੋ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯ; ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚੇ ਮਂ ਕਾਲਙ੍ਕਤੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਥ। ਵਿਹੇਸਾ ਪੇਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ , ਧਮ੍ਮਾਦਾਸਂ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ; ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – 'ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''।

''ਕਤਮੋ ਚ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਦਾਸੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ; ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – 'ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''?

''ਇਧ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਦਾਸੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ; ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ

ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – 'ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

(ਤੀਣਿਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਿ ਏਕਨਿਦਾਨਾਨਿ)।

੯. ਦੁਤਿਯਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦੫. ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਸੋਕੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ; ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ, ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ? ਅਸੋਕਾ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ...ਪੇ॰... ਅਸੋਕੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ...ਪੇ॰... ਅਸੋਕਾ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਿਕਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ; ਤਸ੍ਸਾ ਕਾ ਗਤਿ, ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ''ਤਿ?

''ਅਸੋਕੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ...ਪੇ॰... (ਪੁਰਿਮਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ ਏਕਨਿਦਾਨਂ)।

''ਅਯਂ ਖੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਦਾਸੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ; ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – 'ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਤਿਯਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦੬. ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਕ੍ਕਟੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ; ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ, ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ? ਕਲ਼ਿਭੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕੋ...ਪੇ॰... ਨਿਕਤੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕੋ...ਪੇ॰... ਕਟਿਸ੍ਸਹੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕੋ...ਪੇ॰... ਤੁਟ੍ਠੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕੋ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕੋ...ਪੇ॰... ਭਦ੍ਦੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕੋ...ਪੇ॰... ਸੁਭਦ੍ਦੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ; ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਗਤਿ ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ''ਤਿ?

''ਕਕ੍ਕਟੋ , ਆਨਨ੍ਦ, ਉਪਾਸਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕੋ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ। ਕਲ਼ਿਭੋ, ਆਨਨ੍ਦ ...ਪੇ॰... ਨਿਕਤੋ, ਆਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਕਟਿਸ੍ਸਹੋ, ਆਨਨ੍ਦ ...ਪੇ॰... ਤੁਟ੍ਠੋ, ਆਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ, ਆਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਭਦ੍ਦੋ, ਆਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਸੁਭਦ੍ਦੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਉਪਾਸਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕੋ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ। (ਸਬ੍ਬੇ ਏਕਗਤਿਕਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ)।

''ਪਰੋਪਞ੍ਞਾਸ, ਆਨਨ੍ਦ, ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨੋ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ। ਸਾਧਿਕਨਵੁਤਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨਂ ਤਨੁਤ੍ਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ; ਸਕਿਦੇਵ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਛਾਤਿਰੇਕਾਨਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਞ੍ਚਸਤਾਨਿ ਞਾਤਿਕੇ ਉਪਾਸਕਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ।

''ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਂ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੋ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯ; ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚੇ ਮਂ ਕਾਲਙ੍ਕਤੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਥ। ਵਿਹੇਸਾ ਪੇਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਦਾਸਂ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ

ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ; ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਦਾਸੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ; ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’’।

‘‘ਇਧਾਨਨ੍ਦ , ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ…ਪੇ॰… ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਦਾਸੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ; ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਵੇਲੁਦ੍ਵਾਰਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਰਾਜਾ ਓਗਧਦੀਘਾਵੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਾਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਥਪਤੀ ਵੇਲੁਦ੍ਵਾਰੇਯ੍ਯਾ, ਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥੇ ਤਯੋਤਿ॥

੨. ਰਾਜਕਾਰਾਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਙ੍ਘਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦੭. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਰਾਜਕਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਙ੍ਘੋ [ਸਹਸ੍ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਂਘੋ (ਸੀ॰)] ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ …ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ…ਪੇ॰… ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਗਾਮਿਨਿਂ ਨਾਮ ਪਟਿਪਦਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਸਾਵਕਂ ਏਵਂ ਸਮਾਦਪੇਨ੍ਤਿ – ‘ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਾਲਸ੍ਸੇਵ ਉਟ੍ਠਾਯ ਪਾਚੀਨਮੁਖੋ ਯਾਹਿ। ਸੋ ਤ੍ਵਂ ਮਾ ਸੋਬ੍ਭਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਹਿ, ਮਾ ਪਪਾਤਂ, ਮਾ ਖਾਣੁਂ, ਮਾ ਕਣ੍ਡਕਠਾਨਂ [ਕਣ੍ਡਕਂ ਠਾਨਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਮਾ ਚਨ੍ਦਨਿਯਂ, ਮਾ ਓਲ੍ਹਿਗਲ੍ਲਂ। ਯਤ੍ਥ [ਯਤ੍ਥੇਵ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਯਾਨਿ ਵਾ (ਸੀ॰)]

ਪਪਤੇਯ੍ਯਜਾਸਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਮਰਣੰ ਆਗਮੇਯ੍ਯਜਾਸਿ। ਏਵਂ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ।

''ਤੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਬਾਲਗਮਨਮੇਤੰ [ਬਾਲਾਨੰ ਗਮਨਮੇਤੰ (ਸੀ॰)] ਮੂਲ੍ਹਗਮਨਮੇਤੰ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਅਹਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਉਦਯਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਪਞ੍ਞਪੇਮਿ; ਯਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ; ਯਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ; ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦੯. ਏਕੰ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿਨੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ , ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾ, ਕਤਿਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ, ਏਵਮਯਂ ਪਜਾ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ''ਤਿ? ''ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ, ਏਵਮਯਂ ਪਜਾ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ''ਤਿ।

''ਕਤਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੋ ਹੋਤਿ – ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞੂਹੀਤਿ।

''ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੋ ਹੋਤਿ – ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਸ੍ਸੀਲ਼ਜੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸੀਲ਼ਜੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਰੂਪੇਹਿ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਥਾਰੂਪਾਨਿ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਖਣ੍ਡਾਨਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾਨਿ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾ ਇਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਏਵਮਯੰ ਪਜਾ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਦੁਗ੍ਗਤਿਭਯਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੧੦. ‘‘ਚਤੂਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਬ੍ਬਦੁਗ੍ਗਤਿਭਯੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਬ੍ਬਦੁਗ੍ਗਤਿਭਯੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਭਯਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੧੧. ‘‘ਚਤੂਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਬ੍ਬਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਭਯੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਬ੍ਬਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਭਯੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਪਠਮਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੧੨. ‘‘ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯਾਥ, ਯੇ ਚ ਸੋਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁੰ – ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ – ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਸੁ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਸੁ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ , ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ? ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ, ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ, ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ ਅਖਣ੍ਡੇਸੁ... ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ। ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯਾਥ , ਯੇ ਚ ਸੋਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁੰ – ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ – ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਸੁ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ, ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਦੁਤਿਯਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੧੩. ‘‘ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯਾਥ, ਯੇ ਚ ਸੋਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁੰ – ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ – ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਸੁ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਸੁ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ, ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ? ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ, ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ – ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ, ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ, ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ – ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ – ਸੋ ਵਤ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਵਾ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ‘‘ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ, ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ ਅਖਣ੍ਡੇਸੁ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ। ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ – ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ, ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ, ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ – ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ – ਸੋ ਵਤ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਵਾ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯਾਥ, ਯੇ ਚ ਸੋਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁਂ – ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ – ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਸੁ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ, ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਪਠਮਦੇਵਚਾਰਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੧੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ – ਜੇਤਵਨੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਦੇਵੇਸੁ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਤਾਵਤਿਂਸਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਤਾਯੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾਯੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਸਾਧੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਦੁਤਿਯਦੇਵਚਾਰਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੧੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ – ਜੇਤਵਨੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਦੇਵੇਸੁ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਤਾਵਤਿਂਸਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਤਾਯੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾਯੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ…ਪੇ॰… ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ…ਪੇ॰… ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਤਿਯਦੇਵਚਾਰਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੧੬. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ – ਜੇਤਵਨੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਦੇਵੇਸੁ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਤਾਵਤਿਂਸਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਤਾਯੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾਯੋ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ…ਪੇ॰… ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ, ਏਵਮਯਂ ਪਜਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ। ਸਾਧੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ, ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ…ਪੇ॰… ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਂ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਖੋ, ਮਾਰਿਸ, ਏਵਮਯਂ ਪਜਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਰਾਜਕਾਰਾਮਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਹਸ੍ਸਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਨ੍ਦ , ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਯੋ ਚ ਦੇਵਚਾਰਿਕਾਤਿ॥

੩. ਸਰਣਾਨਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਮਹਾਨਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੧੭. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁ ਇਦ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਫੀਤਞ੍ਚ ਬਾਹੁਜਞ੍ਞਂ ਆਕਿਣ੍ਣਮਨੁਸ੍ਸਂ ਸਮ੍ਬਾਧਬ੍ਯੂਹਂ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤ੍ਵਾ ਮਨੋਭਾਵਨੀਯੇ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤੋ; ਭਨ੍ਤੇਨਪਿ [ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤੇਨਪਿ (ਸੀ॰), ਭਮਨ੍ਤੇਨਪਿ (ਕ॰)] ਹਤ੍ਥਿਨਾ ਸਮਾਗਚ੍ਛਾਮਿ ; ਭਨ੍ਤੇਨਪਿ ਅਸ੍ਸੇਨ ਸਮਾਗਚ੍ਛਾਮਿ; ਭਨ੍ਤੇਨਪਿ ਰਥੇਨ ਸਮਾਗਚ੍ਛਾਮਿ; ਭਨ੍ਤੇਨਪਿ ਸਕਟੇਨ ਸਮਾਗਚ੍ਛਾਮਿ; ਭਨ੍ਤੇਨਪਿ ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਮਾਗਚ੍ਛਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮੁਸ੍ਸਤੇਵ [ਮੁਸਤੇਵ (?)] ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਸਤਿ, ਮੁਸ੍ਸਤਿ [ਮੁਸਤਿ (?)] ਧਮ੍ਮਂ ਆਰਬ੍ਭ ਸਤਿ, ਮੁਸ੍ਸਤਿ ਸਙ੍ਘਂ ਆਰਬ੍ਭ ਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਇਮਮ੍ਹਿ ਚਾਹਂ ਸਮਯੇ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਕਾ ਮਯ੍ਹਂ ਗਤਿ, ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ'''ਤਿ?

''ਮਾ ਭਾਯਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਮਾ ਭਾਯਿ, ਮਹਾਨਾਮ! ਅਪਾਪਕਂ ਤੇ ਮਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਪਾਪਿਕਾ ਕਾਲਂਕਿਰਿਯਾ [ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਦ੍ਧਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੀਲਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਤਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਾਗਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਯੋ ਹਿ ਖ੍ਵਾਯਂ ਕਾਯੋ ਰੂਪੀ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕੋ [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਭੂਤਿਕੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕਸਮ੍ਭਵੋ ਓਦਨਕੁਮ੍ਮਾਸੂਪਚਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੁਚ੍ਛਾਦਨਪਰਿਮਦ੍ਦਨਭੇਦਨਵਿਦ੍ਧਂਸਨਧਮ੍ਮੋ। ਤਂ ਇਧੇਵ ਕਾਕਾ ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ ਗਿਜ੍ਝਾ ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ ਕੁਲਲਾ ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ ਸੁਨਖਾ ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ ਸਿਙ੍ਗਾਲਾ [ਸਿਗਾਲਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ ਵਿਵਿਧਾ ਵਾ ਪਾਣਕਜਾਤਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ; ਯਞ੍ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਦ੍ਧਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਤਂ ਉਦ੍ਧਗਾਮਿ ਹੋਤਿ ਵਿਸੇਸਗਾਮਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਪ੍ਪਿਕੁਮ੍ਭਂ ਵਾ ਤੇਲਕੁਮ੍ਭਂ ਵਾ ਗਮ੍ਭੀਰਂ ਉਦਕਰਹਦਂ ਓਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਰ ਯਾ ਅਸ੍ਸ ਸਕ੍ਖਰਾ ਵਾ ਕਠਲਾ [ਕਥਲਾ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵਾ ਸਾ ਅਧੋਗਾਮੀ ਅਸ੍ਸ, ਯਞ੍ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਤਤ੍ਰ ਸਪ੍ਪਿ ਵਾ ਤੇਲਂ ਵਾ ਤਂ ਉਦ੍ਧਗਾਮਿ ਅਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਗਾਮਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਦ੍ਧਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਯੋ ਹਿ ਖ੍ਵਾਯਂ ਕਾਯੋ ਰੂਪੀ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕੋ ਮਾਤਾਪੇਤ੍ਤਿਕਸਮ੍ਭਵੋ ਓਦਨਕੁਮ੍ਮਾਸੂਪਚਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੁਚ੍ਛਾਦਨਪਰਿਮਦ੍ਦਨਭੇਦਨਵਿਦ੍ਧਂਸਨਧਮ੍ਮੋ ਤਂ ਇਧੇਵ ਕਾਕਾ ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ ਗਿਜ੍ਝਾ ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ ਕੁਲਲਾ ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ ਸੁਨਖਾ ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ ਸਿਙ੍ਗਾਲਾ ਵਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ ਵਿਵਿਧਾ ਵਾ ਪਾਣਕਜਾਤਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ; ਯਞ੍ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਦ੍ਧਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਤਂ ਉਦ੍ਧਗਾਮਿ ਹੋਤਿ ਵਿਸੇਸਗਾਮਿ। ਤੁਯ੍ਹਂ ਖੋ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਸਦ੍ਧਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ । ਮਾ ਭਾਯਿ, ਮਹਾਨਾਮ , ਮਾ ਭਾਯਿ, ਮਹਾਨਾਮ! ਅਪਾਪਕਂ ਤੇ ਮਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਾਪਿਕਾ ਕਾਲਂਕਿਰਿਯਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਮਹਾਨਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੧੮. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁ ਇਦ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਫੀਤਞ੍ਚ ਬਾਹੁਜਞ੍ਞਂ ਆਕਿਣ੍ਣਮਨੁਸ੍ਸਂ ਸਮ੍ਬਾਧਬ੍ਯੂਹਂ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤ੍ਵਾ ਮਨੋਭਾਵਨੀਯੇ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤੋ; ਭਨ੍ਤੇਨਪਿ ਹਤ੍ਥਿਨਾ ਸਮਾਗਚ੍ਛਾਮਿ; ਭਨ੍ਤੇਨਪਿ ਅਸ੍ਸੇਨ ਸਮਾਗਚ੍ਛਾਮਿ; ਭਨ੍ਤੇਨਪਿ ਰਥੇਨ ਸਮਾਗਚ੍ਛਾਮਿ; ਭਨ੍ਤੇ, ਨਪਿ ਸਕਟੇਨ ਸਮਾਗਚ੍ਛਾਮਿ; ਭਨ੍ਤੇ, ਨਪਿ ਪੁਰਿਸੇਨ ਸਮਾਗਚ੍ਛਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮੁਸ੍ਸਤੇਵ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਸਤਿ, ਮੁਸ੍ਸਤਿ ਧਮ੍ਮਂ ਆਰਬ੍ਭ ਸਤਿ,

ਮੁਸ੍ਸਤਿ ਸਙ੍ਘਂ ਆਰਬ੍ਭ ਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਇਮਮ੍ਹਿ ਚਾਹਂ ਸਮਯੇ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਕਾ ਮਯ੍ਹਂ ਗਤਿ, ਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯੋ'''ਤਿ?

''ਮਾ ਭਾਯਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਮਾ ਭਾਯਿ, ਮਹਾਨਾਮ! ਅਪਾਪਕਂ ਤੇ ਮਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਪਾਪਿਕਾ ਕਾਲਂਕਿਰਿਯਾ। ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਮਹਾਨਾਮ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਮਹਾਨਾਮ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਪਾਚੀਨਨਿਨ੍ਨੋ ਪਾਚੀਨਪੋਣੋ ਪਾਚੀਨਪਬ੍ਭਾਰੋ, ਸੋ ਮੂਲਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਕਤਮੇਨ ਪਪਤੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਯੇਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਨ੍ਨੋ ਯੇਨ ਪੋਣੋ ਯੇਨ ਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪੋਣੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਬ੍ਭਾਰੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਗੋਧਸਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੧੯. ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨ ਗੋਧਾ ਸਕ੍ਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗੋਧਂ ਸਕ੍ਕਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿਹਿ [ਕਤੀਹਿ (ਪੀ॰ ਕ॰) ਰੂਪਸਿਦ੍ਧਿ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਤ੍ਵਂ, ਗੋਧੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲਂ ਆਜਾਨਾਸਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਂ ਨਿਯਤਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣ''ਨ੍ਤਿ?

''ਤੀਹਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਮਹਾਨਾਮ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲਂ ਆਜਾਨਾਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਂ ਨਿਯਤਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ? ਇਧ, ਮਹਾਨਾਮ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਮਹਾਨਾਮ, ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲਂ ਆਜਾਨਾਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਂ ਨਿਯਤਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਂ।

''ਤ੍ਵਂ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕਤਿਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲਂ ਆਜਾਨਾਸਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਂ ਨਿਯਤਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣ''ਨ੍ਤਿ? ''ਚਤੂਹਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਗੋਧੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲਂ ਆਜਾਨਾਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਂ ਨਿਯਤਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਗੋਧੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਗੋਧੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲਂ ਆਜਾਨਾਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਂ ਨਿਯਤਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣ''ਨ੍ਤਿ।

''ਆਗਮੇਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਮਹਾਨਾਮ, ਆਗਮੇਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਮਹਾਨਾਮ! ਭਗਵਾਵ ਏਤਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਏਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਵਾ ਅਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਵਾ''ਤਿ। ''ਆਯਾਮ, ਗੋਧੇ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਆਰੋਚੇਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਗੋਧਾ ਚ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਧਾਹਂ , ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਗੋਧਾ ਸਕ੍ਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗੋਧਂ ਸਕ੍ਕਂ ਏਤਦਵੋਚਂ – 'ਕਤਿਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਗੋਧੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲਂ ਆਜਾਨਾਸਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਂ ਨਿਯਤਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣ'ਨ੍ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗੋਧਾ ਸਕ੍ਕੋ

ਮੰ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਤੀਹਿ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਮਹਾਨਾਮ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲੰ ਆਜਾਨਾਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੰ ਨਿਯਤੰ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੰ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ? ਇਧ, ਮਹਾਨਾਮ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ…ਪੇ॰… ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਮਹਾਨਾਮ, ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲੰ ਆਜਾਨਾਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੰ ਨਿਯਤੰ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੰ। ਤ੍ਵੰ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਕਤਮੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲੰ ਆਜਾਨਾਸਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੰ ਨਿਯਤੰ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗੋਧੰ ਸਕ੍ਕੰ ਏਤਦਵੋਚੰ – ‘ਚਤੂਹਿ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਗੋਧੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲੰ ਆਜਾਨਾਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੰ ਨਿਯਤੰ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੰ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਗੋਧੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ…ਪੇ॰… ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਗੋਧੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲੰ ਆਜਾਨਾਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੰ ਨਿਯਤੰ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗੋਧਾ ਸਕ੍ਕੋ ਮੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਆਗਮੇਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਮਹਾਨਾਮ, ਆਗਮੇਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਮਹਾਨਾਮ! ਭਗਵਾਵ ਏਤੰ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਏਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਵਾ ਅਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਵਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਇਧ , ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਚਿਦੇਵ ਧਮ੍ਮੋ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਕਤੋ ਅਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਏਕਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਚ। ਯੇਨੇਵ ਭਗਵਾ ਤੇਨੇਵਾਹੰ ਅਸ੍ਸੰ। ਏਵੰ ਪਸਨ੍ਨੰ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ। ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਚਿਦੇਵ ਧਮ੍ਮੋ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਕਤੋ ਅਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਏਕਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਙ੍ਘੋ ਚ। ਯੇਨੇਵ ਭਗਵਾ ਤੇਨੇਵਾਹੰ ਅਸ੍ਸੰ। ਏਵੰ ਪਸਨ੍ਨੰ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ। ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਚਿਦੇਵ ਧਮ੍ਮੋ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਕਤੋ ਅਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਏਕਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਙ੍ਘੋ ਚ ਉਪਾਸਕਾ ਚ। ਯੇਨੇਵ ਭਗਵਾ ਤੇਨੇਵਾਹੰ ਅਸ੍ਸੰ। ਏਵੰ ਪਸਨ੍ਨੰ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ। ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਚਿਦੇਵ ਧਮ੍ਮੋ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਕਤੋ ਅਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਏਕਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਙ੍ਘੋ ਉਪਾਸਕਾ ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ ਚ। ਯੇਨੇਵ ਭਗਵਾ ਤੇਨੇਵਾਹੰ ਅਸ੍ਸੰ। ਏਵੰ ਪਸਨ੍ਨੰ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ। ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਚਿਦੇਵ ਧਮ੍ਮੋ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਕਤੋ ਅਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਏਕਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਙ੍ਘੋ ਉਪਾਸਕਾ ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ ਸਦੇਵਕੋ ਚ ਲੋਕੋ ਸਮਾਰਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੋ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਪਜਾ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ। ਯੇਨੇਵ ਭਗਵਾ ਤੇਨੇਵਾਹੰ ਅਸ੍ਸੰ। ਏਵੰ ਪਸਨ੍ਨੰ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੂ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰਵਾਦੀ ਤ੍ਵੰ, ਗੋਧੇ, ਮਹਾਨਾਮੰ ਸਕ੍ਕੰ ਕਿੰ ਵਦੇਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵੰਵਾਦਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਨਾਮੰ ਸਕ੍ਕੰ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਦਾਮਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਕਲ੍ਯਾਣਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਪਠਮਸਰਣਾਨਿਸਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੨੦. ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਿਦਾਨੰ । ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਰਣਾਨਿ [ਸਰਕਾਨਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਸਕ੍ਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ – ‘‘ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’ਤਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦੰ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਸਕ੍ਕਾ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਉਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ ਖੀਯਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਚੇਨ੍ਤਿ – ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਵਤ, ਭੋ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ ਵਤ, ਭੋ! ਏਤ੍ਥ ਦਾਨਿ ਕੋ ਨ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ; ਸੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ – ‘ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’ਤਿ। ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਮਾਪਾਦਿ, ਮਜ੍ਜਪਾਨੰ ਅਪਾਯੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਸੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ –

'ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'ਤਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਸਕ੍ਕਾ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਉਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ ਖੀਯਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਚੇਨ੍ਤਿ – ''ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਵਤ ਭੋ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ ਵਤ ਭੋ! ਏਤ੍ਥ ਦਾਨਿ ਕੋ ਨ ਸੋਤਪਨ੍ਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ; ਸੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ – 'ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'ਤਿ। ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਸਿਕ੍ਖਾਦੁਬ੍ਬਲ੍ਯਮਾਪਾਦਿ, ਮਜ੍ਜਪਾਨੰ ਅਪਾਯੀ''ਤਿ।

''ਯੋ ਸੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਉਪਾਸਕੋ ਬੁਦ੍ਧੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ ਸਙ੍ਘੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ, ਸੋ ਕਥੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ! ਯਞ੍ਹਿ ਤੰ, ਮਹਾਨਾਮ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਉਪਾਸਕੋ ਬੁਦ੍ਧੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ ਸਙ੍ਘੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ'ਤਿ, ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੰ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਸਰਣਾਨਿ , ਮਹਾਨਾਮ, ਸਕ੍ਕੋ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਉਪਾਸਕੋ ਬੁਦ੍ਧੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ ਸਙ੍ਘੰ ਸਰਣੰ ਗਤੋ। ਸੋ ਕਥੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ!

''ਇਧ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਸੋ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਿਰਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਾ।

''ਇਧ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਸੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਤਸ੍ਮਾ [ਅਸ੍ਮਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਲੋਕਾ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਿਰਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਾ।

''ਇਧ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਨ ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਨ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਸੋ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨੰ ਤਨੁਤ੍ਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਸਕਿਦੇਵ ਇਮੰ ਲੋਕੰ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਕਰੋਤਿ । ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਿਰਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਾ।

''ਇਧ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ; ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਨ ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਨ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਸੋ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋਤਿ । ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਿਰਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਾ।

''ਇਧ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ... ਨ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਨ ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਨ ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਨ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਅਪਿ ਚਸ੍ਸ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਾ ਚਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮਤ੍ਤਸੋ ਨਿਜ੍ਝਾਨੰ ਖਮਨ੍ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਗਨ੍ਤਾ ਨਿਰਯੰ ਅਗਨ੍ਤਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿੰ ਅਗਨ੍ਤਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੰ ਅਗਨ੍ਤਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ... ਨ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਨ ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਨ ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਨ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਪਿ ਚਸ੍ਸ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਤਥਾਗਤੇ ਚਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਪੇਮਮਤ੍ਤਂ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਗਨ੍ਤਾ ਨਿਰਯਂ ਅਗਨ੍ਤਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਅਗਨ੍ਤਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਅਗਨ੍ਤਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ। ਇਮੇ ਚੇਪਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਮਹਾਸਾਲਾ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਇਮੇ ਚਾਹਂ [ਇਮੇਵਾਹਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਇਮੇਸਾਹਂ (ਕ॰)] ਮਹਾਸਾਲੇ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – ‘ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ’ਤਿ; ਕਿਮਙ੍ਗਂ [ਕਿਮਙ੍ਗ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਨ ਸਰਣਾਨਿਂ ਸਕ੍ਕਂ। ਸਰਣਾਨਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਸਕ੍ਕੋ ਮਰਣਕਾਲੇ ਸਿਕ੍ਖਂ ਸਮਾਦਿਯੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਸਰਣਾਨਿਸਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੨੧. ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਿਦਾਨਂ । ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ – ‘‘ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’ਤਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਸਕ੍ਕਾ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਉਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ ਖੀਯਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਚੇਨ੍ਤਿ – ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਵਤ, ਭੋ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ ਵਤ, ਭੋ! ਏਤ੍ਥ ਦਾਨਿ ਕੋ ਨ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਸੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ – ‘ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’ਤਿ। ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਅਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਅਹੋਸੀ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਸੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ – ‘ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’ਤਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਸਕ੍ਕਾ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਉਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ ਖੀਯਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਚੇਨ੍ਤਿ – ‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਵਤ, ਭੋ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ ਵਤ, ਭੋ! ਏਤ੍ਥ ਦਾਨਿ ਕੋ ਨ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਸੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ – ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋਤਿ। ਸਰਣਾਨਿ ਸਕ੍ਕੋ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਅਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਅਹੋਸੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਯੋ ਸੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਉਪਾਸਕੋ ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਸਙ੍ਘਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ, ਸੋ ਕਥਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ! ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਮਹਾਨਾਮ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਉਪਾਸਕੋ ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਸਙ੍ਘਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ’, ਸਰਣਾਨਿਂ ਸਕ੍ਕਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਸਰਣਾਨਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਸਕ੍ਕੋ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਉਪਾਸਕੋ ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਸਙ੍ਘਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ, ਸੋ ਕਥਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ!

‘‘ਇਧ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਏਕਨ੍ਤਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ । ਸੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ , ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਿਰਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਾ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਏਕਨ੍ਤਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਸੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਹੋਤਿ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਿਰਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਾ।

“ਇਧ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਏਕਨ੍ਤਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਨ ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਨ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਸੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨਂ ਤਨੁਤ੍ਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਹੋਤਿ, ਸਕਿਦੇਵ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ , ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਿਰਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਾ।

“ਇਧ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਏਕਨ੍ਤਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਨ ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਨ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਸੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਿਰਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤਾ।

“ਇਧ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਏਕਨ੍ਤਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ...ਪੇ॰... ਨ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਨ ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਨ ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਨ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ; ਅਪਿ ਚਸ੍ਸ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਾ ਚਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮਤ੍ਤਸੋ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਗਨ੍ਤਾ ਨਿਰਯਂ ਅਗਨ੍ਤਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਅਗਨ੍ਤਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਅਗਨ੍ਤਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ।

“ਇਧ ਪਨ, ਮਹਾਨਾਮ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਏਕਨ੍ਤਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ... ਨ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਨ ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਨ ਹਾਸਪਞ੍ਞੋ ਨ ਜਵਨਪਞ੍ਞੋ ਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ; ਅਪਿ ਚਸ੍ਸ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਤਥਾਗਤੇ ਚਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਪੇਮਮਤ੍ਤਂ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਗਨ੍ਤਾ ਨਿਰਯਂ ਅਗਨ੍ਤਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਅਗਨ੍ਤਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਅਗਨ੍ਤਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ।

“ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਦੁਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਦੁਬ੍ਭੂਮਂ ਅਵਿਹਤਖਾਣੁਕਂ, ਬੀਜਾਨਿ ਚਸ੍ਸੁ ਖਣ੍ਡਾਨਿ ਪੂਤੀਨਿ ਵਾਤਾਤਪਹਤਾਨਿ ਅਸਾਰਾਦਾਨਿ ਅਸੁਖਸਯਿਤਾਨਿ [ਅਸੁਖਾਪਸ੍ਸਯਿਤਾਨਿ (ਕ॰)], ਦੇਵੋ ਚ ਨ ਸਮ੍ਮਾ [ਦੇਵੋ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਦੇਵੋ ਨ ਸਮ੍ਮਾ (ਕ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੩੮] ਧਾਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਅਪਿ ਨੁ ਤਾਨਿ ਬੀਜਾਨਿ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ”ਨ੍ਤਿ? “ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ”। “ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਇਧ ਧਮ੍ਮੋ ਦੁਰਕ੍ਖਾਤੋ [ਦ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਹੋਤਿ ਦੁਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ ਅਨੁਪਸਮਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਅਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ – ਇਦਮਹਂ ਦੁਕ੍ਖੇਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਦਾਮਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਸਾਵਕੋ ਵਿਹਰਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ – ਇਦਮਹਂ ਦੁਬ੍ਬੀਜਸ੍ਮਿਂ ਵਦਾਮਿ”।

“ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਸੁਖੇਤ੍ਤਂ ਸੁਭੂਮਂ ਸੁਵਿਹਤਖਾਣੁਕਂ, ਬੀਜਾਨਿ ਚਸ੍ਸੁ ਅਖਣ੍ਡਾਨਿ ਅਪੂਤੀਨਿ ਅਵਾਤਾਤਪਹਤਾਨਿ ਸਾਰਾਦਾਨਿ ਸੁਖਸਯਿਤਾਨਿ; ਦੇਵੋ ਚ [ਦੇਵੋ ਚਸ੍ਸ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਸਮ੍ਮਾ ਧਾਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਅਪਿ ਨੁ ਤਾਨਿ ਬੀਜਾਨਿ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ”ਨ੍ਤਿ? “ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ”। “ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਇਧ ਧਮ੍ਮੋ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ ਉਪਸਮਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ – ਇਦਮਹਂ ਸੁਖੇਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਦਾਮਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਸਾਵਕੋ ਵਿਹਰਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ – ਇਦਮਹਂ ਸੁਬੀਜਸ੍ਮਿਂ ਵਦਾਮਿ। ਕਿਮਙ੍ਗ ਪਨ ਸਰਣਾਨਿਂ ਸਕ੍ਕਂ! ਸਰਣਾਨਿ, ਮਹਾਨਾਮ, ਸਕ੍ਕੋ ਮਰਣਕਾਲੇ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਅਹੋਸੀ”ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਠਮਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੨੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪੁਰਿਸਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦ – 'ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਹਿ – 'ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਏਵਂ , ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦਤਿ – 'ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ'''ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਪਚ੍ਛਾਸਮਣੇਨ ਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਖਮਨੀਯਂ ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯਂ? ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ? ''ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯਂ, ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ।

''ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਤਥਾਰੂਪੋ ਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੋ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

''ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪੋ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੋ – ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

''ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪੋ ਤੇ ਸਙ੍ਘੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੋ – ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

''ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਂ ਤੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਚ ਪਨ ਤੇ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪਾਯ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ , ਤਥਾਰੂਪੋ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪਾਯ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪੋ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪੋ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪੋ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪਾਯ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ , ਤਥਾਰੂਪੋ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪੰ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੰ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੰ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪਾਯ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਠਾਨਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਿੰਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਞ੍ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਞ੍ਚ ਆਨਨ੍ਦੰ ਸਕੇਨੇਵ ਥਾਲਿਪਾਕੇਨ ਪਰਿਵਿਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਂ ਓਨੀਤਪਤ੍ਤਪਾਣਿਂ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਨੀਚਾਸਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੰ ਗਹਪਤਿਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਇਮਾਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਅਨੁਮੋਦਿ –

''ਯਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਤਥਾਗਤੇ, ਅਚਲਾ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ।
ਸੀਲਞ੍ਚ ਯਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣੰ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੰ ਪਸੰਸਿਤੰ॥

''ਸਙ੍ਘੇ ਪਸਾਦੋ ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਿ, ਉਜੁਭੂਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਨੰ।
ਅਦਲਿਦ੍ਦੋਤਿ [ਅਦਲ਼ਿਦ੍ਦੋਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਤੰ ਆਹੁ, ਅਮੋਘੰ ਤਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤੰ॥

''ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਞ੍ਚ ਸੀਲਞ੍ਚ, ਪਸਾਦੰ ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨੰ।
ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਥ ਮੇਧਾਵੀ, ਸਰੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੰ ਗਹਪਤਿਂ ਇਮਾਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਹਨ੍ਦ! ਕੁਤੋ ਨੁ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਆਗਚ੍ਛਸਿ ਦਿਵਾਦਿਵਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਆਯਸ੍ਮਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚ ਇਮਿਨਾ ਚ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤੋ''ਤਿ। ''ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ; ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨਿ ਦਸਹਾਕਾਰੇਹਿ ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਦੁਤਿਯਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੨੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਪੁਰਿਸੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦ – 'ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਹਿ – 'ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦਤਿ – 'ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯਾ'''ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੰ ਗਹਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਖਮਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯੰ? ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ;

ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ? ''ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯਂ ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ। ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ।

''ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸਙ੍ਘੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ।

''ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਨ ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਨ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਨ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਨ ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਨ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਨ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਨ ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਨ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਨ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਨ ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਨ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਤਾਨਿ ਚ ਪਨਸ੍ਸ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਨ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਨ ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਨ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ ਉਤ੍ਤਾਸੋ, ਨ ਹੋਤਿ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ, ਨ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਮਰਣਭਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਾਯਾਮਿ। ਕ੍ਯਾਹਂ ਭਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ! ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਮਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਮਿ – ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ। ਯਾਨਿ ਚਿਮਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਗਿਹਿਸਾਮੀਚਿਕਾਨਿ

ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ, ਨਾਹਂ ਤੇਸਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਖਣ੍ਡਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ । ''ਲਾਭਾ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ! ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਤਯਾ, ਗਹਪਤਿ, ਬ੍ਯਾਕਤ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਪਠਮਭਯਵੇਰੂਪਸਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੨੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਤੋ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚਤੂਹਿ ਚ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਰਿਯੋ ਚਸ੍ਸ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – 'ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ [ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯੋ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ; ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''।

''ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਤਂ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ...ਪੇ॰... ਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ...ਪੇ॰... ਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ...ਪੇ॰... ਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯਤਿ। ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਤਂ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਚਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਞ੍ਞੇਵ ਸਾਧੁਕਂ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ – ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਯਦਿਦਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋ... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ । ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – 'ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ; ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਦੁਤਿਯਭਯਵੇਰੂਪਸਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੨੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ; ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ; ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨਨ੍ਦਕਲਿਚ੍ਛਵਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੨੬. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਨਨ੍ਦਕੋ ਲਿਚ੍ਛਵਿਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਨਨ੍ਦਕਂ ਲਿਚ੍ਛਵਿਮਹਾਮਤ੍ਤਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਨਨ੍ਦਕ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਨਨ੍ਦਕ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਨਨ੍ਦਕ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਚ ਪਨ, ਨਨ੍ਦਕ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਆਯੁਨਾ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨਪਿ ਮਾਨੁਸੇਨਪਿ; ਵਣ੍ਣੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨਪਿ ਮਾਨੁਸੇਨਪਿ; ਸੁਖੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨਪਿ ਮਾਨੁਸੇਨਪਿ; ਯਸੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨਪਿ ਮਾਨੁਸੇਨਪਿ; ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨਪਿ ਮਾਨੁਸੇਨਪਿ। ਤਂ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਨਨ੍ਦਕ , ਨਾਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵਦਾਮਿ। ਅਪਿ ਚ ਯਦੇਵ ਮਯਾ ਸਾਮਂ ਞਾਤਂ ਸਾਮਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸਾਮਂ ਵਿਦਿਤਂ, ਤਦੇਵਾਹਂ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਨਨ੍ਦਕਂ ਲਿਚ੍ਛਵਿਮਹਾਮਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਨਹਾਨਕਾਲੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ। ‘‘ਅਲਂ ਦਾਨਿ, ਭਣੇ, ਏਤੇਨ ਬਾਹਿਰੇਨ ਨਹਾਨੇਨ। ਅਲਮਿਦਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਨਹਾਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਭਗਵਤਿ ਪਸਾਦੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸਰਣਾਨਿਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਹਾਨਾਮੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਗੋਧਾ ਚ ਸਰਣਾ ਦੁਵੇ।
ਦੁਵੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਾ, ਦੁਵੇ ਵੇਰਭਯੇਨ ਚ।
ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਦਸਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੪. ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੨੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ

ਭਗਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀਤਿ। ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ... ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ। ਅਯਂ ਤਤਿਯੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੨੮. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਤਤਿਯਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੨੯. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਠਮਦੇਵਪਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪਦਾਨਿ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯ।

ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ... ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਇਦਂ ਪਠਮਂ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪਦਂ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪਦਂ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪਦਾਨਿ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਦੇਵਪਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩੧. ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪਦਾਨਿ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯ।

''ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ... ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪਦ'ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਪਰਮੇ ਖ੍ਵਾਹਂ ਏਤਰਹਿ ਦੇਵੇ ਸੁਣਾਮਿ। ਨ ਚ ਖੋ ਪਨਾਹਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਮਿ ਤਸਂ ਵਾ ਥਾਵਰਂ ਵਾ। ਅਦ੍ਧਾਹਂ ਦੇਵਪਦਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਹਰਾਮੀ'''ਤਿ। ਇਦਂ ਪਠਮਂ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪਦਂ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪਦ'ਨ੍ਤਿ ? ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਪਰਮੇ ਖ੍ਵਾਹਂ ਏਤਰਹਿ ਦੇਵੇ ਸੁਣਾਮਿ। ਨ ਖੋ ਪਨਾਹਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਮਿ ਤਸਂ ਵਾ ਥਾਵਰਂ ਵਾ। ਅਦ੍ਧਾਹਂ ਦੇਵਪਦਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ। ਇਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪਦਂ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦੇਵਾਨਂ ਦੇਵਪਦਾਨਿ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਯੋਦਪਨਾਯਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੇਵਸਭਾਗਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩੨. ''ਚਤੂਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਦੇਵਾ ਸਭਾਗਤਂ ਕਥੇਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਯਾ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਇਤੋ ਚੁਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਨ੍ਨਾ ਤਾਸਂ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਥਾਰੂਪੇਨ ਖੋ ਮਯਂ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਤਤੋ ਚੁਤਾ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨਾ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋਪਿ ਤਥਾਰੂਪੇਨ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਏਹੀਤਿ ਦੇਵਾਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ'''ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ... ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ତੁਨਿਕੇਹਿ। ਯਾ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਇਤੋ ਚੁਤਾ ਤਤ੍ਰੂਪਪਨ੍ਨਾ ਤਾਸਂ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਯਥਾਰੂਪੇਹਿ ਖੋ ਮਯਂ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਤਤੋ ਚੁਤਾ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨਾ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋਪਿ ਤਥਾਰੂਪੇਹਿ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਏਹੀਤਿ ਦੇਵਾਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ’ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਦੇਵਾ ਸਭਾਗਤਂ ਕਥੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਮਹਾਨਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩੩. ਏਵਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਘਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ – ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਵਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩੪. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਥੁਲ੍ਲਫੁਸਿਤਕੇ ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਤਂ ਉਦਕਂ ਯਥਾਨਿਨ੍ਨਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪਬ੍ਬਤਕਨ੍ਦਰਪਦਰਸਾਖਾ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਪਬ੍ਬਤਕਨ੍ਦਰਪਦਰਸਾਖਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਸੋਬ੍ਭਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਸੋਬ੍ਭਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ [ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸਾਗਰਂ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੦] ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਯੋ ਚ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੋ, ਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੋ, ਯੋ ਚ ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੋ, ਯਾਨਿ ਚ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਨ੍ਦਮਾਨਾ ਪਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕਾਲ਼ਿਗੋਧਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੩੫. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਕਾਲ਼ਿਗੋਧਾਯ ਸਾਕਿਯਾਨਿਯਾ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਕਾਲ਼ਿਗੋਧਾ ਸਾਕਿਯਾਨੀ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਕਾਲ਼ਿਗੋਧੰ ਸਾਕਿਯਾਨਿੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

“ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਗੋਧੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਸਾਵਿਕਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਗੋਧੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਿਕਾ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ…ਪੇ॰… ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰੰ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗਾ ਪਯਤਪਾਣਿਨੀ [ਪਯਤਪਾਣੀ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ੩.੩੦ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤੰ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬੰ] ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤਾ ਯਾਚਯੋਗਾ ਦਾਨਸੰਵਿਭਾਗਰਤਾ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਗੋਧੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਸਾਵਿਕਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ”ਤਿ।

“ਯਾਨਿਮਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ, ਸੰਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਯਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ…ਪੇ॰… ਯੰ ਖੋ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕੁਲੇ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੰ ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤੰ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੇਹੀ”ਤਿ। “ਲਾਭਾ ਤੇ, ਗੋਧੇ, ਸੁਲਦ੍ਧੰ ਤੇ, ਗੋਧੇ! ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੰ ਤਯਾ, ਗੋਧੇ, ਬ੍ਯਾਕਤ”ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਨਨ੍ਦਿਯਸਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੩੬. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਨਨ੍ਦਿਯੋ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਨਨ੍ਦਿਯੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – “ਯਸ੍ਸੇਵ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬੰ ਨਤ੍ਥਿ ਸ੍ਵੇਵ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ”ਤਿ।

“‘ਯਸ੍ਸ ਖੋ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬੰ ਨਤ੍ਥਿ ਤਮਹੰ ਬਾਹਿਰੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਪਕ੍ਖੇ ਠਿਤੋ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਪਿ ਚ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਯਥਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਚੇਵ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਚ ਤੰ ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ”ਤਿ। “ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ”ਤਿ ਖੋ ਨਨ੍ਦਿਯੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

“ਕਥਞ੍ਚ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ ਨਨ੍ਦਿਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਨ ਉਤ੍ਤਰਿ ਵਾਯਮਤਿ ਦਿਵਾ ਪਵਿਵੇਕਾਯ, ਰਤ੍ਤਿੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਪਾਮੋਜ੍ਜੇ ਅਸਤਿ, ਪੀਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ ਅਸਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਅਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਹਰਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਅਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਪਾਤੁਭਾਵਾ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯੰ ਗਚ੍ਛਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ…ਪੇ॰… ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਸੋ ਤੇਹਿ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਨ ਉਤ੍ਤਰਿ ਵਾਯਮਤਿ ਦਿਵਾ ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਰਤ੍ਤਿੰ

ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਪਾਮੋਜ੍ਜੇ ਅਸਤਿ, ਪੀਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਪੀਤਿਯਾ ਅਸਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਅਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਸਮਾਧਿਯਤਿ । ਅਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਪਾਤੁਭਾਵਾ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਜਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਵਾਯਮਤਿ ਦਿਵਾ ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਰਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਿਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਜਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ... ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਸੋ ਤੇਹਿ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਵਾਯਮਤਿ ਦਿਵਾ ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਰਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾਯ । ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦਿਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਜਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਭਿਸਨ੍ਦਾ ਤਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਦੁਵੇ ਦੇਵਪਦਾਨਿ ਚ।
ਸਭਾਗਤਂ ਮਹਾਨਾਮੋ, ਵਸ੍ਸਂ ਕਾਲ਼ੀ ਚ ਨਨ੍ਦਿਯਾਤਿ॥

੫. ਸਗਾਥਕਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਅਭਿਸਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩੭. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨ ਸੁਕਰਂ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਣੇਤੁਂ – ‘ਏਤ੍ਤਕੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਨ ਸੁਕਰਂ ਉਦਕਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਣੇਤੁਂ – ‘ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਾਨੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਤਾਨੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਹਸ੍ਸਾਨੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੀ’ਤਿ ਵਾਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨ ਸੁਕਰਂ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਣੇਤੁਂ – ‘ਏਤ੍ਤਕੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਮਹੋਦਧਿਂ ਅਪਰਿਮਿਤਂ ਮਹਾਸਰਂ,
ਬਹੁਭੇਰਵਂ ਰਤਨਗਣਾਨਮਾਲਯਂ।
ਨਜ੍ਜੋ ਯਥਾ ਨਰਗਣਸਙ੍ਘਸੇਵਿਤਾ,
ਪੁਥੂ ਸਵਨ੍ਤੀ ਉਪਯਨ੍ਤਿ ਸਾਗਰਂ॥

‘‘ਏਵਂ ਨਰਂ ਅਨ੍ਨਪਾਨਵਤ੍ਥਦਦਂ,
ਸੇਯ੍ਯਾਨਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣਸ੍ਸ [ਸਜ੍ਜਤ੍ਥਰਣਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਦਾਯਕਂ।
ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਧਾਰਾ ਉਪਯਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਂ,
ਨਜ੍ਜੋ ਯਥਾ ਵਾਰਿਵਹਾਵ ਸਾਗਰ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਅਭਿਸਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩੮. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ । ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨ ਸੁਕਰਂ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਣੇਤੁਂ – ‘ਏਤ੍ਤਕੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ , ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਤ੍ਥਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਤਤ੍ਥ ਨ ਸੁਕਰਂ ਉਦਕਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਣੇਤੁਂ – ‘ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਾਨੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਤਾਨੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਹਸ੍ਸਾਨੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਉਦਕਾਲ੍ਹਕਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੀ’ਤਿ ਵਾਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨ ਸੁਕਰਂ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਣੇਤੁਂ – ‘ਏਤ੍ਤਕੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਮਹੋਦਧਿਂ ਅਪਰਿਮਿਤਂ ਮਹਾਸਰਂ,
ਬਹੁਭੇਰਵਂ ਰਤਨਗਣਾਨਮਾਲਯਂ।
ਨਜ੍ਜੋ ਯਥਾ ਨਰਗਣਸਙ੍ਘਸੇਵਿਤਾ,
ਪੁਥੂ ਸਵਨ੍ਤੀ ਉਪਯਨ੍ਤਿ ਸਾਗਰਂ॥

‘‘ਏਵਂ ਨਰਂ ਅਨ੍ਨਪਾਨਵਤ੍ਥਦਦਂ,
ਸੇਯ੍ਯਾਨਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣਸ੍ਸ ਦਾਯਕਂ।
ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਧਾਰਾ ਉਪਯਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਂ,
ਨਜ੍ਜੋ ਯਥਾ ਵਾਰਿਵਹਾਵ ਸਾਗਰ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਤਤਿਯਅਭਿਸਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩੯. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਪਠਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਅਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨ ਸੁਕਰਂ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਗਣੇਤੁਂ – ‘ਏਤ੍ਤਕੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ, ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਯੋ ਪੁਞ੍ਞਕਾਮੋ ਕੁਸਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ,
ਭਾਵੇਤਿ ਮਗ੍ਗਂ ਅਮਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ।
ਸੋ ਧਮ੍ਮਸਾਰਾਧਿਗਮੋ ਖਯੇ ਰਤੋ,
ਨ ਵੇਧਤਿ ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਾਗਮਨਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ [ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਾਗਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਮਚ੍ਚੁਜਰਾਕਮ੍ਪਿਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ (ਕ॰)]॥ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਠਮਮਹਦ੍ਧਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪੦. ‘‘ਚਤੂਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ‘ਅਡ੍ਢੋ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ’ਤਿ [ਮਹਾਭੋਗੋ ਮਹਾਯਸੋਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ... ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ; ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ... ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ‘ਅਡ੍ਢੋ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਮਹਦ੍ਧਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪੧. ‘‘ਚਤੂਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ‘ਅਡ੍ਢੋ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ ਮਹਾਯਸੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ... ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ... ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ‘ਅਡ੍ਢੋ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ ਮਹਾਯਸੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸੁਦ੍ਧਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪੨. ‘‘ਚਤੂਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ... ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਨਨ੍ਦਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪੩. ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਨਨ੍ਦਿਯਂ ਸਕ੍ਕਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਨਨ੍ਦਿਯ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਭਦ੍ਦਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪੪. ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਭਦ੍ਦਿਯਂ ਸਕ੍ਕਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਭਦ੍ਦਿਯ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਦ੍ਦਿਯ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਦ੍ਦਿਯ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਮਹਾਨਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪੫. ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮਂ ਸਕ੍ਕਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''।

''ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਮਹਾਨਾਮ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਅਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪੬. ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸਗਾਥਕਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਭਿਸਨ੍ਦਾ ਤਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਦੁਵੇ ਮਹਦ੍ਧਨੇਨ ਚ।
ਸੁਦ੍ਧਂ ਨਨ੍ਦਿਯਂ ਭਦ੍ਦਿਯਂ, ਮਹਾਨਾਮਙ੍ਗੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੬. ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਗਾਥਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪੭. ''ਚਤੂਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਯਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਤਥਾਗਤੇ, ਅਚਲਾ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ।
ਸੀਲਞ੍ਚ ਯਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣਂ, ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਂ ਪਸਂਸਿਤਂ॥

‘‘ਸਙ੍ਘੇ ਪਸਾਦੋ ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਿ, ਉਜੁਭੂਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਨਂ।
ਅਦਲਿਦ੍ਦੋਤਿ ਤਂ ਆਹੁ, ਅਮੋਘਂ ਤਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਂ॥

‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਞ੍ਚ ਸੀਲਞ੍ਚ, ਪਸਾਦਂ ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਂ।
ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਥ ਮੇਧਾਵੀ, ਸਰਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਪਠਮਂ।

੨. ਵਸ੍ਸਂਵੁਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪੮. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਸ੍ਸਂਵੁਤ੍ਥੋ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ। ਅਸ੍ਸੋਸੁਂ ਖੋ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾ ਸਕ੍ਯਾ – ‘‘ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਕਿਰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਸ੍ਸਂਵੁਤ੍ਥੋ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾ ਸਕ੍ਯਾ ਯੇਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਕਾਪਿਲਵਤ੍ਥਵਾ ਸਕ੍ਯਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਕਚ੍ਚਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਰੋਗੋ ਚੇਵ ਬਲਵਾ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਰੋਗੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਬਲਵਾ ਚਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕਚ੍ਚਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ ਅਰੋਗਾ ਚੇਵ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰੋਗਾ ਚੇਵ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਚਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕਚ੍ਚਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਅਰੋਗੋ ਚ ਬਲਵਾ ਚਾ’’ਤਿ। ‘‘ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰੋਗੋ ਚ ਬਲਵਾ ਚਾ’’ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਇਮਿਨਾ ਅਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸੇਨ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨੋ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨੋ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ। ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨਂ ਤਨੁਤ੍ਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ, ਸਕਿਦੇਵ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨਂ ਤਨੁਤ੍ਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ, ਸਕਿਦੇਵ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ’’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨੋ ਉਪਾਸਕੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਉਪਾਸਕਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ

ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨੋ ਉਪਾਸਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਓਵਦਤੁ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ; ਅਨੁਸਾਸਤੁ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯਂ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਵੋ, ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਯੇ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤਭਾਸਿਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਸੁਞ੍ਞਤਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਤੇ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਨ ਖੋ ਨੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਕਰਂ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਪੁਤ੍ਤਸਮ੍ਬਾਧਸਯਨਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਨ੍ਤੇਹਿ ਕਾਸਿਕਚਨ੍ਦਨਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤੇਹਿ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਧਾਰਯਨ੍ਤੇਹਿ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਂ ਸਾਦਿਯਨ੍ਤੇਹਿ – ਯੇ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤਭਾਸਿਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਸੁਞ੍ਞਤਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਤੇ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਂ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ ਠਿਤਾਨਂ ਉਤ੍ਤਰਿਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੂ’’ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਵੋ, ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਾਨਿਮਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਮ੍ਹੇਸੁ, ਮਯਞ੍ਚ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮ। ਮਯਞ੍ਹਿ ਭਨ੍ਤੇ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ – ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹੀ’’ਤਿ। ‘‘ਲਾਭਾ ਵੋ , ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨ, ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਵੋ, ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨ! ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਬ੍ਯਾਕਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਚੀਵਰਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ – ‘‘ਨਿਟ੍ਠਿਤਚੀਵਰੋ ਭਗਵਾ ਤੇਮਾਸਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ – ‘‘ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਕਿਰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਚੀਵਰਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ – ‘ਨਿਟ੍ਠਿਤਚੀਵਰੋ ਭਗਵਾ ਤੇਮਾਸਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ । ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸੁਤਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ – ‘ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਕਿਰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਚੀਵਰਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ – ਨਿਟ੍ਠਿਤਚੀਵਰੋ ਭਗਵਾ ਤੇਮਾਸਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਨ ਖੋ ਨੇਤਂ [ਨ ਖੋ ਤੇ ਏਤਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤਂ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੇਨ ਉਪਾਸਕੇਨ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਉਪਾਸਕੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ ਓਵਦਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

‘‘ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੇਨ ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੇਨ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਉਪਾਸਕੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ ਚਤੂਹਿ ਅਸ੍ਸਾਸਨੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਸ੍ਸਾਸੇਤਬ੍ਬੋ – ‘ਅਸ੍ਸਾਸਤਾਯਸ੍ਮਾ – ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੋ ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾਤਿ । ਅਸ੍ਸਾਸਤਾਯਸ੍ਮਾ – ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਖਣ੍ਡਾਨਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾਨੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੇਨ , ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੇਨ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਉਪਾਸਕੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਅਸ੍ਸਾਸਨੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਸ੍ਸਾਸੇਤ੍ਵਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮਾਤਾਪਿਤੂਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ’ਤਿ? ਸੋ ਚੇ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਮਾਤਾਪਿਤੂਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ’ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੋ ਮਾਰਿਸੋ ਮਰਣਧਮ੍ਮੋ। ਸਚੇ ਪਾਯਸ੍ਮਾ ਮਾਤਾਪਿਤੂਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਮਰਿਸ੍ਸਤੇਵ; ਨੋ ਚੇ ਪਾਯਸ੍ਮਾ ਮਾਤਾਪਿਤੂਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਮਰਿਸ੍ਸਤੇਵ। ਸਾਧਾਯਸ੍ਮਾ, ਯਾ ਤੇ ਮਾਤਾਪਿਤੂਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਤਂ ਪਜਹਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਚੇ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਯਾ ਮੇ ਮਾਤਾਪਿਤੂਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਸਾ ਪਹੀਨਾ’ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ’ਤਿ? ਸੋ ਚੇ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ’ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੋ ਮਾਰਿਸੋ ਮਰਣਧਮ੍ਮੋ। ਸਚੇ ਪਾਯਸ੍ਮਾ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖੰ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਮਰਿਸ੍ਸਤੇਵ; ਨੋ ਚੇ ਪਾਯਸ੍ਮਾ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖੰ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਮਰਿਸ੍ਸਤੇਵ। ਸਾਧਾਯਸ੍ਮਾ, ਯਾ ਤੇ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਤੰ ਪਜਹਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਚੇ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਯਾ ਮੇ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਸਾ ਪਹੀਨਾ’ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮਾਨੁਸਕੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ’ਤਿ? ਸੋ ਚੇ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਮਾਨੁਸਕੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ’ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਮਾਨੁਸਕੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਮੇਹਿ ਦਿਬ੍ਬਾ ਕਾਮਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਾ ਚ ਪਣੀਤਤਰਾ ਚ। ਸਾਧਾਯਸ੍ਮਾ, ਮਾਨੁਸਕੇਹਿ ਕਾਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇਸੁ [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਰਾਜਿਕੇਸੁ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਦੇਵੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਮੋਚੇਹੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਚੇ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਮਾਨੁਸਕੇਹਿ ਮੇ ਕਾਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੁਟ੍ਠਿਤੰ, ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇਸੁ ਦੇਵੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਮੋਚਿਤ’ਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਦੇਵੇਹਿ ਤਾਵਤਿੰਸਾ ਦੇਵਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਾ ਚ ਪਣੀਤਤਰਾ ਚ। ਸਾਧਾਯਸ੍ਮਾ, ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇਹਿ ਦੇਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਾਵਤਿੰਸੇਸੁ ਦੇਵੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਮੋਚੇਹੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਚੇ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇਹਿ ਮੇ ਦੇਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੁਟ੍ਠਿਤੰ, ਤਾਵਤਿੰਸੇਸੁ ਦੇਵੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਮੋਚਿਤ’ਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਤਾਵਤਿੰਸੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੇਵੇਹਿ ਯਾਮਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਤੁਸਿਤਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀ ਦੇਵਾ... ਪੇ॰... ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੇਵੇਹਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਪਣੀਤਤਰੋ ਚ। ਸਾਧਾਯਸ੍ਮਾ, ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਹਿ ਦੇਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਮੋਚੇਹੀ’ਤਿ। ਸੋ ਚੇ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਹਿ ਮੇ ਦੇਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੁਟ੍ਠਿਤੰ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਧਿਮੋਚਿਤ’ਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੋਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਅਦ੍ਧੁਵੋ ਸਕ੍ਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ। ਸਾਧਾਯਸ੍ਮਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਸੰਹਰਾਹੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਚੇ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੁਟ੍ਠਿਤੰ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਸੰਹਰਾਮੀ’ਤਿ; ਏਵੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਆਸਵਾ [ਵਸ੍ਸਸਤ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਾਨਾਕਰਣੰ ਵਦਾਮਿ, ਯਦਿਦੰ – ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੫੧. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੰਸੇਵੋ , ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ , ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੫੨. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ...ਪੇ॰... ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੫੩. ...ਪੇ॰... ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ...ਪੇ॰... ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫੪. ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ...ਪੇ॰... ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫੫. ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭਾਯ...ਪੇ॰... ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਪਞ੍ਞਾਵੁਦ੍ਧਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫੬. ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਵੁਦ੍ਧਿਯਾ ...ਪੇ॰... ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਪਞ੍ਞਾਵੇਪੁਲ੍ਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫੭. ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਞਾਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ...ਪੇ॰... ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਗਾਥਕਂ ਵਸ੍ਸੰਵੁਤ੍ਥੰ, ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨਞ੍ਚ ਗਿਲਾਨਂ।
ਚਤੁਰੋ ਫਲਾ ਪਟਿਲਾਭੋ, ਵੁਦ੍ਧਿ ਵੇਪੁਲ੍ਲਤਾਯ ਚਾਤਿ॥

੭. ਮਹਾਪਞ੍ਞਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਹਾਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫੮. ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਾਪਞ੍ਞਤਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੰਸੇਵੋ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਾਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪੁਥੁਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫੯. ... ਪੁਥੁਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਵਿਪੁਲਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬੦. ... ਵਿਪੁਲਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਗਮ੍ਭੀਰਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬੧. … ਗਮ੍ਭੀਰਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬੨. … ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਭੂਰਿਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬੩. … ਭੂਰਿਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਞ੍ਞਾਬਾਹੁਲ੍ਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬੪. … ਪਞ੍ਞਾਬਾਹੁਲ੍ਲਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸੀਘਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬੫. … ਸੀਘਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਲਹੁਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬੬. … ਲਹੁਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਹਾਸਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬੭. … ਹਾਸਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਜਵਨਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬੮. … ਜਵਨਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତੀ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬੯. … ਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତੀ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

੧੩. ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭੦. … ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞਤਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତਿ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੰਸੇਵੋ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞਤਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ତੀ’’ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

ਮਹਾਪਞ੍ਞਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਹਾ ਪੁਥੁ ਵਿਪੁਲ-ਗਮ੍ਭੀਰੰ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੁ-ਭੂਰਿ-ਬਾਹੁਲ੍ਲੰ।
ਸੀਘ-ਲਹੁ-ਹਾਸ-ਜਵਨ, ਤਿਕ੍ਖ-ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਚਾਤਿ॥

ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਏਕਾਦਸਮੰ।

੧੨. ਸਚ੍ਚਸੰਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਸਮਾਧਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ। ਸਮਾਹਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ? 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ। ਸਮਾਹਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭੨. ''ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਗਮਾਪਜ੍ਜਥ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ? 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਗਮਾਪਜ੍ਜਥ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭੩. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਂਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮਯਾਯ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮਯਾਯ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮਯਾਯ।

''ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਂਸੁ...ਪੇ॰... ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਸਂਯੇਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮਯਾਯ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭੪. ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਸੁਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਸੁਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਸੁਂ ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭੫. ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਿਂਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਿਂਸੁ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਿਂਸੁ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭੬. ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਪਕਾਸੇਸੁਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਪਕਾਸੇਸੁਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਪਕਾਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਪਕਾਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਪਕਾਸੇਸੁਂ...ਪੇ॰... ਪਕਾਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ

ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਵਿਤਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭੭. ''ਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਯ੍ਯਾਥ [ਵਿਤਕ੍ਕੇਥ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਂ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਂ, ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨੇਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ ਨਾਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਾ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

''ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ੍ਤਾ ਚ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕੇਯ੍ਯਾਥ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ ਏਤੇ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਾ ਏਤੇ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਚਿਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭੮. ''ਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਕਂ ਅਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਥ [ਚਿਨ੍ਤੇਥ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਵਾ, 'ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਵਾ, 'ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ 'ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ, 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ, 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ, 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ ਨਾਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਾ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਾ ਚ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਥ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ, ਏਸਾ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਾ, ਏਸਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਵਿਗ੍ਗਾਹਿਕਕਥਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭੯. ''ਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਗ੍ਗਾਹਿਕਕਥਂ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ [ਕਥੇਥ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] – 'ਨ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਆਜਾਨਾਸਿ, ਅਹਂ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਕਿਂ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਸਿ! ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਤ੍ਵਮਸਿ, ਅਹਮਸ੍ਮਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। ਸਹਿਤਂ ਮੇ, ਅਸਹਿਤਂ ਤੇ। ਪੁਰੇਵਚਨੀਯਂ ਪਚ੍ਛਾ ਅਵਚ, ਪਚ੍ਛਾਵਚਨੀਯਂ ਪੁਰੇ ਅਵਚ। ਅਧਿਚਿਣ੍ਣਂ [ਅਚਿਣ੍ਣਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਤੇ ਵਿਪਰਾਵਤ੍ਤਂ। ਆਰੋਪਿਤੋ ਤੇ ਵਾਦੋ, ਚਰ ਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖਾਯ। ਨਿਗ੍ਗਹਿਤੋਸਿ, ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਹਿ ਵਾ ਸਚੇ ਪਹੋਸੀ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਥਾ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ ਨਾਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਾ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਕਥੇਨ੍ਤਾ ਚ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ , 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ...ਪੇ॰... ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੮੦. ''ਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਂ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰਾਜਕਥਂ ਚੋਰਕਥਂ ਮਹਾਮਤ੍ਤਕਥਂ ਸੇਨਾਕਥਂ, ਭਯਕਥਂ ਯੁਦ੍ਧਕਥਂ, ਅਨ੍ਨਕਥਂ ਪਾਨਕਥਂ ਵਤ੍ਥਕਥਂ ਸਯਨਕਥਂ ਮਾਲਾਕਥਂ ਗਨ੍ਧਕਥਂ, ਞਾਤਿਕਥਂ ਯਾਨਕਥਂ ਗਾਮਕਥਂ ਨਿਗਮਕਥਂ ਨਗਰਕਥਂ ਜਨਪਦਕਥਂ ਇਤ੍ਥਿਕਥਂ [ਇਤ੍ਥਿਕਥਂ ਪੁਰਿਸਕਥਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸੂਰਕਥਂ ਵਿਸਿਖਾਕਥਂ ਕੁਮ੍ਭਟ੍ਠਾਨਕਥਂ, ਪੁਬ੍ਬਪੇਤਕਥਂ ਨਾਨਤ੍ਤਕਥਂ, ਲੋਕਕ੍ਖਾਯਿਕਂ ਸਮੁਦ੍ਦਕ੍ਖਾਯਿਕਂ ਇਤਿਭਵਾਭਵਕਥਂ ਇਤਿ ਵਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਥਾ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ ਨਾਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਾ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਕਥੇਨ੍ਤਾ ਚ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ, 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਥਾ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ, ਏਸਾ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਾ, ਏਸਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸਮਾਧਿਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਮਾਧਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਿਤਕ੍ਕਂ, ਚਿਨ੍ਤਾ ਵਿਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਕਥਾਤਿ॥

੨. ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੮੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਚਵਗ੍ਗਿਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨ੍ਤਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਯੋ ਚਾਯਂ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗੋ ਹੀਨੋ ਗਮ੍ਮੋ

ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕੋ ਅਨਰਿਯੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ, ਯੋ ਚਾਯਂ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਅਨਰਿਯੋ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ। ਏਤੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀ ਞਾਣਕਰਣੀ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ''।

''ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀ ਞਾਣਕਰਣੀ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਦਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀ ਞਾਣਕਰਣੀ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਇਦਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ – ਜਾਤਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਜਰਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਬ੍ਯਾਧਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖੋ, ਮਰਣਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਅਪ੍ਪਿਯੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਦੁਕ੍ਖੋ, ਪਿਯੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਦੁਕ੍ਖੋ, ਯਮ੍ਪਿਚ੍ਛਂ ਨ ਲਭਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ – ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ [ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਪਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਦੁਕ੍ਖਾ। ਇਦਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ – ਯਾਯਂ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ [ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ [ਸੇਯ੍ਯਥੀਦਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] – ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ। ਇਦਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ – ਯੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ ਚਾਗੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਲਯੋ। ਇਦਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ – ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

'''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। 'ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ... ਪੇ॰... ਉਦਪਾਦਿ। 'ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

'''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। 'ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਉਦਪਾਦਿ। 'ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਹੀਨ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

'''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। 'ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਉਦਪਾਦਿ। 'ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

'''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਉਦਪਾਦਿ। 'ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਭਾਵਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਸੁ ਏਵੰ ਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟੰ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕਾਰੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ਨ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧੰ ਅਹੋਸਿ, ਨੇਵ ਤਾਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ‘ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿੰ [ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)]।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਸੁ ਏਵੰ ਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟੰ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕਾਰੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧੰ ਅਹੋਸਿ, ਅਥਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ‘ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿੰ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨੰ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ [ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਨਤ੍ਥਿਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਪਞ੍ਚਵਗ੍ਗਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿੰ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਰਜੰ ਵੀਤਮਲੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ, ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ।

ਪਵਤ੍ਤਿਤੇ ਚ ਪਨ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੇ ਭੁਮ੍ਮਾ ਦੇਵਾ ਸਦ੍ਦਮਨੁਸ੍ਸਾਵੇਸੁੰ – ‘‘ਏਤੰ ਭਗਵਤਾ ਬਾਰਾਣਸਿਯੰ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਭੁਮ੍ਮਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾ ਦੇਵਾ ਸਦ੍ਦਮਨੁਸ੍ਸਾਵੇਸੁੰ – ‘‘ਏਤੰ ਭਗਵਤਾ ਬਾਰਾਣਸਿਯੰ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ, ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਾਵਤਿੰਸਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਯਾਮਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਤੁਸਿਤਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਾ ਸਦ੍ਦਮਨੁਸ੍ਸਾਵੇਸੁੰ – ‘‘ਏਤੰ ਭਗਵਤਾ ਬਾਰਾਣਸਿਯੰ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਕੇਨਚਿ ਵਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ।

ਇਤਿਹ ਤੇਨ ਖਣੇਨ (ਤੇਨ ਲਯੇਨ) [( ) ਨਤ੍ਥਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੇਨ ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਚ ਉਲ਼ਾਰੋ ਓਭਾਸੋ ਲੋਕੇ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਦੇਵਾਨੰ ਦੇਵਾਨੁਭਾਵਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਇਮੰ ਉਦਾਨੰ ਉਦਾਨੇਸਿ – ‘‘ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਵਤ, ਭੋ, ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞੋ, ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਵਤ, ਭੋ, ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞੋ’’ਤਿ! ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਸ੍ਸ ‘ਅਞ੍ਞਾਸਿਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞੋ’ ਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਤਥਾਗਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੮੨. ‘‘‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਤੰ ਖੋ ਪਨਿਦੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਤੰ ਖੋ ਪਨਿਦੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਤੰ ਖੋ ਪਨਿਦੰ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਪਹਾਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਹੀਨ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰ ... ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਉਦਪਾਦਿ। ‘ਤਂ ਖੋ ਪਨਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਭਾਵਿਤ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਖਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੮੩. ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ [ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ? ‘ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ’ ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ [ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ? ਯਾਯਂ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ? ਯੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ ਚਾਗੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਲਯੋ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤਂ

१०८४. ''चत्तारिमानि, भिक्खवे, अरियसच्चानि। कतमानि चत्तारि? दुक्खं अरियसच्चं, दुक्खसमुदयं अरियसच्चं, दुक्खनिरोधं अरियसच्चं, दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा अरियसच्चं।

''कतमञ्च, भिक्खवे, दुक्खं अरियसच्चं? 'छ अज्झत्तिकानि आयतनानी' तिस्स वचनीयं। कतमानि छ? चक्खायतनं...पे॰... मनायतनं – इदं वुच्चति, भिक्खवे, दुक्खं अरियसच्चं।

''कतमञ्च, भिक्खवे, दुक्खसमुदयं अरियसच्चं? यायं तण्हा पोनोब्भविका नन्दिरागसहगता तत्रतत्राभिनन्दिनी, सेय्यथिदं – कामतण्हा, भवतण्हा, विभवतण्हा – इदं वुच्चति, भिक्खवे, दुक्खसमुदयं अरियसच्चं।

''कतमञ्च , भिक्खवे, दुक्खनिरोधं अरियसच्चं? यो तस्सायेव तण्हाय असेसविरागनिरोधो चागो पटिनिस्सग्गो मुत्ति अनालयो – इदं वुच्चति, भिक्खवे, दुक्खनिरोधं अरियसच्चं।

''कतमञ्च, भिक्खवे, दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा अरियसच्चं? अयमेव अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो, सेय्यथिदं – सम्मादिट्ठि...पे॰... सम्मासमाधि – इदं वुच्चति, भिक्खवे, दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा अरियसच्चं। इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि अरियसच्चानि।

''तस्मातिह, भिक्खवे, 'इदं दुक्ख'न्ति योगो करणीयो...पे॰... 'अयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा'ति योगो करणीयो''ति। चतुत्थं।

५. पठमधारणसुत्तं

१०८५. ''धारेथ नो तुम्हे, भिक्खवे, मया चत्तारि अरियसच्चानि देसितानी''ति? एवं वुत्ते अञ्ञतरो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच – ''अहं खो, भन्ते, धारेमि भगवता चत्तारि अरियसच्चानि देसितानी''ति। ''यथा कथं पन त्वं, भिक्खु, धारेसि मया चत्तारि अरियसच्चानि देसितानी''ति? ''दुक्खं ख्वाहं, भन्ते, भगवता पठमं अरियसच्चं देसितं धारेमि; दुक्खसमुदयं ख्वाहं, भन्ते, भगवता दुतियं अरियसच्चं देसितं धारेमि; दुक्खनिरोधं ख्वाहं, भन्ते, भगवता ततियं अरियसच्चं देसितं धारेमि; दुक्खनिरोधगामिनिं पटिपदं ख्वाहं, भन्ते, भगवता चतुत्थं अरियसच्चं देसितं धारेमि। एवं ख्वाहं, भन्ते, धारेमि भगवता चत्तारि अरियसच्चानि देसितानी''ति।

''साधु साधु, भिक्खु! साधु खो त्वं, भिक्खु, धारेसि मया चत्तारि अरियसच्चानि देसितानीति। दुक्खं खो, भिक्खु, मया पठमं अरियसच्चं देसितं, तथा नं धारेहि; दुक्खसमुदयं [दुक्खसमुदयो (स्या॰ कं॰)] खो, भिक्खु, मया दुतियं अरियसच्चं देसितं, तथा नं धारेहि; दुक्खनिरोधं [दुक्खनिरोधो (स्या॰ कं॰)] खो, भिक्खु, मया ततियं अरियसच्चं देसितं, तथा नं धारेहि; दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा [दुक्खनिरोधगामिनिपटिपदं (पी॰), दुक्खनिरोधगामिनिं पटिपदं (क॰)] खो, भिक्खु, मया चतुत्थं अरियसच्चं देसितं, तथा नं धारेहि। एवं खो, भिक्खु, धारेहि मया चत्तारि अरियसच्चानि देसितानीति।

''तस्मातिह , भिक्खु, 'इदं दुक्ख'न्ति योगो करणीयो...पे॰... 'अयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा'ति योगो करणीयो''ति। पञ्चमं।

६. दुतियधारणसुत्तं

੧੦੮੬. ''ਧਾਰੇਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀ''ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਗਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਧਾਰੇਸਿ ਮਯਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਦੇਸਿਤਂ ਧਾਰੇਮਿ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਨੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਂ ਸਮਣੇਨ ਗੋਤਮੇਨ ਦੇਸਿਤਂ। ਅਹਮੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਦੇਸਿਤਂ ਧਾਰੇਮਿ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਨੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਂ ਸਮਣੇਨ ਗੋਤਮੇਨ ਦੇਸਿਤਂ। ਅਹਮੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਾਰੇਮਿ ਭਗਵਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਧਾਰੇਸਿ ਮਯਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਦੇਸਿਤਂ, ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਹਿ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਨੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਂ ਸਮਣੇਨ ਗੋਤਮੇਨ ਦੇਸਿਤਂ। ਅਹਮੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਠਮਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਦੇਸਿਤਂ, ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਹਿ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਨੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਂ ਸਮਣੇਨ ਗੋਤਮੇਨ ਦੇਸਿਤਂ । ਅਹਮੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਧਾਰੇਹਿ ਮਯਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖੁ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਵਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੮੭. ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ; ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖੁ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਵਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੮੮. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਵਿਜ੍ਜਾ, ਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ,

ਵਿਜ੍ਜਾ; ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣਂ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖੁ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸਙ੍ਕਾਸਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੮੯. '''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਵਣ੍ਣਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਸਙ੍ਕਾਸਨਾ – 'ਇਤਿਪਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ ; ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ...ਪੇ॰... ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ...ਪੇ॰... 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਵਣ੍ਣਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਸਙ੍ਕਾਸਨਾ – 'ਇਤਿਪਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯੦. ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਨਿ ਅਵਿਤਥਾਨਿ ਅਨਞ੍ਞਥਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਮੇਤਂ ਅਵਿਤਥਮੇਤਂ ਅਨਞ੍ਞਥਮੇਤਂ ; 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਤਥਮੇਤਂ ਅਵਿਤਥਮੇਤਂ ਅਨਞ੍ਞਥਮੇਤਂ; 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਤਥਮੇਤਂ ਅਵਿਤਥਮੇਤਂ ਅਨਞ੍ਞਥਮੇਤਂ; 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਤਥਮੇਤਂ ਅਵਿਤਥਮੇਤਂ ਅਨਞ੍ਞਥਮੇਤਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਤਥਾਨਿ ਅਵਿਤਥਾਨਿ ਅਨਞ੍ਞਥਾਨਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਤਥਾਗਤਂ, ਖਨ੍ਧਾ ਆਯਤਨੇਨ ਚ।
ਧਾਰਣਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਕਾਸਨਾ ਤਥਾਤਿ॥

੩. ਕੋਟਿਗਾਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਕੋਟਿਗਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵਜ੍ਜੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕੋਟਿਗਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਚਤੁਨ੍ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨਨੁਬੋਧਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ ਏਵਮਿਦਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਿਤਂ ਸਂਸਰਿਤਂ ਮਮਞ੍ਚੇਵ ਤੁਮ੍ਹਾਕਞ੍ਚ''।

‘‘ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨਨੁਬੋਧਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ ਏਵਮਿਦਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਿਤਂ ਸਂਸਰਿਤਂ ਮਮਞ੍ਚੇਵ ਤੁਮ੍ਹਾਕਞ੍ਚ। ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨਨੁਬੋਧਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ ਏਵਮਿਦਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਿਤਂ ਸਂਸਰਿਤਂ ਮਮਞ੍ਚੇਵ ਤੁਮ੍ਹਾਕਞ੍ਚ। ਤਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਅਨੁਬੁਦ੍ਧਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ; ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਖੀਣਾ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿ; ਨਤ੍ਥਿਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਦਸ੍ਸਨਾ।
ਸਂਸਿਤਂ [ਸਂਸਰਿਤਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੫] ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਤਾਸੁ ਤਾਸ੍ਵੇਵ ਜਾਤਿਸੁ॥

‘‘ਤਾਨਿ [ਯਾਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਏਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ, ਭਵਨੇਤ੍ਤਿ ਸਮੂਹਤਾ।
ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਮੂਲਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਨਤ੍ਥਿਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’ਤਿ॥ ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਕੋਟਿਗਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯੨. ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨੇਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਅਥੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਂ।
ਯਤ੍ਥ ਚ ਸਬ੍ਬਸੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਅਸੇਸਂ ਉਪਰੁਜ੍ਝਤਿ॥

‘‘ਤਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੂਪਸਮਗਾਮਿਨਂ।
ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਹੀਨਾ ਤੇ, ਅਥੋ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ।
ਅਭਬ੍ਬਾ ਤੇ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯਾਯ, ਤੇ ਵੇ ਜਾਤਿਜਰੂਪਗਾ॥

‘‘ਯੇ ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਅਥੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਂ।
ਯਤ੍ਥ ਚ ਸਬ੍ਬਸੋ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਅਸੇਸਂ ਉਪਰੁਜ੍ਝਤਿ॥

“ਤਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੂਪਸਮਗਾਮਿਨਂ।
ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਅਥੋ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ।
ਸਬ੍ਬਾ ਤੇ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯਾਯ, ਨ ਤੇ ਜਾਤਿਜਰੂਪਗਾ”ਤਿ॥ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁੰਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤੋ ‘ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

“ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ”ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਰਹਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਂਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਂਸੁ। ਯੇ ਹਿ [ਯੇਪਿ ਹਿ (ਬਹੂਸੁ)] ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

“ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਯੇ ਹਿ, ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਂਸੁ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

“ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ”ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਆਸਵਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯੫. “ਜਾਨਤੋਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਜਾਨਤੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ? ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ।

“ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ”ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਮਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯੬. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯਾਥ, ਯੇ ਚ ਸੋਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁਂ – ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ – ਤੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮਯਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ।

''ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯਾਥ, ਯੇ ਚ ਸੋਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯੁਂ – ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ ਤੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮਯਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਬ੍ਬਾ ਨਿਵੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਤਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯੭. ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਤਥਾਨਿ ਅਵਿਤਥਾਨਿ ਅਨਞ੍ਞਥਾਨਿ; ਤਸ੍ਮਾ 'ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਲੋਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯੮. ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਿਯੋ; ਤਸ੍ਮਾ 'ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯੯. ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਂ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ? ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਗਵਮ੍ਪਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਚੇਤੇਸੁ [ਚੇਤਿਯੇਸੁ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਹਞ੍ਚਨਿਕੇ [ਸਹਜਨਿਯੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਥੇਰਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲ਼ੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਯਮਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਗਵਮ੍ਪਤਿ ਥੇਰੋ [ਗਵਮ੍ਪਤਿਤ੍ਥੇਰੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ – ‘ਯੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਕੋਟਿਗਾਮਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਵਜ੍ਜੀ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਰਹਂ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ।
ਮਿਤ੍ਤਂ ਤਥਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਗਵਮ੍ਪਤੀਤਿ॥

੪. ਸੀਸਪਾਵਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੀਸਪਾਵਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਸੀਸਪਾਵਨੇ [ਸਿਂਸਪਾਵਨੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੀਸਪਾਪਣ੍ਣਾਨਿ ਪਾਣਿਨਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਾਨਿ ਵਾ ਮਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੀਸਪਾਪਣ੍ਣਾਨਿ ਪਾਣਿਨਾ ਗਹਿਤਾਨਿ ਯਦਿਦਂ ਉਪਰਿ ਸੀਸਪਾਵਨੇ’’ਤਿ? ‘‘ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਨਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੀਸਪਾਪਣ੍ਣਾਨਿ ਪਾਣਿਨਾ ਗਹਿਤਾਨਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤਾਨੇਵ ਬਹੁਤਰਾਨਿ ਯਦਿਦਂ ਉਪਰਿ ਸੀਸਪਾਵਨੇ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰਂ ਯਂ ਵੋ ਮਯਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਨਕ੍ਖਾਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਚੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਅਨਕ੍ਖਾਤਂ? ਨ ਹੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ ਨਾਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਂ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ; ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਮਯਾ ਅਨਕ੍ਖਾਤਂ’’।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਅਕ੍ਖਾਤਂ? ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਅਕ੍ਖਾਤਂ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਮਯਾ ਅਕ੍ਖਾਤਂ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਮਯਾ ਅਕ੍ਖਾਤਂ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਮਯਾ ਅਕ੍ਖਾਤਂ’’।

‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਚੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਅਕ੍ਖਾਤੰ? ਏਤਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਸંਹਿਤੰ ਏਤੰ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕੰ ਏਤੰ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸંਵਤ੍ਤਤਿ; ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਮਯਾ ਅਕ੍ਖਾਤੰ ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਖਦਿਰਪਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੦੨. ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਨਭਿਸਮੇਚ੍ਚ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਨਭਿਸਮੇਚ੍ਚ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਨਭਿਸਮੇਚ੍ਚ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਨਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੰ ਖਦਿਰਪਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਸਰਲਪਤ੍ਤਾਨੰ [ਪਲਾਸਪਤ੍ਤਾਨੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਆਮਲਕਪਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਪੁਟੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੰ ਵਾ ਤਾਲਪਤ੍ਤੰ ਵਾ ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਨਭਿਸਮੇਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਨਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ – ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੰ ਪਦੁਮਪਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਪਲਾਸਪਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਮਾਲੁਵਪਤ੍ਤਾਨੰ ਵਾ ਪੁਟੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੰ ਵਾ ਤਾਲਪਤ੍ਤੰ ਵਾ ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ – ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ – ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਦਣ੍ਡਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੦੩. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਣ੍ਡੋ ਉਪਰਿਵੇਹਾਸੰ ਖਿਤ੍ਤੋ ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਮੂਲੇਨ ਨਿਪਤਤਿ, ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਅਗ੍ਗੇਨ ਨਿਪਤਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾ ਸਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾਸંਯੋਜਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਨ੍ਤਾ ਸંਸਰਨ੍ਤਾ [ਤਣ੍ਹਾਸંਯੋਜਨਬਨ੍ਧਾ ਸਨ੍ਧਾਵਤਾ (ਕ॰)] ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਅਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਪਰੰ ਲੋਕੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਪਰਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਇਮੰ ਲੋਕੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੰ। ਕਤਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਚੇਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦੪. ‘‘ਆਦਿਤ੍ਤੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਲੇ ਵਾ ਸੀਸੇ ਵਾ ਕਿਮਸ੍ਸ ਕਰਣੀਯ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਆਦਿਤ੍ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚੇਲੇ ਵਾ ਸੀਸੇ ਵਾ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਚੇਲਸ੍ਸ ਵਾ ਸੀਸਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਆਦਿਤ੍ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਲਂ ਵਾ ਸੀਸਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨਭਿਸਮੇਤਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮਯਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਤ੍ਤਿਸਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦੫. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤਾਯੁਕੋ ਵਸ੍ਸਸਤਜੀਵੀ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਤਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਤੀਹਿ ਤੀਹਿ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਹਿ ਹਞ੍ਞਮਾਨੋ ਵਸ੍ਸਸਤਾਯੁਕੋ ਵਸ੍ਸਸਤਜੀਵੀ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਅਨਭਿਸਮੇਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਭਿਸਮੇਸ੍ਸਸੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਤ੍ਥਵਸਿਕੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇਨ ਅਲਂ ਉਪਗਨ੍ਤੁਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ; ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਸਤ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ ਅਸਿਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ ਉਸੁਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ ਫਰਸੁਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ [ਅਸਿਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ ਫਰਸੁਪ੍ਪਹਾਰਾਨਂ (ਕ॰)]। ਏਵਞ੍ਚੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸ। ਨ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਹ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਸਹ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਭਿਸਮਯਂ ਵਦਾਮਿ; ਅਪਿ ਚਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਹਾਵ ਸੁਖੇਨ, ਸਹਾਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਭਿਸਮਯਂ ਵਦਾਮਿ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਾਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦੬. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪੇ ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਾਖਾਪਲਾਸਂ ਤਚ੍ਛੇਤ੍ਵਾ ਏਕਜ੍ਝਂ ਸਂਹਰੇਯ੍ਯ; ਏਕਜ੍ਝਂ ਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸੂਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਸੂਲਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਮਹਨ੍ਤਕਾ ਪਾਣਾ ਤੇ ਮਹਨ੍ਤਕੇਸੁ ਸੂਲੇਸੁ ਆਵੁਣੇਯ੍ਯ, ਯੇ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਮਜ੍ਝਿਮਕਾ ਪਾਣਾ ਤੇ ਮਜ੍ਝਿਮਕੇਸੁ ਸੂਲੇਸੁ ਆਵੁਣੇਯ੍ਯ, ਯੇ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਸੁਖੁਮਕਾ ਪਾਣਾ ਤੇ ਸੁਖੁਮਕੇਸੁ ਸੂਲੇਸੁ ਆਵੁਣੇਯ੍ਯ। ਅਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਪਾਣਾ ਅਸ੍ਸੁ।

‘‘ਅਥ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪੇ ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਾਖਾਪਲਾਸਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਇਤੋ ਬਹੁਤਰਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਸੁਖੁਮਕਾ ਪਾਣਾ, ਯੇ ਨ ਸੁਕਰਾ ਸੂਲੇਸੁ ਆਵੁਨਿਤੁਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸੁਖੁਮਤ੍ਤਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ। ਏਵਂ ਮਹਾ ਖੋ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਾਯੋ। ਏਵਂ ਮਹਨ੍ਤਸ੍ਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਾਯਸ੍ਮਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਸੂਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦੭. ''ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ [ਸੁਰਿਯਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਤੋ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮਯਾਯ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਤਸ੍ਸੇਤਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਸੂਰਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦੮. ''ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਲੋਕੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨੇਵ ਤਾਵ ਮਹਤੋ ਆਲੋਕਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ ਮਹਤੋ ਓਭਾਸਸ੍ਸ। ਅਨ੍ਧਤਮਂ ਤਦਾ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰਤਿਮਿਸਾ । ਨੇਵ ਤਾਵ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾ [ਰਤ੍ਤਿਦਿਵਾ (ਕ॰)] ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਮਾਸਦ੍ਧਮਾਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਉਤੁਸਂਵਚ੍ਛਰਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ।

''ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਮਹਤੋ ਆਲੋਕਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ ਮਹਤੋ ਓਭਾਸਸ੍ਸ। ਨੇਵ ਅਨ੍ਧਕਾਰਤਮਂ ਤਦਾ ਹੋਤਿ ਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਤਿਮਿਸਾ। ਅਥ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਮਾਸਦ੍ਧਮਾਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਉਤੁਸਂਵਚ੍ਛਰਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਨੇਵ ਤਾਵ ਮਹਤੋ ਆਲੋਕਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ ਮਹਤੋ ਓਭਾਸਸ੍ਸ। ਅਨ੍ਧਤਮਂ ਤਦਾ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰਤਿਮਿਸਾ। ਨੇਵ ਤਾਵ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਣਾ ਹੋਤਿ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ।

''ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਥ ਮਹਤੋ ਆਲੋਕਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਹੋਤਿ ਮਹਤੋ ਓਭਾਸਸ੍ਸ। ਨੇਵ ਅਨ੍ਧਤਮਂ ਤਦਾ ਹੋਤਿ ਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਤਿਮਿਸਾ। ਅਥ ਖੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਣਾ ਹੋਤਿ ਦੇਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਪਟ੍ਠਪਨਾ ਵਿਵਰਣਾ ਵਿਭਜਨਾ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਮ੍ਮਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਇਨ੍ਦਖੀਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦੯. ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਮੁਖਂ ਉਲ੍ਲੋਕੇਨ੍ਤਿ [ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] – 'ਅਯਂ ਨੂਨ ਭਵਂ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੂਲਪਿਚੁ ਵਾ ਕਪ੍ਪਾਸਪਿਚੁ ਵਾ ਲਹੁਕੋ ਵਾਤੂਪਾਦਾਨੋ ਸਮੇ ਭੂਮਿਭਾਗੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਤਮੇਨਂ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੋ ਵਾਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਸਂਹਰੇਯ੍ਯ, ਪਚ੍ਛਿਮੋ ਵਾਤੋ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੇਨ ਸਂਹਰੇਯ੍ਯ, ਉਤ੍ਤਰੋ ਵਾਤੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਸਂਹਰੇਯ੍ਯ, ਦਕ੍ਖਿਣੋ ਵਾਤੋ ਉਤ੍ਤਰੇਨ ਸਂਹਰੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਲਹੁਕਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਪ੍ਪਾਸਪਿਚੁਨੋ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਮੁਖਂ ਉਲ੍ਲੋਕੇਨ੍ਤਿ – 'ਅਯਂ ਨੂਨ ਭਵਂ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ।

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਮੁਖਂ ਉਲ੍ਲੋਕੇਨ੍ਤਿ – 'ਅਯਂ ਨੂਨ ਭਵਂ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯੋਖੀਲੋ ਵਾ ਇਨ੍ਦਖੀਲੋ ਵਾ ਗਮ੍ਭੀਰਨੇਮੋ ਸੁਨਿਖਾਤੋ ਅਚਲੋ ਅਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੀ। ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਭੁਸਾ ਵਾਤਵੁਟ੍ਠਿ, ਨੇਵ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ [ਨੇਵ ਨਂ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਨ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ ਨ ਸਮ੍ਪਚਾਲੇਯ੍ਯ; ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਭੁਸਾ ਵਾਤਵੁਟ੍ਠਿ, ਨੇਵ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ ਨ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ ਨ ਸਮ੍ਪਚਾਲੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਮਸ੍ਸ ਸੁਨਿਖਾਤਤ੍ਤਾ ਇਨ੍ਦਖੀਲਸ੍ਸ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਮੁਖਂ ਉਲ੍ਲੋਕੇਨ੍ਤਿ – 'ਅਯਂ ਨੂਨ ਭਵਂ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸੁਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਵਾਦਤ੍ਥਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧੦. ''ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਵਾਦਤ੍ਥਿਕੋ ਵਾਦਗਵੇਸੀ – 'ਵਾਦਮਸ੍ਸ ਆਰੋਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਤਂ ਵਤ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਚਾਲੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਵਾਦਤ੍ਥਿਕੋ ਵਾਦਗਵੇਸੀ – 'ਵਾਦਮਸ੍ਸ ਆਰੋਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਤਂ ਵਤ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਚਾਲੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਲਾਯੂਪੋ ਸੋਲ਼ਸ ਕੁਕ੍ਕੁਕੋ। ਤਸ੍ਸਸ੍ਸੁ ਅਟ੍ਠ ਕੁਕ੍ਕੂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨੇਮਙ੍ਗਮਾ, ਅਟ੍ਠ ਕੁਕ੍ਕੂ ਉਪਰਿਨੇਮਸ੍ਸ। ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਭੁਸਾ ਵਾਤਵੁਟ੍ਠਿ, ਨੇਵ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ ਨ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ ਨ ਸਮ੍ਪਚਾਲੇਯ੍ਯ; ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ

ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਭੁਸਾ ਵਾਤਵੁਟ੍ਠਿ, ਨੇਵ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ ਨ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਯ੍ਯ ਨ ਸਮ੍ਪਚਾਲੇਯ੍ਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਮਸ੍ਸ ਸੁਨਿਖਾਤਤ੍ਤਾ ਸਿਲਾਯੂਪਸ੍ਸ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਵਾਦਤ੍ਥਿਕੋ ਵਾਦਗਵੇਸੀ 'ਵਾਦਮਸ੍ਸ ਆਰੋਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਤੰ ਵਤ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਚਾਲੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ...ਪੇ॰... ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਚੇਪਿ ਦਿਸਾਯ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਵਾਦਤ੍ਥਿਕੋ ਵਾਦਗਵੇਸੀ – 'ਵਾਦਮਸ੍ਸ ਆਰੋਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਤੰ ਵਤ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਚਾਲੇਸ੍ਸਤਿ ਵਾਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸੁਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੰ। ਕਤਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਸੀਸਪਾਵਨਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸੀਸਪਾ ਖਦਿਰੋ ਦਣ੍ਡੋ, ਚੇਲਾ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਚ।
ਪਾਣਾ ਸੁਰਿਯੂਪਮਾ ਦ੍ਵੇਧਾ, ਇਨ੍ਦਖੀਲੋ ਚ ਵਾਦਿਨੋਤਿ॥

੫. ਪਪਾਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਲੋਕਚਿਨ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੧੧. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਰਾਜਗਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ 'ਲੋਕਚਿਨ੍ਤੰ ਚਿਨ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਯੇਨ ਸੁਮਾਗਧਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸੁਮਾਗਧਾਯ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਤੀਰੇ ਨਿਸੀਦਿ ਲੋਕਚਿਨ੍ਤੰ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਸੁਮਾਗਧਾਯ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਤੀਰੇ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿਂ ਸੇਨੰ [ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿਸੇਨੰ (ਕ॰)] ਭਿਸਮੁਲ਼ਾਲੰ [ਭਿਸਮੂਲਾਲੰ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਪਵਿਸਨ੍ਤੰ। ਦਿਸ੍ਵਾਨਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਉਮ੍ਮਤ੍ਤੋਸ੍ਮਿ ਨਾਮਾਹੰ, ਵਿਚੇਤੋਸ੍ਮਿ ਨਾਮਾਹੰ! ਯੰ ਲੋਕੇ ਨਤ੍ਥਿ ਤੰ ਮਯਾ ਦਿਟ੍ਠ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਅਥ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਨਗਰੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨਕਾਯਸ੍ਸ ਆਰੋਚੇਸਿ – 'ਉਮ੍ਮਤ੍ਤੋਸ੍ਮਿ ਨਾਮਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਚੇਤੋਸ੍ਮਿ ਨਾਮਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ! ਯੰ ਲੋਕੇ ਨਤ੍ਥਿ ਤੰ ਮਯਾ ਦਿਟ੍ਠ'''ਨ੍ਤਿ। ''ਕਥੰ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਉਮ੍ਮਤ੍ਤੋ ਕਥੰ ਵਿਚੇਤੋ? ਕਿਞ੍ਚ ਲੋਕੇ ਨਤ੍ਥਿ ਯੰ ਤਯਾ ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਾਜਗਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ 'ਲੋਕਚਿਨ੍ਤੰ ਚਿਨ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਯੇਨ ਸੁਮਾਗਧਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸੁਮਾਗਧਾਯ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਤੀਰੇ ਨਿਸੀਦਿਂ ਲੋਕਚਿਨ੍ਤੰ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ। ਅਦ੍ਦਸਂ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਮਾਗਧਾਯ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਤੀਰੇ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿਂ ਸੇਨੰ ਭਿਸਮੁਲ਼ਾਲੰ ਪਵਿਸਨ੍ਤੰ। ਏਵਂ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਮ੍ਮਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਵਿਚੇਤੋ। ਇਦਞ੍ਚ ਲੋਕੇ ਨਤ੍ਥਿ ਯੰ ਮਯਾ ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤਗ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਉਮ੍ਮਤ੍ਤੋ ਤਗ੍ਘ ਵਿਚੇਤੋ। ਇਦਞ੍ਚ ਲੋਕੇ ਨਤ੍ਥਿ ਯੰ ਤਯਾ ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਭੂਤਂਯੇਵ ਅਦ੍ਦਸ, ਨੋ ਅਭੂਤਂ। ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾਸੁਰਸਙ੍ਗਾਮੋ ਸਮੁਪਬ੍ਯੂਲ੍ਹੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਦੇਵਾ ਜਿਨਿਂਸੁ, ਅਸੁਰਾ ਪਰਾਜਿਨਿਂਸੁ। ਪਰਾਜਿਤਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸੁਰਾ ਭੀਤਾ ਭਿਸਮੁਲ਼ਾਲੇਨ ਅਸੁਰਪੁਰਂ ਪਵਿਸਿਂਸੁ ਦੇਵਾਨਂਯੇਵ ਮੋਹਯਮਾਨਾ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾ ਲੋਕਚਿਨ੍ਤਂ ਚਿਨ੍ਤੇਥ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ ‘ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰ’ਨ੍ਤਿ ਵਾ, ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ ਨਾਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਾ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਾ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਥ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਥ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ ਏਸਾ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਾ ਏਸਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਪਾਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਯਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇਨ ਪਟਿਭਾਨਕੂਟੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨ ਪਟਿਭਾਨਕੂਟੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਟਿਭਾਨਕੂਟੇ ਮਹਨ੍ਤਂ ਪਪਾਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਮਹਾ ਵਤਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਪਾਤੋ ਸੁਭਯਾਨਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਪਾਤੋ। ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮਮ੍ਹਾ ਪਪਾਤਾ ਅਞ੍ਞੋ ਪਪਾਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਭਯਾਨਕਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਮ੍ਹਾ ਪਪਾਤਾ ਅਞ੍ਞੋ ਪਪਾਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਭਯਾਨਕਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮਮ੍ਹਾ ਪਪਾਤਾ ਅਞ੍ਞੋ ਪਪਾਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਭਯਾਨਕਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਜਾਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ , ਮਰਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਜਾਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਰਤਾ ਜਰਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਰਤਾ ਮਰਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਰਤਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਰਤਾ ਜਾਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਜਾਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਜਰਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਮਰਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਜਾਤਿਪਪਾਤਮ੍ਪਿ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਪਪਾਤਮ੍ਪਿ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਪਪਾਤਮ੍ਪਿ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਪਪਾਤਮ੍ਪਿ ਪਪਤਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ‘ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ’’।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਜਾਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਾਭਿਰਮਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਾਭਿਰਮਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਾਭਿਰਮਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਾਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਜਾਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਭਿਰਤਾ, ਜਰਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਭਿਰਤਾ, ਮਰਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਭਿਰਤਾ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਭਿਰਤਾ, ਜਾਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਾਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਾਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਾਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਾਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਜਾਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ, ਜਰਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ, ਮਰਣਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ, ਜਾਤਿਪਪਾਤਮ੍ਪਿ ਨਪ੍ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਪਪਾਤਮ੍ਪਿ ਨਪ੍ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਪਪਾਤਮ੍ਪਿ ਨਪ੍ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਪਪਾਤਮ੍ਪਿ ਨਪ੍ਪਪਤਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ‘ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ’’।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਮਹਾਪਰਿਲ਼ਾਹਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧੩. ‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਨਾਮ ਨਿਰਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਞ੍ਞੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨੋ ਇਟ੍ਠਰੂਪਂ; ਅਕਨ੍ਤਰੂਪਞ੍ਞੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨੋ ਕਨ੍ਤਰੂਪਂ; ਅਮਨਾਪਰੂਪਞ੍ਞੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨੋ ਮਨਾਪਰੂਪਂ। ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤਿ... ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਤਿ...ਪੇ॰... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਞ੍ਞੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ ਨੋ ਇਟ੍ਠਰੂਪਂ; ਅਕਨ੍ਤਰੂਪਞ੍ਞੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ ਨੋ ਕਨ੍ਤਰੂਪਂ; ਅਮਨਾਪਰੂਪਞ੍ਞੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ ਨੋ ਮਨਾਪਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਮਹਾ ਵਤ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਸੁਮਹਾ ਵਤ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ! ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਅਞ੍ਞੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਚੇਵ ਭਯਾਨਕਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਅਞ੍ਞੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਭਯਾਨਕਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਅਞ੍ਞੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਭਯਾਨਕਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਜਾਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਭਿਰਤਾ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਜਾਤਿਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨਪਿ ਪਰਿਡਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨਪਿ ਪਰਿਡਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨਪਿ ਪਰਿਡਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨਪਿ ਪਰਿਡਯ੍ਹਨ੍ਤਿ । ਤੇ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ‘ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ’’।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਜਾਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਾਭਿਰਮਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨਭਿਰਤਾ...ਪੇ॰... ਨਾਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਜਾਤਿਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨਪਿ ਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨਪਿ ਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨਪਿ ਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨਪਿ ਨ ਪਰਿਡਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ‘ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ’’।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਕੂਟਾਗਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧੪. ''ਯੋ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ [ਯੋ ਚ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)], ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਹਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਨਭਿਸਮੇਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਨਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਹਂ ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਘਰਂ ਅਕਰਿਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਮਂ ਘਰਂ ਆਰੋਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਹਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਨਭਿਸਮੇਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਨਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਹਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਹਂ ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਘਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਮਂ ਘਰਂ ਆਰੋਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਹਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਵਾਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਵੇਸਾਲਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇ ਲਿਚ੍ਛਵਿਕੁਮਾਰਕੇ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੇ ਉਪਾਸਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇ, ਦੂਰਤੋਵ ਸੁਖੁਮੇਨ ਤਾਲ਼ਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇਨ ਅਸਨਂ ਅਤਿਪਾਤੇਨ੍ਤੇ, ਪੋਙ੍ਖਾਨੁਪੋਙ੍ਖਂ [ਪੋਖਾਨੁਪੋਖਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਵਿਰਾਧਿਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਸਿਕ੍ਖਿਤਾ ਵਤਿਮੇ ਲਿਚ੍ਛਵਿਕੁਮਾਰਕਾ, ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤਾ ਵਤਿਮੇ ਲਿਚ੍ਛਵਿਕੁਮਾਰਕਾ; ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਦੂਰਤੋਵ ਸੁਖੁਮੇਨ ਤਾਲ਼ਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇਨ ਅਸਨਂ ਅਤਿਪਾਤੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪੋਙ੍ਖਾਨੁਪੋਙ੍ਖਂ ਅਵਿਰਾਧਿਤ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਵੇਸਾਲਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਵੇਸਾਲਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ । ਅਦ੍ਦਸਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇ ਲਿਚ੍ਛਵਿਕੁਮਾਰਕੇ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੇ ਉਪਾਸਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਦੂਰਤੋਵ ਸੁਖੁਮੇਨ ਤਾਲ਼ਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇਨ ਅਸਨਂ ਅਤਿਪਾਤੇਨ੍ਤੇ ਪੋਙ੍ਖਾਨੁਪੋਙ੍ਖਂ ਅਵਿਰਾਧਿਤਂ'। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਮੇ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਸਿਕ੍ਖਿਤਾ ਵਤਿਮੇ ਲਿਚ੍ਛਵਿਕੁਮਾਰਕਾ, ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤਾ ਵਤਿਮੇ ਲਿਚ੍ਛਵਿਕੁਮਾਰਕਾ; ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਦੂਰਤੋਵ ਸੁਖੁਮੇਨ ਤਾਲ਼ਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇਨ ਅਸਨਂ ਅਤਿਪਾਤੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪੋਙ੍ਖਾਨੁਪੋਙ੍ਖਂ ਅਵਿਰਾਧਿਤ''ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਤਮੰ ਨੁ ਖੋ ਦੁਕ੍ਕਰਤਰੰ ਵਾ ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਤਰੰ ਵਾ – ਯੋ ਦੂਰਤੋਵ ਸੁਖੁਮੇਨ ਤਾਲ਼ਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇਨ ਅਸਨੰ ਅਤਿਪਾਤੇਯ੍ਯ ਪੋਙ੍ਖਾਨੁਪੋਙ੍ਖੰ ਅਵਿਰਾਧਿਤੰ, ਯੋ ਵਾ ਸਤ੍ਤਧਾ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਲਸ੍ਸ ਕੋਟਿਯਾ ਕੋਟਿੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੁਕ੍ਕਰਤਰਞ੍ਚੇਵ ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਤਰਞ੍ਚ ਯੋ ਵਾ [ਯੋ (ਸੀ॰)] ਸਤ੍ਤਧਾ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਲਸ੍ਸ ਕੋਟਿਯਾ ਕੋਟਿੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਅਥ ਖੋ [ਅਥ ਖੋ ਤੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)], ਆਨਨ੍ਦ, ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਰੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਯੇ ‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ’’।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਅਨ੍ਧਕਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੧੬. ‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਨ੍ਤਰਿਕਾ ਅਘਾ ਅਸੰਵੁਤਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਤਿਮਿਸਾ, ਯਤ੍ਥਿਮੇਸੰ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨੰ ਏਵੰਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾਨੰ ਏਵੰ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾਨੰ ਆਭਾਯ ਨਾਨੁਭੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਮਹਾ ਵਤ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ, ਸੁਮਹਾ ਵਤ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ! ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾ ਅਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਭਯਾਨਕਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾ ਅਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਭਯਾਨਕਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਮ੍ਹਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾ ਅਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਭਯਾਨਕਤਰੋ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਜਾਤਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਭਿਰਤਾ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਜਾਤਨ੍ਧਕਾਰਮ੍ਪਿ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਜਰਨ੍ਧਕਾਰਮ੍ਪਿ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਨ੍ਧਕਾਰਮ੍ਪਿ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਨ੍ਧਕਾਰਮ੍ਪਿ ਪਪਤਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ‘ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ’’।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਜਾਤਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਾਭਿਰਮਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨਭਿਰਤਾ...ਪੇ॰... ਨਾਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਜਾਤਨ੍ਧਕਾਰਮ੍ਪਿ ਨਪ੍ਪਪਤਨ੍ਤਿ , ਜਰਨ੍ਧਕਾਰਮ੍ਪਿ ਨਪ੍ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਨ੍ਧਕਾਰਮ੍ਪਿ ਨਪ੍ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਨ੍ਧਕਾਰਮ੍ਪਿ ਨਪ੍ਪਪਤਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ‘ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ’’।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ‘ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਪਠਮਛਿਗ੍ਗਲ਼ਯੁਗਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੧੭. ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਏਕਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੰ ਯੁਗੰ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਰਾਪਿਸ੍ਸ ਕਾਣੋ ਕਚ੍ਛਪੋ। ਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਕਿੰ ਸਕਿੰ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਕਾਣੋ ਕਚ੍ਛਪੋ

ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਕਿਂ ਸਕਿਂ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਅਮੁਸ੍ਮਿਂ ਏਕਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇ ਯੁਗੇ ਗੀਵਂ ਪਵੇਸੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਯਦਿ ਨੂਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਦੀਘਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧੁਨੋ ਅਚ੍ਚਯੇਨਾ''ਤਿ।

''ਖਿਪ੍ਪਤਰਂ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਣੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਕਿਂ ਸਕਿਂ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਅਮੁਸ੍ਮਿਂ ਏਕਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇ ਯੁਗੇ ਗੀਵਂ ਪਵੇਸੇਯ੍ਯ, ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਗਤੇਨ ਬਾਲੇਨ [ਵਿਨੀਤਗਤੇਨ ਬਹੁਲੇਨ (ਕ॰)] ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਵਦਾਮਿ''।

ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨ ਹੇਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾ, ਸਮਚਰਿਯਾ, ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾ, ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਖਾਦਿਕਾ ਏਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਤ੍ਤਤਿ ਦੁਬ੍ਬਲਖਾਦਿਕਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਛਿਗ੍ਗਲ਼ਯੁਗਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧੮. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯਂ ਮਹਾਪਥਵੀ ਏਕੋਦਕਾ ਅਸ੍ਸ। ਤਤ੍ਰ ਪੁਰਿਸੋ ਏਕਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ਂ ਯੁਗਂ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਮੇਨਂ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੋ ਵਾਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਸਂਹਰੇਯ੍ਯ, ਪਚ੍ਛਿਮੋ ਵਾਤੋ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮੇਨ ਸਂਹਰੇਯ੍ਯ, ਉਤ੍ਤਰੋ ਵਾਤੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਸਂਹਰੇਯ੍ਯ, ਦਕ੍ਖਿਣੋ ਵਾਤੋ ਉਤ੍ਤਰੇਨ ਸਂਹਰੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਰਸ੍ਸ ਕਾਣੋ ਕਚ੍ਛਪੋ। ਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਕਿਂ ਸਕਿਂ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਕਾਣੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਕਿਂ ਸਕਿਂ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਅਮੁਸ੍ਮਿਂ ਏਕਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇ ਯੁਗੇ ਗੀਵਂ ਪਵੇਸੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਅਧਿਚ੍ਚਮਿਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਂ ਸੋ ਕਾਣੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਕਿਂ ਸਕਿਂ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਅਮੁਸ੍ਮਿਂ ਏਕਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇ ਯੁਗੇ ਗੀਵਂ ਪਵੇਸੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

''ਏਵਂ ਅਧਿਚ੍ਚਮਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਲਭਤਿ। ਏਵਂ ਅਧਿਚ੍ਚਮਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਏਵਂ ਅਧਿਚ੍ਚਮਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਲੋਕੇ ਦਿਬ੍ਬਤਿ। ਤਸ੍ਸਿਦਂ [ਤਯਿਦਂ (?)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਲਦ੍ਧਂ, ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਲੋਕੇ ਦਿਬ੍ਬਤਿ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧੯. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਾ ਵਾ [ਯਾ ਚ] ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਯੋ ਵਾ [ਯੋ ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੮੪] ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਦਿਦਂ – ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਯਦਿਦਂ

ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਪੁਰਿਮਂ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਯਦਿਦਂ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਤਾ; ਯੋ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨੦. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾਯਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਂ ਵਾ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ, ਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਪੁਰਿਮਂ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਯਦਿਦਂ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਤਾ; ਯੋ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਪਪਾਤਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਚਿਨ੍ਤਾ ਪਪਾਤੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਕੂਟਂ ਵਾਲ਼ਨ੍ਧਕਾਰੋ ਚ।
ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਿਨੇਰੁ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇਤਿ॥

੬. ਅਭਿਸਮਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਨਖਸਿਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨੧. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯੋ ਵਾਯਂ ਮਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ, ਅਯਂ ਵਾ ਮਹਾਪਥਵੀ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਯਦਿਦਂ – ਮਹਾਪਥਵੀ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਯਂ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਪੁਰਿਮਂ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ

ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਯਦਿਦਂ ਸਤ੍ਤੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਤਾ; ਯੋ 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨੨. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਪਞ੍ਞਾਸਯੋਜਨਾਨਿ ਆਯਾਮੇਨ, ਪਞ੍ਞਾਸਯੋਜਨਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ, ਪਞ੍ਞਾਸਯੋਜਨਾਨਿ ਉਬ੍ਬੇਧੇਨ, ਪੁਣ੍ਣਾ ਉਦਕਸ੍ਸ ਸਮਤਿਤ੍ਤਿਕਾ ਕਾਕਪੇਯ੍ਯਾ। ਤਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕੁਸਗ੍ਗੇਨ ਉਦਕਂ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਂ ਵਾ ਕੁਸਗ੍ਗੇਨ ਉਬ੍ਭਤਂ, ਯਂ ਵਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਉਦਕ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਦਿਦਂ – ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਉਦਕਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਕੁਸਗ੍ਗੇਨ ਉਦਕਂ ਉਬ੍ਭਤਂ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਉਦਕਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਕੁਸਗ੍ਗੇਨ ਉਦਕਂ ਉਬ੍ਭਤ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਸਂਭੇਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨੩. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਤ੍ਥਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਤਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨਿ, ਯਂ ਵਾ ਸਂਭੇਜ੍ਜਉਦਕ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਦਿਦਂ – ਸਂਭੇਜ੍ਜਉਦਕਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨਿ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ , ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਸਂਭੇਜ੍ਜਉਦਕਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਸਂਭੇਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨੪. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਤ੍ਥਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਤਂ ਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ । ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਂ ਵਾ ਸਂਭੇਜ੍ਜਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ, ਯਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨੀ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਸਂਭੇਜ੍ਜਉਦਕਂ ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨਿ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਸਂਭੇਜ੍ਜਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਮਹਾਪਥਵੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨੫. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਅਯਂ ਵਾ ਮਹਾਪਥਵੀ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਦਿਦਂ – ਮਹਾਪਥਵੀ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ,

ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਮਹਾਪਥਵੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨੬. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਪਥਵੀ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਂ ਵਾ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ , ਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ... ਪੇ॰... ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨੭. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਤੋ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨਿ, ਯਂ ਵਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਦਿਦਂ – ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨਿ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨੮. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ [ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੮੧] ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਂ ਵਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ, ਯਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨੀ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨਿ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਪਬ੍ਬਤੂਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨੯. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਅਯਂ ਵਾ ਹਿਮਵਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਦਿਦਂ – ਹਿਮਵਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਹਿਮਵਨ੍ਤਂ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਪਬ੍ਬਤੂਪਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੩੦. ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਿਮਵਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਪਰਿਯਾਦਾਨੰ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮੰ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰੰ – ਯੰ ਵਾ ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨੰ, ਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰੰ ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਯਦਿਦੰ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨੰ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨੰ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਯਦਿਦੰ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨੰ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੰ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਪੁਰਿਮੰ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨੰ ਉਪਨਿਧਾਯ ਯਦਿਦੰ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਤਾ; ਯੋ 'ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਅਭਿਸਮਯਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਨਖਸਿਖਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ, ਸੰਭੇਜ੍ਜ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਪਥਵੀ ਦ੍ਵੇ ਸਮੁਦ੍ਦਾ ਦ੍ਵੇ, ਦ੍ਵੇਮਾ ਚ ਪਬ੍ਬਤੂਪਮਾਤਿ॥

੭. ਪਠਮਆਮਕਧਞ੍ਞਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਞ੍ਞਤ੍ਰਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੩੧. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਨਖਸਿਖਾਯੰ ਪੰਸੁੰ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮੰ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰੰ – ਯੋ ਵਾਯੰ ਮਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯੰ ਪੰਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ, ਅਯੰ ਵਾ ਮਹਾਪਥਵੀ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ , ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰੰ, ਯਦਿਦੰ – ਮਹਾਪਥਵੀ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਯੰ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯੰ ਪੰਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿੰ ਉਪਨਿਧਾਯ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯੰ ਪੰਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ''ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ [ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੰ। ਕਤਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਪਚ੍ਚਨ੍ਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩੨. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯੋ ਵਾਯਂ ਮਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ, ਅਯਂ ਵਾ ਮਹਾਪਥਵੀ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਦਿਦਂ – ਮਹਾਪਥਵੀ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਯਂ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਿਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ''ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਜ੍ਝਿਮੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਾਰੇਸੁ ਮਿਲਕ੍ਖੇਸੁ [ਮਿਲਕ੍ਖੂਸੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ...ਪੇ॰...। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩੩. ... ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪਨ ਅਰਿਯੇਨ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤਾ ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਾ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸੁਰਾਮੇਰਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩੪. ... ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਅਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਓਦਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩੫. ... ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਥਲਜਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਓਦਕਜਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਮਤ੍ਤੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩੬. ... ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਮਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪੇਤ੍ਤੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩੭. ... ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪੇਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਪੇਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਾਮਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩੮. ... ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਸਾਮਞ੍ਞਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਸਾਮਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩੯. ... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਾ... ਪੇ॰...। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਪਚਾਯਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪੦. ... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਕੁਲੇ ਜੇਟ੍ਠਾਪਚਾਯਿਨੋ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਕੁਲੇ ਅਜੇਟ੍ਠਾਪਚਾਯਿਨੋਤਿ [ਅਕੁਲੇ ਜੇਟ੍ਠਾਪਚਾਯਿਨੋਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ...ਪੇ॰...। ਦਸਮਂ।

ਪਠਮਆਮਕਧਞ੍ਞਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਚ੍ਚੁਨ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਓਦਕਾ।
ਮਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ ਪੇਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ ਚਾਪਿ, ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਚਾਯਿਕਨ੍ਤਿ॥

੮. ਦੁਤਿਯਆਮਕਧਞ੍ਞਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪੧. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ...ਪੇ॰...। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪੨. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪੩. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਮੁਸਾਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪੪. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪੇਸੁਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪੫. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਫਰੁਸਵਾਚਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪੬. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪੭. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਬੀਜਗਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪੮. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਸਮਾਰਮ੍ਭਾ [ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਸਮਾਰਬ੍ਭਾ (ਕ॰)] ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਸਮਾਰਮ੍ਭਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪੯. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫੦. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਧਾਰਣਮਣ੍ਡਨਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਧਾਰਣਮਣ੍ਡਨਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਦਸਮਂ।

ਦੁਤਿਯਆਮਕਧਞ੍ਞਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਪਾਣਂ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਕਾਮੇਸੁ, ਮੁਸਾਵਾਦਞ੍ਚ ਪੇਸੁਞ੍ਞਂ।
ਫਰੁਸਂ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ, ਬੀਜਞ੍ਚ ਵਿਕਾਲਂ ਗਨ੍ਧਨ੍ਤਿ॥

੯. ਤਤਿਯਆਮਕਧਞ੍ਞਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਨਚ੍ਚਗੀਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫੧. ...ਪੇ॰... ।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ...ਪੇ॰...। ਪਠਮਂ।

੨. ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫੨. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫੩. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਆਮਕਧਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫੪. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਆਮਕਧਞ੍ਞਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਆਮਕਧਞ੍ਞਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਆਮਕਮਂਸਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫੫. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਆਮਕਮਂਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਆਮਕਮਂਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਕੁਮਾਰਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫੬. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਇਤ੍ਥਿਕੁਮਾਰਿਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ [ਇਤ੍ਥਿਕੁਮਾਰਿਕਾਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ (ਕ॰)] ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਇਤ੍ਥਿਕੁਮਾਰਿਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦਾਸਿਦਾਸਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫੭. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਦਾਸਿਦਾਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ [ਦਾਸੀਦਾਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਦਾਸਿਦਾਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਜੇਲ਼ਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫੮. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਜੇਲ਼ਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਜੇਲ਼ਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕੁਕ੍ਕੁਟਸੂਕਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫੯. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਕੁਕ੍ਕੁਟਸੂਕਰਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਕੁਕ੍ਕੁਟਸੂਕਰਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਹਤ੍ਥਿਗਵਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬੦. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਹਤ੍ਥਿਗਵਸ੍ਸਵਲ਼ਵਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ [ਹਤ੍ਥਿਗਵਸ੍ਸਵਲ਼ਵਾਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਹਤ੍ਥਿਗਵਸ੍ਸਵਲ਼ਵਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਦਸਮਂ।

ਤਤਿਯਆਮਕਧਞ੍ਞਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਨਵਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਨਚ੍ਚਂ ਸਯਨਂ ਰਜਤਂ, ਧਞ੍ਞਂ ਮਂਸਂ ਕੁਮਾਰਿਕਾ।
ਦਾਸੀ ਅਜੇਲ਼ਕਞ੍ਚੇਵ, ਕੁਕ੍ਕੁਟਸੂਕਰਹਤ੍ਥੀਤਿ॥

੧੦. ਚਤੁਤ੍ਥਆਮਕਧਞ੍ਞਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਖੇਤ੍ਤੁਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬੧. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਖੇਤ੍ਤੁਵਤ੍ਥੁਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਖੇਤ੍ਤੁਵਤ੍ਥੁਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਪਠਮਂ।

੨. ਕਯਵਿਕ੍ਕਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬੨. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਕਯਵਿਕ੍ਕਯਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਕਯਵਿਕ੍ਕਯਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੂਤੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬੩. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਦੂਤੇਯ੍ਯਪਹਿਨਗਮਨਾਨੁਯੋਗਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਦੂਤੇਯ੍ਯਪਹਿਨਗਮਨਾਨੁਯੋਗਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਤੁਲਾਕੂਟਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬੪. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਤੁਲਾਕੂਟਕਂਸਕੂਟਮਾਨਕੂਟਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਤੁਲਾਕੂਟਕਂਸਕੂਟਮਾਨਕੂਟਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਉਕ੍ਕੋਟਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬੫. ...ਪੇ॰... ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਉਕ੍ਕੋਟਨਵਞ੍ਚਨਨਿਕਤਿਸਾਚਿਯੋਗਾ [ਉਕ੍ਕੋਟਨਵਞ੍ਚਨਨਿਕਤਿਸਾਵਿਯੋਗਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਪਟਿਵਿਰਤਾ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਉਕ੍ਕੋਟਨਵਞ੍ਚਨਨਿਕਤਿਸਾਚਿਯੋਗਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬-੧੧. ਛੇਦਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬੬-੧੧੭੧. ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਛੇਦਨਵਧਬਨ੍ਧਨਵਿਪਰਾਮੋਸਆਲੋਪਸਹਸਾਕਾਰਾ [ਸਾਹਸਾਕਾਰਾ (ਕ॰)] ਪਟਿਵਿਰਤਾ ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਛੇਦਨਵਧਬਨ੍ਧਨਵਿਪਰਾਮੋਸਆਲੋਪਸਹਸਾਕਾਰਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ । ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ... ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... 'ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥਆਮਕਧਞ੍ਞਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਖੇਤ੍ਤਂ ਕਾਯਂ ਦੂਤੇਯ੍ਯਞ੍ਚ, ਤੁਲਾਕੂਟਂ ਉਕ੍ਕੋਟਨਂ।
ਛੇਦਨਂ ਵਧਬਨ੍ਧਨਂ, ਵਿਪਰਾਲੋਪਂ ਸਾਹਸਨ੍ਤਿ॥

੧੧. ਪਞ੍ਚਗਤਿਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਨੁਸ੍ਸਚੁਤਿਨਿਰਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੭੨. ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ – ਯੋ ਵਾਯਂ ਮਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ, ਅਯਂ ਵਾ ਮਹਾਪਥਵੀ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਦਿਦਂ – ਮਹਾਪਥਵੀ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਯਂ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਉਪਨਿਧਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ''ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚੁਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਪਠਮਂ।

੨. ਮਨੁਸ੍ਸਚੁਤਿਤਿਰਚ੍ਛਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੭੩. ...ਪੇ॰... ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚੁਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚੁਤਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਮਨੁਸ੍ਸਚੁਤਿਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੭੪. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵ਼ਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚੁਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚੁਤਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯਂ।

੪-੫-੬. ਮਨੁਸ੍ਸਚੁਤਿਦੇਵਨਿਰਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੭੫-੧੧੭੭. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚੁਤਾ ਦੇਵੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭-੯. ਦੇਵਚੁਤਿਨਿਰਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੭੮-੧੧੮੦. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਦੇਵਾ ਚੁਤਾ ਦੇਵੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਦੇਵਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਨਵਮਂ।

੧੦-੧੨. ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਨਿਰਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੮੧-੧੧੮੩. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਦੇਵਾ ਚੁਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਦੇਵਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

੧੩-੧੫. ਨਿਰਯਮਨੁਸ੍ਸਨਿਰਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੮੪-੧੧੮੬. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਨਿਰਯਾ ਚੁਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਨਿਰਯਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਪਨ੍ਨਰਸਮਂ।

੧੬-੧੮. ਨਿਰਯਦੇਵਨਿਰਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੮੭-੧੧੮੯. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਨਿਰਯਾ ਚੁਤਾ ਦੇਵੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਨਿਰਯਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਂ।

੧੯-੨੧. ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਮਨੁਸ੍ਸਨਿਰਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੯੦-੧੧੯੨. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਚੁਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਏਕਵੀਸਤਿਮਂ।

੨੨-੨੪. ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਦੇਵਨਿਰਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੯੩-੧੧੯੫. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਚੁਤਾ ਦੇਵੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਵੀਸਤਿਮਂ।

੨੫-੨੭. ਪੇਤ੍ਤਿਮਨੁਸ੍ਸਨਿਰਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੯੬-੧੧੯੮. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਚੁਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿਮਂ।

੨੮-੨੯. ਪੇਤ੍ਤਿਦੇਵਨਿਰਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੯੯-੧੨੦੦. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਚੁਤਾ ਦੇਵੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਚੁਤਾ ਦੇਵੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਚੁਤਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। ਏਕੂਨਤਿਂਸਤਿਮਂ।

੩੦. ਪੇਤ੍ਤਿਦੇਵਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੦੧. ...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਚੁਤਾ ਦੇਵੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ ਚੁਤਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ। ਕਤਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ? ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ’’।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਤਿਂਸਤਿਮਂ।

ਪਞ੍ਚਗਤਿਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ ਏਕਾਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਨੁਸ੍ਸਤੋ ਚੁਤਾ ਛਾਪਿ, ਦੇਵਾ ਚੁਤਾ ਨਿਰਯਤੋ।
ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾ, ਤਿਂਸਮਤ੍ਤੋ ਗਤਿਵਗ੍ਗੋਤਿ॥

ਸਚ੍ਚਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਗ੍ਗਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਂ ਸਤਿਯਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਂ।
ਬਲਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨੁਰੁਦ੍ਧਾ, ਝਾਨਾਨਾਪਾਨਸਂਯੁਤਂ।
ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚਞ੍ਚਾਤਿ, ਮਹਾਵਗ੍ਗੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਮਹਾਵਗ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।